

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Od odpowiedzialnych kierowników działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Kopiecki, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 504

Poznań, piątek dnia 31 października 1930

Rok XXV

Na święto zwycięstwa zasady

Artykuł ks. dr. Mirka „O zasady katolickie” targnął brutalnie duszą społeczeństwa naszego. Robi wrażenie jak gdyby nagle odsłoniła się przepaść, nad którą stanęła dusza Polski. Autor postanowił wykazać, że księża katolicy, powołani strażnikami zasad moralnych, czynią, idąc razem politycznie z Żydami, apostatami, masonami, rzeczą dobrą, bo pożyteczną. Nie wykazał jednak owych chociażby materialnych sukcesów, okupionych ofiarą moralną.

Autor ujął mętnie i zawile pewne dystynkcje teologiczne i nagiął je bezceremonialnie do zamierzonego celu, zakrytego atrapą aparatu naukowego. Stwierdzamy wobec tego prostolinijnie:

1. Lista państwowa, na której figuruje względnie z którą związanych jest w swych okręgach kilku księży, zawiera także znane ogólnie nazwiska Żydów, masonów, innowierców, socjalistów; a między tymi są apostaci, którzy np. celem obejścia nierozzerwalności św. Sakramentu małżeństwa porzucili wiarę katolicką.

2. Istniała możliwość stworzenia listy prorządowej wolnej od tego rodzaju nazwisk.

3. Należenie do pewnego klubu parlamentarnego nakłada w regule obowiązek chociażby luźnej solidarności, osiąganey w takim razie zobowiązanymi ustępowaniem.

4. Księża, należący do listy, mającej Żydów, apostatów, masonów, socjalistów, nie wchodzi do niej w roli kapelanów, mających naukami i ćwiczeniami duchownymi swoich kolegów nawracać, ale w roli współdziałaczy politycznych.

5. Księża, należąc do ugrupowania politycznego, zbratani z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami, firmują w oczach — nietylko małuczkich i nieoświeconych — organizację polityczną, która z założenia swego musi być dla katolicyzmu szkodliwa, i dają — znowu nietylko małuczkim i nieoświeconym — zgorszenie, które, nie wiadomo, jakim prawem moralnym wolno nazywać faryzejskiem.

Sprawy dobre poprą tylko swojemi osobistymi głosami; dalej ustępowaniem na innych polach uzyskują co najwyżej obojętną, nieszczerą neutralność. Nie poprą bowiem Żydzi ustawy o święceniu niedzieli, apostaci i socjaliści — nierozzerwalności św. Sakramentu małżeństwa, masoni prawa Kościoła do wolności, wyznaniowego wychowania młodzieży, chrześcijańskiego pogrzebu i tyłu innych zasadniczych postulatów katolickich.

6. Autor ilustruje swoją „teologję stosowaną” dwoma przykładami: mieszanym małżeństwem i operacją chirurgiczną, mogącą mieć niezamierzony skutek ujemny. Argumentacja ta jest, jeżeli nie błędna całkowicie, to mętna i nieścisła.

a) Kościół udziela dyspensy na małżeństwo mieszane niechętnie i z wielkim bólem, ustępując konieczności, aby nie dopuścić do konkubinatu albo apostazji strony katolickiej. Strona niekatolicka musi przyjąć warunek bardzo dla siebie twardy. Musi się bowiem wyrzec swoich praw do wychowania potomstwa, które może być wychowane wyłącznie w wierze katolickiej.

b) Chirurg, przystępujący do operacji o wyniku niezupełnie pewnym, czyni to tylko pod przymusem groźnego stanu pacjenta, zagrożonego bez operacji śmiercią. Wynik ujemny jest możliwy, ale niezamierzony i konieczny. Ani jeden, ani drugi przykład nie tłumaczy księży, idących razem z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami. Bo zbratanie to nie jest oparte na wyrzeczeniu się Żydów, apostatów, masonów i socjalistów praw, wynikających z ich zasad (czyli z t. zw. światopoglądu). Bo nie zachodzi żaden przymus, aby księża katolicy szli razem politycznie z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami, ponieważ mają do wyboru inne ugrupowania, albo mogliby postawić własną listę, o ileby stworzenie listy prorządowej bez zastrzeżeń dla sumienia katolickiego rzeczywiście miało być niemożliwe.

Wniosek z tych kilku prosto ujętych przesłanek jest bardzo jasny: Księża katolicy nie powinni za żadną cenę iść razem politycznie z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami. Nie powinni, nawet gdyby w Polsce mniej było małuczkich i nieoświeconych, bo niewolno dla wątpliwych, słabych sukcesów materialnych narażać na wielkie, wręcz nieobliczalne straty duchowe, na spustoszenie moralne — katolika, któremu się wpaja od chwili powzięcia rozumu, że człowiek nie ma zadowalać się wyborem między złem mniejszym a większym, ale ma dążyć do czynienia dobra.

Sumienie katolickie nie woltuje między teoretycznymi możliwościami moralnymi, ono obraca sobie zasady w czyn praktyczny. Jeżeli je talmudystycznymi dystynkcjami podważymy, to czemużby nie miało pójść na ustępstwa praktyczne wobec Żydów, apostatów, masonów i socjalistów we wszystkich dziedzinach? Zawsze uda się skonstruować jakiś motyw dobry dla swojego postępowania.

Sednem rzeczy jest: Bratanie się katolików, duchownych czy świeckich, z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami zaciera granicę między złem

a dobrem, szerzy hasło kooperacji z temi samymi żywiołami we wszystkich dziedzinach, uniemożliwia walkę z ich doktrynami, bo katolicy będą im tarczą i osłoną, a rozgrzeszeniem subiektywnym dla wszystkich charakterów słabych i chwiejnych.

Solidarność katolików, duchownych czy świeckich, z Żydami, apostatami, masonami i socjalistami, poparta aparatem rzekomej naukowości, stanie się źródłem poglądu i nowej doktryny, że nawet zasady wieczne wolno naginać do poziomych celów przemijających. Nie w tej płaszczyźnie wytworzą się charakterystyki wysoko moralne i czyste, którym wyłącznie Prymas Polski w swoim przemówieniu z 26 października r. b. rokował zwycięstwo nad nawałą bolszewizmu, zagrażającą Europie. Na mętnych bagnach chwiejne wyrastają trzciny, nie królewskie dęby. Na „teologii stosowanej” autora cytowanego artykułu dojrzeją może obrotni i zręczni aferyści, nie wychowa ona jednak elity moralnej, będącej trzonem działania narodowego i religijnego.

Z zalem i przykrością należy stwierdzić, że ks. dr. Mirek, docent U. P., nie zasłużył się dobrze swoim piórem okółto sprawy.

Cały świat katolicki święci jutro wielki dzień, poświęcony przez Kościół pamięci i czci Wszystkich Świętych.

Katolicy, zgromadzeni w świątyniach, będą rozważali cudzy działania łaski Bożej w ułomnym sercu ludzkim i wspaniałość dzieła rąk Bożych, nieśmiertelnej duszy ludzkiej, umiejscowionej się wznosić na wyżyny świętości i stać po nich bez zawrotu.

Zaprawdę, jutro obchodzimy święto zwycięstwa zasady, wartości wiecznych nad targowiskiem przemijających rachub i korzyści. Bierze nas Kościół za rękę i wprowadza niejako w przeszłość, w dalekie czasy pierwszego chrześcijaństwa, w okres „szaleńców Bożych”.

Światem ówczesnym rządzi Cezar, sięgający po berło boskości, źródło i wykonawca prawa. Uśmiech pana świata szerzy słońce radości, zmarszczenie brwi rodzi burzę, wypuszcza dzikie bestje i szczerze na opornych, stawia lasy szubienic.

A jednak istnieje opór! Garstka „szaleńców Bożych” rośnie z dnia na dzień i śmie być sobą. Nie knuje zamachów, nie organizuje rewolucji, a jednak wzmaga się. Niby lawina zagarnia sumienia, włada opinią, w końcu bierze w posiadanie imperjum.

Ale cierpi przez trzy wieki.

Dokąd to bieżycie bez busoli interesów własnych, rodziny, a przede wszystkim drogiego własnego ja? Chleba zbraknie, miejsca spokojnego i dachu nie stanie, krew popłynie! A oni, mistrze wierności, cierpienia, kroczą z uporem naprzód.

Na zadokumentowanie świadectwa za Chrystusem starczyłoby kilku, narzeczcie, kilkudziesięciu, ostatecznie kilkuset męczenników. Stójcie marnotrawcy krwi męczeńskiej. Już was tysiąc, milion, milionów kilkanaście!

Wspaniali św. Rozrzutnicy cierpienia i bolesnej śmierci, poradzcie się kapłanów waszych! Może wam wskażą mniejsze zło, które będziecie mogli wybrać bez utraty wygody, komfortu, łaski pańskiej, a nadewszystko pięknego życia? Może jednak ci kapłani pierwszych czasów będą nieugięci, nie znajdą w teologii swojej półśrodków na czule sumienie...

Poradzcie się więc rabinów, znawców pisma; nie brak ich w Rzymie. Albo nie! Bo i oni zawiodą, przypominając czcigodnego, blisko stuletniego starca Eleazara, nie chcącego ratować życia nawet pozornym użyciem potraw zakazanych, aby małuczkim nie dać zgorszenia.

Szaleje świat! Za kilka sestercyj kupni poeci, historycy, filozofowie, politycy i socjologowie, kupejący wiedzę i zasadami, jak przekupnie na Suburze czosnkiem i baraniną, albo męty z zaułków — ciatem, owacjami i bałwochwalstwem — wyśpiewają i wykażą, że wszystko można i wszystko wolno. Z jasnym, wyniosłym w pokorze czołem idziecie św. Marzyciele i Romantycy zasad naprzód.

Za to wyniosła was historia na ołtarze i dała wielkie święto pamięci i czci.

Do tamtych przyczepiła na zawsze odrazę i obrzydzenie. — Zda się nie wymrze nigdy ród św. Szaleńców Bożych, rycerzy zasad.

Rzuca dobrobyt i miękkość życia św. Franciszek z Assyżu. Walczy, jak lew, św. Ignacy Lojola, napozór beznadziejnie z mądrością lutrową. Ponosi trud dla wyższych rzeczy Stanisław Kostka. Co więcej, nawet w naszych zimnych, dumnych z cywilizacji i techniki czasach, śpieszą garstki misjonarzy, aby zmierzyć się z setkami milionów pogan.

Zostańcie niebaczni! W Europie macie komfort, wygodę, kulturę, a tam, co was czeka?

Nie słyszajcie św. Fantaści! Nie starczy im mniejsze zło, — palą się do piękna, dobra i cnoty! Za to odda wam przyszłość cześć i wdzięczność, — za to, że mądrzy byliście mądrością Bożą, — za to, że w ciemności nieśliście światło, że leczyliście trąd duchowy i osuszaliście bagna moralne. Wasze święte bohaterstwo wzmocnia po wszystkie czasy wiarę w zwycięstwo prawdy.

Świećca jutrzejsza uroczyście, rozważmy w skupieniu, że jest ona świętem zwycięstwa zasady nad rachunkiem, że ma nas oderwać od szarzyzny dnia i wprowadzić między naszych świętych przodków, abyśmy od nich nabrali męstwa, nieugiętości i wiary w zwycięstwo.

X. Józef Prądyński.

Z powodu przypadających dwóch świąt (1 listopada — Wszystkich Świętych i 2 listopada — niedziela) ukaze się następne wydanie Kurjera Poznańskiego w sobotę, 1 listopada, rano o zwykłym czasie, a po świętach zaś w poniedziałek, również rano o zwykłym czasie.

Katolikowi nie wolno głosować na listy, które mają kandydatów wrogów Kościoła

Ks. biskup Przeździecki do duchowieństwa diecezji podlaskiej

(KAP.) W Siedlcach dn. 2 bm. odbyła się konferencja księży dziekanów i delegatów pod przewodnictwem J. E. ks. biskupa dr. Henryka Przeździeckiego. Podczas konferencji m. in. poruszona została sprawa wyborów do Sejmu i Senatu.

Po wysłuchaniu szeregu zapytań w tej kwestji, J. E. Ks. Biskup oświadczył, co następuje:

„Synod nasz z r. 1923 na stronicy 257 do 259 daje nam szczegółowe wskazówki, co mamy czynić przed wyborami, podczas wyborów i po wyborach do Sejmu i Senatu. Odczytawszy wskazania Synodu, mówię:

„Na obecne wybory nie będzie wydany list pasterski, wobec czego, stosownie do wskazań Synodu, Wielebne Duchowieństwo podczas sumy dnia 2 listopada rb. wygłosi naukę, w której wyjaśni:

1. Że nikt nie powinien absentować się od złożenia głosu, absencja taka bowiem jest szkodliwą i utratą wrogu działania w Sejmie i Senacie przeciwko religji i dobru kraju.

2. Że katolik może głosować na te stronnictwa, których zasady nie są sprzeczne z nauką Chrystusa Pana, i których listy wyborcze nie mają kandydatów wrogów Kościoła świętego lub gorszyli publicznymi.

3. Że katolikowi nie wolno głosować na te stronnictwa, które są wrogiem Kościołowi, albo których dążenia są sprzeczne z nauką Kościoła Chrystusowego.

I w tej części nauki Wielebne Duchowieństwo odczyta wyjątek z listu pasterskiego, wydanego w roku 1928 dnia 3 maja, a mianowicie:

„Oto z myślą polepszenia swej doli głosowano na listy komunistów, którzy przecież twierdzą, że Boga nie ma i sztydzą ustawicznie z Boga i wszelkiej religji.

„Oto z myślą polepszenia swej doli głosowano na listy socjalistów, „wyzwoleńców“ i radykalnych stronnictw chłopskich,

a przeciw wśród tego, co te stronnictwa głoszą i do czego dążą, są i takie rzeczy, ujęte krótko, jasno, bez żadnych osłonek: 1) religia Chrystusa jest rzeczą prywatną, nieobowiązującą w życiu społecznym, państwowym; 2) małżeństwo nie jest nierozdzielalnym związkiem, sakramentem, każdej chwili może być rozerwane; 3) niepotrzebne są praktyki religijne w szkole, można uczyć wbrew nauce Chrystusa Pana; 4) należy popierać sekty, kościoły narodowe; 5) należy zerwać z papieżem; 6) należy zerwać konkordat, ten konkordat, który skasował wrogi dla Kościoła prawa, wydane przez Rosjan, Austriaków i Prusaków, z racji których i duchowieństwo i wierni cierpieli. Jednym słowem w wielu razach chcą oni poprawiać naukę Chrystusa Pana i dążą do ograniczenia praw Kościoła Katolickiego.

„Sądziłem, że po wyborach rychło nastąpi upamiętanie i dlatego milczałem. Nienawidzę jednak do Boga, Jego Kościoła tak się rozpetala, że ani na chwilę nie ustaje.

„Nieopatrznie głosowanie na tych, którzy walczą z Bogiem, chcą poprawiać naukę Chrystusa, występują przeciwko Jego Kościołowi, tak rozzuchwiali tych ludzi, że w dalszym ciągu piszą i mówią przeciwko Bogu i Kościołowi Jego. Czy w piśmiech ich niema dalszych napaści? Czy po wyborach nie odbywają się u nas zebrań pełne bluźnierstw? Niestety, tak. Czy sekciarze nie jeżdżą po diecezji i nie wyświetlają obrazów, opluwających stekiem paszkwili Kościół Katolicki? Niestety, tak“.

Na zakończenie J. E. Ks. Biskup nadmienia, że gdyby stronnictwa oparły się w swem działaniu na zasadach nauki Chrystusowej, mogłyby bardzo wiele dobrego zdziałać, w obecnym jednak stanie katolik nie z imienia tylko, lecz rzeczywiście, ze stronnictwami temi, nie mówiąc już o komunistach, współdziałać nie może i nie powinien na nie głosować, bo przez to staje w sprzeczności z nauką Chrystusową, którą wyznaje.

4. Wreszcie (Wiel. Duchowieństwo) zachęci, ażeby do urny wyborczej szli jedynie z myślą umiłowania Boga i przyczynienia się do największego dobra dla wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej.

pierwszorzędnego materiału, pozatem skrócił termin płatności weksli z trzech miesięcy na 2 i pół miesiąca. Ograniczamy się narazie do podania samego faktu.

W sprawie bezrobocia

W związku z artykułem naszym z numeru 492 o bezrobociu, pragniemy zaznaczyć o fabryce „Unja“ (dawniej Ventzki i Peters) w Grudziądzu, że po przeprowadzonej w jej zakładach, niezbędnej redukcji sił robotniczych w styczniu, „Unja“ w ciągu roku dalszych redukcji nie robiła i nie ma też takich zamiarów na przyszłość. „Unja“ zatrudnia około 506 robotników.

Unieważniona lista centrolewu

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) Komisja okręgowa w Siedlcach unieważniła tamtejszą listę centrolewu (w)

Pw 6254-72.164

Unieruchomienie największej w kraju fabryki torebek i opakowań

Pleszew, 31 października. — Wczoraj, dnia 30 bm., około godz. 8 wieczorem została unieruchomiona w Pleszewie firma: „K. Świerkowski — Wielkopolska fabryka wyrobów papierowych w Pleszewie“ przez opieczutowanie maszyn w liczbie około trzydziestu.

Nastąpiło to na zasadzie zarządzenia przewodniczącego wydziału powiatowego w Pleszewie z dnia 29 października 1930 r. Zarządzenie powołuje się przedewszystkiem na odwołanie właściciela firmy p. F. Kazimierza Świerkowskiego od decyzji magistratu m. Pleszewa, żądającej obliczeń statystycznych i dokonania pewnych zmian w rozbudowie fabryki. Przewodniczący wydziału powiatowego w piśmie swem twierdzi, że stan fabryki zagraża bezpieczeństwu życia ludzkiego i zarządził zamknięcie hali maszynowej aż do czasu wykonania

odpowiednich konstrukcyjnych zabezpieczeń lub przedłożenia obliczeń i rysunków, mogących udowodnić dostateczną wytrzymałość budynku.

Zarządzenie przewodniczącego wydziału powiatowego unieruchomiło największą w Polsce fabrykę torebek i wyrobów papierowych. Bez utrzymania jest obecnie 130 robotników z rodzinami. Należy nadmienić, że fabryka pracowała w obecnym stanie już od 3 lat, i że firma F. Świerkowski na stawiane jej zarzuty przez magistrat m. Pleszewa wystosowała w marcu do wydziału powiatowego odwołanie, na które nie otrzymała innej odpowiedzi oprócz wczorajszego zarządzenia.

W firmie K. Świerkowski drukowała się pleszewska „Gazeta Narodowa“, redagowana w duchu obozu narodowego.

Zamknięcie drukarni „Gazety Wągrow.“

Wągrowiec, 31. 10. (Tel. wł.) Wczoraj o godz. 4.30 po południu zjawili się w wydawnictwie narodowej „Gazety Wągrowieckiej“ lekarz powiatowy dr. Laskowski, referendarz starostwa Andrzejewski, burmistrz Kuchczyński i komendant posterunku P. P. Wiczorkowski, oświadczywszy, że przychodzą zbać drukarnię. Po obejrzeniu działu maszyn wymienieni panowie weszli do zecerni ręcznej i maszynowej, gdzie, zauważywszy linotyp, zapytali czy właściciel p. Kazimierz Bonowski posiada zezwolenie województwa lub starostwa na używanie tej maszyny. Ponieważ rewizji dokonywano w nieobecności właściciela, pani Bonowska oświadczyła, iż nie jest w stanie udzielić żadnych bliższych wyjaśnień. Na to referen-

darz p. Andrzejewski oświadczył, iż zniewolony będzie linotyp zamknąć, gdyż nowe przepisy polskie wymagają specjalnego pozwolenia na używanie linotypu. Na interwencję p. Bonowskiej zamknięcie maszyny odroczone do następnego dnia godz. 10. Do tego też czasu miał stawić się na starostwie p. Kazimierz Bonowski z dowodami na prawo używania linotypu.

Zgodnie z tem poszedł dziś rano p. Bonowski do starostwa, gdzie domagano się od niego jakichś specjalnych upoważnień do prowadzenia drukarni. W godzinę później zjawili się w wydawnictwie „Gazety Wągrowieckiej“ policja i rozpoczęła pieczętowanie całej drukarni. W tej chwili zamknięty jest już dział maszyn i zecernia.

Uroczysty wjazd młodej pary królewskiej do Sofji

Sofja, 31. 10. (Tel. wł.) Dziś w godzinach przedpołudniowych odbył się uroczysty wjazd pary królewskiej do stolicy Bułgarii. Na czas przyjazdu pary królewskiej na dworcze przerwano wszelką komunikację z innymi linjami. Pociąg królewski przybył o godz. 10. Przy wjeździe na peron baterja oddała 101 strzałów na powitanie pary królewskiej. Po zatrzymaniu pociągu z pierwszego wagonu wysiadła najpierw para królewska. Król, ubrany w uniform generalski po powitaniu przez przedstawicieli władz rządowych i prezydenta parlamentu odebrał paradę kompanji honorowej szkoły podchorążych. Następnie pochód królewski ruszył z parą królewską w otwartym wozie, zaprzężonym w czwórkę koni poprzez gęsty szpaler tysięcy tłumów ze szwadronem policji konnej w uniformach galowych, za którym jechał szwadron lejbgwardji w uniformach czerwonych huzarów do śródmieścia. Na bulewardzie Marji Luizy pochód zatrzymał się przed łukiem triumfalnym, gdzie odbyło się powitanie pary królewskiej przez władze miejskie z burmistrzem Sofji na czele. Podczas gdy ministrowie udali się z dworcem wprost do katedry, pochód królewski po zatrzymaniu się ruszył dalej poprzez ulice miasta. Przy okrzykach na cześć króla i królowej wolno pochód ruszył do katedry. Na

placu przed katedrą zajęły miejsce korporacje studenckie, organizacje patriotyczne, związki robotnicze i sportowe. Wśród szpaleru tysięcznych mas ludowych i młodzieży szkolnej wolno zbliżał się pochód, wityany wszędzie owacyjnie przez tłum.

Do katedry goście weselni wprowadzeni zostali przez duchowieństwo ortodoksyjne, zebrane w całej pełni.

Po ceremonjach ślubnych, dokonanych według przepisów kościoła ortodoksyjnego, baterja oddała po raz drugi 101 strzałów na cześć dostojnej pary młodej. Równocześnie w całym kraju odbyły się we wszystkich kościołach i katedrach uroczyste nabożeństwa za pomyślność pary królewskiej. Po ceremonji wśród bicia dzwońców pochód powoli znów ruszył do zamku, gdzie odbyła się parada oddziałów wojskowych, odebrana przez króla.

Stolica przedstawia bardzo uroczysty widok. Miasta zasiane są kwiatami i zielenią, budynki toną w powodzi flag i świateł oraz girland, rozwiezionych na budynkach publicznych i rządowych. Około 150.000 metrów żarówek okalających obrazy króla i królowej w towarzystwie flag włoskiej i bułgarskiej dopełnia całości pięknego i efektownego oraz różnobarwnego obrazu.

„Zasada o podwójnym skutku“ a życie

W artykule wczorajszym p. t. „O ducha katolickiego i prawdę“ wykazaliśmy trzy rzeczy:

1. że rozumowanie ks. dr. Mirka jest rozumowaniem scholastycznym w znaczeniu scholastyki skostniałej, i że nie to jest droga do umocnienia w duszy katolika podstaw moralności katolickiej;

2. że kandydowanie katolików, a szczególnie księży obok Żydów, odszczepieńców od wiary katolickiej, masonów i socjalistów nietylko dezorjentuje i demoralizuje „naiwnych i nieoświeconych“, ale wywołuje w społeczeństwie katolickim powszechne zgorznienie;

3. że ks. dr. Mirek oraz cały obóz „sanacyjny“ nie przedłożył społeczeństwu „gwarancyj“ kandydatów na liście B. B. Żydów, odszczepieńców i masonów „gwarancyj“, iż nie będą oni zwalczali Kościoła Katolickiego i jego praw;

4. że ks. dr. Mirek zataił, iż na liście B. B. stoją notoryczni wrogowie Kościoła Katolickiego, którzy go publicznie zwalczali, jak socjaliści z B. B. i senator Evert, ewangelik.

Dziś pragniemy jeszcze odpowiedzieć na argument ks. dr. Mirka, wygrywający „zasadę o podwójnym skutku“ skutku dobrym i złym. Załatwimy się krótko, totem bardziej, że pisze o tem też ks. prałat Prądzyński w swoich znakomych wywodach, które podajemy na pierwszej stronie.

Zapytujemy: dokąd stoczyłoby się społeczeństwo katolickie, gdybyśmy tę zasadę przeprowadzili konsekwentnie

we wszystkich dziedzinach życia publicznego, i gdybyśmy ją zalecili społeczeństwu, a szczególnie młodzieży, do zastosowania także w sferze prywatnego, osobistego życia moralnego? Np., gdy zachodzi kolizja między dobrym skutkiem intelektualnym a złym skutkiem moralnym, — między dobrem umysłem oddziaływaniem otoczenia a złem jego oddziaływaniem religijnym. Naszem zdaniem — powiodłoby to do zniszczenia ducha katolickiego i wogóle do spustoszenia moralnego.

Temu niebezpieczeństwu będziemy się przeciwstawiali konsekwentnie i bezwzględnie, w każdej okoliczności, tak, jak czynimy to od pierwszego dnia istnienia naszego pisma.

Na zakończenie jedna jeszcze uwaga: Chrześcijańska Demokracja wyparła się ks. dr. Mirka; pisze on zato teraz w organie ziemiańsko - konserwatywnym, który zawsze podkreśla swój katolicyzm. Gdy się pomyśli, czem obóz konserwatywny był jeszcze mimo wszystko przed kilku laty, a czem jest dzisiaj, co głosił dawniej — już nie tylko o wypadkach majowych — ale wogóle o praworządności, o moralności, o zasadach katolickich, a jak się z tej strony stawia kwestje obecnie, ogarniemy myślą całą otchłań, w jaką się konserwatyści nasi skierzyli. „Nauczyli się“ dużo od stańczykerji krakowskiej: Rezultat znakomity. Ilustruje go portret zbiorowy: Szuldrzyński — Uszer Mendelsohn — Smulikowski.

Restrykcje kredytowe Banku Polskiego

Dowiadujemy się, że Bank Polski od pewnego czasu stara się wpłynąć na zmniejszenie się swego portfela wekslowego, który wzrastał stopniowo i ustawicznie z 616 milionów zł na dzień 31 sierpnia rb. do 720 milionów zł w dniu 10. bm. Równocześnie spadał zapas złota oraz walut i dewiz zaliczonych do pokrycia z 929 milionów zł w dniu 31 sierpnia na 859 milj. zł w dniu 10. bm., a o dalszych 10 miljo-

nów (do 849 milj. zł) do dnia 20 bm. Zmniejszał się też procent pokrycia banknotów i zobowiązań natychmiast płatnych z 58,15 na 55,67 w dniu 10. b. m.

Bank Polski zatem, chcąc widocznie przeciwdziałać zmniejszeniu się stopnia pokrycia złotego, stosuje od pewnego czasu jeszcze ostrzejszą selekcję weksli, przedstawionych mu do redyskonta, odrzucając część nawet

Gdynia w obliczu wyborów

W Gdyni rozpowszechnia się obecnie argument, że, nawet z nieprzymuszonej woli, cała ludność miasta winna głosować na listę B. B., bo, gdyby nie system pomajowy, nie byłoby Gdyni, a ludzie, tam mieszkający, nie mieliby pracy i bytu. Gigantyczną, amerykańską, wspaniałą, cudowną Gdynię — twierdzą agitatorzy „sanacyjni” — stworzyli wyłącznie oni — „sanatorzy”. Tę Gdynię, z której dumni są wszyscy Polacy i która budzi podziw i uznanie każdego cudzoziemca. Jeżeli już gdzieś w Polsce można — ale oczywiście nie trzeba — dozwolnie głosować, to w Gdyni obowiązkiem każdego obywatela jest oddać swój głos na B. B.

Zastanówmy się nad tem dowodzeniem. Gdynia jest dziełem całego narodu polskiego, powstała ona wysiłkiem zbiorowym. Plan budowy Gdyni skonkretyzował się już w roku 1921, a za prezydentury p. Stanisława Wojciechowskiego dokonano podpisania umowy z konsorcjum francusko-polskim, które buduje port w Gdyni po dziś dzień. Sp. Prymas Dalbor dokonał poświęcenia portu gdynskiego w obecności Prezydenta Wojciechowskiego już w dniu 29 kwietnia 1923 roku. O tem, że posiadanie Pomorza zawdzięcza Polska pracy Komitetu Narodowego w Paryżu, oraz, że generał Haller był tym, który objął we władanie nasz skrawek Bałtyku, nie trzeba wspominać.

Przez prawie dziesięć lat szły na Gdynię pieniądze podatników z całej Polski. Nie łożyły na nią z własnej kieszeni jednostki, lecz cały naród polski. Dlatego też do Gdyni cały naród ma prawo, a nie grupa osób. Pieniądza na Gdynię uchwałyły poszczególne Sejmy, które reprezentowały całą ludność kraju.

Z tych powodów nie wolno uważać Gdyni za folwark, a jego obywateli za ludzi pozbawionych własnej woli. Ci, którzy w Gdyni mają pierwszy głos, zapominają o tem. Zdają się nie wiedzieć, że oni również zawdzięczają swój byt wysiłkowi całego narodu polskiego, który w drodze podatków łoży na ich utrzymanie.

Gdynia, rozwijana w kierunku etatystycznym, zapełniona jest po brzegi urzędnikami, którym prawem kadu-

ka, B. B. narzuca swe przekonania polityczne. Wogóle „sanacja” stara sobie uwić w Gdyni własne gniazdko, zmuszając maluczkich do podporządkowania się jej rozkazom. Skutek jest ten, że praca dla pewnego obozu politycznego absorbuje w Gdyni siły, które mogłyby być z lepszym skutkiem zużyte dla rozwoju naszego handlu morskiego.

Miarę partyjno-polityczną przykładają zresztą do wszystkich zwykłych obywateli. Tylko ci, którzy „stoją mocno przy osobie marszałka”, są uprzywilejowani w pracach gospodarczych.

W tych warunkach przeprowadzenie wyborów w Gdyni nie jest łatwe. W Gdyni, w której etatyzm robi większe postępy, aniżeli w reszcie kraju, co może w rezultacie ściągnąć fatalne konsekwencje gospodarcze, większość mieszkańców zależna jest od tych, czy innych urzędów. I dlatego szerzy się tu nastrój zniechęcania, jak nigdzie w Polsce. Wielu woli nie głosować, by z jednej strony nie narazić się, a z drugiej nie postępować wbrew sumieniu.

Do nich apelujemy, żeby uprzytomnili sobie, że Gdynia nie jest własnością pewnej tylko grupy osób. Im przypominamy, że Gdynię stworzył cały naród polski i, że cały naród polski ma do niej prawo. Dlatego każdy obywatel w Gdyni ma całkowitą wolność w oddaniu głosu na listę, która przemawia mu najbardziej do serca i sumienia. Pogrożki i obietnice nie powinny zwać nikogo. Wybory są tajne, a kto by chciał tajność naruszyć, popełni występki, karany przez prawo.

W Gdyni zwłaszcza walka potoczy się o usunięcie jej etatystycznego charakteru, o przywrócenie tam inicjatywy prywatnej, o wytworzenie warunków, które umożliwiłyby każdemu obywatelowi swobodny i niekrepawany rozwój. Gdynia nie może być terenem, po którym rozbiłyby się różne organizacje „sanacyjne” w rodzaju sławetnej Federacji Pracy, pamiętnej z popisów na zjeździe Młodych Obozu Wielkiej Polski w maju 1930 r. Gdynia musi czuć, że jest dziełem całego narodu, a każdy obywatel musi się tam czuć, jak u siebie w domu. X.

K. A. P. w nowym lokalu

W Warszawie odbyła się w czwartek dnia 30. bm. skromna lecz wiele mówiąca uroczystość: Kap — pod temi inicjałami ukrywa się Katolicka Agencja Prasowa — przeniosła się do nowego, dużego lokalu.

Institucja ta istnieje zaledwie czwarty rok. Powstała w wyniku ogólnopolskiego zjazdu katolickiego w Warszawie, który się odbył w r. 1926. Od maja 1927 KAP. zaczęła działać, stawiając sobie za zadanie informować o przejawach życia katolickiego w Polsce i zagranicą. Działalność ta nie ograniczała się wyłącznie do strony informacyjnej, gdyż niejednokrotnie KAP. podejmowała ostrą kampanję w obronie stanowiska zasadniczego i w obronie Episkopatu polskiego, który tylekrotnie był atakowany.

Jak doniosła jest ta praca, dowodzi fakt, iż KAP. wydaje codziennie biuletyn polski dla 300 abonentów, w tem prawie wszystkie redakcje dzienników w kraju. Perjodycznie pojawiają się biuletyny w języku francuskim dla 140 abonentów, włoskim dla 30 abonentów i angielskim dla 120 abonentów oraz niemieckim dla 800 abonentów.

Celem zobrazowania przeszłości i współczesności polskiej KAP. współdziałała przy organizacji sekcji wydawnictw katolickich w polskim pawilonie międzynarodowej wystawy prasy w Kolonii w r. 1928-ym.

Szczególną wagę KAP. przykładają

Cena 90 gr

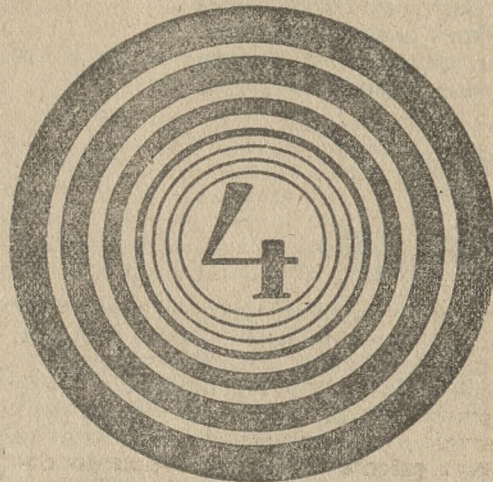
Pw 5612-C 2661

do rozwoju stosunków religijno-politycznych u naszych sąsiadów wschodnich. Dlatego też utworzyła w Wilnie osobny oddział, który referuje życie i Rosji i państw nadbałtyckich.

Szeroką tę działalność rozwija KAP. przy stosunkowo nielicznym personelu. W centrali stolicy oraz w kraju pracują 22 osoby, a pozatem działają poza granicami kraju: dr. Maciej Loret w Rzymie, mons. H. Pucji w Watykanie, dr. Mombelli w Jerozolimie, ks. Łuczak, sekretarz misji polskiej, w Paryżu, ks. Cichos i Thomas Greenwood w Londynie, ks. dr. Bogdański w Waszyngtonie, ks. Wł. Ostrowski w Charbinie, ks. Wieczorek w Szanghaju, Lipiński w Buenos Aires oraz ks. dr. Muckermann z Monastyra.

Uroczystość była skromna a serdeczna. Uczestniczyli w niej ks. kardynał Kakowski oraz biskupi: podlaski ks. Przeździecki i wojskowy ks. Gall. Ceremonii poświęcenia lokalu dokonał ks. biskup Przeździecki, który też krótko przemówił na temat znaczenia tej instytucji.

Założycielem KAP-ej był ks. Gawlina, dzisiaj członek kapituły biskupiej, w Katowicach, obecnie zaś od lat dwu kieruje nią w sposób sprężysty ks. dr. Zygmunt Kaczyński, znany działacz i publicysta.

W obronie robotników gdynskich

Gdynia zatrudnia cały szereg robotników z Gdańska

Straszliwy wróg, jakim jest bezrobocie, ogarnął swojemi pazurami niemal wszystkie zakątki kuli ziemskiej, a również dotkliwie daje się we znaki Polsce.

Rozbudowa Gdyni i portu, likwiduje nieco bezrobocie, lecz niestety i tu jest pewne ale. Do maja 1926 r. kwestja bezrobocia nie odgrywała w Gdyni najmniejszej roli, a i sposób zatrudniania robotników był inny. Dziś m. Gdynia, wedle ostatnich statystyki, liczy około 5300 bezrobotnych, przeważnie robotników — Kaszubów i przyjezdnych, których nędza wygnana z domu za chlebem. Pracy oni nie mają. Natomiast w Gdyni pracują robotnicy-gdańszczanie, dla których posada nie jest konieczna. Zabierają oni polskim robotnikom chleb bez żadnej potrzeby.

Nie można naprzykład przemilczeć faktu, że pewna firma w Gdyni („Pol-skarob”) zatrudnia od samego początku istnienia szypera Niemca, który posiada w Schönebergu pod Gdańskiem dwie kamienice i ładny obszar roli uprawnej, a nawet ubiega się obecnie o kupno trzeciej kamienicy za 25.000 guldenów. Dzieci jego, dobrze wyposażone, siedzą w Malborgu. Firma polska mogłaby go zwolnić natychmiast bez krzywdy dla niego, a z pożytkiem dla wykwalifikowanego robotnika Polaka.

Niestety firm takich w Gdyni jest więcej, a „sanacja”, która pragnie pozyskać przy wyborach głosy robotników gdynskich nic w tej sprawie nie czyni, tylko zwołuje akademje gospodarcze do „Morskiego Oka”, gdzie gen. Górecki pod niebiosa wychwala obecny system gospodarczy, twierdząc, że bezrobocie maleje, że coraz mniej robotników emigruje zagranicę, że wszystko jest na najlepszej drodze ku poprawie...

Robotnicy, przemysłowcy, oraz kupcy stali przed salą kina „Morskiego Oka” i kiwali głowami. Przecież bieda i nędza dają się coraz bardziej

we znaki. Bezrobocie w Gdyni miast maleć, zwiększa się z miesiąca na miesiąc, a Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy, radzi tym, którzy stracili posadę, by czempredziej wracali do stron rodzinnych, bo chwilowo w Gdyni nie przewiduje się większych robót.

Zatrudnianie zaś u nas robotników Niemców z Gdaska woła o pomstę do nieba, to też najwyższy już czas, by robotnik gdynski przejrzał wreszcie i w dniu 16 listopada rb. dał wyraz swemu niezadowoleniu z obecnego stanu rzeczy.

Wie on dobrze, że Stron. Narodowe zawsze zwalczało niezdrowe objawy przy rozdawaniu pracy w etatystycznych przedsiębiorstwach. Robotnik gdynski uswiadomiony jest pozatem należycie, by wiedzieć, że budowę portu nie rozpoczęto za czasów „sanacji”, bo podjęto ją jeszcze za czasów p. Prezydenta Wojciechowskiego.

Już w roku 1924 przywóz przez Gdynię wynosił 631 ton, a wywóz 9.086 ton, w roku 1925 przywóz wynosił 1.586 ton, wywóz 50.142 tony.

To są fakty znane, którym nikt się przeciwstawić nie może. Świadczą one, że rola „sanacji” w Gdyni polegała tylko na wykończeniu tego, co postanowiono i zapoczątkowano na długo przed wypadkami majowymi. Budowa portu w Gdyni po r. 1926 oznacza tylko spełnienie zrozumiałego obowiązku.

Tadeusz Kaczmarek.

I w Śwęcianach unieważniono listę centrolewu

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). Unieważniono listę centrolewu w okręgu Śwęcany.

Konfiskata „Robotnika”

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.). Dzisiejszy „Robotnik” uległ konfiskacie.

Strzelec więził i głodził ojca

Sąd okręgowy skazał wyrodnego syna, komendanta „Strzelca” Pika z Kornatowa, na dwa miesiące więzienia

Czytamy w „Słowie Pomorskiem”: Przed toruńską izbą karną stanął w tych dniach niejaki Piko, zawiadowca stacji Kornatowo. Postać mało ciekawa, twarz tępa, rysy wybitnie wschodnie; oskarżony jest o więzienie (pozbawianie wolności) swego ojca, przeszło 70-letniego staruszka, i głodzenie go.

Patrząc na oskarżonego, wprost uwierzyć trudno, że osobnik taki piastować może urząd zawiadowcy stacji. Ale nie dość na tem: Piko jest zarazem filarem „sanacji”, komendantem „Strzelca” (oczywiście) i prezesem komitetu budowy pomnika marszałka Piłsudskiego w Kornatowie! Dzielnymi współpracownikami mają panowie Paluchy i towarzysze.

Z dziewięciu przesłuchanych pod przysięgą świadków, ośmiu potwierdza w całej pełni zarzuty aktu oskarżenia; okazuje się, że Piko zamykał ojca i mroził go głodem. Kiedy np. latem ubiegłego roku na kilka dni wyjechał do Poznania na wystawę, zamknął starca w

pokoiku na klucz, zostawiając mu jako pożywienie 3 czy 4 bułki. Aby uwięziony nie mógł wzywać przez okno pomocy, okna zabite były gwoździami.

Wyrodnny syn nie zadowolił się cielesnem dręczeniem swego ojca: nie pozwolił mu też chodzić do spowiedzi i aby uniemożliwić mu pójście do kościoła, również zamykał ojca na klucz.

Po przesłuchaniu świadków, p. prokurator wniósł o surowe ukaranie oskarżonego.

Sąd po naradzie ogłosił wyrok, skazujący komendanta Strzelca i b. prezesa komitetu budowy pomnika marszałka Piłsudskiego na dwa miesiące więzienia.

Takie to osobniki szerzą „sanacyjną” propagandę na Pomorzu. Ze piątę przykazanie dla takiego „komendanta” nie istnieje, o tem na Pomorzu wie każde dziecko; teraz dowiedzieliśmy się, że i czwarte przykazanie „sanacyjnego” „prezesa” nie obowiązuje.

Sąd uchyla dwie konfiskaty „Gazety Bydgoskiej”

Sąd powiatowy w Bydgoszczy uchylał konfiskatę numerów 251 A i 252 „Gazety Bydgoskiej”. Pierwsza konfiskata dotyczyła m. in., jak przypominamy, słowa „Rodacy!”, umieszczonego w wstępie odezwy Narodowego Komitetu Wyborego na województwo poznańskie. Natomiast w nr 252 „Gazety Bydgoskiej” starostwo grodzkie skonfiskowało własne swoje pisma urzędowe, wystane do redakcji „Gazety” z uzasadnieniem konfiskaty nr 251 tegoż pisma. Sąd uznał obie te konfiskaty, zarządzane przez władze bezpieczeństwa, za niezgodne z przepisami prawa.

Wydawnictwo „Gazety Bydgoskiej” występuje na drogę sądową ze skargą odszkodowawczą przeciw skarbowi państwa.

Rewolta przyboczna austriackiej „Heimwehry”

Wiedeń, 31. 10. (Tel. wł.) W mieście Hötling pod Insubruckiem doszło wczoraj do walki ogniowej między „Heimwehrą” a socjaldemokratami, którzy wracali z różnych zebrań przedwyborczych. „Na placu boju” pozostały 4 osoby bardzo ciężko, a 20 lżej rannych.

Do podobnych walk ulicznych doszło wczoraj w przedmieściu robotniczym Wiednia, kiedy minister spraw wewn. Starhemberg przeciągnął przez ulice na czele pułku strzelców z muzyką i z pochodniami, aby wygłosić mowę agitycyjną. W mowie tej Starhemberg zapowiedział bezwzględna walkę „Heimwehry” o wyłączną władzę w państwie, o „państwo Heimwehry”.

**Dłaczego
przoduje
wśródnie**

Dłatego, że
udoskonalone

Śniegowce i kalosze
marki „Pepege”, mimo niskiej ceny,
wyróżniają się bardzo gustownym wy-
konaniem zewnętrznym i długo zachowują
początkową **wspaniałość formy i barw.** Są
poza to **bardzo lekkie i zawsze łatwe do włożenia.**

**ZADAJCIE WSZEDZIE
TYLKO Z PODKOWA**

«PEPEGE»

c.w. 5651-Pe 599

Synod krajowy w Polsce

(KAP) Prócz soboru powszechnego, który zwołuje i któremu przewodniczy papież lub jego legat, prawo Kościoła Katolickiego przewiduje również synody krajowe (narodowe), prowincjonalne i diecezjalne. Synody krajowe zwołuje i przewodniczy im patriarcha lub prymas, prowincjonalne — metropolita, diecezjalne — ordynariusz diecezji.

W Polsce przedrozbiorowej zwołane były zarówno synody prowincjonalne jak i diecezjalne. Synody prowincjonalne aczkolwiek nosiły tę nazwę, w rzeczywistości jednak miały charakter synodów ogólnokrajowych, gdyż uczestniczyli w nich arcybiskupi i biskupi obu prowincji kościelnych: gnieźnieńskiej i lwowskiej. Rzecz charakterystyczna, prowincje Śląsk i Pomorze, oderwane od Rzeczypospolitej, brały jednak udział w polskich synodach krajowych. Ostatni synod krajowy w okresie przedrozbiorowym odbył się w r. 1643 w Warszawie pod przewodnictwem arcybiskupa Macieja Lubieńskiego.

Episkopat Polski postanowił nawiązać do tradycji synodów krajowych, uchwalając zwołanie takiego synodu. Daty zwołania synodu krajowego dotąd nie wyznaczono; będzie to zależało od postępu prac przygotowawczych. Episkopat Polski wyłonił specjalną komisję XX. biskupów do prac, związanych ze zwołaniem synodu krajowego, w następującym składzie: ks. kardynał Prymas August Hlond (prezes), ks. biskup podlaski, dr. Henryk Przeździecki (sekretarz), oraz ks. biskup przemyski, dr. Anatol Nowak, ks. biskup sufragan warszawski, dr. Antoni Szlagowski, jako członkowie.

Ojciec św. w swym liście apostolskim do Episkopatu Polski wyraził swe zadowolenie i uznanie dla inicjatywy zwołania synodu krajowego pisząc:

„Ponieważ w tem miejscu mówimy o publicznych sprawach Kościoła Katolickiego w Polsce, nie możemy przy tej okazji pominąć milczeniem tego, coście na poprzedniej konferencji biskupów, przed kilkoma laty odbytej, radzili. Na tej konferencji powzięliście zamiar zwołania w odpowiednim czasie Synodu z całego państwa, a więc wiemy, że w tej sprawie ustanowiliście komisję z pośród biskupów, która ma za zadanie w miarę możliwości rzecz całą przygotować. Chociaż wykonanie tego przedsięwzięcia napotykało zaiste na wielkie trudności, które i dziś istnieć się zdają,

nie jedna bowiem to sprawa i to wielkiego znaczenia i nie jeden powód zaprzętały umysły czcigodnych Pasterzy polskich, mimo to jednak uznawali oni dla siuszych przyczyn wagę i pożytek tej sprawy. Pomiędzy kwestjami nieposledniej wagi była ta, która się odnosi do karności kościelnej, do ustaw i zwyczajów, panujących w różnych dzielnicach Polski, rozdartych i podległych przedtem każdemu innemu zaborowi i rządowi, a to w tym celu, aby te nierówności wygładzić i uporządkować w miarę możliwości. Ponieważ sprawa ta bardzo może się przyczynić do nowego pomyślnego wzrostu, przedewszystkiem duchowego, ukochanego Narodu polskiego, godnym jest zaprawdę, abyście w

LOSY

1 ej Klasy 22 Państwowej Loterii Klasowej

są do nabycia w największej i najszcześniejszej Kolekturze w kraju

„NADZIEJA“
LWÓW, Sykstuska 6.

Główna wygrana 1000 000 złotych.

Co drugi los wygrywa!

Ciągnięcie już 18 i 20 listopada rb

Ceny losów:

Cwiartka Zł 10.	Półówka Zł 20.—	Cały Zł 40.
--------------------	--------------------	----------------

Wyciąć i wypełnione nadesłać!

Karta Zamówień K. P.

Do „Nadzieji”, Lwów, Sykstuska 6

Niniejszem zamawiam

..... losów całych po Zł 40.—

..... losów półówek po Zł 20.—

..... losów ćwiartek po Zł 10.—

Należność Zł ..... uiszczę

natychmiast po otrzymaniu losów, blankietem P. K. O. dołączonym mi przez Firmę do losów.

Imię i nazwisko .....

Dokładny adres .....

nią Wasze usiłowania i starania troskliwie włożyli“

Korpus dyplomatyczny przy Stolicy Apostolskiej w roku 1930

(KAP.) Dnia 20 bm. „Tipografia Poliglotta Vaticana“ ogłosiła nowy spis placówek dyplomatycznych, akredytowanych przy Stolicy Apostolskiej. W porównaniu z rokiem ubiegłym spis ten wykazuje o czterech dyplomatów więcej. Obecnie korpus dyplomatyczny przy Watykanie składa się z 12-tu ambasadorów, wymienionych poniżej w kolejności według starszeństwa służby: Brazylja, Niemcy, Polska, Belgja, Argentyna, Francja, Włochy, Hiszpanja, Chile, Peru, Boliwia i Kolumbia. Oprócz tego przy Kurji Rzymskiej uwierzytelnionych jest 24 posłów, o trzech więcej niż w roku ubiegłym. Według starszeństwa są oni następujący: Nikaragua, Bawarja, Prusy, Monako, San Marino, Jugosławja, Litwa, Węgry, Łotwa, Czecho-Słowacja, Salwador, Austria, Panama, Irlandja, Portugalia, Honduras, suwerenny Zakon Maltański, San Domingo, Rumunja, Wenezuela, Haiti, Kostariko i Liberja.

Utworzenie suwerennego miasta watykańskiego miało niewątpliwie pewien wpływ na zwiększenie się liczby misji dyplomatycznych przy Watykanie, ale, oczywiście, nie decydujący. Bardziej miarodajne jest tu moralne znaczenie Stolicy Apostolskiej, które stale wzrasta. Począwszy od Leona XIII, skład korpusu przy Kurji ciągle się zwiększa; w okresie tym miało miejsce tylko jedno zwinięcie poselstwa holenderskiego. O znaczeniu reprezentacji dyplomatycznej przy Watykanie świadczy np. fakt, że Francja przywróciła swoją ambasadę bardzo prędko po jej zamknięciu,

**Olbrzymia zniżka cen
do 50%**

Proszę przekonać się bez przymusu
kupna.

Zygmunt Wiza,
Poznań, ulica 27-go Grudnia 5.

Pw 6381/2 57.502/3

a Polska z pośród wszystkich swoich placówek najpierw tę przy Kurji podniosła do rzędu ambasad.

Rekolekcje dla pań z inteligencji

W dniach od 24 do 28 listopada rb. urządza Sodalicja Pań Miejskich p. w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny rekolekcje pod przewodnictwem O. Jana Rostworowskiego T. J. z Krakowa.

Osoba prelegenta, znanego i cenionego w całej Polsce kaznodziei, pociągnie niewątpliwie szerokie koła pań z inteligencji.

Rekolekcje odbywać się będą w kościele św. Marcina. Rozkład nauk i nabożeństw przygotowano w godzinach dogodnych. Zarząd dołoży pozatem wszelkich starań, by zapewnić wszystkim uczestniczkom miejsca do siedzenia.

Porządek rekolekcji oraz legitymacje, uprawniające do udziału w nich, nabyć można w składzie p. A. Mańkowskiej przy Al. Marcinkowskiego 19 od dnia 3 listopada rb. począwszy, za złożeniem zł 3.— ofiary na koszt rekolekcji.

**KUPOJMY CEGIELKI NA BURSE
RZEMIEŚLNICZĄ (P. K. O. 212 664)**

Jak można się wzbogacić? Czy należy grać?

Na powyższe pytania należy wręcz twierdząco odpowiedzieć. Podobnie możnaby się zapytać, czy chory może wyzdrowieć: owszem, lecz tylko wtedy, gdy podda się należytej kuracji i to u odpowiedniego lekarza. Wygrać zaś może tylko ten, kto gra i to w odpowiedni sposób.

Jest rzeczą stwierdzoną, że im wyższa kultura danego narodu, tem bardziej rozwinięta jest u niego chęć gry i zakładu. Nigdzie więcej nie grają jak w Anglii. Dziwnem się to może wydać pozornie, lecz przy bliższym rozpatrzeniu można znaleźć głębsze tego powody. Społeczeństwo bowiem oświecone potrafi zdobyć sobie jasny sąd o każdej sprawie i rozróżnić między jednym a drugim rodzajem gry.

Gra, o której tu mówić chcemy, ma tylko nazwę wspólną grom hazardowym, demoralizującym ludzi i niszczącym im nerwy. Przy tych grach można wiele stracić, podczas gdy szanse wygranej są małe i zawsze zupełnie przypadkowe. Natomiast przy zakładach, a w znacznej mierze i przy loterii klasowej jest pewna część szans wygranych w pewnych granicach określona i niezmienna.

Należy przeto zapoznać się z możliwościami wygranej, jakie zapewnia 22-a Loteria Klasowa. Nie wszystkim wiadomo, że do bieżącej Loterii zmieniała Generalna Dyrekcja Lot. Państw., po objęciu urzędu przez nowego Dyrektora, plan gry w tak korzystny sposób, iż Polska Loteria Państwowa wysunęła się na czoło loteryj świata. W szczególności powiększono znacznie ilość tysięcy wysokości głównych i średnich wygranych.

W ciągu jednej Loterii zostaje rozlosowanych pomiędzy uczestników nie byle jaka suma, bo aż 32 miliony złotych. Zdumiewajacem jest wszakże, że około 2.000 graczy otrzymuje od 1.000.000 do 1.000 zł, a przeszło 5.000 po zł 500.— To wystarcza, by całą gminę ludzi zasypać potokiem złota. Zdamy sobie sprawę ze znaczenia tego, jeśli uwzględnimy, że co drugi los wygrywa!

Położono zatem definitywnie koniec systemowi obdarzania jednego lub kilku nawet szczęśliwców masą pieniędzy, podczas gdy innym ni grosz nie przypadł w udziale.

Również i ilość wielkich wygranych jest tak wielka, iż dziwić się jeno wypada, skąd bierze się tyle głównych i średnich wygranych: 400.000, 300.000, 200.000, 200.000, 100.000, 100.000, 100.000, 100.000, 100.000, 2 po 75.000, 7 po 50.000, 5 po 25.000, 14 po 20.000, i t. d. i t. d. Największym wydarzeniem Loterii jest bezsprzecznie główna wygrana wraz z premją, która w szczęśliwym wypadku może przypaść na jeden los w niebywalej wysokości 1.000.000 złotych.

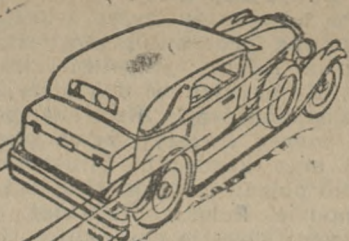
Kolektura Loterii Państwowej mogłaby łatwo zaspokoić ciekawość tych, którzy pytają „...skąd ci ludzie biorą tyle pieniędzy?“, jednak obowiązująca tajemnica kolektorska nie pozwala na podawanie nazwisk wygrywających do powszechnej wiadomości. Pytanie pozostaje bez odpowiedzi, a tylko na ucho opowiadają sobie, o tych, którzy pewnego dnia otrzymali od największej i najszcześniejszej Kolektury Lot. Państw. „Nadzieja“ we Lwowie, w zamkniętej kopercie list następującej treści: „Mamy przyjemność donieść W Panu, że na Jego los Nr. .... padła w klasie .... wielka wygrana w kwocie zł.... Równowartość tejże może W Pan podjąć w naszej kasie za okazaniem losu wygranego.“ Tego rodzaju listy uszczęśliwiły już wiele rodzin, tysiącom ludzi przynosząc radość, szczęście i zapewnioną przyszłość.

Niech zatem każdy, kto otrzyma ofertę kupna losu Loterii rozważy dobrze, czy nie jest lekkomyślnością niewykorzystanie takiej sposobności. W dzisiejszych czasach jedynie mądrą i rozważną jest decyzja poświęcenia kilku złotych na kupno szczęśliwego losu Państwowej Loterii Klasowej.

Wybrać należy kantor, mający ogólnie największą sumę wygranych. Kantorem takim, który jest największą i najszcześniejszą Kolekturą w kraju, jest „Nadzieja“, Lwów, Sykstuska 6, zwłaszcza, że w ostatnich loteryjach sprzyja jej niebywale szczęście. Możliwość wygranych zaś tam gdzie największa, gdzie najwięcej losów się znajduje. Główna wygrana nie idzie wprawdzie za danym miejscem, jednakowoż z czasem to miejsce będzie miało najwięcej szczęścia, które najwięcej losów posiada. To jest fakt: im więcej losów, tem więcej szans wygranych; — statystyczny pewnik, każdemu doświadczonemu graczowi dostatecznie znany.

Jeśli pragniecie
całkowicie

wyzyskać
moc swego silnika

to nie wolno Wam zaniedbywać smarowania trybów, dyferencjału i podwozia.

Łatwe włączanie biegów, cichy i elastyczny ruch przy równoczesnym minimalnym zużyciu pojazdu osiągnąć można tylko wówczas, gdy do smarowania trybów, dyferencjału i podwozia zastosowany będzie zgodnie ze wskazówkami Tabeli Polecającej specjalny wysokowartościowy smar

Każda blaszanka Gargoyle Mobiloil jest pod nakrętką plombowana. Baczcie na to przy kupnie oleju!

Gargoyle Mobiloil „C”
Gargoyle Mobiloil „CW”
Gargoyle Mobilgrease

VACUUM OIL COMPANY S. A.
CZECHOWICE - WARSZAWA

nr 4206

Szczegóły zająć na wiecu młodzieży w Warszawie

Barbarzyńskie występy bojówki „sanacyjnej” — Aresztowanie prezesa Bratniej Pomocy Uniw. Warszawskiego p. Jerzego Kurcjusza — Interwencja rektora

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) — O zająciach z młodzieżą w Warszawie podać należy szczegóły następujące:

Wiec Narodowego Komitetu Wyborczego Akademickiego zajął p. Tad. Piasecki. Wchodzącego prof. Rybarskiego powitano gorącą oklaskami i okrzykami.

Prof. Rybarski mówił o wartościach moralnych. Gdy wskazał na ofiary upadku moralnego, przedstawiciel komisariatu rządu zwrócił się do przewodniczącego Piaseckiego z żądaniem, aby prof. Rybarski mówił o wyborach. Wywołało to powszechną wesołość i oklaski. Prof. Rybarski zaczął mówić o czystości wyborów, unieważnianiu list i t. d.

Przemawiali następnie inni mówcy. Gdy jeden z nich, p. Janusz Rabski przeszedł do sprawy kościoła i działalności masonerii, dwie osoby podniosły wrogie okrzyki. Kiedy akademicy żądali, aby zakłócający spokój opuścili zebranie, wtedy podejrzana grupa, złożona z 20 osób, zaczęła się awanturować, rzucać krzesłami i wreszcie puściła na salę gaz łzawiący. Młodzież usunęła bojówkarzy, którzy wybili szyby w drzwiach wejściowych i rozbili lustro.

Po przewietrzeniu sali przemawiał prezes „Bratniej Pomocy” Uniw. Warszawskiego p. Jerzy Kurcjuś, wskazując na to, że prowokacja się nie udała. Podczas jego przemówienia wrócił na salę komisarz policji i zażądał od prezydium rozwiązania zgromadzenia. To się też stało. Na salę wszedł oddział policji z karabinami, który asystował przy opuszczeniu sali przez słuchaczy.

Podczas przemówienia p. Kurcjusza z ulicy posłano w stronę okien sali kilka strzałów. Po zamknięciu zgromadzenia policja konna przystąpiła do usuwania publiczności. Przy tej sposobności aresztowano kilku studentów, m. in. prezesa „Bratniej Pom.” U. W. p. Kurcjusza.

W sprawie aresztowanych interwenjował b. rektor ks. biskup Szlagowski, który udał się do urzędu śledczego, ale naczelnik urzędu po porozumieniu się z zastępcą szefa bezpieczeństwa oświadczył, że aresztowani nie mogą być wypuszczeni. Zwrócono się do rektora z prośbą o interwencję.

Dzisiaj w godzinach rannych wiceprezes „Bratniej Pom.” Uniw. Warsz. zwrócił się do rektora o udzielenie zezwolenia na wiec w sprawie aresztowania p. Kurcjusza.

Banda bojówkarzy w nocy wybiła szyby w kantorze „Gazety Warszawskiej” i w kantorze „ABC”. Wybito też szybę frontową w „Kurjerze Porannym”. Aresztowanym sprawcą okazał się student politechniki Czystko. (w)

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) Do godz. 1 w południe nie było wiadomości, czy władze zwolnią prezesa „Bratniej Pomocy” U. W. p. Kurcjusza. Wiceprezes „Br. Pom.” p. Węgliński interwenjował u rektora Michałowicza, który z p. Węglińskim wyjechał do komisarza Jaroszewicza celem interwencji o zwolnienie p. Kurcjusza i innych studentów. Po godz. 1 rozpoczęły się manifestacje akademickie w różnych punktach miasta. (w)

Gra niemiecka w sprawie zbrojeń

Uchwały komisji spraw zagranicznych Reichstagu

Berlin, 31. 10. (PAT). Po 10-ciogodzinnych obradach komisja spraw zagranicznych Reichstagu przyjęła wniosek wspólny przedstawicieli niemieckiej partii ludowej i konserwatystów, wzywający rząd, ażeby w jak największym naciskiem domagał się przeprowadzenia przez inne państwa zbroje-

nia, odpowiadającego, zgodnie z rozmiarami i rodzajem rozbrojenia Niemiec, zasadzie gwarancji parytecznych. Rząd niemiecki ma żądać wyjaśnienia, czy inne mocarstwa gotowe są zadośćuczynić temu żądaniu stosownie do zobowiązań, wynikających z Traktatu Wersalskiego.

W motywach do tego wniosku komisja spraw zagranicznych podkreśla, że obecny stan rokowań rozbrojenio- wych, zwłaszcza zaś wyniki odnośnych obrad ostatniego zgromadzenia Ligi Narodów, wywołały wielkie rozczarowanie w Niemczech. Komisja Spraw zagranicznych wskazuje, że dotychczasowe starania w kierunku powszechnego rozbrojenia nie osiągnęły żadnych wyników praktycznych. Państwa, pozostające od lat w tyle pod względem zobowiązań prawnych i moralnych w sprawie rozbrojenia, nie dały się w czasie ostatniej sesji genewskiej skłonić do powzięcia uchwał, zapewniających zwołanie pierwszej powszechnej konferencji rozbrojeniowej.

Niemcy stanęły w obliczu faktu, że same zmuszone zostały do wypełnienia nalożonych na nie zobowiązań rozbrojenio- wych, jednocześnie zaś spotykają się z odmową wypełnienia zagwarantowanych traktatowo zobowiązań rozbrojenio- wych ze strony mocarstw innych. W pewnych państwach przeprowadzone są ponadto wzmocnione zbrojenia. Komisja spraw zagranicznych wyraża opinię, że stan taki pozostaje w jaskrawej sprzeczności z zasadniczym równo- uprawnieniem, że zatem oznacza poważne zagrożenie Niemiec, a tem samem pokoju światowego.

Wniosek przyjęty został głosami przedstawicieli niemieckiej partii ludowej, hitlerowców, chrześcijańsko - so- cjalnych, centrum, bawarskiej partii ludowej, partii gospodarczej i Landvolku. Przeciw wnioskowi głosowali przedsta- wiciele socjal - demokratów i komuni- stów; niemiecko - narodowi wstrzymali się od głosowania.

Zatwierdzone i unieważnione listy w okręgu grudziądzkim

Grudziądz, 31. 10. (Tel. wł.) Kom- isja wyborcza okręgu grudziądzkiego zatwierdziła następn. listy: nr. 1 B. B., nr. 4 narodową i nr. 7 centrol- ewu. Unieważniono listy: Bloku Niemieckiego, Ch. D. i Jedności Robot- niczo-Chłopskiej (komunistycznej).

Skreślenie b. posła Praglera z listy

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) B. poseł Pragler został przez komisję okręgową skreślony z listy nr. 7 w o- kręgu Warszawa-wieś.

Aresztowanie p. Baranyka

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) W Czortkowie został aresztowany b. senator Unda Baranyk.

Z Kościana

Twierdzenie prasy „sanacyjnej”, ja- koby zastępca burmistrza w Kościanie, p. Marcin Dónaj, został pod zarzutem „zbrodni” osobistych zawieszony w ur- zędowaniu, jest nieprawdziwe.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 31. 10. 1930 r. Zakończenie miesiąca giełdowego odby- ło się przy nastroju spokojnym bez więk- szych zmian. Ruch naogół ograniczony i usposobienie wyczekujące.

Z pap. procent. wzgl. lokacyjnych pła- cono za 5 proc. poz. konwers. 49 proc., ro- biono tranzakcje 8 proc. listami dolaro- wemi (staremi) Pozn. Ziem. Kredyt. po 93 1/2% (przy dew. 8.90) i oddawano 4 proc. listy zast. konwert. po 40 proc. Dopyty- wano się o 6 proc. listy żytnie po 18.— bez oddawców, natomiast większe zaofia- rowanie było na 8 proc. listy dolarowe amortyz. po 91 proc. i niżej, które nie miały nabywców.

Akcje bankowe bez transakcji, zaś z akcyj przemysłowych oddawano Cegi- elskiego po 45.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papier procentowe:
(Kurs w procentach nominalu).
5% Pożyczka konwersyjna 49% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt.
93 1/2% +
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt
40% +

Akcje przemysłowe:
(Kurs w złotych za 1 akcję).
Cegielski H. I em. zł. 45.— O.
Tendencja spokojna.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Poznań, 31. 10. 1930 r. Spędzono: wołów 2, buhajów 8, krów 18, świń 550, cieląt 162, owiec 12; razem zwierząt 752.

Z powodu małego spędu notowań nie przeprowadzono.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrocie ni- oficjalnych w Warszawie 8.93 zł; w Gdańsku na- Warszawa 8.92 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski-oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 marek niem. w dewizach 212.01

Kto pije
rodzimą
Kawę Słodową
Kneippa
ten służy zdrowotności społeczeń-
stwa
i
poniera rolnictwo krajowe!
Przy zakupie należy zwracać
baczność uwagę na ten wizerunek
Ks. Kneippa

w medaljonie!

Pw 6 050 90 K 43/4

do 212.31 zł, gotówką 211.61 zł; za 100
guldenów gd w dewizach 172.96 zł do
173.22 zł, gotówką 172.62 zł.

GIEŁDA WARSZAWSKA z dnia 31. 10. 1930 r.

Waluty Gotówka
Dolary St. Zjedn. tr.: 8.93, sp.: 8.95, kup.:
8.91.

	Dewizy:		
	trans.	sprzed.	kup.
Holandja	359,26	360,16	358,36
Nowy Jork	8,912	8,932	8,892
Nowy Jork kabel	8,921	8,941	8,901
Londyn	43,33	43,44	43,22
Paryż	35,00	35,09	34,91
Szwajcaria	173,13	173,66	172,70
Wiedeń	125,73	126,04	125,42
Berlin	212,41		

Tendencja niejednolita. Papier wartościowe i obligacje.

4% poz. inwest.	101,75
3% poz. bud.	50,00

Akcje w złotych:

Bank Polski	159,50—160,00
Bank Przem. Lwów	00,00—85,00
Wysoka	0,00—133,00
W. T. Węgiel	0,00—38,75
Norblin	0,00—35,50
Starachowice	0,00—12,00

Tendencja mocniejsza.

Komentarz.
Z papierów państw. słabsza 5% poz. konw. Dla listów zast. tendencja niejedno- lita, dla akcji mocniejsza. Bankowe utrzy- mane. Wysoka mocniejsza. Węgiel moc- niejszy, Starachowice utrzymane, Norblin mocniejszy.

PLÓDY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg.
reszta za 100 kg.

Berlin, 31. 10. 1930 r.

Pszenvica march. od st. załad.	
75—76 kg.	235,00—237,00
Tendencja stała.	
Zyto march. od stacji załad.	
70—71 kg.	149,00—151,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień march brow. od st. załadowania	184,00—210,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień pastewny i prze- myślowy	165,00—176,00
Tendencja spokojna.	
Owies march od st. załad.	141,00—151,00
Tendencja słabsza.	
Mąka pszenna	27,75—36,50
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia przemiał. do 60%	23,75—26,75
Tendencja spokojna.	
Ospa pszenna	7,25—7,75
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	6,75—7,25
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	25,00—31,00
Groch dr. jadalny	24,00—26,00
Groch pastewny	19,00—21,00
Peluszka	19,00—20,00
Bób polny	17,00—18,00
Wyka	17,00—20,00
Makuch rzepakowy	8,00—9,25
Makuch lniany	14,20—14,50
Wytłoki suche paryt. Berlin	5,00—5,40
Srót Soja	12,40—13,10

Ogólna tendencja spokojna.

Notowania złotego w Berlinie z dnia 31. 10. 1930 r.

Wyplaty na Warszawę	46,925—47,125
Noty wielkie	46,875—47,275

Skąd ta lekliwość Gdańszczan?

Niewinna armatka na pokładzie „Krakowa” — Interwencja dyplomatyczna musiała uchronić Gdańsk przed „zbombardowaniem”

Gdańsk, 31. 10. (Tel. wł.) Statek polski „Kraków”, który ostatnio do Hedzazu zawoził naboje karabinowe, cement i cukier, wziął ze sobą małą połowę armatki wraz z amunicją. Razem waży wszystko 500 kg. Król Hedzazu Ibn Saud armatki najszej nie nabył, ponieważ uważał, że jedno działko na nie mu się nie przyda. Wobec tego „Kraków” przywiózł działko z powrotem.

Następna podróż „Krakowa” z ładunkiem węgla przewidziana była do Rouen. „Kraków” zawinął po ładunek do portu gdańskiego, ale musiał natychmiast zawrócić na pełne morze, ponieważ senat gdański, dowiedziawszy się o armatce na pokładzie

statku, wszczął alarm i na drodze dyplomatycznej zażądał od Polski usunięcia „niebezpieczeństwa, zagrażającego wolnemu miastu”. Polska uczyniła zadość Gdańszczanom. Do „Krakowa”, który zatrzymał się w odległości 3 mil od brzegu, podpłynął szkuner i zabrał na pokład niedoszlą arabską armatkę, którą przewiózł do Gdyni, skąd posłano ją do ministerjum spraw wojskowych w Warszawie. „Kraków”, nie grożący już bombardowaniem Gdańska, powrócił do portu i rozpoczął ładowanie węgla. Gdańszczanie odetchnęli. Od niechybnej zguby uratował ich senat gdański.

S. B.

Socjaliści francuscy za rozbrojeniem

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Paryż, w październiku.

Jednym ze zjawisk, zasługujących na specjalną uwagę, jest obecnie wzrost francuskiego socjalizmu. Działalność jego, rozszerzająca się wewnątrz kraju, wzmacnia równocześnie akcję międzynarodową, sprzyjającą rewindykacyjnym planom niemieckim.

Największe wysiłki tutejszego stronnictwa socjalistycznego skoncentrowane są teraz na propagandzie rozbrojenowej. W tym celu zaczęła się już szeroka kampania, przeprowadzana za pomocą prywatnych zebrań, broszur, artykułów, a wreszcie wieców z udziałem przedstawicieli socjalistycznych innych państw.

W szeregu środowisk robotniczych w północnej Francji jak też i po całym kraju zorganizowano podobne wiece, które zapoczątkowane zostały w Lille. Ostatnio odbyło się w Paryżu ogromne zebranie socjalistów. Ponieważ zależy im naturalnie specjalnie na krzewieniu zasad międzynarodowych pomiędzy młodem pokoleniem, przeto nosiło ono miano „Dnia międzynarodowego młodzieży”.

Gmach obrany na wieczornicę socjalistyczną znajduje się w jednej z najodleglejszych dzielnic Paryża. Został on już od wczesnej godziny otoczony kordonami policji pieszej, konnej, a także i samochodami policyjnymi. Ogromna sala, mogąca pomieścić około 4000 osób, zapelniała się szybko. Ku ogólnemu jednak zdziwieniu, oprócz nielicznych foteli na estradzie i kilku rzędów tuż przed nią, wyniesiono ze sali krzesła i stoly, aby w danym wypadku nie posłużyły one podobnie jak zeszłego roku, za... broń komunistom. Gwardja młodzieży otoczyła także p. Bluma i jego sztab generalny. Zebranie odbyło się jednak spokojnie, ale dzięki porządkowi, utrzymanemu przez policję, której siły były zbyt wielkie, aby komuniści mogli się z nimi zmierzyć.

Liczni prelegenci, starali się kolejno wykazywać, iż w obecnej chwili socjalizm stanowi jedyną zorganizowaną siłę, na której opiera się pokój. Rozwój jego przyczyni się zatem do utrwalenia pacyfizmu. Niestety jednak, wzrost nacjonalizmu i faszystów, zakreślającego coraz to szersze koła, stoi mu na przeszkodzie. Wobec tego wzmocnienie akcji międzynarodowej jest konieczne, aby przygotować jak najprędzej teren do przyszłego rozbrojenia.

Oto motto ogólne, na którego tle rozwinęli mówcy inne zagadnienia, chcąc celowo pobudzić nienawiść audytorjum do obecnego prezesa ministrów i jego narodowej większości. To też oskarżają oni rząd p. Tardieu, iż jest nie tylko nacjonalistycznym, ale reprezentuje „le fascisme en puissance”. Dlatego, powiedział p. Renaudel, o ile warunki byłyby sprzyjające, to we Francji reakcja stałaby się równie gwałtowną jak w innych państwach. Czyż bowiem — zapytywał p. Renaudel — niedawno jeszcze prezes ministrów przemieniając porządek znanej formuły: arbitraż, bezpieczeństwo, rozbrojenie, nie postawił na czoło sprawy bezpieczeństwa?

Słowo to jest dla socjalistów zupełnie podejrzane. Dlatego też oświadczają, iż jeżeli we Francji „faszizm zechciał spróbować złamania wolności to wówczas wezwanie do rewolucji stałoby się obowiązkiem!”

Sama myśl o możliwości nadejścia podobnej chwili wywołała nieopisany entuzjazm na sali, który wzrósł, gdy

poseł Renaudel dodał: „Gdyby zaś w kwestjach międzynarodowych, rząd francuski dał się wciągnąć do jakiegokolwiek zatargu, to również powstanie socjalistów stałoby się obowiązkiem”.

Nie trudno naturalnie odgadnąć, że ostatnia aluzja odnosiła się do ewentualnego konfliktu pomiędzy Niemcami a Polską, w którym Francja, jako sprzymierzeniec, musiałaby interwenjować. Nawiasowo dodać należy, iż kampania przeciwko takiej interwencji rozwija się teraz nie tylko w socjalistycznych kołach. Na niebezpieczeństwo jej nie potrzeba chyba nastawać. Chodzi bowiem czynnikiem tutejszym, Polsce przeciwnym, o wywarcie nacisku, celem kompromisowego załatwienia rewindykacji niemieckich.

Wróćmy jednak do socjalistycznej wieczornicy. Uczestnicy jej głośno zmanifestowali w końcu względem Polski swe uczucia, gdy zabrał głos pos. belgijski Huysmans, oświadczając, iż wina za powstanie faszystów niemieckiego spada na państwa Entente'y. Miał się do tego przyczynić traktat wersalski, przepelniony błędami. Austria jako taka egzystować rzekomo nie może. Trudno zaś „usprawiedliwić istnienie korytarza gdańskiego i pewne powiększenia terytorjalne na wschodzie”.

Socjaliści nie wiedzą już więc, jak Niemcom dogodzić, bo przecież te tajemnicze „powiększenia” na wschodzie odnosili się także najprawdopodobniej do polskiego Górnego Śląska! A powiedzieć, że w czasie wojny ci sami socjaliści domagali się dla Polski wolnego dostępu do morza!

Interwencję belgijskiego socjalisty przyjął audytorjum z hałaśliwą aprobatą, wznosząc również okrzyki przeciw Poincaré'emu.

Były prezydent republiki jest bowiem zdaniem II-ej Międzynarodówki wraz z p. Tardieu głównym sprawcą tego, co się w Niemczech dzieje, gdyż Niemcy demokratyczne musiały znośić przez dziesięć lat systematyczne ze strony Francji upokorzenia. W ten sposób miano kultywować nienawiść i przygotowywać z drugiej strony Renu rozwój nacjonalizmu. Wobec jego niebezpieczeństwa, czemu socjaliści nie mogą całkowicie zaprzeczyć, oświadczył p. Blum, iż im większe istnieje niebezpieczeństwo wojny, tem rozbrojenie staje się konieczniejszem... Należy też bezustannie redukować armje wojenne, a kształcić armje pokojowe, dla ostatecznego zwycięstwa socjalizmu, który jest już obecnie w Europie bardziej potężnym, aniżeli nim był kiedykolwiek (?).

Jak na te słowa odpowiedziała kilkukotyczna socjalistyczna rzesza? Hymnem międzynarodówki, odśpiewanym stojąco. A potem, opuszczając salę z ust do ust podawane było ostatnie hasło, wyrażające międzynarodowe credo: Jeżeli pragniesz pokoju, to przygotuj nastanie socjalizmu!

I. Briares.

Z Stow. Kupców Chrześcijań

Stow. Kupców Chrześcijań, odbyło wczoraj w sali Domu Kupiectwa Polskiego swe plenarne posiedzenie. Przewodniczył prezes Majewicz. Na wstępie wspominał prezes o ciężkim położeniu stanu kupieckiego. Wielu kupców, nie mogąc wybrnąć z przykrych sytuacji gospodarczej uciekło się pod nadzór sądowy, który w skutkach

swych, rychlej czy później fatalnie odbije się na kupcach.

Po odczytaniu przez sekretarza p. Grosmana protokołu, wygłosił p. Poszwinski referat: „Wysiłki i prace Zw. Tow. Kupieckich w dzisiejszej sytuacji gospodarczej”. Referent poruszył cały szereg kwestyj, żywo obchodzących stan kupiecki. Zilustrował dosadnie pojęcie metod kupieckich na wschodzie Polski. Również omówił prelegent kwestje podatkowe i inne. Dalej przedstawił wysiłki Związku, które idą w kierunku dobra zrzeszonych kupców. Związek wpłynął ostatnio też na politykę cukrową.

Po żywej dyskusji, podano w komunikatach, że zarząd stow. m. in. ingerował w władzę celem usunięcia pokątnych handlarzy, którzy przed fabrykami i wielkimi ośrodkami pracy wychodzącym zalecają bezwartościową tandetę.

W końcu prezes p. Majewicz przypomniał zgromadzonym o obowiązku głosowania przy wyborach do Sejmu i Senatu. Przy wyborze kandydatów członkowie mają wolną rękę. Na tem obrady zakończono. (z)

Komunikat

Rady Okr. Centr. Organizacji Zw. Zaw. Pracow. Umysł na Woj. Poznańskie i Pomorskie

Wobec publicznego zainterpelowania nas w nr. 251 „Ogłoszenia Wielkopolskiego” z 29 października b. r. i „Kurj. Pozn.” nr. 499 w art. p. n. „Co się dzieje w Zakładzie Ubezpiecz. Pracowników Umysłowych” oświadczamy:

1) Jako naczelna reprezentacja pracowników umysłowych wojew. poznańskiego i pomorskiego, skupiająca 5000 członków, będziemy zawsze i wytrwale walczyli o prawa naszych członków, zabezpieczone nam ustawami. Jeżeliśmy dotąd nie zwołali wiecu protestacyjnego według uchwały zebrania z 22 września br., to uczyniliśmy tak tylko ze względu na obecny, gorączkowy okres przedwyborczy, odraczając sprawę tę na czas po wyborach.

Jesteśmy przekonani, że wówczas na nasz apel popieszą nam z poparciem wszystkie nasze Koleżanki i Koleźdy.

2) Jednocześnie oświadczamy, że względu na liczne zapytania ze strony zainteresowanych, że w wyborach do Sejmu i Senatu jako organizacja ściśle zawodowa a apolityczna, nie bierzemy oficjalnie żadnego udziału, apelujemy jednakże do wszystkich Koleżanek i Kolegów, by bezwzględnie głosowali. Wybór listy, na którą będą głosowali, pozostawiamy natomiast Ich sumieniu.

Prezydium Rady Okręgowej

Centr. Org. Związków Zaw. Pracowników Umysł. na Woj. Poznańskie i Pomorskie z siedzibą w Poznaniu
Tadeusz Piotrowski, prezes, Kazimierz Szymański, wiceprezes; Jan Jabłkowski, sekretarz; Cze-repaniak Jan, skarbnik
Franciszek Sparty, Leon Buchholz i Felicjński Marcin — radni.

Zjazd Prac. Banku Zw. Sp.

Drugi dzień obrad

Drugiemu walnemu zjazdowi delegatów Zrzeszenia Pracowników Banku Zw. Spółek Zarobk. przewodniczył p. Fedorowicz z Warszawy. Po załatwieniu spraw formalnych, wygłosił referat sprawozdawczy ilustrujący działalność zarządu głównego, prezes p. Wojnicz. Dotychczasowy sekretarz zarządu głównego p. D. Grześkowiak odczytał następnie szczegółowe i bardzo starannie opracowane sprawozdanie z rocznej działalności tak zarządu głównego, jak i poszczególnych Kół Zrzeszenia, poczem p. Kuźniewski — skarbnik — przedstawił stan finansowy Zrzeszenia, stwierdzając, że ogólna suma brutto bilansu, wyraża się w kwocie ca. zł 100.000.

Główna Komisja Rewizyjna znalazła stan rachunków w porządku, stawia więc wniosek o udzielenie zarządowi absolutorjum.

Po dyskusji nad sprawozdaniami, nastąpiły sprawozdania referentów poszczególnych Komisji. Zebranie a-probuje wszystkie wnioski w liczbie około 40, w tem wniosek o odbycie następnego Zjazdu w Warszawie. — Dłuższą dyskusję wywołała sprawa u stosunkowania się do Zw. Zaw. Prac. Bankowych. Uchwalono pozostawić członkom Zrzeszenia wolną rękę w tej kwestji.

P. Zajączkowski z Warszawy wygłosił referat w sprawie uposażeńowej, zapoznając zebranych z treścią petycji do zarządu głównego Banku, którą wręczono p. dyr. Pilatowski-

mu, który przemówił do zebranych, kończąc zapewnieniem, że władze Banku odnoszą się z jak największą przychylnością do Zrzeszenia.

Zkolei przystąpiono do wyboru władz Zrzeszenia.

Prezesem gł. zarządu wybrano p. Aug. Wojnicza z Poznania; poatem weszli do zarządu pp.: Guziulek Marjan, Tuszewski Kazimierz, Grześkowiak Dyonizy, Mączyński Ludwik, wszyscy z Poznania, Federowicz z Warszawy, Cichy ze Lwowa, Piornowski z Krakowa, Walczak z Katowic, Milewski z Łodzi, Kozłowski z Bydgoszczy. Jako zastępców wybrano pp.: Janowskiego, Dobrowolskiego, Szczepańskiego i Winklera z Poznania.

Do gł. komisji rew. weszli pp.: Kamiński, Parobkiewicz, Grabiański, a jako zastępcy: Mańczakówna i Siemianowski, wszyscy z Poznania.

Do gł. sądu rozjemczego weszli pp.: Marchlewski, Sauer, Dobrowolski, Ornatowski i Błażejowski. Jako ich zastępcy: Paczkowski, Wolska, Morand, wszyscy z Poznania.

Po wyczerpaniu porządku zamyka przewodniczący zjazd, zapraszając zebranych na przyszły zjazd do Warszawy. (z)

Z życia kolejowców

Z Zjedn. Kolejowców Polskich

W Krzepicach (pow. Częstochowa), odbyło się 24 bm. liczne zebranie członków i sympatyków. Referat wygłosił członek Zarządu Okręgowego Z. K. P. p. Wł. Judek. Wygłoszony referat wywarł na obecnych bardzo dobre wrażenie, czego dowodem była obszerna i rzeczowa dyskusja, podczas której przemawiał cały szereg mówców.

Mówcy żalili się na oplakany stan uposażenia, na wydaną krzywdzącą pragmatykę służbową, która przede wszystkim dotyka pracowników nietatowych, dalej na brak jednolitych przepisów emerytalnych, bo dotychczas obowiązują nadal przepisy niemieckie. Członkowie zaś ze służby ruchu żalili się, że przy spełnianiu obowiązków służbowych znajdują się ciągle w stanie nerwowym, a to z powodu niedostatecznego zabezpieczenia technicznych urządzeń na linii Podzamcze — Kalety.

Zaznaczyć wypada, że nastrój zebranych do przybyłego referenta, członka Zarządu Okręgowego, był niezwykle serdeczny.

Poświęcenie domu Akcji Katol. w Krakowie

W niedzielę 26 bm., w samo święto Chrystusa Króla, odbyło się w Krakowie uroczyste poświęcenie nowozbudowanego domu Akcji katolickiej diecezji krakowskiej. Dom wznosi się u zbiegu ulic Straszewskiego, Zwierzynieckiej, Wiśniej i Franciszkańskiej z pięknym widokiem na Wawel i plandy.

Dom Akcji katolickiej w Krakowie powstał dzięki inicjatywie ks. metropolity Sapięhy, który jak najżywiej interesował się budową przez cały czas jej trwania. Plany budowy wykonali pp. Pokutyński i Filipkiewicz. Dom mieści w sobie potężną salę z obszerną estradą i galeriami. Sala ta będzie służyć na ogólnie diecezjalne zjazdy i zebrania, na obchody katolickie, koncerty religijne i akademje, a w przyszłości do wyświetlania filmów. Dwie mniejsze sale, z których każda pomieści około 300 osób, mają służyć na stałe wykłady naukowe i popularne z dziedziny religji i życia katolickiego. Dziś już w domu katolickim mieszczą się różne instytucje diecezjalne, jak: sekretariat diec. Akcji katol. biura Związku Młodzieży męskiej i żeńskiej, Komitetów parafialnych dla opieki nad ubogimi Krakowa, biuro ochronek, Związek chórów kościelnych i administracja „Dzwonu Niedzielnego” itd. Adres Domu Katolickiego: Kraków, ul. Straszewskiego 18. (KAP)

Prawo wyborcze herszta marjawitów

Warszawa, 31. 10. (Tel. wł.) — W Sądzie Najwyższym była ciekawa sprawa o prawo wyborcze Kowalskiego. Mianowicie komisja wyborcza uznała nasamprzód Kowalskiemu, przywódce marjawitów, prawo wyborcze. Kiedy przedstawiono komisji wyrok, skazujący Kowalskiego, komisja odebrała prawo wyborcze Kowalskiemu, który zaskarżył orzeczenie komisji do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy nie miała prawa anulowania własnej uchwały prawomocnej zniósł jej orzeczenie i polecił zapisać Kowalskiego na listę wyborców. (w)

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Powstaje kościół na Winiarach

Aktu poświęcenia kamienia węgielnego dokona w sobotę J. Em. ks. Kardynał-Prymas

Dnia 1. bm. odbędzie się na Winiarach poświęcenie kamienia węgielnego pod budujący się tam kościół pod wezwaniem św. Stanisława Kostki. Uroczystość zapowiada się wspaniale, przyczem aktu poświęcenia dokona sam J. Em. ks. Kardynał-Prymas.

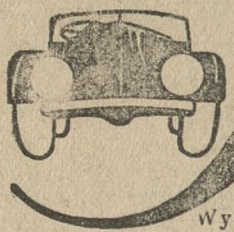
Rano o godz. 9.40 zbierają się towarzysztwa ze sztandarami przed ogrodem p. Kotlińskiego na szosie Obornickiej, tworząc szpaler. Specjalna banderka konna Sokolów z Winiar oczekiwac będzie Dostojnego Gościa przy moście kolejowym przy Al. Wielkopolskiej, skąd wyruszy pochód na miejsce poświęcenia kamienia węgielnego.

O godz. 10 odbędzie się msza polowa, podczas której śpiewać będzie chór przy współudziale orkiestry. O godz. 10.45 ks. Prymas po krótkim przemówieniu dokona poświęcenia kamienia węgielnego. Na zakończenie wspa-

niałej uroczystości wszyscy odśpiewają „Boże coś Polskę”, poczem wszelkie towarzysztwa przy dźwiękach orkiestry odprowadzają J. Em. Ks. Kardynała-Prymasa do Al. Wielkopolskiej.

Nad całością porządku czuwać będzie prezes gniazda sokolego na Winiarach p. Wincenty Pokrywka. Zapewniona jest dogodna komunikacja, bowiem ze wszystkich dzielnic kursować będą autobusy P. K. E., a mianowicie: z przed Biblioteki Raczyńskich, z Rynku Wildeckiego, Łazarskiego i Jeżyckiego.

Całe Winiary szykują się, aby sobotnie święto wypadło jak najokazalej. Niewątpliwie też pospieszą gromadnie na piękną uroczystość liczne zastępy wiernych z Poznania i, jeżeli pogoda dopisze, zbiorą się zwarte tłumy, oraz stanie barwny las sztandarów wokół miejsca, gdzie niebawem wznosić się będzie nowy Dom Boży. (z)

Samochód

Zagadnienia nowoczesnej komunikacji
Technika — Praktyka — Kronika

Wydawnictwo: Drukarnia Polska S. A w Poznaniu, św. Marcin 70

Nr. 5 — 1930 — Egzemplarz tylko 30 groszy — 16 stron

Londyński Salon samochodowy

z ilustracjami

„Pochód duchów”

Nastrojowe widowisko w Teatrze Nowym.

W sobotę, niedzielę i poniedziałek z okazji Świąt Zadusznych Teatr Nowy daje nastrojowe widowisko „Pochód duchów”. Podniosła treść, pełna dramatycznego napięcia akcja i widmowy pochód duchów na cmentarzu — oto pierwszorzędne zalety tej sztuki, świetnie nadającej się na uroczyste Święto Zmarłych.

Aby umożliwić zobaczenie tego widowiska jaknajszerszym warstwom, ceny biletów zostały specjalnie obniżone.

Zapowiedź wystawienia tej sztuki, niegranej dotąd w Poznaniu, wzbudziła w szerokich sferach zrozumiałe zainteresowanie.

Dyrekcja czyni starania, aby sztukę tę wystawić jak najokazalej. Role główne wykonają pp. Czarnecka, Żeromska, Trojanowska, Mazanek, Gliński (reżyser sztuki), Górowski, Rolicz, Płonka-Fiszler i inni. Piękną dekorację przygotowuje p. Al. Kobryń.

KALENDARZYK

Piątek, 31 października 1930.

Słońce: wschód 6.45 — zachód 16.26 — długość dnia 9 godzin 41 min.

Księżyc: wschód 14.56 — zachód — po I kwadrze.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Piątek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza wysoka plus 11 st. Cels. Pochmurno. Wiatr zachodni. Ciśnienie atmosferyczne niskie 746 mm. W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 13 st. Cels., najniższa plus 11 st. Cels. — Ilość opadu 6 mm.

Przepowiednia pogody na sobotę: Pogoda zmienna i chłodno.

Kal. rz.-kat.: Wolfgang B. — jutro Wszystkich Świętych.

Kal. słow.: Gdzimir — jutro Wracistów

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Towarzystwo Przemysłowe „Stary Przemysł” w Poznaniu.** Zebranie miesięczne odbędzie się w poniedziałek, dnia 3 listopada r. b. o godzinie 8 wiecz. na sali Cechu Budowniczych Poznańskich przy ulicy Seweryna Mielżyńskiego 23. Na porządku obrad sprawa przystąpienia towarzystwa naszego do „Funduszu Zapomogowego” (kasy pośmiertnej) Związku Tow. Przemysłowych i Rzemieślniczych w Poznaniu. Referat o „Funduszu Zapomogowym” wygłosi syndyk Związku p. Tadeusz Piotrowski.

— **Z Sodalicji Marjańskiej Nauczycieli.** W uroczystość Wszystkich Świętych odbędzie się o godz. 12 w salce S. S. Elżbietank na Jeżycach walne zebranie Sodalicji. Wykład na temat „Współpraca katolickiego nauczycielstwa w Opiece nad Rodakami na Obczyźnie” wygłosi ks.

dr. Janicki. Poprzednio w kaplicy o godzinie 9 spowiedź — o godz. 10.30 msza św. z wspólną komunją św. i uroczystym przyjęciem nowych sodalisów. Goście z kół nauczycielskich mile widziani

ŻYCIE SOKOLE

— **Żeńskie Tow. gimn. „Sokol” - Śródmieście** urządziła w niedzielę 9 listopada wieczorek taneczny, urozmaicony bardzo miłymi niespodziankami, wspólną kawą w sali restauracji Zamkowej, św. Marcin 40. Początek o godz. 18.

— **Z okazji setnej rocznicy listopadowej uroczyste zebranie** Żeńsk. Tow. gimn. Sokół - Śródmieście odbędzie się 7 listopada o godz. 20 w salce zebrań św. Marcin 65, I ptr. Wykład okolicznościowy wygłosi p. Złotowska. Przewidziane są deklamacje i śpiewy a ponadto będą ważne sprawy administracyjne.

— **„Sokol” Poznań II Jeżyce.** Zbiórka wszystkich druhów umundurowanych i nieumundurowanych w niedzielę 2 listopada o godz. 15 przy kościele parafjalnym.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Żałobna akademja ku uczczeniu poległych i zmarłych uczestników Powstania Wlkp.** odbędzie się dnia 1 listopada br. o godz. 12 w studjo Radja Poznańskiego. Będzie ona transmitowana za pomocą gigantofonu na pl. Wolności. Tegoż dnia o godz. 17 zostanie wygłoszone z tej okazji uroczyste kazanie na cmentarzu farnym przy ul. Bukowskiej. Dnia 3 listopada o godz. 9 odbędzie się w kościele farnym żałobne nabożeństwo. Uprasza się obywatelstwo jak i organizacje o udział w tych uroczystościach. Datki pieniężne dla wdów i sierot po uczestnikach powstania uprasza się wpłacać na konto Banku Pozn. Ziemstwa Kred. lub P. K. O. nr. 212 588.

— **Przedstawienie amatorskie.** W dniu 2 listopada o godz. 6 wiecz. odegra Kółko amatorskie Sodalicji Urzędniczek przepiękny, do łez wzruszający dramat z pierwszych wieków chrześcijaństwa p. t. „Lilje i róże”. Przedstawienie odbędzie się na sali OO. Jezuitów (Dominikańska nr. 8). Cały dochód przeznaczony jest na zaprowadzenie centralnego ogrzewania w kościele OO. Jezuitów. Bilety do nabycia w składzie p. J. Kozyrowskiej przy ulicy Jeżuckiej 6.

— **Tradycyjne procesje żałobne** odbędzie się w roku bieżącym nie w dniu Wszystkich Świętych, bo tenże nie jest w tym roku dniem wigilijnym Dnia Zadusznego, lecz w niedzielę 2 listopada, jako w przeddzień Dnia Zadusznego, przypadającego na poniedziałek dnia 3 bm. w godzinach popołudniowych. Procesje żałobne wyruszą: 1) z kościoła św. Jana za dawniejszą bramą warszawską na cmentarz świętojański, 2) z kościoła św. Małgorzaty na Śródcie na cmentarz archikatedralny za Bramą Warszawską, 3) z kościoła św. Wojciecha na cmentarz parafjalny przy Drodze Urbnowskiej, 4) z kościoła garnizonowego na cmentarz garnizonowy, 5) z kościoła Najśw. Serca Jezusowego na cmentarz parafji jeżyckiej, 6) z kościoła M. B. Bolesnej na cmen ar

w Górczynie. W Dniu Zadusznym t. j. w poniedziałek 3 listopada rb. odprawiać się będą nabożeństwa żałobne we wszystkich kościołach poznańskich już od rychłych godzin porannych, przyczem (na co zwracamy uwagę) każdy kapłan odprawi trzy msze św. stosownie do rozporządzenia Stolicy św.

— **Tow. Powstańców i Wojaków im. Ant. Andrzejewskiego, Łazarz - Górczyn.** W niedzielę 2 listopada o godz. 14.45 zbiórka członków przy ul. Emilji Szanieckiej nr. 1 celem gremjalnego udziału w procesji na cmentarz Górczyński. Czapki i odznaki obowiązkowo. — W poniedziałek dnia 3 listopada o godz. 20 miesięczne plenarne zebranie w lokalu zebrań Kasy Obywatelskiej przy ulicy Marszałka Focha 81.

— **Powst. i Wojacy im. gen. J. Hallera Poznań - Jeżyce.** Zbiórka 1 listopada o godzinie 3.15 przed lokalem posiedzeń. Czapki i odznaki przywdziać.

— **Tow. Powstańców i Wojaków im. Ant. Andrzejewskiego, Łazarz - Górczyn.** Zbiórka 1 listopada o godz. 11.30 na placu Bernardyńskim.

— **Ze Zw. Tow. Uczestn. Powstania Wkp.** Celem udziału w dniu 1 listopada w obchodzie ku czci poległych i zmarłych uczestników powstania Wlkp. 1918-19 r. na cmentarzu farnym naznacza się zbiorę towarzystw oraz organizacyj biorących udział, na godzinie 16 przy Zamku.

— **Komitet Towarzystw Dzielnic Jeżyckiej** zaprasza Towarzystwa jeżyckie do gremjalnego udziału w procesji na cmentarz parafjalny w niedzielę dnia 2 listopada. Zbiórka towarzystw przy kościele parafjalnym o godz. 14.15.

— **Tow. Powst. i Wojaków im. św. Franciszka Ratajczaka,** Zbiórka wszystkich członków 1 listopada o godz. 11.15 przed Ratuszem.

— **Komitet Zjednoczonych Organizacji Przeciwoalkoholowych m. Poznania** urządził wspólne wzięwanie ratusza i to w sobotę dnia 1 listopada rb. Punkt zborny przed nowym ratuszem najpóźniej o godz. 11.45. Wstęp od osoby wynosi 20 groszy. Uprasza się o liczny udział członków oraz sympatyków.

— **Popisy lotnicze nie odbędą się.** — 3 pułk lotniczy zawiadamia, że popisy lotnicze w tym roku nie odbędą się. Do dn. 1 listopada br. włącznie będzie firma „Camera” zwracała pieniądze za wykupione bilety.

— **Pokaz gołębi pocztowych** urządzi Tow. Hod. Goł. Pocz. „Paderewski” w dniach 1 i 2 listopada br. w lokalu p. Dusika przy ulicy Marszałka Focha 62. — Wstęp bezpłatny.

— **Sodalicja pań zawodu kupieckiego.** Wzywamy członków do udziału w poświęceniu kamienia węgielnego w nowym kościele na Winiarach w dniu Wszystkich Świętych, 1 listopada. Punkt zborny w myśl programu przy restauracji p. Kotlińskiego (Szosa Obornicka) o godz. 9.30, skąd w pochodzie udajemy się do poświęcenia kamienia węgielnego. — Doroczne nabożeństwo, poświęcone pamięci zmarłych sodalisek, odbędzie się w niedzielę o godz. 10 w kaplicy św. Józefa. — W poniedziałek zebranie w sali Biblioteki Uniwers. o godz. 19.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Dodatek powieściowy** zmuszeni jesteśmy z powodu nawalu materiału redakcyjnego odłożyć do poniedziałku.

— **Z targu.** Dnia 31. b. m. na placu Sapieżyńskim płacono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 4.40—5.00 zł; masła mleczarskiego 5.00—5.20 zł; twarogu 1.00—1.20 zł; mendel jaj 3.10—3.30 zł; litr śmietany 1.60—2.00 zł; litr mleka pełnego 32—34 gr; za mięso: 1 kg słoniny świeżej 2.60 do 2.80 zł; słoniny wędzonej 3.40—3.60 zł; wieprzowiny 3.00—3.80 zł; wołowiny 2.40 do 3.60 zł; cielęciny 2.40—2.80 zł; skopowiny 2.60—3.00 zł; koziny 2.00—2.20 zł; smalcu 4.00—4.20 zł; za drób: kura 3.50 do 5.00 zł; perlica 5.00—6.00 zł; kaczka 4.50 do 6.00 zł; 1 kg tucznej gęsi 3.80 zł; para gołębi 1.30—1.50 zł; sarnina 3.00—5.00 zł za 1 kg; para kurcząt 3.00—4.50 zł; królik 3.00—4.00 zł; karopaty para 2.50 do 4.50 zł; zając 6—7 zł; za ryby: 1 kg karpia 5.00—5.60 zł; okonia 2.40—3 zł; suma 4.00 1 kg sandacza 5.00—6.00 zł; mietusa 4.00 zł; szczupaka 4.40—5.00 zł; lina 4.40—5.00 zł; 1 kg węgorza 6.00—7.00 zł; za jarzyny: 1 główka kapusty białej i włoskiej 10—20 gr; modrej 15—20 gr; 1 kg ziemniaków 6—8 gr; 50 kg 2.50—3.50 zł; 1 kg marchwi 20 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 10 gr; szpinaku 0.30—0.50 zł za kg; jarmuzu 30—40 groszy; pietruszki 50—60 groszy; 1 kilogram bobu 1.20 złotych; sałatka zielona główka 10—15 gr; peczęk rzodkiewek 10 gr; 1 mdł ogórków 25—60 gr; 1 kalafior 0.20—1.00 zł; 1 kg fasoli 0.50 do 1.00 zł; mendel raków 1.00—2.50 zł; 1 kg. pomidorów 0.40—0.80 zł; borówek 2.00 do 3.00 zł; ziórawin 1.80—2.00 zł; głogu 0.10 do 0.60 zł; jabłek 0.30—1.00 zł; gruszek 0.40 do 1 zł; śliwki 0.90—1.60 zł za kg; jeżyny 1.00—1.20 zł; winogrona 2.40—3.40 zł; grzyby: rydze duże 2.00 zł; drobne 3.00 zł; maślaki 1.20—1.60 zł; inne grzyby 40 do 80 groszy. — Targ ożywiony. dowozy znaczne, ceny naogół bez zmian. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Śmierć na ulicy.** W dniu 30 bm. zmarł nagle na ul. Garniejskiej p. Kaniasty Władysław (lat 57), werkmistrz

Agentura w Gdyni

wydawnictw Drukarni Polskiej Sp. Akc. w Poznaniu, św. Marcin 70

Kurjera Poznańskiego

I
Ilustracji Polskiej

mieści się

w Gdyni, ulica Starowiejska
Stara Apteka — tel. 18-69.

Przedpłata, ogłoszenia, pojedyncze egzemplarze, po oryginalnych cenach.

nw 4785

warsztatów kolejowych, zamieszkały przy ul. Kilińskiego 8. Przywołany lekarz stwierdził udar serca. (z)

— **Wypadek samochodowy.** W dniu 30 bm. na Rynku Śródeckim najechany został przez wóz ciężarowy p. Marcin Nowicki (lat 53), zam. ul. Bydgoska 2a i odniósł złamanie lewego podudzia. Odstawiono go do szpitala miejskiego. (z)

KRONIKA POLICYJNA

— **Napaść z nożem.** W dniu 31 bm. o godz. 1 na ul. Chwaliszewo pokluty został nożem w plecy p. Zymalkowski, ul. Zagórze 8. Sprawców pokucia dotychczas nie ujawniono, gdyż uciegli. (z)

— **Kradzieże i włamania.** P. Komornickiej, ul. Marsz. Focha 95, skradziono z mieszkania większą ilość odzieży męskiej i damskiej, wartości 1500 zł. — Z mieszkania p. Dudziaka Franciszka, ul. Fabryczna 35 a, skradziono odzież męską i damską, oraz bieliznę, wart. 2340 zł. — Do sklepu odzieży Schmidta na ul. Zamkowej 4 usiłovali włamać się złodzieje, lecz zostali spłoszeni. — Z mieszkania p. Szczepankiewicza, ul. Jeżycka 10, skradziono zimowy męski płaszcz ciemno-bronzoowy, 2 ubrania męskie, 4 męskie koszule, walizkę i inne przedmioty wart. 550 zł. — Z mieszkania p. Tyla Stanisława, ul. Jeżycka 10, skradziono płaszcz zimowy męski, ubranie męskie, damski srebrny zegarek, walizkę i inne przedmioty. — P. Kaliskiej, ul. 27 Grudnia 14, skradziono bieliznę wart. 150 zł. — P. Przybeckiemu, ul. 3 Maja 5 a, skradziono wódkę, wino, cygara i papierosy, wart. 495 złotych. (z)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— **Śmierć wskutek uderzenia kopytem końskim.** Dnia 29 października w godzinach południowych w Gnieźnie na ul. Warszawskiej przed składem p. Wojciechowskiego wydarzył się wypadek. Zakończony śmiercią człowieka. Przed składem siedział Walenty Stachowiak, czekając na swego pracodawcę p. Grudzińskiego z Grotkowa. W pewnej chwili przez ulicę jechał wóz pełen gałęzi. Konie na odgłos szeleszczących gałęzi zaczęły się ploszyć. Wóznica zdolał wprawdzie konie zatrzymać, lecz wskutek szamotanii jednemu koniowi zerwała się podpinka pod brzuchem. Wóznica zwrócił się tedy do zamiatacza ulicy, aby przerwaną podpinkę związał. 60-letni Michał Mrówczyński nie odmówił swej pomocy. W chwili, gdy się nachylił, rozdrażniony koń kopnął go w pierś i odrzucił o 4 m na przeciwną stronę ulicy. Wskutek uderzenia nieszcześnie stracił przytomność a w drodze do szpitala zmarł. (br)

— **Upadek z dachu.** Dnia 30 października w południe pewien dekarz, zatrudniony u mistrza dekarskiego p. Krajewskiego z Krzywego Koła, pracując przy naprawie dachu „Rolnika” przy ul. Mieczysława w Gnieźnie, spadł z pięciometrowej wysokości. Wypadek nastąpił wskutek zerwania się linki, przywiązanej do komina, którą ten dekarz opasał. Uległ on wewnętrznym obrażeniom oraz złamaniu nogi. Pogotowie ratunkowe przewiozło go do szpitala miejskiego. (br)

Z WIELKOPOLSKI

— **Modrze.** (Wystawa rolnicza.) Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej parafji modrzewskiej urządzają dnia 2 listopada br. w sali parafjalnej pokaz przysposobienia rolniczego Uroczyste otwarcie wystawy nastąpi dnia 1 listopada o godzinie 11.30 w obecności protektora S. M. P. i patrona okręgowego ks. prob. Dzierżkiewicza, władz Związku. W J. R. i komisji okr. P. R. Równocześnie zostaną rozdane nagrody dla najlepszych konku-

Kostrzyn. (Uroczyste zebranie.) Dnia 19 października r.b. z okazji niedzieli misyjnej, odbyło się w nowej sali „Sokola” pierwsze raz w naszej parafii uroczyste zebranie Papieskiego Działu Rozkrzewiania Wiary. Zebranie to przy bardzo licznych udziałach mieszkańców miasta i okolicy zajął ks. dyrektor Maćkowiak. W programie był śpiew: „My chcemy Boga” wykonany przez miejscowy chór kościelny, deklamacje i wykład: „Organizacja misyjna”. Uroczystość zakończono wspólnym śpiewem „Kto się w opiekę”. Po zebraniu dobrowolnej składki w wysokości 80,02 zł. stwierdzono, że Papieskie Dzielisko Rozkrzewiania Wiary w Kostrzynie liczy 236 członków a Pap. Dz. św. Dzieciątka Jezus liczy 400 dzieci. Ks. dyr. Maćkowiakowi wyrażono gorące podziękowanie za organizowanie tej uroczystości.

Kościan. (Święto Chrystusa Króla.) Dnia 26 października urządzono „Dzień Katolicki” ku czci Chrystusa Króla. Mszę św. odprawił ks. mansj. Stróżyński, a podniosłe kazanie wygłosił ks. prob. Bednarkiewicz. Po południu odbyła się w sali „Sokola” uroczysta wieczornica, którą zajął p. dyr. Fischbach a p. burmistrz Maćkowiak wygłosił podniosły referat. Dalszy program wypełniły występy chóru kościelnego im. ks. Surzyńskiego oraz deklamacje Stow. Młodych Polek i Stow. Młodzieży Polskiej.

(Z Rady Miejskiej) W dniu 28 października odbyło się posiedzenie Rady miejskiej, które zajął zastępca przewodniczącego p. Stefan Sobecki. Po przyjęciu protokołów rewizji i uchwaleniu kredytów na pokrycie rachunków za rozmaite prace przy gimnazjum, rzeźni miejskiej i wodociągach, załatwiono różne sprawy personalne na posiedzeniu tajnem.

(Rozwiązanie władz Pow. Kasy Chorych.) Okręgowy Urząd Ubezpieczeń w Poznaniu dokonał w dniu 28 października rozwiązania władz tutejszej Pow. Kasy Chorych i to zarząd, komisji rewizyjnej i komisji rozjemczej. Komisarzem kasy został mianowany p. Stefan Wolski z Kutna.

(Miesiąc Pomorza.) Z inicjatywy zarządu powiatowego Zw. Obrony Kresów Zachodnich odbyło się w dniu 24 października zebranie konstytucyjne komitetu propagandowego „Miesiąca Pomorza”, mającego się odbyć w czasie od 14. 11. do 15. 12. 1930. Zebranie zajął prezes Z. O. K. Z. p. dr. Olejniczak, który podniósł, że „Miesiąc Pomorza” ma na celu zamianowanie, że w obronie ziem naszych wszyscy Polacy staną jak jeden mąż i że Polska do rewizji granic na swoją niekorzyść wogóle nie dopuści. Do przeprowadzenia akcji powołany został komitet, w skład którego wchodzi przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, organizacji społecznych i zawodowych.

(Włamania.) W nocy na 28 października włamali się niewyśledzeni dołd sprawy do składu blatawców p. Maksymiljana Tomaszewskiego i skradli różnego towaru na ogólną sumę 6000 złotych. (mk)

Inowrocław. (Z cechu rzeźnickiego) Dnia 22 bm. odbyło się w sali Parku Miejskiego zebranie cechu rzeźnickiego pod przewodnictwem p. Drogowskiego. Z racji uchylecia przez wojewodę statutu Tow. Ubezpieczeniowego dla rogaćnicy i nierogaćnicy postanowiono zwrócić się do władz centralnych w Warszawie. Po omówieniu paru spraw mniejszej wagi zebranie zamknięto.

(Wiadomości służbowe.) P. Rudawski, dotychczasowy zastępca inspektora szkolnego w Inowrocławiu, awansował na stanowisko powiatowego inspektora szkolnego w Szubinie.

(Uniwersytet Powszechny.) Uniwersytet Powszechny rozwija się nader pomyślnie. Na wykładach gromadzi się od 60 do 90 osób z różnych sfer miasta. W Matematyce postanowiono wygłaszać co środę 3 prelekcje półgodzinne. Do rozwoju tej placówki oświatowej na terenie Mław przyczynia się wydatne poparcie dyr. zakładów „Solvay”.

(Z Narod. Org. Kobiet.) W zeszłym tygodniu odbyło się w sokolni zebranie Narod. Organizacji Kobiet przy udziale 200 osób. P. Krzyżagórska z Poznania wygłosiła referat, udowadniając, że kobieta - Polka może popierać jedynie listę narodową. Po referacie zabrał głos red. Cieślak, a na zakończenie odśpiewano „Rotę” Konopnickiej.

(Dzień Katolicki) Dnia 26 bm. z okazji „Dnia Katolickiego” odbyła się w sali Domu Katolickiego akademja, która zgromadziła liczną rzeszę wiernych. Program obejmował referat dr. Gutowskiego na temat: „Czyn społeczno - katolicki”, referat ks. prob. Jaśkowskiego pod tyt.: „Akcja katolicka”, deklamacje, śpiewy chóralki i występy orkiestry kolej. (em)

Ziemniaki po 1,60 zł

Dalsza sprzedaż ziemniaków jałalnych zakupionych przez Poznański Okręg „Caritas” dla obywateli miasta Poznania po 1,60 za ctr. odbędzie się w wtorek dnia 4. XI. o godz. 13-tej na dworcu towarowym. Tama Garbarska. Zwózka w dom po 1,85 za ctr. Uprasza się większe zamówienia zgłosić poprzednio w biurze Nowy Rynek 13 albo telefonem 55-88.

Stały teatr rewjowy w Poznaniu

Dzięki zabiegom dyrekcji Kina Stylowe go odbędzie się w dniu 4-go listopada inauguracyjna stałego teatru rewjowego pod kierunkiem art. Tadeusza Wołowskiego.

Niezwykła interesująca premiera p. t. „Serce Poznania” wypełniona będzie mnóstwem doskonałych piosenek, duetów, prześmiesznych skeczów oraz tańców solowych i zespołowych. Na czele zespołu kroczy niezrównany humorysta, ulubieniec Warszawy, Romuald Gierasiński. Obok niego bawić będą publiczność Marja Żelska, czarująca wodewilistka teatrów „Morskiego Oka” i „Qui - pro - quo”, Cz. Celińska znana parodystka teatrów warszawskich, Serafina Talarice, pieśniarka - primadonna teatru „Rajski Ptak” w Warszawie, dalej pp. Nina Żeleńska, Jerzy Krygier, T. Wołowski, A. Suchcicki i J. Nowosielski. Dział baletowy reprezentować będą: Lucja Rygielowa, b. kierowniczka baletu operetki toruńskiej, Elżbieta i Henryk Wierzyńscy, oraz uroczy zespół „Lucjana Girls”.

Własna jazz - orkiestra pod kierownictwem p. Cz. Dembińskiego. Pp. A. Makarewicz i W. Skworcoff zareprezentują nowe, piękne dekoracje i kostjomy. Codziennie odbywać się będą dwa przedstawienia o godz. 7 i 9. Ceny miejsc nader przystępne, od 1,50 do 4 zł. Przedsprzedaż w firmie A. Szrebrowski ul. Gwarna 20.

Bajka o Stasiu Lotniku

Efektowna i wesoła bajka o Stasiu Lotniku, entuzjastycznie oklaskiwana przez Działkę poznańską odegrana będzie w sobotę popołudniu, oraz w niedzielę popołudniu.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Niedziela, dnia 2 listopada 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 8.30 koncert gramofonowy; godz. 9.25 transmisja nabożeństwa z Bazyliki Wileńskiej; godz. 10.00 ga zeta poranna; godz. 12.05 „O kwestjach prawnych w rolnictwie” (wygl. p. Antoni Labjack); godz. 12.25 „Jak zapobiec gnicciu ziemniaków” (wygl. p. Bronisław Liebek); godz. 12.45 wykład dla gospodyń pt. „Wrażenia ze zjazdu pań domu w Warszawie - z uwzględnieniem instytucji naukowej organizacji pracy” (wygl. p. Jadwiga Jeziorowska); godz. 17.30 koncert gramofonowy z prelekcją p. Busiakiewicza; godz. 18.45 koncert popularny. Wykonawcy: Marja Bojar - Przemieniecka, art. op. (soprano), Kazimierz Czekotowski, art. op. (baryton), prof. Franciszek Łukasiewicz (fortepian); godz. 19.45 feljton literacki; godzina 20.30 wieczór muzyczno - literacki poświęcony Chopinowi z okazji 100-letniej rocznicy wyjazdu Chopina z kraju (transmisja z Warszawy); godz. 22.45 sygnał czasu, komunikaty sport. i policyjne.

Katowice (409 m) godz. 10.15 nabożeństwo z kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny w Wielkich Piekarach; godz. 12.10 transmisja z Filharmonji Warszawskiej; godz. 14.30 transmisja z Warszawy; godz. 16.55 koncert gramofonowy; godzina 17.40 koncert z Warszawy; godz. 19.00 do 19.25 „Bery i bojki śląskie”; godz. 19.25 feljton (P. R. Warszawa); godz. 20.00 program Warszawa.

Warszawa (1412 m) godz. 9.25 transmisja nabożeństwa z Bazyliki Wileńskiej; godzina 12.10 poranek z Filharmonji Warszawskiej; godz. 14.00 „Uwagi o uprawie łąk” - wygl. inż. Jan Mierzejewski; godz. 14.30 „Interes rolnika, a drogi” - wygl. inż. St. Sądkowski; godz. 15.00 „Prace jesienne w lesie” (cz II) - wygl. prof. Jan Kloska; godz. 15.40 program dla dzieci starszych i młodzieży. Słuchowisko zaduszkowe „Nie placz matko” - pióra Janiny Porazińskiej; godz. 16.20 muzyka gramofonowa; godz. 17.40 koncert Orkiestry Policji Państwowej; godz. 20.30 koncert wieczorny poświęcony Chopinowi z okazji 100 rocznicy wyjazdu z kraju.

Poniedziałek, dnia 3 listopada 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 8.45 „Dzień Zaduszny” - nabożeństwo z Katedry poznańskiej; kazanie wygl. ks. prob. G. Kucharski; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pien. i zboż. towarowej; godz. 17.45 kwintet popołudniowy. Wykonawcy: Orkiestra Bratniej Pomocy pod batutą Stefana Sternalskiego, Aleksandra Szafrńska, art. opery (mezzosoprano), prof. Franciszek Łukasiewicz (akompaniament); godz. 19.00 Z cyklu odczytów misyjnych - odczyt p. t. „Problem nawrócenia Islamu” (wygl. p. Irena Dobrzycka); godz. 19.30 feljton; godz. 19.45 „Silva rerum”; godz. 20.00 feljton Jana Emila Skińskiego; godz. 20.15 „Z nad krąwędzi” (wygl. Brat Cezary); godz. 20.30 St. Moniuszko: „Widma” - sceny liryczne z poematu A. Mickiewicza „Dziady” na głosy solowe, chór mieszański i orkiestrę (transmisja z Warszawy); godz. 22.00 sygnał czasu, Romunki PAT, sport. i policyjne.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.15 transmisja z cmentarza w Wilnie; godz. 16.45 koncert gramofonowy; godz. 17.15 audycja literacka i koncert z Warszawy; godz. 20.00 transmisja z Warszawy; godz. 22.15 koncert gramofonowy.

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.15 transmisja z cmentarza w Wilnie; godz. 16.45 muzyka gramofonowa; godz. 17.45 koncert religijny w wyk. podwójnego kwartetu męskiego chóru Metrop.; godz. 19.10 skrzynka pocztowa rolnicza. Giełda rolnicza; godz. 19.55 muzyka gramofonowa; godz. 20.30 „Widma” St. Moniuszki w wyk. chóru Lutnia; godz. 22.15 muzyka gramofonowa.

EMULSJA UKO
jest najlepszym sprzymierzeńcem dzieci. Przy skrofuziozie, krzywicy (angielskiej chorobie), wstrzymaniu wzrostu u dzieci, niedokrwistości i cierpieniach płuc jest niezastąpionym środkiem. Emulsja UKO wprowadza do organizmu pożywe

ACH! MATECZKO JESZCZE NIE PRĘM EMULSIJ UKO!

czynnikami jak witaminy, jod, sole fosforowe i wapienne. Jest lekko strawna i chętnie przy mowana przez dzieci i dorosłych. Zdrowie naszych dzieci powoduje szczęście i harmonię całej rodziny. Emulsja UKO do nabycia w aptekach i drogeriach. Prawdziwa tylko w oryginalnym opakowaniu - nigdy luzno.

UKO Fabryka Chem. Farmac.
Sp. z o. odp. POZNAŃ
P. W. 6251-41, 64

TEATRY

Z Teatru Popularnego. Dziś, w piątek, Teatr Popularny otwiera swe podwoje sztuką w 3 aktach Stefana Żeromskiego „Ponad śnieg” z udziałem wielkiej tragiczki polskiej Wandy Siemiaszkowej. Poza tem występują pp. Klara Sarnecka, Irena Ładosiówna, Władysław Kieszczyński, Zbigniew Nowosad oraz tłumy chłopstwa i żołnierzy bolszewickich. Bilety wcześniej nabywać można w księgarni p. Dippla, Plac Wolności 11, tel. 17-94.

Doniesie odkrycie z roku 1820.

Wielki kompozytor polski Karol Kurpiński stworzył przed 110 laty przepiękny utwór klarinetowy, który nazwał „Koncertem B-dur”. Wskutek jednej z rewizji, dokonanej przez Moskali, w nadziei wykrucia ruchu konspiracyjnego, bezcenny manuskrypt zaginął; przez co został dotąd dla potomności niezmany.

Zbiegiem okoliczności o istnieniu utworu dowiedział się znany w świecie muzycznym klarinetista, wirtuoz p. Madeya (prof. Państw. Konserw. Muzyczn. w Poznaniu), który postanowił za wszelką cenę odszukać zaginioną i nie graną dotąd kompozycję.

W kilkuletnich poszukiwaniach dopomagali genialnemu klarnieście pp. prof. Sikorski i prof. Rutkowski. W końcu okazało się, iż manuskrypt znajdował się w zbiorach „Towarzystwa Dawnej Muzyki” w Warszawie, w którym ostatni był dyrektorem.

Koncert Kurpińskiego został uzupełniony i opracowany przez p. Madeyę.

Pan Madeya chcąc dać możność miłośnikom i znawcom muzyki poznania tego cennego i pięknego koncertu, włączył utwór K. Kurpińskiego w skład koncertu własnego, który odbędzie się w czwartek, 6 listopada, w auli uniwersyteckiej przy udziale ulubionej sopranistki, Opery Poznańskiej pani Marynowicz-Madeyowej. Pani Marynowicz-Madeyowa odśpiewa swym liczny symfatykom szereg pięknych i nieznanych pieśni ludowych oraz kilka aryj operowych. Bogaty program wieczoru obejmują kompozycje prof. J. Madeyi, utwory St. Moniuszki, K. Kurpińskiego, E. Hartmana, Z. Stojowskiego i L. Różyckiego.

Akompanjament fortepianowy objął

Przez szybkę

Dzień zaduszny

Za oknami mroknie smutny świat. Żeby chociaż deszcz padał porządnie, żeby lał, jak z cebra. Nie! Śiapi, jak z łaski, mży powoli, systematycznie. Nerwy z człowieka wyciąga, po troszeczku, po jednej nitce.

Taka pogoda ma jedną dobrą stronę. Człowiekowi nie chce się włożyć po ulicach, dąży skwapliwie do domu. Ale pozatem siada w kącie i, patrząc na zalzawione szyby, daje się objąć smętnym, szarym myśлом.

Coprawda pora po temu odpowiednia. Zbliża się Dzień Zaduszny, a ten dzień powinno się poświęcić na smętne rozmyślanie o znikomości wszystkiego, co ziemskie.

Pójdziemy więc na cmentarz, pa-trzeć, jak sypie się z drzew żółtkie, mokre liście, włożyć się pomiędzy grobami.

Groby są takie różne, takie wszystkie do siebie podobne. Zamykają w sobie tyle niepodobnych do siebie tajemnic

niezrównany pianista wielkopolski p. prof. Sauer. z w 26 318/19

Drugi koncert symfoniczny FILHARMONJI POZNAŃSKIEJ

Dyrygent: Adam Dołycki. — Solista: Władysław Wochniak (skrzypce).

II koncert symfoniczny Filharmonji Poznańskiej odbędzie się w niedzielę, dnia 9 listopada, w południe o godzinie 12-tej, w auli uniwersyteckiej. Jako dyrygent zaproszony został dyr. Adam DOŁYCKI, znany jako świetny interpretator utworów Czajkowskiego. W miejsce p. prof. Fr. Łukasiewicza, który z powodu wyjazdu na koncerty występ swój tymczasowo cofnął, — pozyskano fenomenalnego młodego skrzypka - wirtuoza Władysława WOCHNIKA z Warszawy, któremu, po kilkakrotnych występach z Filharmonją Warszawską, prasa rokuje wielką karierę artystyczną.

Bilety można już nabyć w składzie cygar A. Szrebrowskiego, ul. Gwarna 20, telefon 56-38. PP. studenci U. P., uczniowie konserwatorium i młodzież szkolna korzysta z biletów ulgowych w cenie 1 zł. Bilety te nabyć można tylko w dzień koncertu przy kasie auli za okazaniem legitymacji. z w 26 275

Teatr Wielki

DZIŚ — „Hrabina Marica”. Sobota, 1. 11 po poł. „Aida”. Sobota, 1. 11 wiecz. „Orlow”. Niedziela, 2. 11 wiecz. „Orlow”. Poniedziałek, 3. 11. „Zamarłe oczy”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par”, ul. 27 Grudnia 18, od godz. 10 do 17. W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Przeprowadzka” — premiera. — Występ gościnny Józefa Sosnowskiego. Sobota, 1. 11 po poł. „Staś lotniczek” (bajka dla dzieci). Sobota, 1. 11 wiecz. „Przeprowadzka”. — Występ J. Sosnowskiego. Niedziela, 2. 11 popoł. „Staś lotniczek” (bajka dla dzieci). Niedziela, 2. 11 wiecz. „Przeprowadzka”. — Występ S. Sosnowskiego. Poniedziałek, 3. 11. „Proboszcz wśród biedaków”. Wtorek, 4. 11. „Pani Bianka”. Środa, 5. 11. „Przeprowadzka”. Występ J. Sosnowskiego. Czwartek, 6. 11. „Przeprowadzka”. Występ J. Sosnowskiego. Piątek, 7. 11. „Proboszcz wśród biedaków” (ceny znizone). Sobota, 8. 11. po poł. „Staś lotniczek”, bajka dla dzieci (ceny znizone). Sobota, 8. 11. wiecz. „Przeprowadzka” — występ J. Sosnowskiego. Niedziela, 9. 11. po poł. „Staś lotniczek”, bajka dla dzieci (ceny znizone). Niedziela, 9. 11. wiecz. „Przeprowadzka”, występ J. Sosnowskiego. Poniedziałek, 10. 11. „Proboszcz wśród biedaków”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Zarząd przymusowy”. Sobota, 1. 11. „Pochód duchów”. Premiera. Niedziela, 2. 11. o godz. 3 po poł. „Kot w butach” — bajka dla dzieci. Niedziela, 2. 11. wiecz. „Pochód duchów”. Poniedziałek, 3. 11. „Pochód duchów”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

TEATR POPULARNY.

DZIŚ — „Ponad śnieg” — z udziałem W. Siemiaszkowej. Sobota, 1. 11. „Ponad śnieg” z udziałem Wandy Siemiaszkowej. Niedziela, 2. 11. „Ponad śnieg” z udziałem Wandy Siemiaszkowej. Poniedziałek, 3. 11. „Ponad śnieg” z udziałem Wandy Siemiaszkowej. Początek o godzinie 8,30 wieczorem.

ludzkich żywotów. zamykają w sobie zawsze jednakową ciszę i spokój.

— Tu pewnie leży człowiek młody. Żył, kochał, był kochany. Jeszcze nie zwiędły świeże kwiaty na jego grobie.

— A ten grób może zamknął skołatanę życie biednego człowieka. Trapił się całe życie, gniotły go zmartwienia i bieda, żona chorowała, dzieci się nie cho-wały. Tu leży sobie spokojnie, zdala od trosk i nędzy dawnego życia.

— A tutaj — może człowiek, co pracował dla wielkiej idei, może zginął dla niej. Umierał z wiarą, że życie jego nie poszło na marne, wierzył, że idea, dla której ginie, zatriumfuje, rozrośnie się. Może dziś, truły się biedak i martwił, w nadziejach zawiedziony. Zaciskałby pięści w beznisłości. A tutaj leży sobie spokojnie...

Dobrze jest i spokojnie na cmentarzu...

Nie, nie! Nie chcę wywoływać zbyt cmentarnych nastrojów. Ale raz do roku, w dzień poświęcony pamięci zmarłych dobrze jest sobie o tem i owem porozmyślać

X. Aweiry.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

LIRYKA LISTOPADOWA

Na setną rocznicę powstania Listopadowego mnożą się, jak liście z drzew teraz spadają, wspominki i opracowania historyczne tych czasów. Nie było przedtem „sił mówić o nich“.

O nich pomyśleć nie mieliśmy duszy... Bo naród bywa na takiej katuszy, że kiedy zwróci wzrok ku jego męce, Nawet odwaga załamuje ręce.

Na to, żeby mówić o tych czasach — powiedział Mickiewicz — „nim się te usta znajdą, wiek przemienie“. Przeminał wiek, ale tyle jeszcze dźwigamy na sobie skutków tamtych załamań, że historia dotąd nie ma odwagi powiedzieć o nich całej prawdy.

Z zainteresowaniem przejrzałem świeżo wydane (z zasiłku ministerjum oświecenia) przez kasę im. Mianowskiego studjum p. Janiny Znamirowskiej „Liryka powstania Listopadowego“ (Warsz. 1930, S. 228). Jeżeli nie można spojrzeć prawdzie w oczy wprost, to przynajmniej dowiemy się, jak się ona odbiła w zwierciadle poezji.

Praca p. Znamirowskiej ma charakter akademicko-polonistyczny. Zajmuje się zjawiskiem literackim w oderwaniu od tła historycznego i osób, ograniczając się do zestawiania tekstów. Uprowadza w przedmowie, że stosuje metodę niemiecką Dibeliusa, który posługiwał się nią w pracy swojej o romansie angielskim. Polega ta metoda na „śledzeniu poszczególnych elementów twórczości poprzez wszystkie omawiane utwory“. W tym celu grupują się utwory nie według rodzajów i osób piszących, lecz według tematów, a więc według kierunków ideowych (dążenie do wolności, rewolucyjność), lub według uczuć wyrażonych. W ten sposób autorka miała dojść do swego celu „poznania twórczości zbiorowej, która była wykładnikiem psychiki powstającego narodu“. Abstrahując tedy od osoby twórcy, miejsca i grupy, która za twórcą stoi, autorka zestawia teksty i oblicza przewagę liczebną oraz wysokość natężenia danego motywu.

Istnieje moim zdaniem pewna sprzeczność między założeniem a metodą. Z samego zestawiania tekstów nie dowiemy się, czy były one „wykładnikiem psychiki powstającego narodu“; do tego byłaby potrzebna metoda socjologiczno-historyczna. Zgóry można powiedzieć, że między poetami agitującymi za powstaniem będzie zgodność ideologiczna.

Zachodzi pytanie, dlaczego o tego rodzaju pracach nie posługujemy się metodą własną, indywidualnie przystosowaną do przedmiotu. Inna zupełnie jest rola wyobraźni powieściopisarskiej, którą studjował metodą literacką Dibelius, inna zaś powstańców i rewolucjonistów. Postawa duchowa tam czysto artystyczna, tutaj — człowieka czynu, niemal żołnierza. Wątki powieściowe czy folklorystyczne, mają swoje życie biblioteczno-literackie i swobodnie migrują z głowy do głowy; na wojnie temat ogólny jest jeden, a różnorodność uczuć musi być różna stosownie do skali uczuciowej i bohaterstwa poety, najważniejszym zaś elementem tak wielkiego czynu, jak powstanie narodowe, po wszystkie czasy i miejsca — czy w sztabie czy w poezji — będzie zawsze myśl polityczna.

Myśl polityczna — to coś więcej niż nastroj uczuciowy i widzenie poetyckie, i nietylko zgoda co do celu. W psychice narodu mogą zachodzić duże różnice w pojmowaniu powstania jako środka, skutecznie wiodącego do celu. Tutaj więc metoda powinna być tak zastosowana, aby ten najważniejszy w psychologii czynu element mógł być zanalizowany, jak on się wyraził w poezji. Darmobymy jednak między grupami motywów, na które autorka ideologię powstania rozbiła, tego elementu szukali.

To prawda, można się było tej myśli jasnej w poezji listopadowej nie doszukać, ale usiłowanie doszukania się tej myśli powinno być w pracy tak specjalnej uwidocznione. P. Znamirowska nie zadała sobie np. pytania: jak się stało, że wyobraźnia poetycka czyna listopadowego nie wykraczała poza obręb jednego zaboru?

Poezi i wogóle literaci odgrywali w powstaniu listopadowym, zwłaszcza w jego początkach, wybitną rolę. Bylibyśmy też ciekawym dowiedzieć się ze studjum p. Znamirowskiej, czy widać w poezji ówczesnej ślady, skąd poeci czerpali inspiracje wojenna i powstań-

cze, ślady spisków i przysiąg? Czy owe stosunki międzynarodowe, o których wspomina, ograniczały się do wpływów literackich, czy miały głębsze podstawy? Czy owe hasła służenia sprawie ludów w powszechności wpływały — jak to z układu pracy autorki wynika — samorzutnie z polskiej ideologii mesjanicznej, czy też były rezultatem tajnych porozumień międzynarodowych? Nie wymagam od autorki, żeby pisała historię powstania, ale właśnie dla oceny oryginalności literackiej poezji byłyby nocje takie potrzebne.

Z zestawienia tekstów, dokonanego przez autorkę, łatwo wyprowadzić wnioski, że poezja listopad., zwłaszcza w grupie poetów warszawskich, odznaczała się niezmiernym ubóstwem. Sama autorka tę okoliczność podkreśla, zaznaczając katarynkowe powtarzanie motywów poetyckich, cześć wyrazu uczuciowego, potrzebę wyciągania rekwizytów poetyckich starych z czasu Legjonów i Kościuszki. Ale nie da się tego zrozumieć bez podmalowania historycznego w tym kierunku, że wogóle ognisko literackie warszawskie było wątłe i że poeci istotnie byli nakrećceni.

Metoda kemasowania poezji według tematów, częstokroć w sposób czysto formalny, nie pozwoliła p. Znamirowskiej zrobić pewnego rozróżnienia między poetami według gniazd. Motyw polityczny, tak skrzętnie w scholastyce literackiej wymijany, miewa w literaturze wielkie znaczenie. Bohaterami powstania Listopadowego były dwie prowincje: Królestwo Polskie i t. zw. Kraje Zabrane. Sytuacje psychiczne w obu tych dzielnicach były różne. W Warszawie panowała atmosfera wojny przy pomocy regularnego wojska; w Krajach Zabrzanych — było powstanie. Inaczej śpiewali poeci tu, inaczej tam; tu przyspiewywali wojsku, tam — mieli zadanie porwać do czynu społeczeństwo.

Rzecz można tak określić, że była to wojna Królestwa z Rosją o Kraje Zabrane przy pomocy ich ruchu powstańczego. Na Litwie od lat 10-ciu przygotowywano się wśród młodzieży do wywołania ruchu. Żądza wcielenia tej prowincji integralnego do cywilizacji polskiej, a nadewszystko do państwowości polskiej w młodem pokoleniu była wielka, jak to ujawniły dzieje związków tajnych z przeszłości. Gdyby nie te przygotowania Mickiewicz nie pamiętałby tak życia wewnętrznego Litwy z jego zaściankami i bodaj nie mielibyśmy „Pana Tadeusza“. Na tem tle rodzili się poeci z bujną psychiką, bo się inspirowali wielkimi zamysłami i duchowością środowiska.

Królestwo powstało ze współdziałania wszystkich dzielnic. Na powstaniu wszystko tu było do stracenia, podczas gdy w Krajach Zabrzanych wszystko było do zyskania a nie wiele do stracenia. P. Znamirowska w studjum swoim zmieszawszy w jedno wszy tką poezję bez względu na jej pochodzenie i różnicę gatunkową, zwiększyła zachodzące wśród niej sprzeczności. A były dwie różnice między tymi w Warszawie, którym się zdawało, że wygrywają króla przeciwko imperatorowi w granicach konstytucji, a takim np. Goszczyńskim, któryby się nie cofnął przed rewolucją socjalną, aby poruszyć masy do powstania.

Wielka poezja polska na Litwie i Rusi w początkach ub. wieku — to wyjawienie głębokich aspiracji tamtych ziem do życia polskiego. Ponieśliśmy dla tych ziem wielką ofiarę sto lat temu; nie mogąc ich przegarnąć, zlikwidowaliśmy państwowość w Królestwie, aby dzielić z niemi równy los. Razem się teraz dźwigamy w nierozważnym już związku, ale z tego nie wynika potrzeba unikania rozróżnień historycznych.

Muszę poprzestać na tych paru uwagach, tyczących metody; brak miejsca nie pozwala na bardziej szczegółowe informacje o książce p. Znamirowskiej, której należy się uznanie za pracowitość i umiejętne wyzyskanie materiału dla celów filologicznych.

Zygmunt Wasilewski,
Warszawa.

Książki nadesłane

Dr. Jerzy Gliksman! „Struktura zawiodła i społeczna ludności żydowskiej w Polsce“. Warszawa 1930. Biblioteka Spraw Narodowościowych.

ŻYCIE KULTURALNE

PUBLICZNOŚĆ I KONCERTY

Od jednej z czytelniczek otrzymaliśmy szereg uwag na poruszony przez nasz Dział temat małej frekwencji, jaką cieszą się w Poznaniu koncerty, zwłaszcza symfoniczne.

Zdaniem naszej korespondentki, głównym powodem jest dość wysoki, jak na dzisiejsze czasy „bezgotówkowe“, poziom cen. Najtańsze miejsce na koncert symfoniczny kosztuje 2 złote, podczas gdy np. w Warszawie na poranki symfoniczne w Filharmonji można się dostać już za 50 groszy, a cały balkon kosztuje 1 złote. Obniżenie cen wywołałoby więc liczniejsze uczestnictwo.

Nadto programy są — zdaniem korespondentki — nieraz zbyt trudne do objęcia przez przeciętnego słuchacza. Układanie ich z utworów popularnych i lepiej znanych, przyciągnęłoby szersze rzesze, a nawet orkiestrze jest przyjemniej grać przed salą wypełnioną całkowicie, niż tylko w części.

Uwagi te są oczywiście do dyskusji. Można by było, gdyby się rozwinęła. Odrzuć jednak należy dodać, że inną musi być — jak sądzimy — biletowa kalkulacja poranków warszawskich, które odbywają się co tydzień na marginesie niejako innych koncertów Filharmonji, inna u nas, gdzie mamy tylko kilka koncertów na sezon. Przy tem np. młodzież ucząca się ma wstęp już obecnie za 1 złote. A co do programów, to trudno orzec, co więcej przyciąga publiczność: rzeczy znane i ograne, czy nowe, nieznanne a zaciekawiące współczesnością (przy czem eliminujemy na razie pytanie, jak program jest pożyteczniejszy z artystycznego i kulturalnego stanowiska).

Dwa punkty są w każdym razie pewne: 1) że nasza Filharmonja spełnia ważną i użyteczną pracę przez swoje tak ofiarnie organizowane koncerty i 2) że jak najliczniejsza na nich frekwencja powinna być ambicją kulturalną naszego miasta.

KTO MA JAKIE WIADOMOŚCI O PIOTRZE MICHAŁOWSKIM?

Otrzymujemy następujące pismo:

O Piotrze Michałowskim, znakomitym malarzu i patriocie przygotował od szeregu lat pracę. Brak materiału piśmiennego skłania mnie do zwrócenia się do wszystkich, którzy są w posiadaniu jego listów, zapisków jego dotyczących, szkiców i obrazów, któreby mogły ujść mojej wiadomości, aby zechcieli mnie o tem powiadomić, celem porozumienia się co do sposobu skorzystania z nich. Ufam, że wszystkim miłośnikom tego artysty będzie zależało na tem, aby ułatwić jak najpełniejsze opracowanie tej pięknej postaci.

Helena d'Abancourt, Kraków, Sławkowska 17.

NAUKA

Z Tow. Pedagogicznego. Oddział wileński odbył posiedzenie, na którym prof. dr. W. Jasiński wygłosił odczyt „O szpitalu Anny Marii w Łodzi“, dr. H. Kaulbersz-Marynowska — sprawozdanie z II międzynarodowego kongresu pediatrów w Sztokholmie i dr. K. Stawiarska — referat pt. „O ciśnieniu krwi w zapaleniu płuc u dzieci“. (nw)

MUZYKA

Wolfgang dyrygentem poranków Filharmonicznych. Z Warszawy piszą nam: Bronisław Wolfstał, którego publiczność poznańska musi chyba pamiętać z przeszłego sezonu, gdy z tak wielkim sukcesem dyrygował koncertem Filharmonji poznańskiej, objął teraz dyrykcję koncertów porannych, które odbywają się w naszej Filharmonji w niedzielę. Na pierwszym prowadził m. in. symfonję patetyczną Czajkowskiego, na drugim wykonał dzieła Beethovena: „Egmonta“ i symfonję pastorałną oraz akompaniament do koncertu skrzypcowego przez Lili Hakowską. (mw)

TEATR

Nowy Shaw w Warszawie. Piszą nam z Warszawy: Teatr Nowy, mieszczący się w dawnej Reducie, wystawił shaw „Umowę małżeńską“. Jest to świetnie poprowadzony szereg dyskusyj nad kwestią małżeństwa. Shaw, jak zwykle, strzela paradoksmi niestychanie zajmującymi i trzyma na uwierze intelekt widza aż do końca. Wiele przyczynia się do sukcesu świetnego wykonania. Reżyserowała Sołska, mistrzyni dialogu, który w tej sztuce jest głównym twórczym aktywnym, tak jak zawsze u Shawa. Grają m. in. sama Sołska, Dulebianka, Ola Leszczyńska, Brydziński, Osterwa, który zawiązał znów do Warszawy. Bay Rydzewski (wt)

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Z Instytutu Propagandy Sztuki, z Warszawy donoszą nam: W siedzibie własnej, w przestarzałej kamienicy Baryczków na Słonecznej, odbyło się pierwsze posiedzenie Instytutu Propagandy Sztuki w pełnym składzie członków. Dokonano wyboru Komitetu Głównego, który przedstawia się następująco: prezes Wojciech Jastrzębowski, członkowie: Władysław Jaroński, Karol Stryjeński, Jan Szczepkowski. Najbliższym zadaniem Komitetu Głównego będzie zorganizowanie komisji: regulaminowej, wydawniczej i wystawowej, ażeby prace rozpoczęte przez Komitet i „Tymczasowy nie uległy zairyzowaniu. Prace te zawiadają się ciekawie, gdyż Instytut, obok „Salonu“ o którym już pisaliśmy i poza konkursami na tematy sportowe, o czem również wspomnieliśmy na tem miejscu, przygotowuje wspólnie z wydawnictwem o tkaninach polskich w związku z wystawą sztuki perskiej w Londynie. W monografi tej będą reprodukowane makaty polskie i słynne na cały świat polskie pisy słuckie. W czasie obrad poruszono szereg planów na najbliższą przyszłość, ale o tem to już osobno. (Dr. L. N.)

Kościół zamkowy w Królewcu. W Królewcu dokonano gruntownej renowacji protestanckiego kościoła zamkowego. Zborowi groziła ostatnio zupełna ruina. W królewskim kościele zamkowym odbyła się w dniu 18 stycznia 1701 roku koronacja pierwszego króla pruskiego, Fryderyka I.

„BOLSZEWICY“ WE WRZEŚNI

Z Wrześni donoszą nam:

Nie znalazłem nigdzie opisu przedstawienia „Bolszewików“ Sieroszewskiego, które zostało zainscenizowane u nas na dziesięciolecie Legji Ochotniczej Wrzesińskiej utworzonej, na pamięćne wezwanie gen. Hallera, przez hr. St. Mycielskiego. A było to przedstawienie tak odrębne i zajmujące, że warto je w opisie przechować.

Rozgrywają się „Bolszewicy“, jak wiadomo, wewnątrz dworu polskiego, napadniętego przez wojska sowieckie. Tym razem ponieważ rzecz była pomyślana jako widowisko na wolnym powietrzu, a za tło miała empirowy pałac hr. Mycielskich, punkt ciężkości musiał spocząć na scenach zbiorowych Reżyser, p. Juliusz Balicki, artysta dramatyczny a uczeń prof. Karola Frycy w krakowskiej Akademji Sztuk Pięknych, przełożył więc punkt ciężkości na te właśnie sceny.

Prawda, że tło było niezwykle sugestywne: biały pałac, oświetlony znakomicie ukrytą rampą, otoczony tajemniczością szerokiego parku i czarną ciszą nocy, przez którą przebiegały się łuny dalekich pożarów. W tę ciszę rzucił reżyser cały szereg symbolów akustycznych, tak dobranych, aby budziły potrzebne asocjacje. Słyszeliśmy więc daleki śpiew maszerujących wojsk, werble bębnowe, detonacje strzałów armatnich i trąbki. Bliżej warczały karabiny maszynowe i całkiem już blisko podbiegające wystrzały. W tym nastroju odbywało się pożegnanie pana domu, który wyruszał spełnić obowiązek względem Ojczyzny, z żoną, która po bohaterku zostaje bronić ogniska rodzinnego przed najeźdźcami.

Po pożegnaniu znów zapanowała cisza, a tylko przerywana przez strzały coraz bliższe, wśród coraz jaskrawszych łun. A wśród tego przez otwarte okno salonu widać było panią domu, jak dla uspokojenia nerwów siadła do fortepianu i słyszemy preludjum Chopina.

Nagle ciszę rozdziera wrzask: — Bolszewicy!!!

Na bezbronny dwór wali się banda fantastycznie przyodzianych krasnoarmiejców i z realistyczną ścisłością rozgrywa się scena napadu. Świetnie sprawiali się statyści (podoficerowie 68 p. p., rezerwiści białoruscy). Wyszarpują dziedziczkę przed pałac. Zajeżdża limuzyna i motocykl. To przybył sztab bolszewicki, a razem z nim zaczyna się grabież, gwałty i „sądy“, znane z treści dramatu. Bolszewicy hulają dopóty, dopóki telefonista sztabu nie rzuci im przerażających słów:

Polacy w telefonie!

Zaczyna się ucieczka, przy której statyści znów robią panikę z całym zapalem. Na wozy i na samochody ładują co się pod rękę wpadnie i uciekają, a gonią za nimi polskie strzały i polscy jeźdźcy. Atak wojsk polskich kończy widowisko, zamknięte spływając z balkonu białoczerwą wonią wstęga, którą zwycięzcy zatknęli.

Przy tem ciekawym i barwnym widowisku asystowały tysiące widzów z napiętą uwagą. Sądzę, że warto było je zanotować. M. T.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Rozedma budżetu a rolnictwo

Parafrazując znany aforyzm znanej osobistości o wyścigu pracy, następującym po wyścigu krwi i żelaza, można powiedzieć, że w Polsce: „idą czasy, których znamię będzie wyścig ministrów w rozdymaniu budżetów”.

Ta świadomie pogłębianą astmą budżetową jest bodajże największą bolączką ciężko chorego organizmu gospodarczego Polski, dająca się we znaki wszystkim członkom tegoż organizmu. Najwięcej cierpią pod wpływem rozedmy budżetu — handel i przemysł, których skargi są też najgłośniejsze i wszystkim dobrze znane. Stosunkowo mało osób orientuje się, że również rolnictwo ma ważne powody żalenia się na nadmierne wysokie wydatki państwowe, gdyż wskutek zbytniego obciążenia budżetu państwa świadczeniami na inne cele, nie może być przeprowadzona akcja pomocy dla rolnictwa.

Program obecnego ministra rolnictwa, ogłoszony na wiosnę w sejmowej komisji rolnej, a nazwany przez niego „minimalnym programem ratowania rolnictwa”, nie został wykonany. Miał on polegać na: a) umorzeniu części zaległych podatków — zaległości wynoszą 300 milj. złotych — b) konwersji części krótkoterminowych zobowiązań, wynoszących około 700 milj. złotych. Niestety, stanął temu na przeszkodzie zbyt wysoki budżet państwa i samorządów oraz wyczerpanie zasobów skarbu państwa w latach t. zw. radosnej twórczości, kiedy to gardzono setkami, lekceważono tysiące i jedynie miliony uznawano za jednostki, godne uwagi i szerokich gestów. Gestów — dodać należy — tak szczytnych u ludzi lekkomyślnych, nie zaznajających spokoju tak długo, jak długo są „przy gotówce”, której wyzbywają się czempredziej, uświetniając splendor tłustych miesięcy i pogłębiając ciemność lat chudych.

Otoczenie rolnictwa opieką leży nie tylko w interesie rolników, ale i w interesie przemysłu i handlu. Lata wielkiego spadku cen zboża były w Polsce latami ogólnego zastoju gospodarczego, a najlepiej działa się w latach wysokich cen płodów rolnych (1926/27), rolnik bowiem miał za co kupić, handel miał duży obrót, a przemysł dużo zamówień. Obecnie mamy t. zw. tanie życie, które zamiast rajem, stało się piekłem.

Nie zwrócono dotychczas uwagi na to, że zwolnienicy polityki konsumenta (wiadomo, w jakim siedzą obozie!) powinni być zadowoleni z obecnego stanu rzeczy, bo o takiej taniości chyba sami nie marzyli...

Wracając do tematu: ulgi dla rolnictwa znajdują się w pierwszym rzędzie w ścisłym związku z polityką oszczędnościową w państwie i samorządach. Dlatego zmniejszenie budżetu państwa i samorządu jest pierwszym postulatem, który pozwoli zmniejszyć nacisk śruby podatkowej, a następnie pozwoli zlikwidować nierealny, na przestarzałym ustawie oparty i wręcz dla wytwórczości szkodliwy podatek majątkowy.

Jest to oczywiście niemożliwe tak długo, jak trwać będzie system rozdymania budżetu zgoła irracjonalny i hamujący już nie tylko postęp, lecz samo zwalczanie kryzysu.

Krótkie informacje gospodarcze

— Huty szklane mają sezon wysoce niepomyślny: 33,3 proc. hut jest zupełnie nieczynnych, pozostałe pracują w niedużym procencie swej wydajności.

— Mając na względzie konieczność rozszerzenia zbytu naftę zagranicą rząd sowiecki opracowuje plan reorganizacji przemysłu naftowego w Z. S. R. R. Przewidziane jest między innymi utworzenie specjalnego „sowietu” dla spraw płynnego paliwa.

— W dn. 23. bm. zakończył się w Paryżu międzynarodowy kongres właścicieli papierów wartościowych, powziął on szereg uchwał, dotyczących uregulowania sprawy pożyczek tureckich oraz przedwojennych papierów niemieckich i austriacko-węgierskich.

— Na giełdzie nowojorskiej nastąpiła z końcem ub. tygodnia nowa silna azniżka kursu akcji i papierów wartościowych. Ilustracją paniki, jaka wybuchła na giełdzie, jest fakt, iż w jednym dniu 2660 tys. akcji zmieniło swoich właścicieli.

— Importerzy kanadyjscy zobowiązali się wobec swego rządu nie wwozić więcej węgla rosyjskiego, poza zamówionymi już ładunkami.

— Według doniesienia rządu argentyńskiego do Międzynarodowego Instytutu Rolniczego, produkcja wełny w r. 1930/31 obliczona jest na 155 milj. kg. Gatunek wełny jest dobry.

Uprawnienia podatkowe rządu

II.

W zakresie podatku dochodowego jest rzeczą niezbędną uchylenie wielokrotnego opodatkowania dochodów osób prawnych z udziałem konsorejalnych, gdyż obowiązujące w tej dziedzinie zasady powodują, że zysk z takich udziałów może być w przeważającej części zabrany przez skarb państwa. Niewielkie dla skarbu znaczenie finansowe tej ulgi czyni ją i z tego względu możliwą do przeprowadzenia. Proceduralną zaś tylko kwestją jest sprawa uchylenia przepisu dotyczącego wysokości dochodu gospodarstw mniejszych o rozmiarze do 15 ha. Częściowo wynikiem tego przepisu, łącznie z brakiem obowiązku składania zeznań dla gospodarstw do 30 ha, jest to, że na 4,8 milj. gospodarstw rolnych tylko 227 tys. gospodarstw opłaca podatek dochodowy.

Opracowany przez ministerstwo skarbu projekt rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o zmianie ustawy o opłatach stemplowych a dotyczących przeznaczenia bankowych należało by uzupełnić w następujących kierunkach:

a) W projekcie wniesionym przez ministerstwo do Sejmu i przyjętym przez komisję skarbową, przewiduje się upoważnienie do udzielania ulg od pism stwierdzających umowę o zawarciu spółki akcyjnej, o powiększeniu kapitału zakładowego i t. p. (art. 102, 103, 105, 109 i 110 ustawy stemplowej), natomiast zostały pominięte umowy o przekształceniu i fuzji spółek (art. 107 ust.) dla których prawo do ulg wygasło z końcem 1928 r. (art. 169 ust.) Potrzeba utrzymania powyższych ulg w opracowanym przez ministerstwo projekcie i rozszerzenia ich na wypadki przekształcania i fuzji spółek jest obecnie szczególnie uzasadnioną, albowiem obowiązek dostosowania do 1 stycznia 1931 r. statutów spółek do nowego prawa akcyjnego spowoduje zmiany w strukturze niektórych spółek. Niema powodu, aby ruch przekształceniowy, którego celem jest usprawnienie działalności gospodarczej przedsiębiorstw był utrudniany przez istnienie wysokiej opłaty stemplowej.

b) Opłata od pisma stwierdzającego umowę przygotowawczą wynosi obecnie 0,2 proc. od sumy, która ma być podstawą wymiaru opłaty od umowy ostatecznej. Doświadczenie wskazuje, że wskutek wysokiej opłaty od umowy, która wielokrotnie nie powoduje przewidywanych przez nią skutków, umowa przygotowawcza wogóle nie jest zawierana lub bywa przedstawiana władzom skarbowym w obydwu wypadkach ze szkodą interesu skarbowego. Wobec tego należałoby przyjąć, że od umów przygotowawczych opłata wynosi 5 zł, nie więcej, a jeżeli opłata, która przypadła od umowy mającej być zawartą w przyszłości. Gdyby zaś to uznane było za niemożliwe, należałoby przynajmniej obniżyć obowiązującą obecnie opłatę 0,2 proc. do 0,1 proc.

c) Większy obrót wekslowy wynikający ze stosunków naszych jednostek gospodarczych z zagranicą, przerosł się coraz więcej zagranicę celem uniknięcia wysokich kosztów stemplowych wynoszących w Polsce 3 promille, co w praktyce ze względu na normalny typ weksla handlowego z terminem 3 miesięcy stanowi poważny wydatek 1,2 proc. a z 10 proc. dodatkami — 1,32 proc. w stosunku rocznym. Przeniesienie obrotu wekslowego tylko do Gdańska zmniejszy koszty opłaty stemplowej 3 krotnie, która wynosi 0,1 proc., a w wielu krajach zagranicznych wogóle opłata od weksli nie pobiera się. Celem przeciwdziałania przenoszeniu obrotu wekslowego zagranicę, konieczne jest obniżenie opłat stemplowych od weksli.

Nie można pominąć, że dotychczasowa polityka finansowa samorządów terytorjalnych jak i system podatków komunalnych, w szczególności zaś źródła podatkowe przewidziane w ustawie z 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych wychodzą poza ramy racjonalnych zasad polityki gospodarczej i skarbowości, powodując nadmierne obciążenie mieszkańców miast, a w pierwszym zaś rzędzie tych sfer, które są pod względem podatkowym najbardziej uchwytne, t. j. przemysłu i handlu. Wystarczy tu jako przykład przytoczyć, że

podatek od kopalń obciąża przemysł górniczy np. Zagłębia Dąbrowskiego taką kwotą, która stanowi obecnie 50—60 proc. całego obciążenia tegoż przemysłu podatkami komunalnymi. Podatek komunalny od ładunków przywożonych kolejami jest daniną, która obciążając koszty produkcji i potęgując w ten sposób drożyznę, koliduje z interesami życia gospodarczego. Ponadto zaś podnosząc koszty kolejowego ruchu towarowego szkodliwie odbija się na gospodarce kolejowej i obciąża w sposób bardzo dotkliwy przemysł i handel. W podatku od sztyldów istnieje paradoksalna sytuacja, gdyż z jednej strony ciąży na przedsiębiorstwach pod rygiorem sankcji karnej z art. 100 ustawy o podatku przemysłowym obowiązek zaopatrzenia zakładów swoich w sztyldy z drugiej zaś strony nakłada się na nie obowiązek podatku z tytułu posiadania sztyldów. Zasadniczo więc nie bez słuszności Związek izb przemysłowo-handlowych zwrócił się do rządu o zniesienie podatków od kopalń, od zaprotestowanych weksli, od sztyldów, dodatku komunalnego do podatku dochodowego w byłej dzielnicy pruskiej i podatku od ładunków. Wątpliwie wszakże należy, czy postulaty te mogą być zrealizowane do czasu zapewnienia samorządowi terytorjalnemu innych dochodów.

Na mocy ustawy z 31 lipca 1924 r. kary za zwłokę od zaległości we wszystkich podatkach bezpośrednich i opłatach stemplowych, z wyjątkiem podatków gruntowych, wynoszą 2 proc. miesięcznie, odsetki za odroczenie 1 proc. miesięcznie oraz koszty egzekucyjne 5 proc. sumy zaległej, najmniej 1 zł. Powyższe przepisy zawierają bardzo poważne wyższe naogół niż zagranicą obciążenie dla podatników zalegających w płaceniu podatków, nawet w okresie dobrej konjunktury, stają się jednak wprost rujnujące w okresie kryzysu gospodarczego, jaki Polska obecnie przechodzi, gdyż wtedy znaczna część płatników nie płaci podatków w terminie przewidzianym dlatego, że nie jest w stanie terminów zachować. Na rozmiar tych ciężarów wzrastających z roku na rok wskazuje to, że wynoszą one około 50 milj. zł. rocznie. Nawet w pierwszych 4 miesiącach r. 1930/31 wpływy z tego źródła wyniosły 11,3 milj. zł, t. zn. 37 proc. sumy preliminowanych na cały rok budżetowy, mimo iż w ciągu tego okresu stosowano niższe stawki kar za zwłokę oraz, że suma preliminowana w roku bieżącym jest wyższa od sumy preliminowanej w roku ubiegłym o 50 proc. Tak znaczne wpływy z tego źródła tłumaczą się i tem, że 13 proc. należności z podatków bezpośrednich ściągano przez sekwestratorów. Mimo jednak wyjątkowej akcji egzekucyjnej zaległości w podatkach bezpośrednich wzrastają. Potrzebę obniżenia kar za zwłokę uznaje także ministerstwo skarbu, które od kwietnia b. r. stosuje ulgowe i pół proc. kary za zwłokę. Biorąc pod uwagę, że sprawa ta wymaga jednak stałego i zasadniczego uregulowania, istnieje potrzeba obniżenia kar za zwłokę i odsetek za odroczenie w odniesieniu zarówno do zaległości już istniejących jak i tych, które w przyszłości mogłyby powstać, tudzież kosztów egzekucyjnych w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzplitej do wysokości: a) kar za zwłokę — 1 proc. miesięcznie, b) odsetek za odroczenie — 8 proc. rocznie, c) kosztów egzekucyjnych — 2 proc. rocznie, przyczem nie więcej niż 500 zł w poszczególnym wypadku i d) kosztów karty upominawczej do 1/8 proc. sumy zaległej, przyczem nie więcej niż 50 zł od jednej karty upominawczej. Do czasu zaś ustawowego obniżenia kar za zwłokę istnieje potrzeba przynajmniej przedłużenia pobierania dotychczasowych ulgowych kar za zwłokę.

Sądzimy, że szeregując poruszone zagadnienia w kolejności ich znaczenia od najważniejszych do mniej ważnych, można ustalić następujący ich porządek: podatek przemysłowy, kary za zwłokę, podatek dochodowy, opłaty stemplowe i podatki samorządowe.

K. K. M.

Z rynków nabiału

Przebieg ubiegłego tygodnia sprawozdawczego (od 23 — 29. 10. 30.) wykazał, że ostatnia haussa miała słabe podłoże. Duńscy eksporterzy podwyższyli ceny do 152 per cwt. fob doznali zawodu ze

strony głównych rynków zbytu, w szczególności Anglii. To też w ostatnich dniach kształtowały się ceny niżkowo i wynosiły 150 a nawet 148. Rzecz jasna, że oczekujące stanowisko importerów odbiło się bardziej jeszcze na cenach sprzedaży eksporterów innych krajów, wobec czego ub. tydzień nosił cechę tendencji niepewnej.

Rynek niemiecki, który sądząc po podwyższeniu notowania w Berlinie z marek niem. 130 na marek 142 per 50 kg. okaże się elastyczniejszy, zawiódł ponownie. Nie pomaga nawet widmo nowego cła. Notowanie w dniu 28. bm. pozostało bez zmiany na mk.: 142 per 50 kg. franko stacja odbiorcza za I gatunek, 130 per 50 kg. za II gatunek, 114 per 50 kg. za III gatunek jednakowoż już przy stałej tendencji.

Rynek angielski mimo częściowo wyższych notowań pozostał zasadniczo bez zmiany przy spokojnej tendencji. Masło duńskie uzyskało 8 sh więcej, holenderskie 8 sh. Ceny za masło innego pochodzenia pozostały prawie bez zmiany. Zainteresowanie masłem kolonialnym osłabło mimo wyjątkowo niskich cen i jakkolwiek w listopadzie i grudniu nie należy się spodziewać poważniejszych transportów. Zapasy chłodnicze masła tego pochodzenia są w dalszym ciągu bardzo znaczne.

Niekorzystnie oddziałują na rynku angielskim poważne transporty masła syberyjskiego, które w wrześniu rb. nadeszło w ilości ca. 40.000 beczek. Nieregularna dostawa tego masła w bież. roku zmniejszyła znacznie zainteresowanie dotychczasowych kupców, skutkiem czego sprzedaż postępuje powolnie i po wyjątkowo niskich cenach. Sytuacja ta nie tylko oddziałuje deprymująco w Anglii, lecz również na innych rynkach zbytu, gdzie masło syberyjskie ofiarowywane jest z wielką uporczywością i bez względu na cenę.

Rynek krajowy spokojny.

KRONIKA GOSPODARCZA Z KRAJU

(k) **Zmiany personalne w Wielkopolskiej Izbie Rolniczej.** Z dniem 1 listopada br. powołany został na stanowisko naczelnika wydziału hodowli zwierząt Wielkopolskiej Izby Rolniczej inż. dr. Jerzy Szuman, długoletni adjunkt prof. Moczarskiego. Stanowisko to zajmował dotąd obecny dyrektor W. I. R. p. doc. dr. Konoński. Dotychczasowy zastępca naczelnika wydziału hodowli zwierząt p. inż. St. Hoser powołany został na stanowisko naczelnika wydziału Warszawskiej Izby Rolniczej. W miejsce jego przyszedł do Izby w charakterze asystenta hodowli p. inż. Tadeusz Brzeski.

(k) **Nowelizacja przepisów o zapobieganiu upadłościom.** Wobec ujemnych dla wierzyteli następstw, jakie pociąga za sobą postępowanie upadłościowe dłużnika, który zerwie nie tylko egzystencję upadłej firmy, lecz i większość pretensji wierzyteli, polskie sfery gospodarcze, poczynając już od r. 1925, domagały się bądź to gruntownej reformy prawa upadłościowego, bądź też wydania specjalnych przepisów o układowie zapobiegawczym, wzięciu nadzoru, zapobiegawczym upadłości. Przepisy prawne, które zostały wydane w tej mierze w postaci dekretów Prezydenta Rzplitej, zawiódł jednak w praktycznym ich zastosowaniu, co przypisać należy zarówno błędowi konstrukcyjnym samych przepisów, jak też istotnym niedomaganiom, które mimo nacechowane jest stosowanie ich w praktyce sądowej. Nowelizacja tych dekretów jest dziś kwestją palącą.

(k) **Walka o ceny przędzy.** W związku z walką o ceny przędzy między przedsiębiorcami łódzkimi a Akałniami, po konferencji w min. przemysłu i handlu, Izba przem. i handlowa w Łodzi podjęła się pośrednictwa. Zarówno przedsiębiorcy, jako też i tkacze będą musieli przedłożyć Izbie materiały cyfrowe, uzasadniające ich stanowiska.

Z ZAGRANICZNY

(z) **Import nierogacizny polskiej do Austrii.** W walce wyborczej Austrii, szczególnie w okręgach wiejskich odgrywa nie małą rolę sprawa przywozu nierogacizny z Polski do Austrii i b. kanclerzowi Schoberowi postawiono zarzuty, jakoby zaprzepścił interesy hodowców austriackich na rzecz hodowców polskich. W odpowiedzi na to Schober oświadczył, iż umowę kontyngentową z Polską zawarł nie rząd Schobera, lecz jeden z rządów poprzednich. — „Reichspost” ogłasza list kanclerza Schobera do prezesa delegacji polskiej na konferencję haską, Jana Mrozowskiego. W liście tym, datowanym 30 stycznia 1930 r. oświadcza Schober imieniem rządu austriackiego, iż uważa ię na to, by na okres trzyletni utrzymane zostały minimum importu świń żywych i bitych z Polski do Austrii, a mianowicie w zmianach, ustalonych umową z r. 1925. Na wypadek wydania ogólnego zakazu austriackiego przewozu świń żywych i bitych, powtórze zapewnia rząd austriacki, że będzie stosował w sposób łagodny przepisy weterynaryjne wobec transportu nierogacizny z Polski.

KTO ZUPUJE TOWARY ZAGRANICZNE, ODBIERA CHLEB ROBOTNIKOM POLSKIMI

Popierajcie KUPIECTWO POLSKIE w Gdyni.

Nie jedźcie do Gdańska!

Stara kaszubska Gdynia

Obrazek z dawnej Gdyni.

Z wystawy „Stara Gdynia”. — Bardzo stary kredens kaszubski z fajansowymi talerzami pp. Willmów.

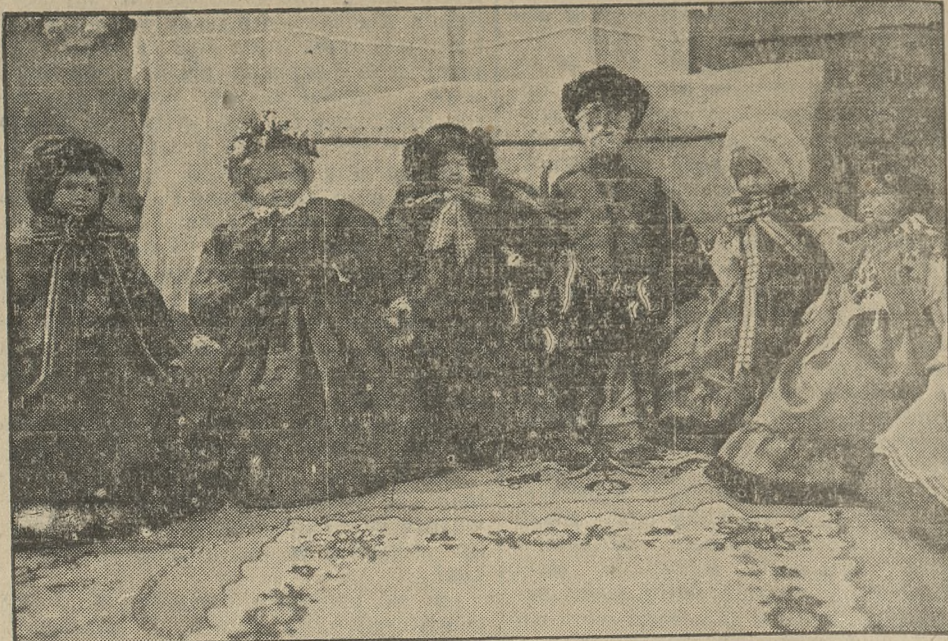
Rozwój nowoczesny Gdyni kroczy w butach siedmiomilowych. Pod naporem rozrostu nowego miasta portowego w stylu światowym cofa się i znika ta Gdynia dawna, zaciszna; spokojna, choć uboga, to przecież pełna tradycyji odwiecznych i rozmiłowana w swoim pięknym i poezji polskiego ludu nadmorskiego, ludu kaszubskiego. Jak grzyby po deszczu wyrastają gmachy i niebotyki masywne i bogate, a znikają wrosłe w ziemię dawne chaty rybackie, pełne swoistego uroku.

Lecz mimo wszystko żyje jeszcze dawna tradycja, dawne żyją umiłowania, pielęgnowane w domach patrycjatu kaszubskiego, w starodawnych rodach Radtków, Grubków, Wilmów, Voigtów, Skwierczów i szeregu innych. Tradycje te i umiłowania artystyczne znalazły swój barwny wyraz w urządzonej ostatnio wystawie p. n. „Stara Gdynia”. O wystawie tej zamieściliśmy obszerną korespondencję w nr. 499 „Kurjera Poznańskiego” (z dnia 29 października). Zogniskowano na niej dawne hafty kaszubskie, niezmiernie oryginalne, w rysunku i robocie nie ustępujące najoryginalniejszym haftom francuskim. Dalej wyroby ceramiczne miejscowej od czasów najdawniejszych, prace snycerskie, malatury, zwłaszcza barwne malatury na szkło. Wystawa ta pokazała nam bogactwo rodzimej sztuki kaszubskiej, którą przy odpowiednim wyzyskaniu artystycznym rozpowszechnić będzie można w sposób łatwy na całą Polskę.

Wnętrze izby kaszubskiej, urządzonej na wystawie „Stara Gdynia”. Na prawo wisi na ścianie starodawne antygendjum, własność p. Radtkego.

Czyni to już coraz skuteczniej szkoła p. Gulgowskiej we Wdzydzach. Przy tej sposobności podajemy kilka ciekawych fragmentów z wspomnianej wystawy.

Na tle pięknych haftów rozsiadły się strojne lalki kaszubskie.

Jak się postępuje z zasłużonymi działaczami kaszubskimi

W „Słowie Pomorskiem” czytamy: „Znany szermierz sprawy narodowej na Kaszubach, p. Leon Lniski, który m. in. z działaczami kaszubskimi jeździł na kongres wersalski prosić o przyłączenie Kaszub do Polski, został w tych dniach wezwany do starostwa, gdzie odebrano mu jego wykaz osobisty, twierdząc, że postąpiono nieformalnie wydając mu wykaz osobisty i przyznając mu tem samem obywatelstwo polskie, gdyż on właściwie (!) do niego nie ma prawa, jako obywatel gdański (!!!). P. Lniski od 1910—31. III. 1920 r. mieszkał wprawdzie w Gdańsku, ale całe życie przedtem mieszkał na terenie obecnej Rzeczypospolitej i urodził się w powiecie kartuskim.

„Wiedziano o tem dokładnie w starostwie, skoro p. Lniskiemu wydano ongiś wykaz osobisty. Dziś temu działaczowi, którego celem życia całego była ofiarna praca dla Polski i Kaszub odmawia się obywatelstwa polskiego, a wzamian za nie ofiarowuje się „z łaski” gdańskie!”

Na czem się to zarządzenie opiera, nie wiadomo.

Polonia lipska w hołdzie księciu Józefowi

W rocznicę zgonu ks. Józefa Poniatowskiego Konsulat i organizacje polskie w Lipsku złożyły wieńce u stóp pomnika, przy którym w obecności konsula francuskiego i licznie zgromadzonej kolonii w podniosłych słowach przemówił konsul Generalny dr. Jerzy Adamkiewicz. O godz. 20 w odświetlonej przybranej sali Domu Polskiego odbyła się uroczysta wieczornica, której wspaniały i manifestacyjny przebieg na długo w żywej pozostanie tu pamięci. Program bardzo urozmaicozony obejmował m. in. deklamacje dzieci szkolnych i występy chóralne Tow. Spiewu „Harmonja”. Odczyt o ks. Józefie wygłosił urzędnik konsulatu polskiego p. W. Pawłowski, który w dłuższym, przeszło godzinnym przemówieniu scharakteryzował życie i czyny bohatera z nad Elstery, co zebrana publiczność przyjęła długotrwałymi oklaskami.

Są bankierzy i bankierzy....

Bankier nowojorski, Bos, prowadził bardzo dobrze swoje interesy. Prowadził je tak dobrze, że pewnego dnia znikł z horyzontu a razem z nim zniknęło... 6 milionów dolarów, należących z tytułu wkładów przeważnie do ludzi niezamożnych. Afera ta wywołała wielką sensację w Nowym Jorku. Policja rozesała listy gończe za bankierem, który jak przypuszczają, uciekł do Boliwji.

SPORT Hippika

W trzecim dniu konkursów międzynarodowych w Bostonie (podaliśmy wczoraj wyniki pierwszych dwu dni — red.) w kon-

kurencji o międzynarodowy szampionat skoków dla oficerów pierwsze dwa miejsca zajął Amerykanin maj. Chamberlain na „Dickwaring” i „Tanbark”. Trzeci był kpt. Dwyer (Irlandja) na „Orsinie”. Niemcy zajęli dalsze miejsca. Konkursy w Nowym Jorku trwać będą od 7 do 13 listopada.

Pięściarstwo

„Punching Club Magdeburg” — „Warta” Poznań. W niedzielę dnia 9 listopada odbędą się o godz. 12 w sali reprezentacyjnej P. W. K. zawody powyższych drużyn. „Punching Club Magdeburg” jest wicemistrzem zespołowym Niemiec a zatem naprawdę bardzo groźnym przeciwnikiem. Przesprzedaż biletów odbywać się będzie od poniedziałku w firmie „Camera” ul. Fr. Ratajczaka.

Piłka nożna

„Wisła” krakowska, niedzielny przeciwnik „Warty”, należy obok drużyny „zielonych”, „Cracovii” i „Legji” do najlepszych polskich zespołów piłkarskich, czego dowodem kilkakrotne zdobycie mistrzostwa Polski, znakomite wyniki w spotkaniach międzynarodowych, dzisiejsze czołowe stanowisko w tabeli mistrzostw, wreszcie fakt, że w każdej reprezentacji Polski nie brak graczy „Wisły”. Z takim przeciwnikiem mierzy się w niedzielę o godz. 14 „Warta”. Wierzymy, że drużyna poznańska będzie nie tylko równorzędnym przeciwnikiem, lecz w tym ostatnim tegorocznym meczu ligowym na gruncie poznańskim, zablyśnie pełną formą, techniką, i dobrze nam znaną ambicją, która musi jej przynieść zwycięstwo. Przypominamy, że przedsprzedaż biletów odbywa się w dniu Wszystkich Świętych i w niedzielę od godz. 9 do 13 w sekretarjacie klubu Al. Marcinkowskiego 26. Mecz odbędzie się na stadionie miejskim, a nie na boisku „Warty”.

Prezes P. K. S., p. Janusz Mallow, złożył w dniu 27 bm. piastowaną przez siebie godność z powodu konfliktu pomiędzy krakowskim O. K. S. a P. K. S., powstałego na tle zbyt wybujałych ambicji krakowskich sędziów. — Jest nadzieja, iż krok ten powzięty po głębokim zastanowieniu wreszcie oczyści zatrutą atmosferę, jaka istnieje od szeregu miesięcy w Krakowie i to nie tylko w kolegium sędziów, na tle zawiści oraz jakiegoś dziwnego separatyzmu dzielnicowego.

Po meczu z Łotwą znany sędzia p. Birlem z Berlina, członek zarządu Niemieckiego Związku P. N. (D. F. B.) był zdumiony grą naszego II garnituru lepszego jego zdaniem od I garnituru, który walczył w Krakowie przeciwko Austrii. On to doprowadził do tego, iż po raz pierwszy od czasu istnienia P. Z. P. N. Krakowa zagra 25 grudnia z Wrocławiem, a 26 grudnia z Berlinem. Sukces Polski nad Łotwą pogłębił jeszcze to dobre mniemanie o klasie gry polskiego piłkarstwa.

Wrażenie kłeski, jakie poniosła reprezentacja Łotwy w Warszawie, jest w Rydze i w krajach nadbałtyckich ogromne. Jeszcze nie przebrzmiały echa Sztokholmu, a tu już drugie zwycięstwo spotęgowało je i podniosło wysoko imię piłkarstwa polskiego. Dowodem tego są gazety ryskie, dynaburskie, helsingforskie i tallińskie, które bardzo chwala poziom gry w Polsce. A ma to w obecnych warunkach duże znaczenie polityczne, o czem M. S. Z. się przekonało, gdy otrzymało od naszych posłów sprawozdanie i wycinki gazetowe naskutek zwycięstwa polskiego w stadjonie sztokholmskim.

Bandy przemytnicze plagą współczesnej Ameryki

(Korespondencja własna).

Nowy York, w październiku.

„Włosi mają swą Camorre, Francuzi — apasów, niech nam wolno będzie mieć swych przemytników” — usprawiedliwia się władze amerykańskie, gdy im się wytyka rozrost świata szumwin podziemnych. Zamach na życie Jacka Diamonda przykuł znów uwagę całego świata do wzajemnych porachunków przemytników alkoholu.

Oslawiony Jack Diamond nie jest właściwie Jackiem Diamondem. Prawdziwe jego nazwisko brzmi Moran Long; z pochodzenia jest on Irlandczykiem i swą narodową wytrwałość i flegmę przeciwstawia włoskiemu temperamentowi najpóźniejszego swego przeciwnika Al Capone. Niefortunna wyprawa przebiegłego Irlandczyka do Europy, gdy mu kilka krajów zachodnich odmówiło prawa pobytu, zupełnie nie miała na celu, — jak to Jack Diamond oświadczył dziennikarzom — „odpoczynku i rekonwalescencji”. Bynajmniej! Diamond był obarczony misją zorganizowania sieci „punktów przemytniczych” w Anglii, Francji i Niemczech, któreby dostarczały do Stanów Zjednoczonych alkoholu i narkotyków.

Nawet na kieszeń Diamonda było to zbyt wielkie przedsięwzięcie. Zmobilizowano więc gotówkę we wszystkich spółkach Nowego Yorku i Chicago. Obladowany dolarami, Jack Diamond wyruszył na „organizację interesu” do Europy, lecz przymusowy wyjazd do ojczyzny uniemożliwił mu zrealizowanie szeroko zakrojonych planów. Tymczasem „wspólnicy” zażądali zwrotu swych wkładów. Okazało się jednak, że Diamond użył je na inne cele (lub może przywłaszczył). Nie jest to kwestja kilkuset tysięcy, lecz conajmniej kilku milionów dolarów. Najważniejszymi udziałowcami są dwie doskonałe zorganizowane bandy przemytnicze, stale rywalizujące z Diamonem. Przekonawszy się, że Irlandczyk ich okpił, postanowili go zgładzić. Lecz zamach nie udał się, i Jack Diamond powraca już do zdrowia, dobrze strzeżony przez policję w zakładzie chirurgicznym.

Od czasu wprowadzenia prohibicji walka z przemytniczymi bandami stanowi poważne zagadnienie bezpieczeństwa publicznego w Stanach Zjednoczonych. I nie dlatego, aby potajemna sprzedaż kilkuset tysięcy butelek whisky lub rumu miała ujemnie wpłynąć na społeczeństwo amerykańskie. Lecz przemyt alkoholu przynosi złośliwemu ogromne dochody. Roczne zyski przemytników obliczone są przez władze bezpieczeństwa conajmniej na miliard dolarów. W specyficznym amerykańskim warunkach stwarza to zupełną niemal bezkarność band. Korzystając, dzięki znacznym środkom materialnym, z wszelkich udogodnień techniki, (podobno przemytnicy posiadają nawet własne samoloty i łodzie podwodne), wpływając na opinie publiczną za pomocą sprzedanej prasy, bandy przemytnicze umiały „pozyskać” sobie względy policji w wielu stanach (nie należy bowiem zapominać, że policja w Ameryce jest gminna i nie jest zcentralizowana), a nawet — jak niedawno się wykryło — korzystają z opieki wybitnych polityków, senatorów i członków Kongresu. Zwalczenie przemytnictwa jest w tych warunkach rzeczą zupełnie niemożliwą, i kto wie, czy nie przemytnicy (i ich dolary) zawazyli na szali, gdy nie dopuszczono „mokrych” demokratów do władzy. Wówczas bowiem pękły cały „interes”.

Nie samo więc przemytnictwo alkoholu, ile wytworzona przez nie korupcja i bezkarność budzi zgrozę. Grasując bezkarnie po większych miastach Stanów Zjednoczonych, przemytnicy zagarniają pod swą władzę coraz to inne „sfery interesów”. Idąc po linii najmniejszego oporu, opanowali oni drobnych pośredników produktów spożywczych, zwłaszcza z pośrednictwem imigracyjnych. Stały więc „podatek” opłacają przemytnikom nowojorskie i chicagowskie sklepy koszernego drobiu, mleczarnie i niemal wszystkie pralnie chińskie. Teroryzowani kupy i właściciele pralni płacą i... milczą. Boją się donieść policji, gdyż naraża to na szwank ich życie, a i tak niewiele pomoże. Policja wie doskonale o tym stanie rzeczy, lecz... również milczy.

Do czego doszło rozpanoszenie się przemytników, dowodzi fakt, że w Stanach Zjednoczonych dokonano w ciągu ubiegłego roku 12 tysięcy zabójstw!

W większości wypadków sprawców nie ujęto, gdy zaś już wpadają w ręce sprawiedliwości, sądy przysięgłych (i znów mamy do czynienia z potęgą dolara) „dla braku dowodów” uniewinniają oskarżonych. Pewien wyższy funkcjonariusz policji amerykańskiej obliczył, że zaledwie 5% morderców zostaje skazanych na cięższe kary.

Bandy przemytnicze nie są zjawiskiem wyłącznie „alkoholowym”. Na sprzyjającym gruncie amerykańskim istniały one stale, w ostatnich tylko latach dzięki nowej „branży prohibicyjnej” działalność ich, no i zakres „interesów” przybrał nader wyjątkowe formy. Dyscyplina w bandach państwa wzorowa. Hierz jest panem życia i śmierci swych „poddanych”, a wszelkie poważniejsze nieposłuszeństwo, nie mówiąc o zdradzie (przeczem gorszym rochodząc zdrady jest wydanie tajemnic „fachowych” konkurującej bandzie, aniżeli doniesienie policji) — karane jest śmiercią.

Świat szumwin podziemnych panuje nadal bezkarnie w Stanach Zjednoczonych.

Do wypalenia bandytyzmu i przemytnictwa należałoby zmobilizować wszystkie siły Ameryki Północnej. Czy znajdzie się jednak taki wódz, któryby się podjął „wojny” z przemytnikami? H.

Zbrodniarz czy szaleniec?

Tajemnicza ręka morduje po kolei 4 żołnierzy na posterunku. — Zasadzka. — Przechwycenie sierżanta.

Do Paryża nadeszła w tych dniach wiadomość ze stacji wojskowej w Ain-Sefra (Algier) o tajemniczej zbrodni. Na stacji sygnalizacyjnej w pobliżu Ain-Sefra zamordowano w potworny sposób czterech żołnierzy, stojących na posterunku. Dzięki niezwyklej spostrzegawczości lekarza pułkowego wykryto zbrodniarza.

Miejscowość Ain-Sefra leży w szerokiej dolinie, między pasmami gór Raszenki i Aissa. Na obu górach znajdują się obserwacyjne punkty sygnalizacyjne, które służą do alarmowania Oranu, na wypadek, gdyby zbuntowani Arabowie zniszczyli urządzenia telegraficzne. Są to posterunki bardzo ważne, bo od dobrego ich funkcjonowania zależy życie wielu ludzi. Takie stacje sygnalizacyjne wyglądają jak prawdziwe twierdze, otoczone zewsząd grubym i wysokim murem i zaopatrzone we wszelkie środki obronne. To też nie było dotąd wypadku, by Arabowie wtargnęli do wnętrza, lub którą z nich zdemolowali. Załoga stacji składa się z podoficera i trzech żołnierzy, którzy zmieniają się co trzy miesiące. Żołnierzy dostarcza pułk Legji cudzoziemskiej, stacjonowanej w Ain-Sefra. Poza tem dalszą straż tworzy kapral z sześciu ludzi, którzy przychodzą na górę Raszenki co trzeci dzień. Ochotników do pełnienia tej służby nie braknie nigdy, bo poza warcją nie wymaga się od nich żadnej pracy; idą więc na posterunek chętnie.

Aż nagle w sierpniu stało się coś groźnego, co ochłodziło zapal straży do wędrowania na dotąd tak ulubiony posterunek. Pewnej nocy oto przepadł żołnierz z posterunku na Raszence. Spotrzedono to o drugiej, kiedy miano go zluzować z posterunku. Po długim szukaniu znaleziono tylko jego głowę w czapie wojskowej, położoną w pobliżu na kamieniu. Ciało, munduru i broni nie można było nigdzie znaleźć. Morderstwa zdarzają się w tym kraju często. Giną zwłaszcza wojskowi, którzy zapuszczają się zbyt daleko w pustynie. Przypuszczalnie stają się ofiarami band arabskich. Wobec tego ochłonętao z pierwszego wrażenia i względnie szybko zapomniano o zbrodni.

Ale po upływie tygodnia powtórzyło się tajemnicze morderstwo na żołnierzu, pełniącym straż w tem samym miejscu. Dało to powód do niepokoju. Major kazał posterunek wzmocnić i wysłać odtąd po dwu ludzi. Z tą chwilą zapanował spokój i mimo bacznej uwagi, nie zauważono nic podejrzanego. A ponieważ było wszystko w porządku, i dalsze napadły się nie powtarzały, przeto po miesiącu wzmocnioną straż zredukowano i wysłano na posterunek znowu jednego tylko żołnierza. Ale naraz tej samej nocy spotkał biedaka los poprzedników, odrąbano i jemu głowę.

Lekarz pułkowy zbadał dokładnie zadane cięcie i orzekł stanowczo, że morderca nie dokonał Arab, który tnie od prawej ku lewej. Cios natomiast zadany żołnierzowi, wykazał cięcie od lewej ku prawej na sposób rzeźnicki. Stąd wniosek, że morderca mógł być tylko Europejczyk, a zatem ktoś z pułku.

Następnego dnia tedy wyjechali lekarz pułkowy i oficer na urlop. A w rzeczywistości ukryli się potajemnie na Raszence, aby przyłapać mordercę. Posterunek, stacjonowany na górze, nie przeczuwał, że w pobliżu miejsca tragicznego ukrywają się dwaj ich oficerowie.

Tymczasem cierpliwość dwu dzielnych ludzi wystawiona została na próbę, bo w ciągu dwu tygodni nie przytrafiło się nic podejrzanego. Żyli w cisłej obawie i niepokoju. Noc przy nocy leżeli między skałami, wystawieni na niebezpieczeństwo ze strony panter i leopardów. A niebezpieczeństwo powiększała okolica rośc, że straż, nieświadoma ich obecności, a przesłał, wana lekkiem o własne życie, mogłaby dać ognia przy lada podejrzanym szeleście.

Lekarz pułkowy H. pisze o tej sprawie do Paryża w te słowa: Już chcieliśmy plan nasz porzucić, gdy nagle ostatniej nocy doszliśmy do sedna sprawy. Leżeliśmy za odłamek skały naprzeciw stacji sygnalizacyjnej, w oddaleniu 25 kroków. Nad nami lśniło niebo afrykańskie w całej swej południowej wspaniałości.

Żołnierz, pełniący straż, przechadzał się w pobliżu nas z bronią nabitą w ręku. Ostrożny, nie zapuszczał się dalej w góry. I nagle ujrzałem, że drzwi stacji otworzyły się cichutko i jakaś postać wyszła przez nie i skierowała się ku żołnierzowi. Była godzina druga w nocy. Rozpoznaliśmy, że to sierżant. Poczuliśmy się bliżej z rewolwerami gotowymi do strzału, aby dokładnie obserwować jego ruchy. Minął kwadrans zupełnie spokojnie. Sierżant rozmawiał spokojnie z żołnierzem, poczęstował go nawet papierosem. Żołnierz wsparł karabin na nodze, i zapalił zapalnik. Wtem rozległ się głuchy krzyk — rewolwery nasze wypaliły, a echo powtórzyło odgłos strzałów w otaczających górach. Wyskoczyliśmy z kryjówek. Rzuciliśmy się odrazu na sierżanta, który trzymał jeszcze zakrawiony nóż i powalił go na ziemię. W tym czasie też nadbiegła straż, zaalarmowana naszymi strzałami. Żołnierz z posterunku leżał z poderżniętym gardłem. Na ratunek było zapóźno.

Dramat na szczytce Raszenki poruszył cały garnizon. Trudno było wytłumaczyć sobie powód, dla którego sierżant, dotąd

człowiek bez zarzutu, i lubiany powszechnie, mordował ludzi w t. potworny sposób. Zagadka pozostała niewyjaśniona. Natychmiast przeprowadzono śledztwo sądowe, lecz i ono nie rozświetliło sprawy. Sierżant milczał uparcie, żadnych nie dawał wyjaśnień, rzewnie tył o płakał.

Ciała biednych legionistów, które potwór rzucił ze stromej skały w przepaść, wydobyto i pochowano.

W tydzień później dokonano 12 żołnierzy egzekucji nad mordercą przez rozstrzelanie. (al)

Kraj duchów, widm i upiórów

Anglja jest nie tylko krajem marynarzy, kupców i władców rozrzuconych po całym świecie kolonij, jest również — co zwłaszcza przy osławionej trzeźwości sądu i flegmatyczności synów Albionu jest szczególnie dziwne — krajem zabobonów, duchów i upiórów.

Nigdzie bodaj niema tylu ludzi wierzących w najrozmaitsze „nadprzyrodzone” zjawiska, co w Anglii. Nietylko stare zamki i pałace, ale każdy niemal dom posiada swego „ducha”, w którego wierzą święcie i opowiadają niesłychane rzeczy, dziejące się za sprawą owego ducha. Są więc domy, w których „duch” wyprawi a co pewien czas w nocy halaśliwie harce, przewracając krzesła, zrzucając obrazy ze ścian, przesuwając ciężkie szafy. W innych „duch” jest z usposobienia psotnikiem, platającym figle zwłaszcza osobom które w tym domu są po raz pierwszy. Są ponoć i duchy — specjaliści od gaszenia światła, są inne, które co północ odbywają wędrówkę po całym mieszkaniu, nie czyniąc żadnej szkody, ani nie wyrządzając żadnych figlów.

W starych zamkach angielskich „duchy” najczęściej przybierają postać kobiety w bieli, której zjawienie się ma zwiastować niechybne nieszczęście. W niektórych zaś zamkach ponoć nawet ciężkie broje średniowieczne przywdziewane bywają przez duchy, chodzące ciężkim krokiem po komnatach i kruzgankach zamkowych.

Ale są też i „duchy” nowoczesne, umiające obchodzić się z samochodami, lokomotywami, czy nawet aeroplanami! W okolicy Brentford zjawia się co pewien czas „samochód widmo” pędzący z zawrotną szybkością i rozwijający się nagle we mgłę. Na torze kolejowym koło Dublinu zjawia się pono dwa razy do roku lokomotywa widmo, strasząca prowadzących pociągi maszynistów. Nic też dziwnego, że w kraju żeglarskim, jakim jest Anglja, są również widma okręty. Zazwyczaj żaglowce, które przez marynarzy poczytywane są za nieomylną zapowiedź katastrofy. Mieszczki angielskie opowiadają o duchach, szyjących na maszynie, lub o północy przyrządzających sobie posiłek na gazowej czy elektrycznej kuchence. Słowem, wszędzie jest pełno duchów, zjaw, widm, upiórów... Jedno jest pewne, że największej jest ich w dziwnie do zabobonów skłonnej wyobraźni Anglików. S. F.

Krowa na uczcie

Różne miewają ludzie pomysły, ale dotąd nikt jeszcze nie wpadł na to, ażeby krowę posadzić przy uczcie, wydanej na jej cześć. Działo się to naturalnie w Ameryce w pobliżu Chicago. Odbywały się tam obrady rolnicze, wystawa i premjowanie bydła. Jedna z okazowych krów otrzymała pierwszą nagrodę, za co chciano ją uczcić, i „zaproszono” na ucztę. Wielkie „zasługi” w tak niezwykle sposób wyróżnionej krowy polegały na tem, że w ciągu roku dała dwadzieścia razy tyle mleka, ile wynosiła jej waga. Uważano, że za tak nadzwyczajną zasługę nie wystarczyło same wzięcie jej medalu i dla tego usadzono ją przy stole między gośćmi. W środku między wszystkimi uczestnikami, naturalnie w odpowiedniej odległości ustawiono żółb, wspaniale kwiatami uwieńczony. I tam zaprowadzono w triumfalnym pochodzie nie tyle dostojnego, co niezwykle gościa. Krowa, widząc żółb, napęczniała przysmakami w jej guście, nie wiele troszczyła się o swych sąsiadów, ale zabrała się z zapalem do jedzenia. Nie zapomniała nawet o tem, aby zasłużone zwierze miało gdzie wypocząć po spożytej uczcie i mogło w spokoju przeżuwać, leżąc wygodnie. W sprawozdaniu z tej niezwyklej uroczystości, podkreślają reporterzy, że godny gość zachował się w trakcie jedzenia i trawienia pod każdym względem beznagannie. (ak)

Jak zegar zapobiegł rewolucji

Zegarek odgrywa niewątpliwie znaczną rolę w życiu człowieka, a opóźnienia i przyspieszenia jego wskazówek są przyczyną niekiedy wielu przykrości, których konsekwencje nie dadzą się nawet przewidzieć. Ale żeby miasto całe, cała jego ludność i wydarzenia historyczne miały być uzależnione od wielkiego zegara na wieży, o tem nie wiedzieliśmy.

Zabawną historję na tem tle opowiada w swem dziele p. t. „Szwajcarja” profesor uniwersytetu w Zurichu, dr. Auerbach. Datuje się ona z przed stu lat, kiedy mieszkańcy Bazylei, niezadowoleni srodze ze swego prześwieconego ciała radzieckiego, postanowili dokonać lokalnej rewolucji, aresztować ojów miasta i ogłosić listę zdawna już przygotowaną nowych radców. Wyznaczono dzień, rozdano odpowiedzial-

ne role i czekano na sygnał umówiony, którym miało być bicie zegara ratuszowego o północy.

Ale o zakusach „rewolucjonistów” dowiedziały się władze miejskie, a wiele sobie ceniąc godność i mandat, bynajmniej nie miały zamiaru rezygnować ze swych intratnych posad. Na wszelkie sposoby głowiono się nad tem, jak zaradzić wybuchowi gniewu ludowego, aż wreszcie jednemu z radnych wpadł do głowy genialny pomysł. Oto w dniu owej spodziewanej rewolty przestawiono wskazówki zegara tuż przed północą, a spiskowcy dementnie oczekiwali umówionego sygnału 12 uderzeń zegara, bo zegar najspokojniej wybił jedno jedyne uderzenie, zwiastując nadejście godziny pierwszej po północy. Czy pora była zbyt późnioną dla przewrotu, czy poprośtu wodzowie przespałi, dość że „rewolucja” nie odbyła się, a dotychczasowi ojcowie miasta nadal zażywały rozkoszy rządzenia swymi obywatelami. Następnego dnia wydano zarządzenia, które udobruchały niezadowolonych a podlegaczom wzbraniały dalszego pobytu w mieście.

Rewolucja zatem była przegrana z powodu zegara ratuszowego. Aby uczcić ten koncept wiekopomny, rada miasta Bazylei w ciągu bardzo wielu lat zachowała swowisty sposób posuwania czasu o godzinę naprzód. I dopiero po 50 z górą latach na skutek żądania naczelnych władz federalnych, zaniedbała posuwania wskazówek. S. F.

Najmniejsza i największa ksiązka na świecie

Najstarszą księgą na świecie, dotychczas znana jest „Prisse Papyrus” w bibliotece narodowej w Paryżu. Pochodzi z roku 3350 przed Nar. Chrystusa, a odnaleziono ją w grobowcu pewnego uczonego egipskiego w pobliżu Teb, podług którego dano jej nazwę.

Największą księgą świata jest atlas anatomiczny, dziś przechowywany w bibliotece państwowej szkoły przemysłowej w Wiedniu. Dzieło to posiada wysokość 1.90 m a szerokość 90 cm. Wydrukowane zostało ono w latach od 1823 do 1830 r.

Najmniejsza ksiązka na świecie posiada wymiary 10x10 mm. Wydrukowano ją w roku 1897 w Padwie, a zawiera ona na swych 208 stronicach m. in. nieopublikowane jeszcze list Galileusza z roku 1615.

Najcieńszą księgą świata jest „historja Itaki”, którą napisał jeden z habsburskich książąt na początku tego stulecia p. t. „Parga”. Waży ona 48 kilogramów

Najdroższą księzką świata jest 42 wierszowa biblja Gutenberga, za którą zapłacił dr. Vollbehr okrągłych 2.700.000 zł.

Najobszerniejszą księgą świata jest „Puschu-tszy-tszeng” słownik chiński, składający się z 5020 tomów po 170 stronic. Wydrukowano je na początku 17 stulecia na rozporządzenie jednego z władców Chin.

Najwięcej rozpowszechnioną księzką jest zawsze jeszcze biblja, znajdująca się w rękach ludzi w 500 milionach egzemplarzy, przetłumaczona na 630 języków i narzeczy.

Najstarszy znany w Europie papier ze szmat płóciennych pochodzi z roku 1239. Spisany jest na nim dokument, podpisany przez hrabię Adolfa von Schaumburg, który obecnie przechowuje się w Rintelen nad Wezerą.

Najstarszą znaną księzką kucharską jest dziełko z czternastego stulecia, znajdujące się w rękopisie w Wyrzburgu. Dr. L. Rz.

Fortel przemytników alkoholu:

Jimmy Walker, popularny burmistrz Nowego Yorku, przedsiębrał pewnego dnia oficjalną wycieczkę na własnym jachcie poza obręb przystani. Nim upłynęły dwie godziny od chwili wyjazdu Walkera, wszystkie policyjne statki i wszystkie łodzie strażnicze, pełniące nadbrzeżną służbę celną, zostały zaalarmowane przez usilne wołanie o pomoc: „S. O. S.” brzmiało z przestworza, Jimmy Walker znajduje się w niebezpieczeństwie! O sto mil od Long Island jacht jego jest bliski zatonięcia!

Na wezwanie wszystkie policyjne statki i wszystkie łodzie celne wyruszyły, skierowały się na pełne morze, spiesząc na pomoc zagrożonemu jachtowi. Nikt z urzędników policyjnych nie chciał się okazać mniej gorliwym od swych kolegów.

Tej właśnie chwili oczekiwali przemytnicy. Nie tracąc czasu zgórą dwadzieścia łodzi, naladowanych alkoholem, skierowało się do wybrzeża, gdzie w największym pośpiechu wyładowały swoją kontrabandę.

Gdy jacht burmistrza, otoczony rojem swych ratowników, wjeżdżał z powrotem do portu, przemytnicy byli już daleko a przywieziony przez nich alkohol, zdążył już zamroczyć niejedną głowę.

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej

Nastroje przedwyborcze

Znajdujemy się już w ostatnim etapie ery przedwyborczej. Wszystko, co było niepewne wyjaśniło się, co było niewyraźne przybrało postać silnie skonturowaną, niema już mgławicy, jest droga prosta przed nami! Dziś chodzi już tylko o to, żeby każda Polka zrównoważona i uświadomiona stanęła odważnie na obronę stanowisku bez krętaniny i bez tchórzostwa.

Czasy kompromisów minęły, chwila jest zbyt poważna!
Istnieją przecież charaktery tak słabe i chwiejne, że nie potrafią zdobyć się na najbardziej elementarną odwagę cywilną. Są nieraz kobiety zamożne i niezależne, które, na pytanie: Na kogo pani głosuje? Na jaką listę? — odpowiadają wykrętem, boją się przyznać do swoich przekonań narodowych, żenują się czwórki, wypierają się szlachetnych odruchów, a reagują tylko na towarzyską uprzejmość, lub poprostu są strachem podsyte. A przecież... nie ryzykują nic! W przeciwieństwie do tego spotyka się nieraz ubogą robotnicę, której byt zależny jest od uzyskania w danym warsztacie pracy, która wie, że nic łatwiejszego, jak narazić się na zły humor zwierzchników, żeby stracić z trudem zdobytą pracę, a przecież ta gnębiona i skolatana tyłu biedami wyrobica nie boi się przyznać do tego, że jest katoliczką i Polką i że głosować będzie według sumienia swego za listą narodową!

Czasami ktoś niby ma dobre zamiary i nawet rozpoczyna jakąś agitację w rodzinie czy wśród znajomych, jednakże gdy przyjdzie do ostatecznego sformułowania tego zdania: „Głosujcie na czwórkę!” — wówczas budzi się niemądry jakiś lęk i wydaje się nieszczęśliwej niewieście, że żyje jeszcze w czasach pruskich i że przyjaciel w pikielhaubie czeka za drzwiami. Choć i za czasów zaborczych kobiety polskie nie bały się i nie miały serc zajęczych.

Obok kobiet strachliwych spotykamy także ich przeciwieństwo, osobniki sfanatyzowane. Są to takie, które nie potrafią mówić spokojnie o wyborach. Od razu wpadają w trans i używają różnych wyzwisk i inwektyw zupełnie w danej chwili zbędnych. W ten sposób narażają rzeczywistość i siebie i drugich na przykrości a sprawie narodowej bynajmniej nie dodają powagi i poszanowania.

My nie potrzebujemy fanatyzmu! My nie potrzebujemy wyzwisk i irytacji. My wiemy, że mamy słuszną, więc możemy być spokojne! — Jesteśmy najzupełniej w porządku z naszym sumieniem i czujemy wspólność z całym narodem. Racja nasza jest poważna, głęboka i trwała, nie trzeba jej ani krzyku ani hałasu!

Impuls, który nas prowadzi do walki przedwyborczej i do zwycięstwa to nie jest nienawiść do grupy, czy do jednostki, to coś wyższego, co stoi ponad premijającymi sprawami jednostkowymi! My idziemy do wyborów nie z nienawiścią, nie z zacietrzewieniem partyjnym, nie z zacieklnością

i nie z pychą, czy zazdrością, my idziemy do wyborów z sercem czystym i z umysłem oświeconym. Jesteśmy przejęte powagą chwili i ciężką na nas odpowiedzialnością! My przystępujemy do głosowania wyłącznie i jedynie z miłości dla Ojczyzny, a dobro Ojczyzny widzimy w głosowaniu na listę narodową!

W tych dniach ostatnich trzeba więcej niż kiedykolwiek czuć nad sobą i swoimi nerwami. Jest to bowiem metoda wszędzie znana, że pewne stronnictwa przygotowują jakąś na ostatnią chwilę niespodziankę. A na te figle przedwyborcze najłatwiej schwytać kobiety. Zdarzało się przecież w czasie wyborów ankańskich, że w sposób następujący wykpiwano ludzi. Jeżeli np. w jakimś mieście przeważała pewna partja i jasnym było, że większość głosy odda na ich listę, wówczas stroną przeciwną w chwili wyborów wzniesła jakąkolwiek poploch uliczny, żeby ludzi wstrzymać od pójścia do lokali wyborczych. Ktoś oświadczał, że w lokalu wyborczym podglądają kartki wyborcze i że później stronnictwo przeciwnie będzie prześladowało tych, którzy nie będą za nim głosowali. — Wreszcie używano i tego sposobu, że ktoś nadrukował fałszywe ulotki w których donoszono o tem, że termin wyborów został zmieniony. — Na wszystkie te niesmaczne figle i niegodziwe wykpiwanie ludzi niestety jako pierwsze dały się nabrać kobiety.

Trzeba sobie więc powiedzieć, że jedyny nastrój, odpowiadający godności osobistej kobiety polskiej, to poważna postawa wewnętrzna i zewnętrzna. Nie trzeba wygadywać rzeczy zbytecznych i nie należy w kłopot wprowadzać ludzi zależnych i zarobkujących z trudem, wszelka brawura jest tylko dziecinadą, ale z drugiej strony nie trzeba tchóżyć przed obowiązkiem, ani cofać się przed prawdą. Dziś trzeba nam uczciwości narodowej i odwagi cywilnej, a ponad wszystko spokoju!

Polki niech spędzają ten czas ostatni przed wyborami, jak rekolekcje narodowe, jak przeddzień uroczystego święta, modląc się za dobro Ojczyzny, oświecając jeszcze i do ostatniego momentu nieświadomych, czy zbalamuczonych, a samym zachowując powagę i godność.

Precz z defetyzmem, z negacją, z zacieklnością. Z miłości Ojczyzny i z prawdziwego zrozumienia jej dobra idziemy głosować na nr. 4-ty!!!

Stanowisko katoliczek wobec wyborów

Ks. biskup Łukomski mówi w swoim orędziu w sprawie wyborów: „Każdy katolik ma obowiązek sumienia popierania dobra a przeciwwstawiania się złu. Katolik - wyborca, jeżeli nie chce się sprzeniewierzyć swemu sumieniu katolickiemu, może oddać głos swój wyborczy tylko na posłów dających mu pewność, że stanowczo i zawsze popierać będą, obok dobra materialnego narodu, także je-

go potrzeby religijne, określone przez naukę naszego świętego Kościoła. Katolik oddający głos swój na posłów, Kościołowi katolickiemu wrogich, a nawet dla potrzeb religijnych narodu obojętnych, staje się współwinnym wszystkich szkodliwych, nieraz niepowetowanych następstw, spowodowanych przez takich posłów“.

Mamy zatem wyraźne wskazania dane nam przez świętobliwego Pastora, gorącego patriotę, że udział nasz w wyborach jest naszym moralnym obowiązkiem, resztę dopowie nam nasze sumienie katolickie oraz odczucie potrzeb własnych i całego Społeczeństwa, całego Narodu.

Nawet dla osób nie zajmujących się polityką, nie interesujących się położeniem ekonomicznym w kraju, nie dotkniętych bezpośrednio zastojem w przemyśle, nie odczuwających we własnej kieszeni braku gotówki, nie powinno być obojętnym niebezpieczeństwem jakie grozi rodzinie katolickiej ze strony czynników bezwyznaniowych, masonskich, dążących do jej rozbięcia, przez usunięcie nauki religii ze szkoly, z duszy dziecka. Nie powinno się być nieczulym na całą nędzę moralną i materialną narodu.

Najdotkliwiej odczuwają to rzesze bezrobotnych, pragnące pracy i nie znajdujące jej, mieszkające nieraz w norach nieopalanym, w brudzie nieopisanym, patrzące z rozpaczą na gromadki głodnych dzieci. Za jedyny ratunek uważają wyjazd na obczyznę, za pracę, której we własnej ojczyźnie znaleźć nie mogą. Są tacy, którzy już tam byli w tej dalekiej Francji czy Ameryce, dobrze im się wiodło, ale zapragnęli powrócić do wolnej Ojczyzny, do stron rodzinnych. A teraz zawiadzone, z bólem w sercu, wyjeżdżają na ponowną tułaczkę, bo w Ojczyźnie chleba nie znaleźli. A jednak Ojczyzna jest bogata, obfituje w ziemię urodzajną, w lasy, łąki, rzeki i jeziora, w kopalnie soli, węgla, nafty, kruszców. Czemu to kraj tak piękny i bogaty nie jest w stanie wyżywić dzieci swoich?

To jest pytanie które winniśmy zadać sobie w tej ważnej, dla naszego młodego Państwa, chwili. Jeżeli która z nas obojętna czy bezzmyslna, zastanowi się nad tem zagadnieniem, musi dać na nie odpowiedź tylko jedną: zła jest gospodarka nasza. Tak na wielkim obszarze jak na małym gospodarstwie mądry, pracowity, zapobiegliwy gospodarz, musi doprowadzić do stanu kwitnącego swoje dziedzictwo, musi powiększyć jego wartość. Zły i niemądry, niedokształcony fachowo, niewytrwały, robiący ciągle próby i eksperymenty, doprowadzi gospodarstwo do ruiny, będzie zmuszony oddać je w zastaw za długi, albo zgoła sprzedać obcemu.

Przez lata ostatnie włodarze naszego państwa mogli byli doprowadzić je, jeżeli nie do pełni rozkwitu, to przynajmniej zaprowadzić w niem ład i porządek, zmniejszyć bezrobocie obciążenie podatkowe ludności, poprawić stosunki ekonomiczne. Dosyć już naszej cierpliwości. Nadeszła obecnie pora wypowiedzenia się w czasie wy-

gościł — niestety! ostatni raz — świętną artystkę. Zdawało się, że — jak pisze Kotarbiński — urosła w moc, potężniała — odtwarzając nowe klejnoty poezji — a między niemi, obok Marji Stuart Mazepę i Lady Macbeth.

Nigdy nie zapomnę przedziwnej, przepojonej smutkiem, muzyki głosu Amelji, gdy spowiada się w ciszy wieczornej przed odjeżdżającym Zbigniewem: „Ja nie wiem. Ja na świecie nie pragnę niczego — a jednak — ja nie jestem szczęśliwą“.

Albo w chwili kulminacyjnej, gdy Lady Macbeth po dokonanych zbrodniach — pod brzemieniem czarnych myśli i wyrzutów sumienia ukazuje się w bieli w noc księżycową — z obłędem w oczach dyszy i obcierając ręce szepce:

— Zawsze ta plama... ten zapach krwi — oh! oh! oh! Niepodobno piórem nieudolnym opisać tych wrażeń. Tyle lat minęło, a jednak zdaje mi się, że to dziś słyszę ów krzyk zgrzyoty i trwogi duszy szarpiącej się w bólu i poniżeniu... lub perły słów, nicją najczystszej poezji nanizanych, które rzucała nam hojną dionią królowa artystek!

Tegoż wieczoru — po uczcie wydanej na cześć Modrzejewskiej, grono panien otoczyło ją w nadziei, że się raz jeszcze odezwie. Czuli się jednak

borów, jeżeli chcemy zmiany, jeżeli nie jesteśmy zadowolone z dotychczasowej gospodarki. Spełnijmy nasz obywatelski obowiązek Polek i katoliczek i głosujmy na listę stronnictwa, które nam daje rękojmię, że spełni nasze słuszne żądania, że bronić będzie naszych interesów, że nie zawiedzie położonego w niem zaufania, to jest na listę 4. (D)

Żeńskie kursy techniczne w Poznaniu

Walka o byt zmusza siły żeńskie do szukania i zdobywania sobie coraz to nowszych stanowisk dla zapewnienia sobie egzystencji. Dotychczas jednak ruch kobiecy w Polsce — w przeciwieństwie do zagranicy — nie zwracał jeszcze należytej uwagi na jedną dziedzinę życia gospodarczego, którą mogłyby czasem kobietom dać nowe obszernie pole działania, a którą jest technika w rozmaitych jej przejawach i rozgałęzieniach.

Od dłuższego bowiem czasu daje się zauważyć w biurach technicznych brak odpowiednio przygotowanych pomocniczych sił technicznych. Brak ten mogłyby z pożytkiem wypełnić siły żeńskie, które, po wyszkoleniu, dostosowanem do potrzeb poszcz. gałęzi techniki, oddawałyby cenne usługi, nie ustępując z pewnością w niczem siłom męskim.

Wobec powyższego „Towarzystwo Przyjaciół Szkół Zawodowych Żeńskich“ z siedzibą w Poznaniu otwiera w nowym roku szkolnym pierwszą na Wielkopolskę, Pomorze i Górny Śląsk — Żeńskie Kursy Techniczne.

Celem kursów jest danie słuchaczkom wiadomości, potrzebnych do pełnienia czynności pomocniczych techników w biurach architektonicznych, budowlanych i robót drogowo - wodnych: prywatnych, samorządowych i państwowych.

Kursy trwają 2 lata. Do wstąpienia na kursy potrzebne jest świadectwo ukończenia 6-ciu klas szkoły średniej ogólnie - kształcącej, ewtl. równoznacznej, lub wyższej. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, na kurs 1-szy będą mogły być przyjęte kandydatki, nie mające wymaganych kwalifikacji, na warunkach w każdym wypadku przez Dyrekcję kursów określonych.

Dla młodzieży żeńskiej otwiera się rozległe i nadzwyczajnie zajmujące pole działalności w biurach wyżej wymienionych, obejmujące wszelkie prace techniczne, kreślarskie lub inżynierskie, jak: planowanie projektów, opracowywanie szczegółów konstrukcyjnych i architektonicznych, kosztorysowanie, obliczanie statyczne, oraz wszystkie z tem związane prace piśmienne i rysunkowe.

Blizszych szczegółów udziela Dyrekcja kursów — Poznań, Marszałka Focha nr. 2, (Państw. Żeńska Szkoła Handlowo - Przemysłowa).

Na prospekt i odpowiedź należy załączyć znaczek pocztowy.

Ze wspomnień o Helenie Modrzejewskiej

II.

Po kilku występach Heleny Modrzejewskiej na scenie poznańskiej, ujrzałam ją w Bazarze na uczcie dla niej wyprawionej. Skoro weszła na salę, oparta na ramieniu ks. Zdzisława Czartoryskiego, orkiestra zagrała fanfarę triumfalną. Pierwszy toast na cześć znakomitego gościa wznosił ks. Zdzisław Czartoryski. Mówił ślicznie i serdecznie, przeplatając prozę wierszami zastosowanymi do okoliczności — a mówił tak rzetelnie, że wszystkich wzruszył, zwłaszcza samą Modrzejewską, która zdawała się lzy połykać. Potem zabrał głos redaktor Dobrowolski. Dziękował w imieniu rodaków za hojne ofiary, złożone na jego ręce przez artystkę i jej męża p. Karola Chłapowskiego. Odpowiadał mu przejęty do głębi p. Karol Chłapowski — dalej bardzo ładnie odezwali się dr. Święcicki i znany lekarz filantrop Franciszek Chłapowski. Po uczcie, p. Helena Potworowska ze zwykłą swą gościnnością podejmowała u siebie całe towarzystwo. Improwizował na fortepianie p. Bohdan Wicherkiewicz, spiewała włoską arję Gastaldone „Musica proibita“ hr. Iza Węsiersko-Kwi-

lecka. Ale choć p. Wicherkiewicz grał artystycznie, a głos p. Izy wspólnie rozbrzmiewał, przyznać muszę, że pierwszy raz w życiu byłam obojętną na dźwięki fortepianu i miłej pieśni „zakazanej“, bo całą duszę skupiłam w oczekiwaniu deklamacji Heleny Modrzejewskiej. Nareszcie po długich debatach, gdy udałam się do samego męża artystki, on bardzo uprzejmie zdołał nakłonić żonę do odezwania się. Oparła się z wdziękiem o poręcz fotelu i bez patosu, bez scenicznej intonacji, lecz z głęboko odczutyim akcentem i ową niezrównaną, niedościgną melodią głosu, która ją wyróżnia z pośród artystek całego świata, poczęła deklamować: „Pożegnanie Krasiniego“.

Potem odczytała bajkę Mickiewicza, naśladując po mistrzowsku wilka i kozę.

Gdy Modrzejewska zapragnęła opuścić salony p. Potworowskiej, zachwyczone odprowadzaliśmy ją z siostą do przedsionku. Jedna z brataniek jej męża zwróciła na nas uwagę:

„Patrz Ciociu! to dwie Twoje najgorętsze wielbicielki — na co artystka, odwróciła się ku nam i choć tak przyzwyczajona do holdów, uśmiechnęła się słodko i posłała nam ręką pocałunek.

W kilka lat później, Poznań znów

przemęczoną, natomiast wyraziła życzenie usłyszenia deklamacji jednej z nas... Ktoś zdradził, że A. Kw. i ja pisujemy poezję. Artystka tak ślicznie nas prosiła, iż mimo szalonej tremy, trudno było odmówić A. Kw poszła na pierwszy ogień i wygłosiła bardzo udatny wierszyk — potem — niżej podpisana. Zdaje mi się, że końcowa zwrotka utworu:

„A choćby los mnie zagnał w kraj, daleki, Tam świętą dolę chciał przykuć na wieki, Dał samo szczęście, laury i dostatki — Jąbym stęskniona do mej ziemi matki — Złociste pęta z rozpacz zerwała — Do smutnej Polski z radością leciała Gdybym skrzydła miała!

przemówiła do serca wielkiej Polki, przenosząc ją myślą za Ocean — gdzie mimo rozgłosu i niebawomego powodzenia tęskniła za rodzinnym krajem, dość, że wzruszona uściskała mnie serdecznie i życzyła sobie abym jej ten wiersz przepisała.

Nazajutrz do mego albumu nakreśliła kilka serdecznych słów. Autograf Heleny Modrzejewskiej, należy do tych pamiątek, które się przechowuje w skarbcu najmilszych wspomnień, by je przekazać przyszłym pokoleniom.

Zalesie. Iry Stabłewsk

ŻYCIE SOKOLE

O karności sokolej

Z referatu, wygłoszonego przez drużnę Sobczyńską, wiceprezeskę okręgu leszczyńskiego, na zjeździe sokolice w dniu 12 października w Poznaniu

I.

Sokolstwo jest szkołą obywatelską w narodzie — tak mówi katechizm sokolice i tem tłumaczy się tak wielki rozwój sokolstwa polskiego. Z pewną dumą możemy powiedzieć, że sokolstwo polskie coraz szersze zatacza kręgi, bo w naszym narodzie jest to zrozumienie, że ze szkoły sokolej wychodzą ludzie, zdrowi fizycznie, zahartowani na trudy życia, a przejęci posłannictwem dla wyższych celów.

Podstawą bytu i rozwoju sokolstwa jest między innymi wzniosła zasada oraz idea sokola — karności. Należy jej uczyć siebie i drugich, to jedno z rozlicznych zadań sokolstwa, zadań spełnienia którego społeczeństwo się spodziewa. Mówimy przecież, że jesteśmy szkołą karności, że w szeregach naszych uczą się ludzie tej cnoty obywatelskiej. Że jesteśmy organizacją, której fundamentem jest właśnie karność — musimy zatem specjalnie przestrzegać jej na każdym kroku i do tego stopnia, aby inni się na nas wzorowali. Dla skutecznego postępowania musimy tę cnotę bliżej poznać.

Mówię cnotę, bowiem istotnie karności można nazwać pierwszą cnotą, która z pradziadów przeszła na ojców i na dzieci, wreszcie na ostatnie nasze pokolenie. — Przypomnę tylko obronę Lwowa, te lwowskie orlecia. Wszystko jeszcze żywo stoi nam w pamięci i daje nam dowód niezłamanej karności nie tylko starszych ale nawet dzieci szkolnych. Tak tylko wpojona i ugruntowana karność mogła stworzyć takich bohaterów i dokonać takich cudów walczności!

II.

Ale przystąpmy do rzeczy samej. Co to jest karność i jak ją sobie tłumaczyć?

Karność jest to posłuszeństwo i poddanie się. W naszym życiu, życiu społecznym, karność oznacza posłuszeństwo i poddanie się osobie, do której mamy zaufanie. Ale zarazem zrozumieć należy, że karność w życiu społecznym, — to nie jest niewola, ani tak zwane poddaństwo, lecz świadome, z nas samych wychodzące, a przytem celowe podporządkowanie, by tem skuteczniej dążyć do wspólnego, szczytnego celu. Karność jest koniecznością życia i jego nieodzowną potrzebą.

Pierwsze zaczątki karności wpajają nam rodzice, wpaja matka — a im gruntowniej to uskuteczni, tem stałszy charakter nadaje dziecku. Karności jako pierwszej cnoty uczy się dzieci w szkole i tam właśnie rozwijając serce oraz umysł, tworzyliśmy pierwsze karne szeregi. Wiemy sami z doświadczenia, że im większą i doskonalszą była karność nasza, tem doskonalsze były inne nauki oraz postępy w nich. Największe i najgłębsze tajemnice wiedzy, zdobyliśmy tylko przez karność.

Karność jest też cnotą kardynalną, jest kamieniem węgielnym, podwaliną i fundamentem wszystkich innych cnot i z niej się tylko one wywodzą. — Karność jest przede wszystkim niezbędną i konieczną w zreszezeniach, towarzystwach, klubach i t. p. — słowem wszystkich zespołach, bo są one niejako ostatnimi etapami szkolenia się na obywatelkę wzgl. obywatela. Tu też właśnie postępowaniem naszym składamy niejako ostatni egzamin, czy będziemy zdolni do samodzielnej pracy społecznej. Tu dajemy sobie świadectwo, czyśmy już zrozumieli obowiązki i czynniki życia społecznego. Karność każdego zespołu musi się uwidaczniać na zewnątrz, a wtenczas staje się świadectwem stopnia doskonałości i wyszkolenia zespołu i zarazem każdej jednostki z osobna, należącej do tegoż zespołu.

Być karnym w jakimś zespole, to znaczy podporządkować się choćby na pozór najdrobniejszej sprawie, dla dobra danego zespołu, swego otoczenia, innych lub ogółu.

W karności wyrabia się nasza dzielność, zdolność i odwaga, nasza prawda charakteru i sumienia, dobroć i płomiennność serca, wreszcie bezinteresowność, skromność i poświęcenie, słowem

— owe znane cnoty, któremi jaśnieli również nasi bohaterowie, jak Kościuszko i tyłu innych.

Być karnym, to znaczy być gotowym każdej chwili do poświęcenia się i nawet najwyższej ofiary dla dobra naszych sióstr i braci, dla dobra narodu i ojczyzny. Bez karności najofiarniejsze nawet wysiłki jednostki pójdą na marne i nie doprowadzą do celu. Im większa karność w danym zespole, tem pewniejsze jest zwycięstwo. Zarazem wyższy stopień karności daje gwarancje skutecznego sprostania zadaniom kierowników odnośnego zespołu.

III.

Odróżniamy karność na komendę i bez komendy. Pierwsza jest łatwa, bowiem stanowi zasadniczy element każdej organizacji. Natomiast karność bez komendy jest trudniejsza i musimy ją sami w sobie wyrabiać w swoim sercu dla miłości Ojczyzny, aby w danym razie gdy zajdzie potrzeba każdy był tak przygotowany i mógł w każdej chwili stanąć na usługi Najjaśniejszej Rzeczypospolitej. Taką karność bez komendy, trzeba w sobie zawczasu wyrabiać, trzeba ćwiczyć umysł, wolę, serce i czujność, aby jak na sokolice przystoi: stanąć każdej chwili na baczność do pracy narodowej.

Zwłaszcza sokolice w naszej dzielnicy, tu — na granicy największego wroga — muszą być zawsze w pogotowiu, bo wtenczas, gdy sokoli pójdą walczyć — mamy obowiązek zastąpić ich na każdym posterunku. Ćwiczmy więc ciało i ducha, przestrzegajmy cnoty karności, aby zasłużyć sobie na miano prawej sokolicy - Polki. Miejmy przytem zawsze na uwadze ten fakt, że Sokolstwo powstało z inicjatywy dzielnych powstańców z roku 1863, aby podnieść ducha w narodzie i nie wolno naszym bohaterom robić pod żadnym względem zawodu oraz ich zasadom się sprzeniewierzyć. Nasze pokolenie w dzielnicach zachodnich ćwiczyło się w karności w szeregach sokolich, a jak się w tej cnotce wydoskonalilo, jak dobrze obowiązek karności rozumiało — wykazały znów ich zwarte szeregi w powstaniu grudniowym 1918 roku, kiedy to ziemię rodzinną oswobodzili z rąk okrutnego wroga, rzucając się na niego w pierwszej chwili powstania, niejednokrotnie bez broni, wprost z gołymi pięściami.

W ostatnich walkach o oswobodzenie naszej ukochanej Polski odznaczyli się karnością w wyższym lub mniejszym stopniu nie tylko oddziały naszej armji, nie tylko żołnierze, ale niejedna siostra dała dowody nieustraszonej odwagi i dzielności, bezinteresowności oraz poświęcenia. Niejedna siostra złożyła życie w ofierze, pełniąc szczytne obowiązki sanitariuszek w polu, niosąc pomoc rannym i bezmocnym! Co zawiodło ją w szeregi, jak nie wpojone przedtem zasady karności!

IV.

Przekonujemy się zatem, jak koniecznym jest zserzenie i wpajanie karności we wszystkich szeregach naszych zespołów. Szczególniej „Sokolstwo“ powinno przestrzegać przepisów tej cnoty. A ile sokolice lub sokołów pod tym względem greszy? Czy nie zdarza się, że kierownictwo jakiegos zespołu skutek wyłamania się jednostek napotyka na trudności w wykonaniu swoich zobowiązań?

Gdyby każda znała katechizm sokoli, który między innymi nakłada na nas obowiązek karności wobec Boga i religji, ojczyzny i narodu, sokolstwa, innych sokołów oraz siebie samej i tem się przejęła — toby z pewnością odmiennem postępowaniem nie narażała siebie ani swoich władz na podobne nieprzyjemności.

Różne niedomagania wynikające z braku karności zauważyć można przeważnie na zlotach. Na jednym np. spotrzeżgam, że drużny z miejscowego gniazda, nie zroszczyły się wcale o drużny z innych miejscowości, chociaż widziały, że te obce błakają się po sali i nie mają stolika, gdy tymczasem one same zasiady wygodnie. Nie pomogła tu nawet moja grzeczna uwaga, że należałoby najpierw zrobić miejsce dla gości. Gdzież w tym wypadku jest wy-

pełnienie sokolego obowiązku karności?

Pozatem można też zauważyć, jak drużny i druhowie wychodzą z szeregu bez opowiedzenia się, robią głośna uwagi, nawet naczelniczkom, rozmawiają w pochodzie, śmieją się i t. p. Na temat pozdrowień byłoby bardzo dużo do mówienia, bo pod tym względem wiele jest niedomagań. — Przypuszczając należy, że nie wszyscy znają te przepisy, więc może dobrze będzie, jeżeli prezeski i prezesi na zebraniach plenarnych przynajmniej raz w roku zamiast referatu lub wykładu odczytają katechizm sokoli.

Wreszcie na temat przynależności do Sokolstwa byłoby dużo materiału. Mamy np. drużny i druhow, którzy tylko opłacają swoje składki i myślą, że tem samem spełnili swój obowiązek sokoli. Musimy się koniecznie starać o to, aby wykorzenić podobne pojmowanie sprawy. Nie może nazywać się sokolicą ta-

ka drużna, która nie wie, co się w towarzystwie dzieje.

Podobne niedomagania świadczą o tem, że jeszcze za mało znamy karność sokola i podporządkujemy się jej. Mamy zatem wiele pracy przed sobą, aby naszym drużynom, tę cnotę karności wpajać przy każdej sposobności. Pocięszamy się jednak tem, że jesteśmy w samodzielnej pracy sokolej jeszcze młode i że pomału, przy Bożej pomocy oraz dzielnych drużen i druhow wszystko się da naprawić i wprowadzić na dobre tory.

A więc bądźmy karni, albowiem w karności nasze odrodzenie. Bądźmy karni, albowiem w karności zbawienie ludu i narodu. Bądźmy karni wobec Boga i Ojczyzny a zadowolenie w nas zamieszka. Wychowujmy naszą młodzież w takiej karności, aby służyła Bogu na chwałę, rodzicom na pociechę, a społeczeństwu na pożytek.

Zawody kościuszkowskie

Gniezno. W świetlicy na boisku „Sokola“ przy bardzo licznym udziale gości i członków obu gniazd miejscowych odbyła się uroczystość ku uczczeniu pamięci bohatera narodowego Kościuszki. Po zagajeniu przez prezesa drh. Trepińskiego odśpiewano „Patrz Kościuszko na nas z nieba“, drh. Koralewski deklamował wiersz p. t. „Racławice“. Następnie p. Zdrojewski wygłosił referat p. t. Kościuszko jako bohater narodowy, w którym perlegent zapożnał obecnych z życiorysem wielkiego syna Polski oraz jednego z najdzielniejszych żołnierzy walczących o wolność narodu amerykańskiego. Dalej p. Bykowski wystąpił z deklamacją Ujejskiego p. t. „Pogrzeb Kościuszki“. Po śpiewie „Hej Sokoli, hej drużyno“, drh. Przybylski wypowiedział z głębokim uczuciem wiersz „Wzywajcie Boga“. Uroczystość zakończono „Rotą“ Konopnickiej. (br.)

Wejherowo. Doroczne te zawody w X okręgu Dzielnicy Pomorskiej odbyły się 26 października w naszym mieście i wywołały żywe zainteresowanie, przy dosyć licznej obsłudze przez poszczególne gniazda. Rozpoczę-

ły się zawody zbiórką o godzinie 9-tej przed hotelem drh. Prusińskiego, poczem udano się w pochodzie ze sztandarami na uroczystą mszę św. Po nabożeństwie odmaszerowano na boisko, gdzie o godz. 12 odbyły się właściwe zawody. Na bogaty program złożyły się: pięciobój dla druhow, oraz trójboje dla młodzieży i drużen; ponadto zorganizowano zawody jednostkowe w następujących konkurencjach: 800 m., rzut kulą i skok o tyczce. Rezultaty były następujące: w 5-boju otrzymali: I nagrodę druż Adam Prokop, Wejherowo, II drh. Mozelewski, Oksywie. W 3-boju otrzymali: I nagrodę drh. Jan Rybandt — Puck, II Julj. Lisewski — Gdynia. W 3-boju dla drużen: I nagrodę Stefanja Kruszyska — Wejherowo, II Mazurówna — Wejherowo. W zawodach jednostkowych: skok o tyczce: I drh. Nyk — Gdynia, II drh. Taczewski — Oksywie. W biegu 800 m.: I drh. Stan. Szymanek — Gdynia. W pchnięciu kulą: I drh. Mozelewski — Oksywie, II Ign. Lange — Puck. Po zawodach i rozdaniu nagród w hotelu p. Prusińskiego odbyła się zabawa taneczna o bardzo miłym nastroju w sali p. Półockiego przy ul. Hallera.

Co robią gniazda?

ZJAZD

Kępno. Zjazd prezesów i naczelników okręgu odbył się w niedzielę 26 października. Na 19 gniazd przybyli przedstawiciele 10, a mianowicie: gniazda żeńskiego Kępno — dchna prezeska Karłowska, Kępno gn. męskie — drh. prezes Depczyński, Rychtal — delegat drh. Nowak, Opatów — prezes drh. Górecki, Krązkowy — prezes drh. Lorych, Laski — prezes drh. Kasperski, Miechów — prezes drh. Mindak, Trębaczów — w zast. drh. Nowak, Swiba — prez. drh. Sikora, Podzamcze — prezes drh. Hundt. Nieobecne były gniazda: Wieruszów, Bralin, Olszowa, Trzcinica, Mielęcín, Myjowice, Baków, Siemienice, Bładzów i nie raczyły się nawet uniewinnić, dlaczego nie wzięły udziału w zjeździe. To niedbalstwo napiętnował w dosadnych słowach zarówno obecny delegat Dzielnicy drh. Stoiński jak i prezes okręgowy drh. Kokociński.

Zebrań prezesi i naczelnicy zdałi krótkie sprawozdanie z działalności swych gniazd. Z tych sprawozdań, zwłaszcza prezesów, wynikało, że dużo jeszcze trzeba ponieść trudu, aby gniazda mogły sprostać swym zadaniom. Następnie omawiano sprawy 3-dniowego kursu instrukcyjnego okręgu; drh. naczelnik Tomczak dawał wyjaśnienia w tym względzie. Wspomniany kurs zapowiada się dobrze, a uczestnicy otrzymują kwatery i wyżywienie przez 3 dni za opłatą 1 zł. Drh. Ciepłik relację z 1 zjazdu naczelników dzielnicy, rozwodząc się obszerniej o zlocie dzielnicowym, który się odbędzie 28 i 29 czerwca. Zebrań przyrzekli stawić się z dobrze przygotowaną drużyną ćwiczącą. Zlot okręgu odbędzie się w pierwszą niedzielę czerwca. Następnie druż Nowak z Rychtału wygłosił odczyt z historii Sokola, a delegat Dzielnicy mówił o naszej pracy na przyszłość i o wychowaniu młodzieży sokolej na dobrych obywateli, oraz wyrobieniu w nich stałego charakteru. W wolnych głosach udzielił prezes informację na zapytania obecnych poczem a godz.

13,30 zamknął zebranie. Przewodnictwo Dzielnicy reprezentował drh. wiceprezes St. Stoiński.

ROZWÓJ GNIAZDA

Puck. Nasze gniazdo pomimo trudnych warunków rozwija się doskonale, wykazując ożywioną działalność nie tylko w zakresie wychowania fizycznego, ale również i — kulturalnym. Obecnie od dłuższego czasu czynione są przygotowania w związku z setną rocznicą powstania listopadowego. Aby godnie uczcić tę rocznicę postanowiono wystawić po raz pierwszy w Pucku „Kordjana“ i nad realizacją zapowiadającego się doskonale widowiska pracują usilnie druhowie pod sprężystym kierownictwem dyrektora szkoły rolniczej inż. Milesiewicza. W zakresie wychowania fizycznego możemy się poszczycić pięknymi sukcesami na zawodach kościuszkowskich X okręgu w Wejherowie. Gniazdo nasze wysłało szereg zawodników z naczelnikami drh. Cyłkowskim, z których otrzymali: I nagrodę w trójboju drh. Rybandt Jan (Puck), III nagrodę w trójboju drh. Adolph Brunon (Puck), IV nagr. drh. Kujath Helmut (Puck). W pięcioboju IV nagrodę otrzymał drh. Lange Ignacy (Puck). W bojach jednostkowych otrzymali nagrodę II Lange Ignacy (Puck), III nagrodę Lange Augustyn (Puck).

Sekretariat dzielnicowy

Godzienne dyżury od 16 i pół do 18.

Sekretariat Przewodnictwa Dzielnicy Wielkopolskiej, który mieści się obecnie, jak już donosiliśmy, przy pl. Świąt okrzeskim 3 na pierwszym piętrze, zaprowadził dla dogodności drużen i druhow stałe dyżury poszczególnych członków Przewodnictwa którzy będą służyć wszystkim w miarę możliwości żadanymi informacjami. Dyżury te są codziennie od 16 i pół do 18, za wyjątkiem niedziel i świąt. Przedstawicielki Dzielnicy Wydziału Sokolice urzędują w tym czasie co czwartek. Niezależnie od tego sekretariat jest normalnie czynny codziennie od 10 do 14 i od 16 do 19. Również można porozumieć się telefonicznie, dzwoniąc pod nr. 50-38.

ŻYCIE MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ

Redaktor odpowiedzialny: Stefan Wyrzykowski.

Charakter życia młodzieży akademickiej i mniejszości narodowe

Kierownictwo życia organizacji akademickich spoczywa na naszych wyższych uczelniach tylko w rękach młodzieży polskiej. Nie znaczy to jednak bynajmniej, by młodzież mniejszości narodowych, studująca w naszych szkołach wyższych, nie miała żadnego wpływu na życie akademickie. Jeśli nie ma wpływu bezpośredniego, to widoczny jest pośredni wpływ pobytu jej w uniwersytetach. Mowa tu może być tylko o mniejszości żydowskiej, ruskiej i niemieckiej — inne nie mają większego znaczenia.

Wpływ mniejszości w naszych szkołach wyższych daje się odczuwać i tam, gdzie one są w większych ilościach, jak np. we Lwowie, Warszawie, i tam — gdzie ich niema (zwłaszcza Żydów), jak np. w Poznaniu. Tylko, że tam — efektem jego są inne objawy, u nas — zupełnie znów inne.

Jak wspomnieliśmy, nie chodzi nam dziś o jakiś bezpośredni wpływ Żydów, czy Rusinów na życie organizacyjne młodzieży akademickiej, chodzi o to, co w tytule nazwano „charakterem” życia młodzieży akademickiej, a co może jeszcze lepiej nazwać można temperamentem, czy tempem tego życia.

Otóż — przypatrując się życiu młodzieży akademickiej w Poznaniu — spostrzec trzeba, że największym (co wcale jednak nie znaczy, żeby dużym) powodzeniem, w porównaniu z innymi środowiskami akademickimi, u nas właśnie cieszą się wszelkie hasła, nawołujące do zajmowania w życiu publicznym, a specjalnie politycznym — stanowiska widza. Ono ma być tem stanowiskiem, które jest jedynie godnym powagi stanu akademickiego. Więcej niż gdziekolwiek znajdują u nas wiary zapewnienia, czynione ze strony różnych niewielkich organizacji, czy osób, że są one „bezpartyjne” i apolityczne. Choć zdarza się, że zapewnienia te dają organizacje polityczne — nie przeszkadza to, że na plewy tych hasel „nabiera” się niejednego. Więcej, niż gdziekolwiek pełni się u nas przekonanie, że prawdziwą mądrością jest postawa wyczekująca, postawa „Szwejka na tyłach”, który gorszy się tymi, co walczą, dla siebie rezerwując dobrodziejstwa pokoju. U nas więc może niż w innych uniwersytetach cieszy się popularnością to zdanie, które skłonne jest dwóm w jednej sprawie sprzecznym ze sobą stanowiskom przyznać rację, w przekonaniu, że to jest wyższość ponad obydwoją, że to jest bezstronność — podczas gdy to tylko obojętność i beźmyślność.

W Poznaniu właśnie jest więcej, niż gdziekolwiek tych akademików, którzy najłatwiej ulegają tak dziś na wszystkie sposoby używanemu hasłu t. zw. „bezpartyjności”. Jest przecież objawem stałym — wszystko tu jedno, dobrym, czy złym, że np. na walnych zebraniach Bratniej Pomocy, młodzież rozpada się na dwie grupy, które — poza innymi może poglądami, nie obchodzącymi nas tutaj — skupia wzajemną sympatją ideową. Jest także rzeczą równie stałą, powtarzającą się z roku na rok z zupełną pewnością i pedantyczną regularnością, że — czy to t. zw. Blok Demokratyczny, czy to t. zw. Centrum, idące dziś pod auspicjami podnieconej wysokiemi (i więcej niż moralnym) poparciem ważnych osób, Myśli Mocarstwowej — że grupa taka zawsze występuje w obronie tzw. „bezpartyjności” Bratniej Pomocy. Nie chodzi nam tu — powtarzamy — o rację tego hasła, ale to jest dziwne, że znajduje ono czasem względny posłuch, mimo, że wysuwają je organizacje „par excellence” polityczne, bardziej — rzeczy można — polityczne, niż np. Młodzież Wszechpolska, bo utrzymujące kordjalne stosunki z miarodajnymi dziś sferami i partjami politycznymi. Podobna się więc samo hasło, co skwapliwie, choć bezskutecznie chce się z różnych stron wyzyskać. Dlaczego się jednak takie hasło podobna? Dlaczego aż do tego stopnia, że nie

widzi się, że to „djabeł się w ornat ubrał i ogonem na mszę dzwoni”?

Dlaczego, gdy w sprawie, która dotyczy istoty życia narodu, zabiera głos narodowa młodzież akademicka — i gdy znajdzie się ktoś, kto głos ten nazwie głosem „partyjnym”, zawsze potrafi na tyle zdeorientować część młodzieży, że zawaha się ona przed przyłączeniem się do tego głosu? Dlaczego, choć część ta młodzieży wie, że to są sprawy Polski, nie tej, czy innej partji, jednak nie ma na tyle siły, by reagowanie na sprawy te mieć za reakcję Polaków, a obawia się, że ta reakcja z zaciętrzewienia i kłótniowości, z niższych wynika pobudek?

W poszukiwaniu odpowiedzi na te pytania — nasuwa się myśl, czy czasem nie w „braku” mniejszości narodowych na naszym uniwersytecie należy jej szukać?

Na to by wobec jakiegoś zjawiska społecznego zająć zupełnie wyraźne i niechwiejne stanowisko, jest rzeczą konieczną posiadanie czegoś w rodzaju sprawdzianu, konfrontując z którym zjawisko to, możemy łatwiej już wydać sąd o niem.

Czy w życiu akademickim nie odgrywają roli takiego quasi-sprawdzianu mniejszości narodowe na uniwersytetach? Jest rzeczą jasną, że tam, gdzie one są na uniwersytetach, powstaje zaraz przedewszystkiem sprawa ustosunkowania się do udziału ich w życiu organizacyjnym młodzieży polskiej. Przyjmujemy tu za rzecz niesporną szkodliwość zażywania n. p. Bratnich Pomocy, czy Komitetów Akademickich. A jednak są na uniwersytetach grupki młodzieży, które nie miałyby nic przeciwko temu. Dla każdego, ktokolwiek nie ma zniekształconych instynktów narodowych, rzecz wówczas przedstawia się jasno: a priori nie pójdzie on nigdy za tymi, którzy nie tylko nie widzą niebezpieczeństwa zażywania akademickiego życia organizacyjnego, ale uważaliby taki obrót rzeczy za pożądany.

Obecność mniejszości narodowych odgrywa rolę jakby tego ciała, które sprzyja krystalizowaniu się opinji; tam, gdzie jej niema — ubywa ten moment i krystalizacja postępuje wolniej, jest więcej miejsca na pojęcia i postępowanie mgliste.

Nie trzeba jednak popadać w przesadę i ubolewać nad tem, że w Poznaniu niema np. Żydów (w zeszłym roku było ich 28). Bowiem choć — z jednej strony — obecność ich sprawia, że obraz życia akademickiego ma ostrzejsze kontury, to, z drugiej jednak strony, niewątpliwie u nas, gdzie żydów niema, jeśli już ktoś stanie wyraźnie w szeregach młodzieży narodowej, decyzyja jego jest głębsza, pewniejsza, bo wpływ tego refleksu, jaki na życie akademickie rzuca obecność mniejszości narodowych jest, mimo wszystko, apriorystyczny jakby, jak wyżej napomknęto.

Życie akademickie w Poznaniu nabrało niewątpliwie więcej temperamentu, żywsze byłoby jego tempo, gdyby mniej było u nas masy, gotowej iść za tem stanowiskiem, które traci niezdecydowaniem, lub które — fałszywie i często świadomie fałszywie — przedstawia się, jako wyższe ponad wszelkie spory. Nastąpiłoby to, gdyby widocznym w życiu tem było, z kim sympatyzują mniejszości narodowe, w nikłej swej części tylko posiadające — jeśli go wogóle posiadają — zmysł dobra ogółu, nie tylko swego własnego, rozumianego zwykle w sposób sprzeczny z interesem Polski. Tam, gdzie padłyby głosy takiej mniejszości — nie byłoby głosów tej młodzieży, która choć nieraz — w Poznaniu — jest narodową, to jednak brak jej i temperamentu i jasnego spojrzenia na rzeczy.

Myliłby się jednak ten, kto by przypuszczał, że Poznań wolny jest całkowicie od mniejszości narodowych; poza Niemcami jest u nas poważna, ponad setkę licząca, grupa ruska, zorganizowana w korporację o prowokacyj-

nej nazwie — „Czernomorje”. Są to żywioły bliskie tym, które ostatnio skłoniły do skierowania naszego wzroku na Małopolskę wschodnią.

Byłoby nadzwyczaj pouczającym, gdyby przekonano się, gdzie, na którą stronę, padają ich głosy np. przy wyborach w Bratniej Pomocy. Dla nas nie ma w tej sprawie wątpliwości. Postaramy się o to, by i ci, którzy tego dotąd jeszcze nie wiedzą, dowiedzieli się niebawem; zrobimy to w przekonaniu, że sprzyjać to będzie krystalizowaniu pojęć i stanowisk — bowiem niema nic szkodliwszego w życiu publicznym, nad mgłnością i niejasnością. J.

Młodzież przeciw znieważaniu religji

Przed kilkoma dniami rektor uniwersytetu warszawskiego J. M. prof. dr. M. Michałowicz przyjął delegację młodzieży akademickiej z prezesem Naczelnego Komitetu Akademickiego kol. Z. Judyckim na czele. Delegacja złożyła na ręce p. rektora protest o nast. treści:

„Polska młodzież akademicka, głęboko dotknięta w swych uczuciach religijnych bluźnierczym artykułem prof. Tadeusza Kotarbińskiego, pro - dziekana wydziału humanistycznego Uniwersytetu Warszawskiego, zamieszczonym w Nr 1-szym „Racjonalisty” z dn. 1-go października rb. stwierdza, że artykuł powyższy zawiera szereg bluźnierstw, wymierzonych przeciw religji Chrystusowej oraz niesłychane żądanie usunięcia religji ze szkół średnich i Uniwersytetów państwowych.

Młodzież akademicka protestując kategorycznie przeciw znieważaniu jej najświętszych uczuć oświadcza, iż wszelkie ataki na religję i Kościół spotkają się zawsze z kategorycznym potępieniem z jej strony, bez względu na osobę, która występuje przeciw ideałom religji Chrystusowej, stanowiącej podstawę szlachetnego rozwoju ludzkości.

Odezwe podpisały Naczelny Komitet Akademicki, centralne organizacje akademickie, Młodzież Wszechpolska, Sodalicje Marjańskie Akademików i Akademickie i t. d.

Z Bratniej Pomocy W. S. H.

Dążeniem każdej chyba „Bratniej Pomocy” w Polsce było, jest i będzie chęć zagarnięcia w orbitę działalności bratniackiej wszystkich studentów danej uczelni, żeby, mając do dyspozycji większe fundusze członkowskie, użyć i pomóc w większym stopniu ogółowi młodzieży akademickiej. Zachęcając do wstąpienia w poczet członków „Bratniej Pomocy”, zwracaliśmy zawsze uwagę na obowiązek koleżeński, na konieczność solidnej współpracy i inne tego rodzaju motywy.

Pomimo tego reprezentuje „Bratnia Pomoc” W. S. H. zaledwie 60% ogółu młodzieży akademickiej W. S. H. Istnieje cprawda na W. S. H. w Warszawie przynależności do „Bratniej Pomocy”, ale czy też to w rzeczywistości jest potrzebny przymus? Czy nie wystarczy wskazać na interes własny, tę dźwignię życia gospodarczego? Prawda, niezamożni studenci są zawsze członkami „Bratniej Pomocy”, bo celem „Bratniej Pomocy” jest niesienie pomocy koleżeńkiej tam, gdzie jej potrzeba; ale i zamożniejsi studenci mają w tem interes, przez uzyskanie niżki na rozmaite artykuły, oraz do kin i teatrów na podstawie legitymacji bratniackich, co może stanowić poważną oszczędność. Młodzież akademicka skończyła z epoką zbierania datków u osób prywatnych, czy u przechodniów, z epoką „zebrania”, jak to niejednemu w twarz rzucał, lecz w olbrzymiej mierze idzie raczej za hasłem: „sama sobie”.

Niejednokrotnie jednak, pomoc społeczeństwa jest jeśli nie konieczna, to w każdym razie ułatwiająca organizacjom akademickim ich pracę. Weźmy np. sprawę kin. Warszawa daje swej młodzieży akademickiej nie tylko bilety ulgowe, ale częściowo nawet bilety darmowo - prasowe; w Poznaniu tymczasem jedynie mała ich część udziela niżki. A jak ta drobnośćka wpływa na rozwój „Bratniej Pomocy”? Nie chcąc na tem miejscu wskazać na różnicę między krzesłem niezajemnym, a krzesłem, opłaconem biletem niżkowym, ale chciałbym podnieść, jak to trzeźwa kalkulacja kupiecka z jednej, a przychylny ustosunkowanie się do młodzieży akademickiej z drugiej strony, może przynieść pomoc w naszej trudnej pracy samopomocowej.

Jak wiadomo zapewne wszystkim studentkom i studentom, udziela p. radca Kalamajski niżkę do kinoteatru „Słońce” za

pośrednictwem „Bratniej Pomocy”. I wystarczyła sama zapowiedź ukazania się „Pogania” na ekranie „Słońca”, żeby wpływy „Bratniej Pomocy”, charakteryzujące się przy końcu miesiąca rozpaczliwą wprost stagnacją, raptownie wzrosły do wysokości, wprawiającej naszego skarbnika, głowiącego się nad rozmaitemi trudnościami finansowymi, w prawdziwy zachwyt: to składki członkowskie wpływają od tych, którzy wykupują również niżki do „Słońca”.

Oto dobry przykład, w jaki sposób pomoc społeczeństwa pośrednio może wpłynąć na korzystne ukształtowanie się budżetu „Bratniej Pomocy”. Tak samo mogłaby nam pomóc „Rio Rita”, albo „Koniec świata”, lecz czy to jednak nie jest za śmiałe marzenie?

Moskau Antoni
prezes „Bratniej Pomocy” Stud. W. S. H.

Z Młodzieży Wszechpolskiej

— Imponujące zebranie inauguracyjne Młodz. Wszechp. we Lwowie odbyło się w auli „Czytelni Akademickiej” przy udziale tłumów młodzieży akadem. oraz J. M. Rektora U. J. K. prof. dr. Witkowskiego, prof. dr. St. Grabskiego, ks. prof. dr. H. Klawka, dr. Pierackiego, dr. Opieńskiego, kuratora prof. dr. Tarnawskiego i wielu innych.

Po zagajeniu, dokonaniem przez preza koła kol. R. Załuckiego, objął przewodnictwo zebrania honorowy prezes koła lwowskiego Młodzieży Wszechpolskiej p. prof. dr. St. Głabiński i wygłosił przemówienie o roli młodzieży narodowej w Polsce i jej znaczeniu zagranicą — gorąco oklaskiwany przez obecnych. Z kolei dr. Zdzisław Stahl wygłosił świetny referat n t. „Ruch narodowy a zagadnienia ustrojowe”.

Hymnem Młodych zebranie zakończono. Zebranie uchwało jednomyślnie wysłać depeşe do Romana Dmowskiego.

— Zebranie informacyjne Koła Wileńskiego Młodzieży odbyło się w dn. 28. ub. m., z przewodnictwem prof. Strońskiego. Zebranie zgromadziło tłumy akademików. Przybyli również prof. prof. Folkierski, Pi-goń i Glixelli. W czasie zebrania usiłowała wtargnąć na salę bojówka „sanacyjna” pod wodzą przywódcy t. zw. „Legjonu Młodych”. Napastników przepędzono sprawnie i szybko.

Z organizacji akademickich

POZNAŃ.

— Inauguracja nowego roku akademickiego w Wyższej Szkole Handlowej odbyła się w dn. 25. ub. m. Zebranie inauguracyjne, na którym dokonano inmatrykulacji nowozapisanych studentów W. S. H. poprzedziła msza św. w kościele św. Wojciecha. Wykład inauguracyjny miał p. prof. dr. Schmidt.

Podkreślić wypada, że udział własnego zespołu muzycznego „Bratniej Pomocy” Stud. W. S. H. przyczynił się w znacznej mierze do uświetnienia uroczystości, na której obok licznie zgromadzonej młodzieży obecni byli przedstawiciele grona profesorskiego oraz wybitni goście z p. prezesem Samulskim, p. dyr. Maciejewskim, p. dziekanem prof. dr. Zaleskim, delegatem uniwersytetu i p. dyr. dr. Waschką na czele.

— Skład prezydium Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego. W dn. 29. ub. m. nastąpiła zmiana prezydium Poznańskiego Koła Międzykorporacyjnego, egzekutywy ruchu korporacyjnego w środowisku poznańskim. Obecnie w skład prezydium wchodzi kol. kol.: Smoczkiewicz Marjan (Kl. Baltia) prezes, Goletz K. (Kl. Silesia) — wiceprezes, Sikorski jun. (Kl. Posnania) — sekretarz, Stadnicki J. (Kl. Helionia) — skarbnik. Nowemu prezydium składamy życzenia jaknajskuteczniejszej pracy dla dobra Rzeczypospolitej Akademickiej.

— Sobótka „Bratniej Pomocy Stud. W. S. H. odbyła się w dn. 29. bm. w aul. W. S. H. Na program jej złożyły się referaty kol. kol.: prezesa Moskaua, wiceprezesa Mertki i Pietrykowskiego oraz produkcje zespołu muzycznego „Bratniaka” pod kierownictwem kol. Błażczaka. Sobótka udała się znakomicie. Udział kolegów bardzo duży.

KRAKÓW

— Nowa korporacja. W końcu ub. r. akad. w Krakowie powstała korporacja akademicka „Palestra”. Zadaniem korporacji jest m. in. organizacja pracy naukowej na wydziale prawa Uniw. Jagiell., udział w pracy społecznej na terenie towarzystw prawniczych, branie żywego udziału w pracach seminaryjnych. Powstanie tego rodzaju organizacji było koniecznością, ze względu na zalew żydowski. Prezydium korporacji stanowią kol. kol.: Wl. Jaworski — prezes, Sew. Udziela — wiceprezes, Zb. Arct — sekretarz, Juliusz Wislocki — wychowawca. Korporacja „Palestra” jest obecnie jedną z najsilniejszych korporacji na terenie Krakowa (należy ona do Związku Polsk. Korp. Akad.)

Z życia S. M. P.

S. M. P. Boże - Ciało urzędza w środę, 5 listopada zebranie uroczystościowe ku czci patrona stowarzyszenia św. Jana Kantego. Ze względu na ważne sprawy jak omówienie zbliżającego się Święta Młodzieży, sprawozdanie z uroczystości jubileuszowych oraz inne, obecność wszystkich członków jest konieczna.

Wystawa prac ręcznych S. M. P. Boże - Ciało, zorganizowana z okazji jubileuszu, dała dowód poważnej pracy Stow., którego członkowie wykazali wiele gorliwości, zmysłu estetycznego i umiłowania pracy. Specjalny podziw wzbudzały przedmioty wykonane przez druhów terminatorów - rzemieślników, których prace z zakresu przedmiotów użytku domowego często zrobione były wręcz artystycznie. Piękne obrazy, hafty, koronki, modele wynalazków nowoczesnych (radio, samoloty itp.) wreszcie wykresy i mapy ilustrujące prace S. M. P. przez przeciąg całych 25 lat wzbudzały ogólne zaciekanie. Specjalnie pięknie i bogato przedstawiały się również stoiska z nagrodami sportowymi, których i S. M. P. Boże - Ciało jako mistrz okręgu w sporcie, oraz poszczególni członkowie, posiadają całymi masami. Oby takie wystawy nasze Stow. organizowały jaknajczęściej; świadczą one lepiej od jakiegokolwiek innej propagandy o właściwym duchu, który panuje wśród S. M. P. Nie można przy tej okazji pominąć milczeniem i tej okoliczności, że specjalnie uwagę zwracała szafa biblioteczna i jej liczne tomy pięknie oprawionych i czysto utrzymanych książek świadczyły również o starannie duchowej, z której korzystają członkowie S. M. P. Licznie odwiedzający wystawę rodzice członków żywo wyrażali swą radość z urzędnictwa wystawy, która najlepiej im udowodniła, że synowie ich, w S. M. P. wychowują się w właściwej szkole do przyszłego życia, bo w twardej szkole pracy!

Wszystko pod znakiem Święta Młodzieży. Niedziela 9 listopada stać będzie pod znakiem Święta Młodzieży. Któżby nie wiedział co to za święto? Przecież od lat kilku wspaniałymi uroczystościami kościelnymi, imponującymi pochodami, akademiami wzgl. wieczornicami czci młodzież swojego wielkiego Patrona, św. Stanisława Kostkę!

W Poznaniu specjalny Komitet już od kilku tygodni pracuje nad przygotowaniem uroczystości. M. in. odbędzie się po południu pochód przez ulice miasta, oraz wielka akademja w auli uniwersyteckiej; udział wezmą nie tylko członkowie S. M. P., ale młodzież wszystkich warstw i stanów. W prawdziwie demokratycznym wieńcu stanie młodzież akademicka, gimnazjalna i szkół powszechnych obok pozaszkolnej, rzemieślniczej, robotniczej, biurowej itd. — by wspólnie hold złożyć swemu wodzowi św. Stanisławowi Kostce. Młodzieży przygotowują się już teraz do Twojego święta. Specjalną uwagę zwraca się na komunikaty, które ukażą się w prasie w tygodniu poprzedzającym Święto Młodzieży.

S. M. P. Modrze obecnie pracuje bardzo dobrze, czego dowodem ostatnio urządzona wielka uroczystość ku czci Cudu nad Wisłą. Teraz stowarzyszenie zajmuje się urządzeniem wielkiej wystawy przysposobienia rolniczego, oraz przygotowuje się sumiennie do upiększenia obchodu Święta Młodzieży. Członków liczy organizacja przeszło 120 rekrutujących się z Modrza i Drożdżyc. Ponieważ stowarzyszenie dotąd nie posiada własnego ogniska, zarząd czyni usilne starania o uzyskanie ubikacji na ognisko. Ostatnio wybrany zarząd stowarzyszenia przedstawia się jak następuje: patron ks. Remelski, prezes Jakubowski Jan, sekretarz Fabiś, skarbnik Krupa Jakób. Stowarzyszeniu radą i pomocą służy patron okręgu, a zarazem protektor stow. ks. Dzierżkiewicz, oraz prezes okręgowy drh. Jakubowski Józef.

S. M. P. Wronczyn pod Modrzem na którego czele stoi zarząd w osobach patrona dyr. Kotlarka, wice-patrona p. Kobera, prezesa Burzyńskiego wykazuje coraz to żywszą ruchliwość, czego dowodem urządzanie ostatnio wspaniałego obchodu Cudu nad Wisłą. Dalszemu rozkwitowi stowarzyszenia stoi na przeszkodzie brak odpowiedniej ubikacji na ognisko, jednak ruchliwy zarząd stara się i temu zaradzić dzięki uprzejmości właściciela ordynacji Będlewo, p. Ledóchowskiego, uda mu się prawdopodobnie już wkrótce ognisko urządzić. Wiele w pracy stowarzyszeniu bruzdzi oddział Strzelca, który stara się naderwać więzy młodzieży, zorganizowanej w szeregach S. M. P. Jednak członkowie stow. nie zwracają na to uwagi, lecz przeciwnie coraz więcej młodzieży miejscowej wstępuje do stowarzyszenia, tak że chociaż od roku dopiero się usamodzielnio liczy obecnie około 80 druhów. Ażeby okazać swoją tężyzną stowarzyszenie z całym zapalem pracuje nad uświetnieniem obchodu patrona młodzieży św. Stanisława Kostki.

S. M. P. Jeżyce urządziło ostatnio wieczornicę, na której odegrano sztukę p. t. „Zaczarowany Młyn”. Poza tem odbyły się występy muzyczne i deklamacje. Całość wzorowo przygotowali drch. Cz. Szczepaniak i M. Stamm przy wydatnej pomocy druhów II. zastępu. Na wyróżnienie zasługują kółko muzyczne pod kier. drh. Edna Fibiga; duet skrzypcowy wykonali Zenon Rogalski i Z. Polus.

S. M. P. Gostyń czyni usilne przygotowania do święta młodzieży. Pomiedzy innymi odbędzie się przedstawienie amatorskie uroczyste koncertem „Jazz - Mandolinistów S. M. P.” to też przypuszczalnie należy że miejscowe ohywatele licznie podojdą na to przedstawienie.

S. M. P. Wronki odbyło ostatnio swe plenarne zebranie pod przewodnictwem prezesa drh. Florjana Grockiego, na którym patron ks. Bober wygłosił pięknie ujęty referat o życiu i dziełach wielkiego doktora kościoła św. Augustyna. Do święta młodzieży przygotowują się wszyscy bardzo starannie. Poprzedzone zostanie ono trzydniowymi rekolekcjami; w dniu święta cała młodzież Wronek przystąpi do stołu Pańskiego oraz weźmie udział w pochodzie uroczystej akademji i wieczornicy.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **I. Wielkopolskie Tow. Hodowli Kanarków.** Zebranie nadzwyczajne w niedzielę 2 listopada o godz. 15 w lokalu p. Świtalskiego przy ul. Podgórnej. Na porządku obrad sprawy wystawy.

— **Zrzeszenie Tokarzy przemysłu metalowego.** Zebranie z wykładem odbędzie się w niedzielę 2 listopada o godz. 11 w lokalu p. Jarockiego.

— **Związek Werkmistrzów Polskich.** Zebranie plenarne w niedzielę dnia 2 listopada o godz. 11 w lokalu p. Tomczyka przy ul. Wronieckiej 13.

— **Poznańskie Towarzystwo Ogrodnicze.** Miesięczne zebranie odbędzie się w niedzielę 2 listopada br. w lokalu przy ul. Pocztowej 30 z wykładem p. prof. Nicciówniej.

— **Tow. Miłośników Drzew Owocowych.** Zebranie odbędzie się w niedzielę 2 listopada br. o godz. 19 w sali p. Kuźnika przy ul. Piotra Wawrzyniaka 13.

— **Koło Absolwentów I. szk. Wydz. im. Działuńskich.** W niedzielę, 2 listopada r. b. odbędzie się zwiędzanie Nowej Elektrowni. Zbiórka o godz. 9 rano przed szkołą.

— **Koło Śpiewackie im. Bol. Dembińskiego.** Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, dnia 3 listopada o godz. 20 w lokalu p. Wróblewicz, Chwaliszewo nr. 68. Prosimy wszystkich członków o punktualne przybycie

— **Wydział Pomocniczy Krawiectwa damskiego.** Plenarne zebranie odbędzie się 3 listopada u p. Jarockiego, ul. Masztalarska 8 a.

— **Koło Towarzystwa Rekodzielników.** Zebranie odbędzie się we wtorek 4 listopada b. r. o godz. 19 w lokalu p. Gaworskiego, Nowy Rynek nr. 4. Na porządku obrad ważne sprawy, m. in. wykład p. Bolesława Janickiego o Wiśle. W kasie pogrzebowej serja 76—80 płatna.

— **Tow. Powstańców i Wojaków im. gen. J. Hallera, Poznań - Jeżyce.** Plenarne zebranie 4 listopada r. b. o godz. 20 w lokalu obrad przy ul. Kraszewskiego nr. 16. Książki z biblioteki wypożycza Tow. na każdym plenarnym zebraniu za opłatą 20 gr na kosztu oprawy.

— **Zrzeszenie Emerytów Kolejowych Z. U. K.** Posiedzenie 4 listopada o godzinie 17 w sali p. Bohnowej przy ul. Marszałka Focha 85

— **Związek Emerytów Państwowych oraz wdów i sierót.** Zebranie odbędzie się we wtorek 4 listopada b. r. o godzinie 18 w lokalu p. Jarockiego przy ulicy Masztalarskiej.

— **Związek Niższych Funkc. Państw. Koło Poznań.** Zebranie dnia 5 listopada o godzinie 19 w lokalu p. Tomczyka przy ul. Wronieckiej 13.

— **Związek Pom. Tapicerów - Dekoratorów.** Zebranie kwartalne dnia 8 listopada w lokalu p. Borysiaka, ul. Seweryna Mielżyńskiego 25 o godz. 19.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— **Apollo.** Małżeństwo nie ma na obowiązek placenia alimentów żadnego wpływu. Jest więc zobowiązany nadal płacić i to do 16 roku życia. (aK)

— **L. S. 1897.** Broń palna oficera rezerwy należy tylko do umundurowania. Gdy więc jest w ubraniu cywilnym, nie ma prawa jej nosić. (aK)

— **K. J.** W danym wypadku tak. Obowiązują w tym wypadku przepisy par. 812 procedury cywilnej, a żalić można się jedynie do władzy, prowadzącej egzekucję. W drugiej kwestji również nie ma naruszenia przepisów obowiązujących. (aK)

— **Z. K. Września.** O ile pracował Pan wyłącznie dla tej firmy, miał Pan wypowiedzenie sześciotygodniowe na koniec kwartału. W tej wysokości też może Pan skarżyć. W sprawie ubezpieczenia należy się zwrócić do jednoosobnego zakładu ubezpieczeniowego. Na kolekcji ma Pan prawo zastawu, sprzedawca jej z wolnej ręki nie wolno, tylko w drodze przetargu publicznego dobrowolnego (przez komornika sądowego). (aK)

— **S. Wn. Wilda.** Był Pan agentem prowizyjnym z par. 84 kod. handlowego. W myśl par. 92 kod. handlowego w braku umowy obowiązywało wypowiedzenie sześciotygodniowe na koniec kwartału. Ponieważ nie pracował Pan na podstawie umowy o pracę, nie ma Pan zdaniem naszym prawa do urlopu. Godzin urzędowych niema żadnych. (aK)

— **P. Müller, Retkowo.** 1. Zaskarżyć do sądu, odsetki za zwłokę 10 proc. 2. Kasa chorych, gdyż powinien był być ubezpieczony. 3. Tak. (aK)

— **Z. w.** Owszem, podlega ustawie o ochronie lokatorów, z tem jednak, że można się umówić co do wysokości czynszu najmu poza normami ustawowymi. Zachodzi tu niewątpliwie najem, a nie dzierżawa. (aK)

— **P. Kunzendorf, Ogrodowa.** Istniał dawniej zwyczaj taki, o przepisach prawnych nam nie wiadomo. W danym wypadku wchodziłby w rachubę Magistrat. (aK)

OMEGA

ZEGAREK NA CAŁE ŻYCIE.

Pw 6817-70,228

— **R. R. 02.** Nie znamy dostatecznie sprawy, by móc powiedzieć, czy skarga przeciw Skarbowi Państwa rokuje widoki powodzenia. Zdaje nam się jednak, że raczej nie. W danym wypadku odpowiedząby jedynie sprawca wypadku bezpośrednio, a za zmniejszoną zdolność do pracy ubezpieczenie. Z ew. pretensją należałoby się w danym razie zwrócić do Dowództwa Okręgu Korpusu w Poznaniu. (aK)

— **Ciekawy.** Owszem, przy opłacie 20 zł Urząd Pożyczek Państw. (aK)

KSIEGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Dnia 27. 10. 30 r. zgłoszono: Barbara Koszczyńska z d. Rothówna, 68 l. Stefania Pietalowska z d. Kanarkowska, 62 l. Marja Dudziakowa z d. Ratajczakówna 71 l. Marja Degórska z d. Pietrzakówna, wdowa, 51 l. Florentyna Krause z d. Piotrowska, wdowa, 75 l. Kazimierz Gendera 6 lat. Marja Rakowska, sekretarka, 54 l. Władysław Ratajczak, ksiązkowy, 23 l. Walerja Zimniak z d. Przybylska, 39 l.

Dnia 28. 10. 30 r. zgłoszono: Marja Stachowska z d. Szar, 35 l. Agnieszka Rządkiwiczowa z d. Filipiak, 77 l.

Dnia 29. 10. 30 r. zgłoszono: Leonard Stanisław Darna, 14 l. Marja Dartsch z d. Adamska, 74 l. Marja Grzesińska 45 min. Marja Ciebelska, służąca, 35 lat. Marja Wawrzyniak z d. Kazińska, 41 l. Wilhelm Bruter, lekarz dr. med., 62 l. Paulina Weidner, z d. Hensel, wdowa, 78 lat. Wawrzyn Łagodziński, murarz, 53 l. Jan Stanisławski, fryzjer, 31 l. Genowefa Kosmala 3 godz. Jadwiga Matuszakówna 6 l. Czesław Kaczmarek 2 l. 4 m. Aleksandra Ewa Kowalska 6 dni. Tadeusz Bogumił Wielgosz 1 dzień. Stefan Serdecki, mistrz rzeźnicki, 58 l. Weronika Janiszewska z d. Michalakówna, 49 l.

Jejódka

peka wśród smieszawych czekolad. Nadzwyczaj pożywna nadająca się z powodu pięknego opauowania i wyjątkowej dobroci na prezenty.

Gustaw Weese Forum Fabryka czekolady

Marjanna Górczewska z d. Oszkiewiczówna, 17 l. Józef Szykiewski, robotnik, 24 l.

NIE ZWLEKAJ!

PAMIĘTAJ i nie zasypiaj szczęścia swego!

Zamów natychmiast w najszcześniejszej kolekturze Loterii Państwowej

Władysława BILLERTA

Poznań, św. Marcina 19

los szczęśliwy a otrzymasz go natychmiast płacąc dopiero po odbiorze.

Cena 1/4 losu 10,—, 1/2 losu 20,—

1/4 losu 40,— zł

Główna wygrana 1 milion zł i 23 premji. Ciągnięcie już 18 i 20 listopada r. b.

nw 4990

Mydło Mixa

najlepsze — najtańsze

nw 8523

LOSY

I. Klasy Loterii Państwowej

są do nabycia w Kolekturze mojej. Bardzo korzystnie zmieniony plan gry 22-giej Loterii Państwowej zapewnia graczowi ogromne szanse.

Główna wygrana

Miljon złotych i 23 premji

Kolektura moja słynie od samego początku jako **NAJSZCZĘŚLIWSZA.**

Zamówienia załatwiam odwrotnie pocztą

Stefan Centowski, Poznań

Aleje Marcinkowskiego 5

Telefon 24-94. P. K. O. 203154.

dw 1948/9

Dnia 30 października 1930 r., o godzinie 4,15 po południu zasnęła w Bogu, po krótkich cierpieniach, namaszczone Olejami św., nasza najdroższa matka i teściowa, ś. p.

Pelagja z Niemirowiczów Drożyńska

przeżywszy lat 77. Pogrzeb odbędzie się w Kórniku, z domu żałoby w sobotę, dnia 1 listopada r. b. o godzinie 2,30.

W ciężkim smutku pogrążone
dzieci.

Msza św. za duszę drogiej Zmarłej odprawioną zostanie we wtorek, 4 listopada o godzinie 8 w Kórniku w kaplicy cmentarnej.

zw 26295

Dnia 28 października zasnął w Bogu, opatrzony św. Sakramentami, nasz najdroższy brat, stryj, wuj, ś. p.

ks. radca Feliks Laudowicz

proboszcz parafji kwileckiej

o czym donosi

w smutku pogrążona

rodzina.

Sulmierzyce, Nochowo p. Śrem, Poznań, Kotowy, Toruń,
Tuwałczew (Ziemia Kaliska), Berlin.

zw 26299

Dnia 28 października r. b. zmarł członek naszego Bractwa, ś. p.

Stefan Serdecki

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 1 listopada b. r., o godz. 2,30 po południu, z domu żałoby, Ogrodowa 5, na cmentarz św. Marciński. Szan. Członków prosimy o liczny udział w pogrzebie, zaś członków „Straży Honorowej” wzywamy obowiązkowo do stawienia się w mundurach bez broni. Cześć Jego pamięci! zw 26291
Zarząd Bractwa Kurkowego w Poznaniu. — Zał. 1253.

Dnia 31 października 1930 r., o godzinie 3,30 w nocy, zmarła po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa matka, teściowa i babka, ś. p.

Marja Knak

przeżywszy lat 73. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 3. 11. r. b., o godz. 4-ej z kostnicy cmentarza jeżyckiego, o czym donosi

w smutku pogrążona
rodzina.

zw 26321

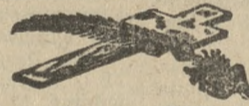
W środę, dnia 29 b. m., o godzinie 7-ej rano, zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa żona, nasza ukochana siostra, kuzynka i ciotka, ś. p.

Albertyna z Skowrońskich Kloeske

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, 1 listopada, o godzinie 15,30 z Zakładu św. Józefa na cmentarz w Dębcu.

W smutku pogrążeni
mąż i rodzina.

zw 26293

Staraniem Okręgu I. Zw. Tow. Uczestników Powstania Wlkp. 1918-19 odbędzie się ku uczczeniu poległych i zmarłych Uczestników Powstania Wlkp. 1918-19 w Poznaniu dnia 1 listopada 1930 r. o godz. 12 w południe

Żałobna Akademia

w Studjo Radja Poznańskiego, transmitowana na Placu Wolności.

Po południu, o godz. 5, na cmentarzu Farnym, ul. Bukowska

Uroczyste Kazanie

przy Krzyżu Pamiątkow. Powstania Wlkp. Dnia 3 listopada o godz. 9 przed poł. w kościele Farnym współudział w parafjaln.

Nabożeństwo Żałobnem

Uprasza się Patrijotyczną Publiczność i Szan. Towarzystwa o manifestacyjny udział w tych uroczystościach.

Datki pieniężne dla wdów i sierot po Uczestnikach Powstania Wlkp. 1918-19, od 1 do 15 listopada r. b., prosimy wpłacać na konta: Bank Cukrownictwa w Poznaniu, Bank Pozn. Ziemstwa Kredyt. w Poznaniu, P. K. O. nr. 212588.

Zarząd Okręgu Z. T. U. P. Wlkp. 1918-19

zw 26285/6

ulica 27 Grudnia 7.

Dnia 29 b. m. zmarła żona członka Towarzystwa naszego, ś. p.

Weronika Janiszewska

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 1. 11. 1930 o godz. 1,45 po poł. z Zakładu św. Józefa.

O liczny udział w pogrzebie prosi

Tow. Młodych Przemysłowców
w Poznaniu.

rw 12 155/6

Wypadek 183.

Dnia 29 października 1930 r. rozstała się z tym światem żona członka honorowego Towarzystwa Restauratorów na miasto Poznań i okolice, ś. p.

Marja Dartschowa

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, 1 listopada, o godz. 15-ej, z domu żałoby przy ul. Kraszewskiego 15 na cmentarz św. Marciński przy ulicy Bukowskiej.

O liczny udział członków w pogrzebie prosi

Zarząd.

zw 26310

Za szczerze dowody współczucia, okazane nam z powodu śmierci, ś. p.

Władysława Niedbalskiego.

wyrażamy na tej drodze nasze najgłębsze

podziękowanie.

zw 26317

Rodzina.

Poznań, 31 października 1930.

DIANA

światowej sławy wódka francuska z mentolem
(prawdziwy) Franzbranntwein)

Jak starzec wśmiewa śmierć, używając prawdziwej wódki francuskiej DIANA. Prawdziwa wódka francuska DIANA przedłuża życie człowiekowi i działa uzdrawiająco przy bólach reumatycznych, nerwowych, wyczerpaniu fizycznym i umysłowym. Wódka francuska DIANA jest nieodzownym środkiem wzmacniającym dla każdego, a w szczególności dla turystów, sportowców, automobilistów, wspinaczy, kolarzy, wycieczników, podróżników, oraz dla rolników, górników, podróżujących i rekonwalescentów. — Wszędzie do nabycia.

Cena małej Flaszki 1,50 średniej 3,70 dużej 9.— złotych.

Wstrzegać się bezwartościowych podróbek.

DIANA, Tow. Handl. Przem. Sp. Akc. w Edeńsczynie.
Główny skład wysyłkowy na Polskę Parfumerie Neisse
de Fleurs, wł. Wilhelm Seifert, Lwów, Zyblikiewicza 9.
Zdobni, kaucjonowani następcy poszukiwani. Pw 632-72.151

Dnia 30 października o godzinie 9 wieczorem, zakończył życie, po długoletnich, ciężkich cierpieniach, opatrzony kilkakrotnie św. Sakramentami, ś. p.

Dr. Bronisław Uderski

b. podpułkownik-lekarz

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 3 listopada o godzinie 3 po południu z kaplicy św. Józefa, na cmentarz św. Wojciecha. Msza św. żałobna odbędzie się dnia następnego t. j. 4-go listopada, o godzinie pół do dziesiątej w kościele św. Wojciecha, o czym donoszą

w smutku pogrążeni
żona i syn.

zw 26320

Dnia 29 października b. r. o godz. 8-mej wieczorem zmarł w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach nasz najukochańszy brat, szwagier i wuj, ś. p.

Józef Stefański

przeżywszy lat 43. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 2. 11. w Krośnicy o godz. 3-ciej po południu.

W smutku pogrążona
rodzina.

Gniezno, Witkowo, Włodzimierz, Pińsko, Toruń, Pw 6364-63,731

Dnia 30 października 1930 r. zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, namaszczona Olejami św., moja najdroższa ciotka, ś. p.

Joanna Goetzendorf-Grabowska

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 3 listopada, o godz. 4 z Zakładu św. Józefa na cmentarz św. Marcina przy ul. Bukowskiej. Nabożeństwo żałobne za duszę ukochanej Zmarłej odbędzie się nazajutrz w kościele św. Marcina.

W ciężkim smutku pogrążona
Maria Raabówna.

Poznań, Piekary 4, dnia 31. 10. 1930.

zw 26314

W trzecią bolesną rocznicę śmierci kochanego syna i brata naszego, ś. p.

Franciszka Nitsche'go

studenta, odbędzie się

msza św.

we wtorek, dnia 4 listopada r. b., o godz. 9,30, w kościele parafialnym na Jeźcach, o czym donoszą Krewnym i Znajomym

rodzice i rodzeństwo.

Pw 6349-44,126

W czwartek, dnia 30 października 1930 r., zmarł nagle na udar serca, mój najdroższy mąż, nasz kochany ojciec, syn i brat, ś. p.

Władysław Kaniasty

wermistrz warsztatów kolejowych

przeżywszy lat 57. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 2 listopada b. r. o godz. 2,30 po poł. z domu żałoby ul. Kilińskiego 8 na cmentarz parafialny.

W ciężkim smutku pogrążeni
żona z dziećmi i rodzina.

zw 1951

Zakład Pogrzeb. „Ceremonja” Towarowa 25 tel. 31-80

NAJWYBREDNIEJSZEGO możemy
zadowolić!

Nie pierwsze, to dziesiąte lub setne, bo wybór w gotowej konfekcji męskiej mamy olbrzymi! Na życzenie pierwszorzędną
KRÓJ MIAROWY!

Pw 6355-44,104

NAJWIĘKSZE magazyny konfekcji męskiej i chłopczej oraz składy sukna

K. Bogajewski

Poznań

ST. RYNEK 77.

Restauracja „Carlton“ Dancing

plac Wolności 17 — Telefon 19-05.

Od 1 listopada całkowita zmiana programu.

Początek dancingu i występów o godzinie 10 wieczorem.

Zwiększona orkiestra **DULSKI - PLATONOW**

Ciepła i zimna kuchnia oraz obfity zimny bufet. Pw 6383,57,513

Dotyczy plagi szczurów.

Zarządy tych miast, gmin, majątków, cukrowni, magazynów i wszystkich tych zainteresowanych, którzy życzą sobie, aby im zupełnie bezpłatnie zademonstrować tępienie szczurów zapomocą gazów dymnych „Fumid”, prosimy o łask. podanie swych adresów.

Nasi konstruktorzy przybędą kolejno do każdego i przeprowadzą tępienie pokazowe. Zważywszy na olbrzymie szkody wyrządzane rokrocznie przez szczury, zalecamy każdemu zapoznanie się z tą nową radykalną metodą.

Fabryka środków do zwalczania szkodników

UNIVERSUM, Poznań, Fr. Ratajczaka 38

Pw 6392-44,123

PŁASZCZE-UBRANIA

Materiały damskie-męskie

Bieliznę

Galanterję w olbrzymim wyborze

poleca

Wojciech Mikołajczyk, Gdynia

ul. Świętojańska, dom Voigta, naprzeciw

Grand Café nw 4755

Szkló
Porcelana
Fajans
Lampy
Garnki
i słoje kamienne
poleca

A. Koszewski

Poznań,
Stary Rynek nr. 61.

Pw 6000-42,191

DROGERJA POD ORŁEM, Gdynia,

10 Lutego narożnik Świętojańskiej

poleca

artykuły drogeryjne i kosmetyki

w wielkim wyborze. nw 4771

PIERZE PUCH POSCIELE

Parowa czyszczalnia
pierz i puchu

W. ZAK, Poznań

WRONIECKA 11 TEL. 3771

Pw 4906-38,29

Dania barowe

„A LA FOURCHETTE“

Zimny bufet

„POLONIA“ - GDYNIA ulica Świętojańska (tuż przy kościele)

ciepłe i zimne dania śniadankow e w wielkim wyborze.

Z poważaniem **Jan Kowalczyk.**

nw 4761

W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE - Poznań

NAJWIĘKSZA FABRYKA MEBLI W KRAJU

Oddział I.
oraz biuro centralne:

Górna Wilda nr. 134

Telefony: 79-72, 70-17, 72-91

Oddział II.

ul. Przemysłowa nr. 32

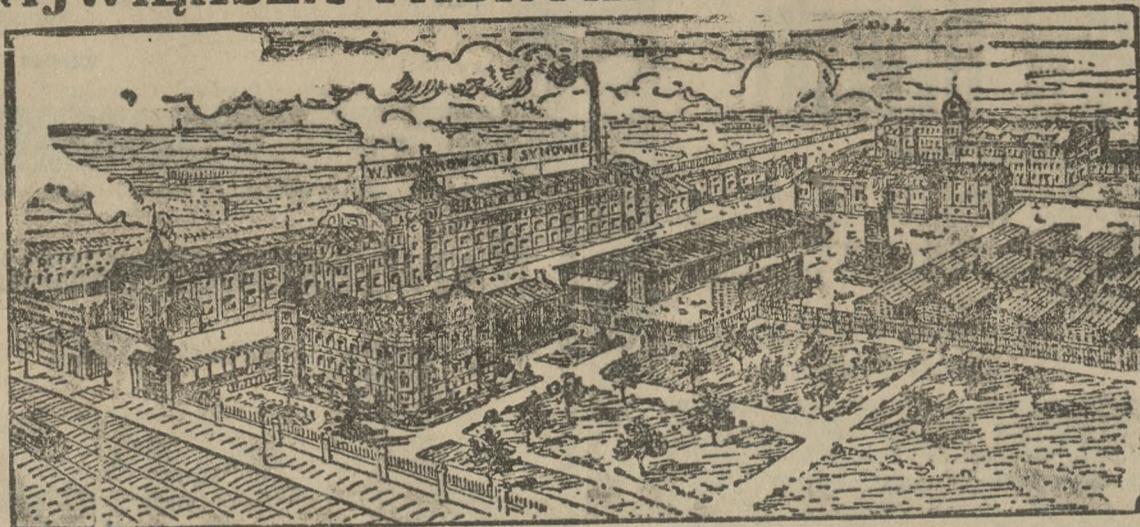
Oddział III.

Skład fabryczny i sprzedaż mebli:

Warszawa, Nowy Świat 51

wejście ul. Warecka 1

Własna bocznica kolejowa

Magazyny i sprzedaż mebli
(hurtownia i detaliczna)

w POZNANIU

przy głównej fabryce
Górna Wilda nr. 134

Dojazd tramwajami nr. 4
przyst. fabr. Cegielskiego
i nr. 7 i 8 przyst. ul. Traugutta
w kierunku Wildy

oraz w składzie fabrycznym
przy ul. 27 Grudnia
narożnik Kantaka.

Sypialnie - Jadalnie - Męskie pokoje - Salony i wszelkie meble wyściełane

Od zł 890.— Od zł 1,050.— Od zł 1,450.—

PARKIETY

w wielkim wyborze stale na składzie

PARKIETY

Na życzenie ustawiamy
meble na miejscu!!!

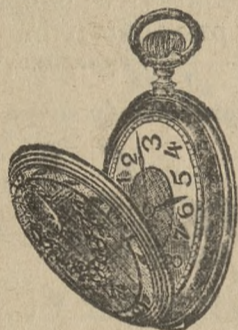
Urządzenia Biur, Hoteli i Pensjonatów

Na życzenie ustawiamy
meble na miejscu!!!

Sprzedaż na dogodnych warunkach po cenach fabrycznych.

Na wszelkie wyroby udzielamy kilkoletniej gwarancji.

Na życzenie dostawa mebli na prowincję samochodami meblowymi.

OMEGA
Pod gwarancją.

nw 4774

Polecam w wielkim wyborze:

Regulatory, Budziki,

Zegary postumentowe w różn. figurach,

Zegarki damskie i męskie, złote i srebrne,

Bursztyny i Muszle oraz wszelką Bizuterję.

Ceny przystępne.

Ceny przystępne.

JÓZEF KLIKS, zegarmistrz - jubiler,

GDYNIA, ul. Portowa 51, obok „Baru Angielskiego“

Wszelkie reparacje wykonuję szybko, starannie i tanio.

GORSETY

i pasy biodrowe

oraz

pasy brzuszne

znane z doskonałości

wykonuje wyłącznie na miarę

„OMEGA“

Poznań, ul. Podgórna 2a, I. p.

Telefon 22-54. Pw 5411-39,139

„KOMPAS“

Centralne biuro asekuracyjne w Gdyni
(Dom Grand Café) tel. 12-28.

przyjmuje ubezpieczenia wszelkiego rodzaju na dogodnych warunkach dla pierwszorzędnych Towarzystw asekuracyjnych, krajowych i zagranicznych. Załatwia likwidacje szkód wszelkiego rodzaju, wchodzące w zakres asekuracji.

nw 4 776

**Zamiana na dom czynszowy
w Poznaniu.**

Właściciel poważnego przedsiębiorstwa z obszernymi nieruchomościami, ca. 40 morg obszar, z ogrodnictwem i rybołówstwem, wśród miasta ponad 100 000 mieszkańców, w Wielkopolsce, ma zamiar zamienić swój obiekt na dom w Poznaniu, z dopłatą gotówki. Oferty pod „Zamiana“ do „Par“, Bydgoszcz, Dworcowa 72. Pw 6 047-63,718

POLEKSPORT

HURTOWNIA TOWARÓW KOLONJALNYCH
MAKI I PASZY

Telefon 1827 GDYNIA ul. 10 Lutego

poleca wszelkie towary kolonialne i delikatesy po cenach konkurencyjnych.

Nadeszły świeże transporty sody, kapusty kiszzonej, ogórków kiszonych, mąki pszennej i żytniej.

nw 4782

Stolarnia mechaniczna
specjalność roboty budowlane

wykonuje

MARJAN GIERSZAL

Telef. 1521 GDYNIA ul. Portowa

nw 4762

Specjalna Fabryka Wód Gazowo-Owocowych
i Wytwórnia Soków

Jana Mendlikowskiego

w GDYNI, ul. Świętojańska 95, (Grażyna)

poleca: nw 4772

wody gazowe alkaliczne i znane ze swej dobroci lemoniady, oraz soki naturalne i o wszelkich smakach zaprawki do wódek.

Nadszedł zwiastun znikającej zimy, przez wiatry, prochy i wilgoć roznoszony

KATAR

NOSA
KRTANI
i CHRYPKA

Pamiętajcie, że **PINOMETHYL**

znany powszechnie stosowany przy katarze, nosa, krtani i chrypcy, chroni i usuwa następstwa tegoż. Do nabycia we wszystkich aptekach i drogerjach.

Pw 5529-11,62

Reprezentacja na Woj. Poznański i Pomorskie
Roman Kurczewski, Poznań, Chełmońskiego 9.

PRZESYŁKI DO WYBORU ZA REFERENCJAMI

B. SCHULTZ

TELEFON POZNAŃ GWARNA
1513 10
ROK ZAŁOŻ. 1840

NAJWIĘKSZY SPECJALNY DOM
PIERWSZORZĘDNYCH
TOWARÓW
FUTRZANYCH

WYKONANIE PODŁUG MIARY
WE WŁASNYCH PRACOWNIACH

Zakup towarów futrzanych jest rzeczą zaufania. Mój od przeszło 85 lat istniejący specjalny interes daje gwarancję za fachowe, solidne wykonanie i nieskazitelny zdrowy materiał.

MODERNIZACJE NA ŻYCZENIE

nw 8994

Szulc-Rembowski i S-ka

Sp. z o. por.

Międzynarodowy Dom Handlowo-
Ekspedycyjny i Maklerstwo Okrętowe
Gdynia - ul. Świętojańska 64 dom Voigta
Telefon 19-63. Adr. telegr. Maritima.

Transporty lądowe i morskie

Składowanie, cenie i ubezpieczenie,
frachtowanie ładunków morskich i statków.

nw 4783

CHORZY uzyskają **ZDROWIE**

pijąc znane ze swej skuteczności,
odznaczone złotym medalem w Nicei i Brukseli

ZIOŁA lecznicze **Dra BREYERA**

działające nadzwyczajnie w chorobach:
piersiowych, reumatyzmie, żołądkowo-kiszczowych, nerwowych, padaczkę, blednicę, nerkowych i pecherzowych, kobiecych, sercowych, wątroby i przy nadmiernej otyłości. Można nabywać niemal w każdej aptece lub składzie aptecznym albo w wytwórni

Pw 4898-70,210

„POLHERBA“ S-ka z o. o. Skrytka 48.
KRAKÓW - PODGÓRZE.

Kto chce leczyć się ziołami — niech zażąda darmo z wytwórni broszurkę „Jak odzyskać zdrowie“.

3 WAŻNE PRZYCZYNY

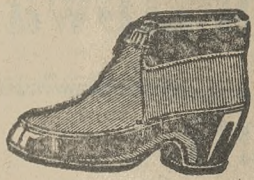
składają się na to, że w magazynach moich w Poznaniu i Toruniu jest zwykle bardzo ożywiony ruch

1. WIELKI WYBÓR!
2. TANIE CENY!
3. UPRZEJMA USŁUGA!

Po zakupy proszę z całym zaufaniem przyjść do magazynów moich, gdzie personel służy fachową radą i bez przymusu kupna chętnie przedłoży wszelkie artykuły.

KALAMAJSKI

Pw 6341/2-45,82/3

Wielki wybór

Najnowsze fasony

Śniegowce - Kalosze

Dla Pań
od 9,— zł

Dla Panów
od 10,20 zł

Dla Dzieci
od 5,— zł

The Gentleman

właśc. Stefan Schaefer

ul. Nowa 1. **POZNAŃ** ul. 27. Grudnia 4.
TELEFON 31-62

Kapelusze - Artykuły męskie w wielkim wyborze.

Pw 6857-44, 128

GETEHA

GDYŃSKIE TOWARZYSTWO HANDLOWE

Gdynia, ul. Starowiejska.

Tel. 14-29.

ARTYKUŁY ŻELAZNE, TECHNICZNE
i BUDOWLANE. nw 4790

WĘGIEL, KOKS koncernu „Robur“, Katowice.

Magazyn Nowości

P. Anflinkowej w Gdyni
Świętojańska 59 - obok Grand Cafe

poleca

bieliznę z własnej wytwórni

damską, dziecięcą, pościelową, kołdry, firanki.
Modne komplety „HIMALAJA“, swetry, pończochy, rękawiczki, skarpetki, krawaty, szelki.

Towar najlepszy! — Ceny przystępne!

nw 1724

Okucia do drzwi

Okucia do okien
Narzędzia rzemieślnicze
Armatury do piecy
Drut do prasowania stomy
Wagi decymalne
Piecye żelazne
Kuchnie westfalskie
Łózka żelazne

poleca korzystnie

Jan Deierling
skład żelaza

Poznań, Szkolna 3, tel. 35-18, 35-43

Pw 6877-44, 85

zw 26 307

Kup Los

w pierwszej najszczęśli.

Kolekturze
Lot. Państw.

w Gdyni, u

L. Kminikowska

ul. 10 Lutego

naprzeciw szkoły.

Główna wygrana
miljon zł.

Ciągnięcie I. klasy
18 i 20 listopada.

nw 4780

Kupno okazyjne limuzyna

HORCH 8 cyl.

13/65 K. M. rocznik 28, 6 do 7 osobowy, z oryginalną fabryczną karoserją, w bardzo dobrym stanie, z kompletnym wyposażeniem przy bardzo dogodnych warunkach **spiesznie sprzedam.** Oferty do „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11 pod **44,123**

Pw 6859-44, 128

Lampki kieszonkowe
noże stalowe
porcelana
żarówki
wiadra
łóżka
szkło
fajans
wanny
piece

Juljusz Hundsdorff

skład żelaza i sprzętów
kuchennych

Gdynia, Starowiejska.

nw 4, 59

Urzednik gospodarczy

kawaler, samodzielny, uczciwy,
energiczny, kaucja 5-10 000 zł
gotówką, na folwark 400 morg
może się zaraz zgłosić. Po-
sada stała. Zgłoszenia:

SOWIŃSKI, Poznań,
św. Marcin 22, telef. 18-97.

zw 26 309

Auto-technika

Gdynia, ul. Aleja Słowackiego. Tel. 19-07.

Wykonuje wszelkie prace w zakresie automobilowym

pod kierownictwem doświadczonego mistrza Prusiewicza

Własne zakłady parowej wulkanizacji z nowoczesnymi

aparatami

nw 4763

Powierzone prace wykonuje się fachowo i pod gwarancją

Obszerne ubikacje handlowe

z 2 dużymi oknami wystawowymi przy jednej
z najruchliwszych ulic w śródmieściu od
1. 1. 1931 do wynajęcia. Adres wskaże
Kurjer Poznański zw 26 301

Drzewo

budowlane i stolarskie,
również w wagonowych
dostawach, dostarcza po
cenach bezkonkurencyj-
nych

Tartak Parowy w Strzałkowie

M. Drabinski

składnica w Poznaniu

ul. Szamarzewskiego 5, 7, 9.

zw 6806

Szybkościografy

dla autobusów

opatentowane po cenie

350 zł wyrabia fabryka

zegarów

Meller i S-ka

Rogoźno (Wlkp.)

nw 1725

Wasza przyszłość, powodzenie i radość życia

są zależne od sprawnego funkcjonowania systemu nerwowego i dobrego stanu zdrowia. Zdrowe serce i zdrowe nerwy to podstawowy warunek. Chronie serce i nerwy przez spożywanie bezkofeiny, całkowicie nieszkodliwej kawy ziarnistej, znanej na całej kuli ziemskiej.

KAWY HAG

DLACZEGO jesteśmy NAJTAŃSI w POZNANIU?

SZKODA SŁÓW — niech mówią **CENY!**
JAKO DOWOD wyciąć i przynieść to **OGŁOSZENIE**

POŃCZOCHY
damskie „flor” . . . . . 1,60 zł **0,75**
„ macco . . . . . 2,25 „ **1,35**
„ jedwabny flor . . . . . 2,95 „ **1,95**
„ fil d'ecosse . . . . . 4,95 „ **3,95**
„ aniel. w kratę z jed. . . . . 4,95 „ **3,95**
„ czysto wełniane 7,95 „ **6,95**
„ wełna z jedwabiem . . . . . 6,75 „ **5,75**
„ jedwabne wszystkie kolory 4,95 „ **2,75**
„ „ b trwałe . . . . . 6,95 „ **5,95**
„ „ „Bemberg“ . . . . . 7,95 „ **6,95**
„ „ „Złoty Bemberg“ . . . . . 8,95 „ **7,95**
„ z mierzka . . . . . 9,95 „ **8,95**

NAJLEPSZE GATUNKI - BEZ BŁĘDÓW!

SKARPETKI
męskie niciane grube . . . . . 0,95 „ **0,65**
„ kol. 2,20, 1,95, 1,45, 0,95 „ **0,69**
„ czysto wełniane 4,80, 3,95, 3,25 „ **2,50**

RĘKAWICZKI
damskie trykot. . . . . 0,75 „ **0,75**
„ „ z ciepłą podszewką . . . . . 1,75 „ **1,75**
„ „ „ miona w dobr. gat. . . . . 2,75 „ **2,75**
dziecięce „ z ciepłą podszewką . . . . . 2,45 „ **2,45**

RĘKAWICZKI
męskie tryk. z ciepłą podszewką 1,75 „ **1,75**
„ czysto wełn. igliczkowe 2,95 „ **2,95**

RĘKAWICZKI SKÓRKOWE
dziecięce na flaneli z guzikami 6,00 „ **6,00**
„ „ z paskiem 6,95 „ **6,95**
damskie „ „ z guzikami 7,50 „ **7,50**
„ „ „ z paskiem 8,50 „ **8,50**
„ „ wełnie „ 9,50 „ **9,50**
męskie „ flaneli z guzikami 7,50 „ **7,50**
„ „ „ z paskiem 8,50 „ **8,50**
„ „ wełnie „ 9,50 „ **9,50**
damskie białe i krem. do prania 13,50 „ **13,50**

TRYKOTAŻE
Kalesony szare z ciepł. fut. od zł 2,95 „ **2,95**
„ białe „ „ „ 3,95 „ **3,95**
„ „ „ „ „ 6,10 „ **6,10**
Koszule szare z ciepł. „ „ 3,95 „ **3,95**
„ „ „ „ „ 7,70 „ **7,70**
Staniczki damskie półwełn. z dł. rękawem „ 5,20 „ **5,20**
Pantalony „ „ „ „ 3,80 „ **3,80**
Kalfany „ „ „ „ 5,80 „ **5,80**

TRYKOTAŻE
Pantalony na gumie z ciepłą podszewką we wszystkich kolorach wielkość 6 5 4 3 2 1
4,50 4,25 3,75 2,95 2,65 2,35

Pantalony wełn igliczkowe od zł 9,75
Garnitunki dziecięce białe z ciepłym futerkiem
Nr. 6 5 4 3 2 1
cm 110 100 90 80 70 60 cm
zł 4,10 5,50 4,90 4,30 3,70 3,10

WYROBY WŁCZKOWE
Pullovery dziecięce . . . . . od zł 3,95 „ **3,95**
„ „ „ „ „ 4,95 „ **4,95**
Kamizelki . . . . . 7,95 „ **7,95**
Swetry damskie . . . . . 9,95 „ **9,95**
Pullovery „ czysto weł. „ 13,50 „ **13,50**

GARSONKI
w olbrzymim wyborze
Part. I. Part. II. Part. III. Part. IV
zł 22,50 zł 29,50 zł 32,50 zł 37,50

TOWARY RÓŻNE
Pantalony damskie trykot. . . . . 0,95 „ **0,95**
Pilotki dziecięce czysto wełn. . . . . 1,35 „ **1,35**
Koszule damskie przybr. haftem 1,95 „ **1,95**
Berety we wszystkich kolorach 2,95 „ **2,95**
Getry męskie . . . . . 2,95 „ **2,95**
Fartuchy damskie do pasa . . . . . 4,50 „ **4,50**
„ „ wiedeńsk. na szelk. 4,95 „ **4,95**
Pantalony damskie jedwabn. . . . . 5,75 „ **5,75**
Parasole damskie, modne . . . . . 5,85 „ **5,85**
Fartuchy damskie, reformowe . . . . . 6,25 „ **6,25**
SZALE męskie jedwabne i wełniane
w **WIELKIM WYBORZE!**
dw 1934

Oszczędzamy!
Szkoda każdego grosza!

Marian DOBROWOLSKI i Ska, Poznań, Poczta 4

Jan Skwiercz - Gdynia
Warsztat ślusarsko-mechan. i dla samochodów
ul. Starowiejska nr. 6.
Wykonuje wszelkie prace ślusarskie i budowlane. dw 4170
Specjalność: kraty zasuwane i balkonowe.

Salon mód
Modes de Paris
św. Marcin 34, II. piętro
na nowo otwarty pod fachowem kierownictwem poleca swą
PRACOWNIĘ
eleganckich sukien, płaszczów, kostjumów i t. d.
Wykonanie wytworne i solidne w krótkich terminach według najnowszych żurnali
Ceny bardzo przystępne.
dw 147

NA ZIMĘ!!!
Palta damskie modelowe i sportowe ubrania - palta kurtki męskie - bieliznę ciepłą poleca po cenach konkurencyjnych
Fr. Szczukowski - Gdynia
ulica Świętojańska nowy dom p. Voigta.
nw 4757

Szczenie i dobrobyt przez LOSY
I. kl. 22 Polskiej Państwowej Loterii Klasowej
Główna wygrana: **1000 000 zł**
oprócz tego 23 premji i wygraaych po zł 400 000, 200 000, 100 000, 75 000 itd., ogólnie 105 000 wygranych na **32 000 000 zł**
Ciągnięcie już dnia 18 i 20 listopada 1930.
1/4 losu 10,— 1/2 losu 20,— 1/1 losu 40,—
Kolektury moje — dzięki wyjątkowemu szczęściu — cieszą się w całej Polsce nadzwyczajnym powodzeniem. więc kup natychmiast los szczęścia do I. klasy 22 Polskiej Państw. Lot. Klas. w najszczęśliwszej kolekturze nw 4611

Juljana Langer, Poznań, Centrala: Wielka 5. Oddział: Fredry 3. Telefon 16-37. P. K. O. 212 475.
Warszawa, Dworzec główny. Gdynia, Starowiejska. Zamówienia załatwia się odwrotną pocztą.
W tem miejscu wyciąć:
Zamówienie.
Niniejszem zamawiam do I. kl. 22 Polsk. Lot. Państw.
1/4 los. po 10,— zł
1/2 los. po 20,— zł
1/1 los. po 40,— zł
Należytość uiszczę natychmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O. 212 475 przez firmę załączonym.
Imię i nazwisko: _____
Dokładny adres: _____

Dancing Esplanada Winiarnia
właśc. S. Sitarz
Gdynia, Skwer Kościuszki, tel. 1630
Przyjemny pobyt. Przystępne ceny nw 4787
Lokal otwarty do późnej nocy.
TANIEC - Muzyka - Atrakcje - HUMOR

Pieca żelazne, szamotowe, kuchnie szamotowe, ruszta, drzwiczki i wszelkie armatury do piecy poleca po cenach najniższych
Hurt Polski
Żelazo — Narzędzia
Poznań, Wrocławska 9. Pw 6376-44.136 Telefon 15-81.

Lokal handlowy
z mieszkaniem i piwnicami na każdą branżę przy Woźnej w Poznaniu od gospodarza do wydzierżawienia. Zgłoszenia Latanowicz, Młyńska 5.
nw 26412

Grand-Café
Telefon 16-12.
Pierwsza i największa cukiernia i kawiarnia w **GDYNI**.
Miejsce spotkania eleganckiej publiczności. Codziennie koncert artystyczny — Dancing.
Polecam moje ubikacje restauracyjne „La Rotonde du Grand Café” oraz Śniadalnie z gorącymi zakaśkami po 1,— zł. nw 4786

MEBLE Telefon 19-29
w wielkim wyborze, kuchnie sypialnie, jadalnie, gabinety i urządzenia biurowe.
Ceny umiarkowane i dogodne warunki.
A. GRZYBOWSKI
GDYNIA nw 4754
ul. Starowiejska, dom Beckera

Kancelarja Adwokacka w Gdyni przyjmie wspólnika
do natychmiastowej współpracy. Zgłoszenia pod nr. 151 do Ekspozytury Kurjera Poznańskiego w Gdyni nw 4747

Restauracja pod Starym Dębem
Gdynia - ul. Portowa
KUCHNIA OBYWATELSKA
CIEPŁE I ZIMNE NAPOJE
Ceny przystępne więc przyjemny pobyt.
nw 4768

Linoleum
gładkie w różnych kolorach i deseniach oraz
dywany i chodniki
kupuje się bardzo korzystnie na ulicy Pocztovej 31 u
Waligórskiego
Pw 5415-16-40.37/8

APTEKA POD GRYFEM
właśc. A. MAŁECKI
najstarsza i najlepiej zaprowadzona apteka w Gdyni i okolicy.
Ul. Starowiejska Tel. 15-29
nw 4748

Registratora
zdolnego w sprawach adwokackich i notarialnych z kilkuletnią praktyką adwokacką poszukuje się zaraz. Zgłoszenia z dołączeniem świadectw i podaniem referencji przysyłać do
Krzysztof Krotoszyński
katar i notariusz nw 4742

Biura nasze przenieśliśmy z ulicy Fredry 8 na ulicę Kantaka 4, parter (dawniej lokale Poznańsko-Warszawskiego Towarzystwa Ubezpieczeń). Pw 6318-44.28
Dr. Zygmunt Ostrowski
Włodzimierz Suchocki.

Głód — bieda — nędza!

czeka każdego, kto nie umie oszczędzać

„BŁAWAT MORSKI“

właściciel M. Zaremba - Rychwański
w GDYNI, ulica Portowa 45, narożnik Rynku Kaszubskiego

mocno obniżył ceny! nw 4752

Płaszczki - ubrania - sukienki - bielizna - swetry - obuwie.

Uwiedomienie.

Na wielostronne życzenia otworzyłem przy dziale budowy maszyn do pisania własnej konstrukcji

specj. oddział naprawy maszyn do pisania

wszystkich systemów

jak również kas rejestracyjnych

ręcznych i z zapędem elektrycznym, maszyn do liczenia, powielania, kopjowania, maszyn adresowych Aarema, maszyn introligatorskich wszelkich systemów, oraz specjalne urządzenie do ostrzenia nożyków do Jupiter, Iduna i innych maszynek temperujących ołówki, jak również wykonuje wszelkie reparacje wchodzące w zakres maszyn biurowych. Ceny umiarkowane, skora obsługa, fachowe wykonanie, wielostronne uznanie od władz i urzędów.

Polecam również wszelkie przybory do maszyn piszących i powielaczy, jak kalki, taśmy, matryce, woskówki, tarby i t. p., jak również wszelkie artykuły biurowe po cenach konkurencyjnych.

Bernard Rohowski, Poznań, ul. 3 Maja 5

Telefony 5252, 2152 - Poza godz. biur. tel. 5102.

Generalny repr. maszyn amerykańskich Smith-Premier.

MEBLE

NAJTANIEJ w WIELKIM WYBORZE

IGNACY LINKE

PIEKARY 22-23. Telefon 25-44.

DOGODNE WARUNKI. WYKONANIE PIERWSZORZĘDNE.

Pw 6338, 44, 80

Zakład Budowy Pieców

wszelkiego rodzaju

LUDWIK KURNATOWSKI,
GDYNIA, Szosa Gdańska

projektuje i wykonuje piece stałe i prze-
nośne, wykładanie terakoty i ścian glazurą.

Specjalność kuchnie restauracyjne.

Wykonanie wielkomięjskie.

Baczność Ogrodnicy!

Osada rentowa na Pomorzu 62 mórg pszenno-buraczanej ziemi w tem 10 mórg ogrodu (drzew owocowych) z urządzeniem mechanicznym polewania tegoż 15 km. o. miasta powiatowego z kompl. maszyn. zabudow. 3 lokatorów. z żywym i martwym inwentarzem zaraz do nabycia. Dochód z ogrodu 5-6 tys. rocznie. Potrzeba do objęcia 35-40 tys. złotych. Półśrednio wykluczone. Zgłoszenia proszę skierować do ekspedycji Kurjera Poznański, zw 26277

LOSY

pierwszej klasy Loterii Państw. są już do nabycia w najszcześniejszej kolekturze

A. KĘDZIORY

w Poznaniu, Sieroca 5/6 narożnik Nowej,
w pierwszych 4 klasach główne losy po
100 000 zł w klasie piątej jeden milion.

50.000,— zł

za dobrym procentem. Zabezpieczenie hipoteczne na ruchomości wartości 500 000 zł, ew. udział w zyskach. Oferty pod „P. 50 000“ do „Par“, Bydgoszcz, ul. Dworcowa nr. 72.

TOWARZYSTWO HANDLOWE

J. TEMPSKI, NAST.

Sp. z ogr. por.

GDYNIA, ul. Portowa, tel. 15-26

Składy żelaza, materiałów budowlanych, technicznych. — Porcelana, szkło i t. p. — Radjoparaty wraz z częściami — Broń i amunicja

„Bizuterja“

właśc. Fr. George

Gdynia, ulica Starowiejska

ma stałe na składzie: zegary, zegarki i budziki każdego rodzaju, biżuterję, ał eniety itd. Obrączki ślubne.

Ceny konkurencyjne! nw 4775

Wszelkie naprawy zegarków i biżuterji fachowo i tanio!

Parisienne

donne

diplomée

leçons de français

grammaire conversation littérature
préparation au baccalauréat

prix modérés

zw 264

Ogrodnia 12, au fond de la cour. II étage à droite.

Pomocnik zegarmistrzowski

w młodszym wieku, z dobrą praktyką, własnymi narzędziami, potrzebny zaraz lub od 15 b. m. — Zgłoszenia z podaniem warunków przy wolnej stancji i utrzymaniu. Kliks Józef, zegarmistrz, Gdynia, ul. Portowa 51. nw 4775

Czyści

Odświeża

Wywabia

NIEMAPLAM

nowy uniwersalny środek.

NIEMAPLAM to nowy produkt firmy Standard Nobel, owoc długoletnich prób i doświadczeń laboratoryjnych.

NIEMAPLAM czyści i usuwa wszelkie plamy z każdego rodzaju materiału, od delikatnych tkanin poczynając, a kończąc na ciężkich makatach i dywanach.

Trudno-zapalny i bezwonny NIEMAPLAM jest do nabycia wszędzie, w dogodnych w użyciu i przewożeniu płaskich blaszankach, do których dołączone są broszurki objaśniające.

STANDARD NOBEL
w POLSCE S. A.

Wydział Produktów Specjalnych
Warszawa, Al. Jerozolimska 57.

Zakład Zegarmistrzowski - Optyczny

Alojzy Sobczak

Gdynia, ul. Starowiejska 35

wykonuje reparacje i zamówienia. Stałe na składzie wszelkie szkła optyczne i oprawki. Wykonanie recept szybko i akuratanie. Dostawa do Kas Chorych.

Pw 4727-15.128

POMORZANKA

właściciel: J. Stróżyński

GDYNIA, Szosa Gdańska.

Przyjemny pobyt — KONCERT — Przystępne ceny.

LOKAL OTWARTY DO 12 W NOCY.

Co czwartek kiszki własnego wyrobu.

Biurowo administracyjne i parcelacyjne

Poznań, św. Marcin 52/53, tel. 28-13

poleca

kilka wartościowych majątków ziemskich.

Wielkopolski Skład Delikatesów

GDYNIA, Portowa 46

poleca po cenach konkurencyjnych ze świeżo nadzkiego transportu:

ogórki kiszane

kapustę kiszoną

śledzie, poczawszy od 10 gr

makę pszenną, 1/2 kg — 40 gr

margarinę, 1/2 kg — 1,60 zł

smalec, 1/2 kg — 1,45 zł

nw 4779

i owoce południowe.

a więc wszyscy po kolei, śmiało i odważnie!

NIC NIKOMU SIĘ NIE STANIE! KAŻDY bezpiecznie wylądaje!
NIKT tej jazdy do Poznania NIE POŻAŁUJE!

Zapraszamy ludzi z prowincji!

Pragniemy, ażeby przekonali się TAK SAMO jak Poznaniacy — że
CENY naszej konfekcji są nadzwyczaj NISKIE!

- 1) ZAKUPUJEMY duże partie materiałów za gotówkę,
- 2) MASZYNY pomagają naszym DZIELNYM PRZYKRAWACZOM w wykonaniu pierwszorzędnych ubiorów,
- 3) NASI PRACOWNICY wykorzystują każdą minutę, nikt nie może próżnować, bo zamówień jest DUŻO i dlatego TANIO produkujemy!

POLECAMY PALTA, ULSTRY, RAGLANY w najmodniejszych kolorach,
UBRANIA spacerowe, sportowe i wizytowe pierwszorzędnie wykonane. —
FUTRA w dużym wyborze.

DZIAŁ MIAROWY może zadośćuczynić najwybredniejszym wymaganiom! Gwarancja za najlepsze wykonanie!

EDMUND RYCHTER,

1-szy magazyn ulica Ratajczaka 2,
2-gi magazyn ulica Wrocławska 14,
3-ci magazyn ulica Wrocławska 15.

KAŻDY WPADA z rozkoszą

bo gdy zobaczy MATERJAŁ, przymierzy UBRANIE czy PŁASZCZ i zapyta o cenę, TO KUPUJE, PŁACI, BIERZE i cieszy się, że zapłacił TAK MAŁO!

Dla pp. Urzędników zrzeszonych w Tow. „KREDYT”, za przedłożeniem asygnaty, wydajemy nasze towary bez wplaty

DLA MŁODZIEŻY szkolnej ubiory chłopięce i paletka!

ZAKŁAD STOLARSKI
o mechanicznym zapędzie
ST. SZARY
Tel. 1319 GDYNIA ul. 10 Lutego
Specjalność:
ROBOIY BUDOWLANE

nw 4765

W większym mieście powiatowym sprzedam dom dwupiętrowy z wolnym pierwszorzędnym

składem tow. kolonj., win i wódek

oraz wolnym mieszkaniem. Objekt położony w najlepszym punkcie miasta. Do objęcia potrzeba ca. 40 tys. zł. Łaskawe oferty proszę do ekspedycji Kurjera pod nw 4895

LEONARD HYBICHOW

Pierwszy w Polsce przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Grudziądzu zaprzysiężony i publicznie ustanowiony rzeczoznawca od wagi i ilości towarów. Zaprzysiężony próbobioreca. nw 4789

GDYNIA, SKWER KOŚCIUSZKI.
Telefony: Biuro główne 15-20. Port 1948.

Dnia 19 listopada 1930 r. odbędzie się w Sądzie Powiatowym w Brodnicy przymusowa sprzedaż

młyna motorowego

w Górznie. Młyn ten został w roku 1928 nowo wybudowany, przemiał dzienny ca. 20 ton. Bardzo dobra egzystencja. Bliższych wyjaśnień udzieli adwokat Koczwar Brodnica n/Drwęca. dw 1999

Potrzebny natychmiast, względnie od 15. XI

dzielny dekorator - ekspedjent

Reflektuje się tylko na siłę pierwszorzędną. Oferty z podaniem pretensyj, świadectw i fotografii.

J. Szrama

Skład blawatów, konfekcji i artykułów męskich
GDYNIA, ul. Portowa, tel. 12-13.

nw 4754

MEBLE W WIELKIM WYBORZE Heinitz i S-ka

Gdynia, ulica Świętojańska. — Telefon 17-16.

Specjalność urządzenia biur, urzędów, kawiarni i restauracji.

Solidne wykonanie. Rzetelna obsługa. Natychmiastowa dostawa.
Ceny konkurencyjne! nw 4797 Ceny konkurencyjne!

Wszelkie modne artykuły damskie i dziecięce na sezon zimowy bardzo korzystnie nabyć można

w firmie WIZA i MAŁUSZEK

Poznań, ul. Nowa 6. Tel. 31-52

Oto kilka przykładów:

Sweterki dziecięce . . . . . już od zł 4,50
Sukienki dziecięce czysta wełna . . . . . już od zł 10,75
Swetry damskie . . . . . już od zł 24,—
" " wełna z jedw. . . . . zł 37,50
Damskie bluzki więzione czysta wełna już od zł 16,50

nw 4425

Mundurki szkolne w wielkim wyborze.

ROMAN MORAWSKI-Gdynia

ulica Starowiejska 2 — Telefon 1504

Skład papieru, ksiąg handlowych, materiałów piśmiennych

Ceny najniższe. wszelkie przybory biurowe. Duży zapas.

Hurtowa i detaliczna sprzedaż wyrobów tytoniowych.

Większe przedsiębiorstwo przemysłowe
poszukuje w Poznaniu

placu z bocznica kolejowa

1000-2000 m² wielkości, możliwie z budynkiem na warsztaty. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 26 290

Wyborowa kapusta kiszona

100 kg. 6.— zł excl. beczka

Kapusta biała w główkach

100 kg. 2.— zł franko wagon

Kotowiecko.

FABRYKA KAPUSTY

Kotowiecki - Włkp. dw 129

Ceraty

obrusey i z metra kupuje się bardzo korzystnie u

Waligórskiego

ul. Pocztowa 31.

Pw 5417/18 40 39 40

Administrację domów w Berlinie

lub zastępstwo w sprawach procesowych przed sądami berlińskimi **przyjme** em. urzędnik sądowy. Gwarancja 4000 mk. niem. Zgłoszenia „Par”, Poznań, Al. Marconi-kowskiego 11, pod nr. 57,302 Pw 5044 57 302

nw 488

Drzewo

to arskie, budulecowe i użytkowe oraz zamówienia podług listy: kantówki, belki, łaty, podłogi i t. d. dostarcza przy dogodnych warunkach zapłaty

Tartak Parowy w Sierakowie

J. Domeracki
skłalnica w Poznaniu
ul. Waly Jagiello 4/6.
Pw 5426 1 54

Całkowitą Wyprowadź Obuwia

urządzą od dnia dzisiejszego począwszy.

Sprzedaje po każdej możliwej cenie!

Nikt nie powinien tej wyjątkowej okazji ominąć!

BAZAR OBUWIA Fl. Kasprzak 2 Poczta

Pw 6353/4-44,110/7

Brzeskiauto sp. Akc.

poleca

Samochody osobowe i ciężarowe z karoserjami wszelkich typów. Obszerne i nowoczesne urządzone warsztaty mechaniczne. Fabrykę karoseryj, budującą solidne nadwozia oraz wykonującą wszelkie naprawy tychże.

Wielki wybór nadzwyczaj dobrze utrzymanych samochodów używanych.

Bogato zaopatrzone magazyny w przybory i oryginalne części zamienne. nw 4729

Koncesjonowane kursy dla kierowców. — Garaże.

Ceny konkurencyjne przy korzystnych warunkach zapłaty.

Jedynе przedsiębiorstwo załatwiającе wszelkie transakcje wchodzące w zakres branży samochodowej
zał. 1894 r.

Biura centralne: Poznań, ulica Dąbrowskiego 29 — telef. 63 23, 63-65
Oddział garażowy i kursy kierowców: ul. Jakóba Wujka 8 — telefon 70-60

Tanio! Tanio! Najtaniej! ELEKTROVOX

Inż. J. RUTKOWSKI, Poznań, ul. Półwiejska 30
naprzeciw Kwiatowej. Telefon 58-30.

RADJO ODBIORNIKI ceny niebywałe!

Anodówki „BALTA” najlepsze codziennie świeże

RADJOSPRAWEY: jak kondensatory, transformatory, głośniki, słuchawki, detektory, dławiki, aparaty anodowe oporniki, potencjometry, lampy.

Przebudowy, modernizacje, szematy, porady techniczne, reparacje, elektryfikacje odbiorników.

Aparaty sieciowe „Philips - Telefunken” znane z selektywności i solidnej budowy aparaty Hallovox’.

Bogato ilustrowane katalogi gratis.

Pw 68-0-44,141

Na jesień! GDYNIA Na zimę!

Płaszczе damskie, palta, ulstry i ubrania męskie.

Modne materiały wełniane i jedwabie na suknie. nw 4768

W DZIALE MIAROWYM bogaty wybór najlepszych materiałów bielskich na palta, ulstry, jesienki, pokrycia futer i ubrania na miarę.

Wykonanie fachowe pod gwarancją i osobistym kierownictwem.

Dom Towarowy Aleks Regent, Portowa przy dębie.

HURT

Jesienno-Zimowe Płaszczе Damskie.

poleca skromne, wykwintne gotowe, wykonuje miarowe najtaniej

Józef Szuster, Poznań Stary Rynek 76, I. piętro naprzeciw odwachu.

◆ Daje na raty na asygnaty „Kredytu” ◆

DETAL

ROTOR

Przemysł Samochodowy

Kap. remont samochodów.

Naprawa oświetlenia:

DELCO - REMY - SCINTILLA

Akumulatory PETEA

Zadownia akumulatorów.

ul. Dąbrowskiego 78a telefon 68-65.

zw 4276

Interes zbożowy

dobrze zaprowadzony w powiatowym mieście, gdzie pełne gimnazjum, z powodu choroby sprzedam lub oddziałuję. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod **zw 26 289**

Bernard Dulny architekt

były etat. kierownik Państw. Urzędu Budownictwa

Przedsiębiorstwo Budowlane

i Biuro

Architektoniczne wykonywa wszelkie prace wchodzące w zakres budownictwa

Gdynia, Starowiejska Tel. 18-20 nar. Kollataja.

nw 476

SIWE WŁOSY

farbuje naturalnie i trwale nie szkodliwa farba na włosy „RE WAX” w kolorach blond, chatin, brązowym i czarnym; karton 6 zł. Pierwotny kolor włosów przywraca stopniowo.

„AXELA REGENERATOR” włosów — butelka 3 — zł.

J. Gadebusch, Drogeria i perfumeria Poznań ul. Nowa 7. (Bazar.) d 1 797

Kapitaliści!

Poszukuję na 1. I. 1931 r

70.000 zł

na pierwszą hipotekę

bardzo wartościowej realności miejskiej 200% za rok zgóry. Łaskawe zgłoszenia li tylko posiadaczy życzonej sumy do Kariera Poznańskiego pod **zw 26 269**. Pośrednictwo wyklucone.

Dywany

Kazimierz Kużaj

Poznań — ulica 27 Grudnia 9.

Rzetelność mej firmy, dobre gatunki, umiarkowane ceny i usługa fachowa, dają gwarancje korzystnego zakupu. Tylko dom specjalny wielkiego stylu może kupującego w zupełności zadowolić

Dywany - Pomosty - Dywaniki - Kilimy - Pasiaki Chodniki - Materiały podłogowe - Kokosy - Manila Maty chińskie - Wycieraczki - Filce - Materiały na pokrycia mebli i ścian - Nowości na dekoracje drzwi i okien - Gobeliny - Narzuty - Kapy - Serwety - Pledy - Koce.

Specjalność firmy: Dywany smyrniańskie ręcznie wiązane krajowego wyrobu i dywany kościelne.

Kursy stenografji, książkowości, pisanja maszyną zbiorowe i oddzielne, popołudniowe i wieczorne **rozpoczynam 6 listopada.**

Kromczyńska, Ogrodowa 16, II.

zw 6282/1

DOM KURACYJNY

GDYNIA, właśc. J. Bączkowski, Telefon 19-17.

Najsympatyczniejszy lokal rozrywkowy na całym Wybrzeżu Morskiem.

Dancing — Winiarnia — Produkce artystyczne pierwszorzędnych sił. nw 4768

W niedzielę five o'clock tea.

Prywatnych lekcji stenografji,

pisanja na maszynie i księgowości udziela według wszystkich systemów do całkowitej pewności bilansowej sposobem najnowszym szybko i tanio. zw 26804

„Postęp” - ul. Wrocławska 35, III.

Zdolny stylistą i językoznawcą poszukuje stanowiska

redaktora

Zgłoszenia uprasza się nadsyłać do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod **zw 26 292**

8 POKOI

na mieszkanie lub biuro wprost od gospodarza centrum, zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod **zw 26 315**

Generalne zastępstwo

bardzo poważnego przedsiębiorstwa, zapewniające duże zyski (około zł. 100.000 rocznie), odda niemiecka firma. Osoby lub firmy rozporządzające kapitałem od zł. 15.000 w gotówce, zechcą kierować zgłoszenia sub: „I. N. 6692” do Rudolf Mosse, Berlin SW. 100. Tw 594

Do Banku Ludowego w Zaniemyślu

Spółdzielni Kredytowej z nieogr. odp. poszukujemy

drugiego członka Zarządu

Pierwszeństwo mają siły fachowe, mogące się wykazać dłuższą praktyką w spółdzielczości oraz bankowości i dysponujące możliwie kaucją.

Zgłoszenia z wyczerpującym życiorysem i z podaniem wysokości wymaganej pensji oraz referencyj uprasza się nadesłać na ręce prezesa Rady Nadzorczej p. Józefa Głowackiego w Poznaniu, ul. Kanałowa 8, II. zw 26 257

COGNAC BISQUIT DUBOUCHÉ

WYJAŚNIENIE!

Zaprzeczamy jaknajbardziej krążącym po Poznaniu wersjom, że w kinie „Słońce” zainstalowana jest aparatura dźwiękowa „Elektrofon” naszej wytwórni.

Rozszerzających te pogłoski pociągać będziemy bezwzględnie do odpowiedzialności sądowej.

Wyjaśniamy, że nasze aparaty dźwiękowe „ELEKTROFON” działają pierwszorzędnie w następujących kinach:

- w Poznaniu: kino „Colosseum”, „Odeon”, „Stylowe” (synchronizatory) i „Tęcza”.
- w Inowrocławiu: kino „Patac” i „Stylowe”;
- w Bydgoszczy: kino „Kryształ” i „Marysienka” (synchronizator),
- w Włocławku: kino „Apollo”;
- w Siemianowicach: kino „Kameralne” (w budowie),
- w Będzinie: kino „Nowości”
- w Mysłowicach: kino „Union” (w budowie),
- w Jarocinie: kino „Wiktoria”;
- w Lipinach: kino „Słowackiego”;
- w Krotoszynie: kino „Gwiazda”.

nw 4730

Wytwórnia krajowych aparatów dźwiękowych „ELEKTROFON”

„RADJOELEKTOR”

Zakłady radio- i kinotechniczne
Poznań - Fr. Ratajczaka 33.

1877-4487

Bilans surowy

Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu

STAN CZYNNY:

na dzień 30 września 1930 roku

STAN BIERNY:

Kasa i sumy do dyspozycji w bankach emisyjnych i P. K. O.	4.292.633,67	
Pieniądze zagraniczne	1.937.041,41	
Papiery wartościowe:		
a) papiery państwowe	307.239,44	
b) papiery hipoteczne	1.911.911,54	
c) akcje	2.836.045,78	5.055.196,76
Udziały i akcje w przeds. kons.	3.965.666,35	
Papiery wart. ustaw. kap. zapas.	734.447,49	
Banki lora:		
a) krajowe	631.142,07	
b) zagraniczne	42.533,20	673.675,27
Banki nostro:		
a) krajowe	1.216.402,73	
b) zagraniczne	5.603.757,66	6.820.160,39
Weksle zdyskontowane:		
a) spółdzielni	35.811.729,44	
b) inne	73.555.135,68	109.366.865,12
Weksle protestowane		3.553.688,64
Rachunki bieżące:		
a) zabezpieczone	42.054.836,84	
b) niezabezpieczone	4.678.627,76	
c) rach. bież. ze spółdz.	11.171.724,10	57.905.188,70
Pożyczki terminowe		2.426.165,41
Ruchomości		773.454,82
Nieruchomości		20.998.826,33
Koszty handlowe:		
a) podatki i świadc. socj.	1.104.415,05	
b) inne	6.156.630,68	7.261.045,73
Rachunki oddziałów		13.833.588,11
Administracja nieruchomości:		449.123,67
Różne rachunki		2.055.463,15
		242.102.231,02
Udzielone gwarancje	9.376.450,10	
Inkaso	30.086.768,36	
	281.565.449,48	

Kapitały własne:		
a) zakładowy	20.000.000,—	
b) zapasowy	1.413.830,—	
c) rezerwa specjalna	1.000.000,—	
d) fundusz amortyzacyjny	686.170,—	23.100.000,—
Wkłady:		
a) terminowe spółdzielni	672.372,70	
b) terminowe inne	70.238.123,37	
c) oszczędnościowe	15.296.522,12	
d) à vista	33.061.259,31	119.268.277,50
Rachunki bieżące:		
a) spółdzielni	4.300.111,93	
b) inne	17.664.396,67	21.964.508,60
Redyskonto weksli:		
a) spółdzielni	18.750.924,14	
b) inne	12.339.216,59	31.090.140,73
Banki lora:		
a) krajowe	11.673.425,38	
b) zagraniczne	2.301.065,73	13.974.491,11
Banki nostro:		
a) krajowe	98.442,16	
b) zagraniczne	731.339,66	829.781,82
Wierzyciele hipoteczni		1.383,75
Procenty i prowizje		9.712.218,90
Dochód z nieruchomości		986.356,81
Różnice kursowe		515.289,45
Salda kred. rach. udz. w przeds. i pap. wart.		90.099,01
Rachunki oddziałów		15.069.854,96
Różne rachunki		5.499.828,38
		242.102.231,02
Zobowiązania z tyt. udzielonych gwarancyj	9.376.450,10	
Różni za inkaso	30.086.768,36	
	281.565.449,48	

Z rozbiórki

Wielkiego pawilonu Ministerstwa Komunikacji

na terenie P. W. K. zaraz tanio na sprzedaż w każdej ilości. na życzenie dostawa wagonowa:
ca 15 tysięcy bm. kantówki różnej grubości i długości od 10/10 do 13/18 cm. grube.
ca 10 tysięcy m. kw. szalówki.
ca 3 tysiące m. kw. 5 cent. blochów spundowanych, nadających się na podłogi do spichlerzy itp.
ca 1 tys. metr. kw. 4 cent. mocnych desek surowych.
ca 3 tys. metr. kw. papy używanej.
400 bm. rynny cynkowej leżącej i spadowej.
12 drzwi dwuskrzydłowych, 6 par drzwi wachadłowych 2,85 wys. i 2,15 szerokości z mosiężnym okuciem i kryształowym oszkleniem.
Sprzedaż na miejscu, lub Wojciechowski, Dolna Wileńska 10. Tel. 77-48.

Pracownia Manekinów

Najnowszych fasonów damskich i męskich od 20,— zł

Przerabiam stare fasony na nowe czesne
J. Sobczak
Poznań
ul. Ślusarska 5.

PEWNA EGZYSTENCJA
Do sprzedania lub wydziało z powodów rodzinnych największy i najlepiej zaprowadzony interes (dom towarowy) w mieście na Pomorzu z dobrą okolicą z towarem lub bez. Oferty pod „Egzystencja” do „I R O”, Bydgoszcz.
nw 4731

Całkowita Wypzedaż OBUWIA

po niebywale niskich cenach z powodu likwidacji
Korzystaj z okazji, spiesz się z zakupem.
I. SKRZYPCZAK, Poznań, St. Rynek 56.

Zw 29

Udzielamy najwyższe specjalne rabaty

na opony samochodowe

najlepszych fabrykatów jak: Goodyear - Dunlop - Goodrich - Michelin - Kelly - Firestone - India.

Opony w wszelkich rozmiarach stale na składzie.

Świeży towar zapewniony.

Aby się przekonać o znacznej niższej cenie, prosimy przed kupnem zbadać nasze ostatnie ceny

nw 4722

„BRZESKIAUTO” Sp. Akc.
POZNAN, ul. Dąbrowskiego 29, tel. 63-23, 63-65.

EDWARD KUBALE GDYNIA - WRZEŚNIA

ROK ZAŁ. 1900

ZAKŁADY BLACHARSKIE I INSTALACYJNE

Tel. 11-06. Srebrny medal 1907 r. Tel. 11-06.

Specjalność: Pokrywanie dachów cynkiem, miedzią, papą podw., cementem drzewnym. Zakładanie rurek, wodociągów, kanalizacji. Wszelkie przybory do wodociągów jak: rury, kurki, klozety, wanny i t. d. Zakładanie i rewidowanie gromochronów.

Dancing! Apollo! Dancing!

Restauracja - Piekary - Pasaż

Pierwszorzędne występy sił artystycznych krajowych i zagranicznych.

Najlepsz. Orkiestra w Poznaniu
początek wieczorem o godz. 10.

Co niedzielę i święta ulubione rodzinne

„Five'o clocki”
z występami artystycznymi.

Wstęp wolny! Wstęp wolny!

Wszelkie ceny niższe.

Ciepła kuchnia do rana 4-tej.

Dyrekcja.

zw 26:01

Znana ze swej dobroci

Śniadalnica i Restauracja

W. Bednarski. (Własne rzeźnictwo).

Gdynia, ul. Świętojańska Tel. 1712

poleca: tanie śniadania, obiady i kolacje. Wycieczki przybywające do Gdyni, korzystają z uprzywilejowanych cen. Dobrze pielęgnowane piwo.

nw 4731

H. Cegielski Spółka Akcyjna w Poznaniu

podaje do wiadomości, że w dniu 22 października 1930 r. odbyło się w obecności p. Dr. Jana Kręglewskiego w Poznaniu, jako ustanowionego zastępcy notariusza na obwód Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Dr. Stefana Piechockiego w Poznaniu, losowanie 100 sztuk 8% - wch obligacji Spółki. Losowanie przeprowadzono ściśle po myśli warunków i stosownie do planu amortyzacyjnego odnośnej pożyczki i wylosowano następujące numery:
556 278 875 82 797 30 31 490 968 815 138 277 993 409 956 672
14 788 638 464 177 504 306 15 155 610 920 189 689 904 917
634 301 961 902 198 897 501 202 438 724 639 48 132 361 927
521 926 880 986 958 637 253 347 302 157 226 475 81 921 286
588 636 231 70 739 568 717 69 292 213 825 166 805 778 510
929 792 311 801 416 985 44 79 289 461 928 925 169 274 683
670 740 280 507 324 624 259 870 940.

Posiadacze powyższych obligacji zawiadamia się niniejszym, że po myśli § 2 warunków tej pożyczki wylosowane obligacje wypłaca:

- 1) Kasa Główna firm H. Cegielski, Sp. Akc. w Poznaniu przy ulicy Górna Vilda 136/180.
- 2) Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu. Wpłata nastąpi za wręczeniem obligacji wraz z należnymi talonami.

nw 4815

Zarząd H. Cegielski, Sp. Akc.

Wacław Fachinetti Dr. Adam Kręglewski

MĘSKA BIELIZNA & GALANTERJA

specjalnej uwadze polecamy:

KOSZULE Zł 1950
POPELINOWE DESENIOWE Z DWOMA KOŁNIERZYKAMI

KOSZULE Zł 15-
NOGNE BIAŁE

SZALE Zł 985
CZYSTO WELNIANE

KRAWATY Zł 750
JEDWABNE MODNE DESENIE

REKAWICZKI Zł 950
SKÓRZANE

SZALE - CHUSTKI Zł 1475
JEDWABNE

PARASOLE Zł 39-
LASKI

REKAWICZKI Zł 1250
SKÓRZANE NA WELNIE

KAMIZELKI Zł 26-
CZYSTO WELNIANE z REKAWAMI

PULOWERY Zł 25-
CZYSTO WELNIANE

SKARPETKI Zł 290
FIL D'ECOSSE DESENIOWE

KALESONY Zł 1150
FIL D'ECOSSE DŁUGIE

BOGUSŁAW HERSE

GWARNA 14. TEL. 23-30.

Zaoszczędzisz

kupując stale
w firmie

J. Zagrodzki i S-ka

Zamkowa 5 przy Starym Rynku

Wielkie zapasy Najkorzystniejsze ceny
Staranna usługa.

Przekonaj się!

NA SEZON JESIENNO-ZIMOWY

polecamy nadzwyczaj korzystnie

materiały damskie i męskie, jedwabie, płótna, inletry, stołowizny, firany, kapy, obrusy, kołdry, barchany, flanele i t. d.

Wystawiamy w 4 oknach.

dw 1945/6
Wystawiamy w 4 oknach.

Wydzierżawie

z raz ca 1200 m² ubikacji, składających się z sklepów I. i II. piętra, obok stajni na 8 koni w całości lub częściowo przy Chwaliszewie 68. Zgłoszenia: W. Wawrzyniak, Dąbrowskiego 76. ZW 21505

OBIADY

treść we w bardzo przystępnej cenie wydaje
Nowy Rynek 14-15 parter, lewo.

Skromny
pokoik. Nowacka Piekary 19. Zł 35 002

Licytacja mebli (spadek)

na Gieldzie Handlowej, ul. Stawna 13, przy ul. Wronieckiej W poniedziałek, dnia 3 listopada b. r. po południu o godz. 3-czej, sprzedawac będą dobrowolnie najwięcej dajacemu za gotówkę:

pokój jadalny, pokój męski, garnitur klubowy, pokój gościnny biały, kuchnie, garderobiarz do entré. Powyższe meble są bardzo eleganckie, ciężko-dębowe i mało używane, prawie nowe. Pw 6363-57,508
Licytacja odbędzie się napewno.

Władysław Wojciechowski
uprawniony licytator i taksator ul. Stawna 13. Tel. 28-08.

Wyprzedaje się

w dalszym ciągu

na Gieldzie Handlowej, ul. Stawna 13, nar. ul. Wronieckiej z wolnej ręki codziennie od godz. 9 rano do 6 wieczorem pozostaje z licytacji:

13 dywanów różnej wielkości i jakości, 2 mostki, klimat, chodniki z metra, obrusy kolorowe z serwetkami czysto lniane na 6 i 12 osób. Taksy niższe.

Władysław Wojciechowski
uprawniony licytator i taksator, ul. Stawna 13. Tel. 28-08. Pw 6365-57,509

L. czyn 2. K. 13/29-12 PRZETARG PRZYMUSOWY. Nieruchomość położona w Chlebowie i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Chlebowo tom 14, wykaz nr. 23 i 62, na imię Rozalii Smoczykowej z d. Twardowskiej, zostanie dnia 8 stycznia 1931 r. o godz. 10 przed poł. wystawiona na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 14. Sprzedac się mająca nieruchomość stanowi zagrodę złożoną z domu mieszkalnego, stodoły, chlewów i szopy, oraz roli, o łącznej powierzchni 2 ha 82 a 90 m. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 10. 3. 1930 r. Września, dnia 16 października 1930 r. Sąd Powiatowy. nw 4814

PRZETARG PRZYMUSOWY

W poniedziałek, dnia 3 listopada 1930 r., o godz. 12-iej w południe, sprzedam w moim biurze przy ul. Przemysłowej 41 publicznie najwięcej dajacemu za gotówkę:

udział w firmie Piekarnia Mechaniczna i Młyn Parowy „Lechia”, Sp. z o. o. w Poznaniu, ul. Chlebowska 1, w kwocie 7000 zł. nw 4731
P. Stefaniak, kom. sąd. z pol. Poznań, ul. Przemysłowa 41.

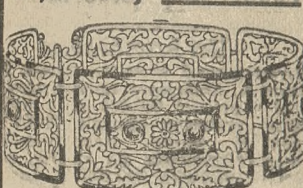
OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (naprzykład: z 18924, n 2735, d 1790 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Najsolidniej UBEPIECZA

człowieka ZŁOTO!

Gdy masz biżuterję, nie potrzebujesz w razie potrzeby od nikogo POMOCY! Sam sobie dasz radę!

Branżoletki złote od zł 15,-
Pierścionki „ . . . 15,-
Zegarki damskie „ . . . 70,-
„ męskie „ . . . 200,-
poleca

znana od r. 1899 firma
W. MAYER właśc. L. Malaszkowski
ul. Nowa 11
w 681 41-2

TYLKO

Lakiery Emalje Farby marki „SMOK”

są najlepsze i najtrwalsze. Kto „Smokiem” maluje. Nigdy nie żałuje. ZW 6804

Zadziwiająco

ładne i świetnie szyjące maszyny do szycia z fabryki światowej sławy oddane tanio
T KONIIEWICZ. Poznań, plac Nowomiejski nr. 1 a. parter, prawo. ZW 2804

KOGUTY RASOWE

białe Amy Lyhoray 10.- zł
złote Orpinzouy 12.- zł
Kaczory
duże białe Pekingi 15.- zł
Kaczki
duże białe Pekingi 10.- zł
ma do oddania

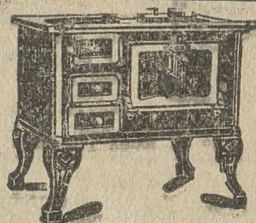
Dwór Pisarzowice
powiat Kępno Wilk. ZW 26246

FELIKS KUCHTA

Gdynia, ul. Starowjejska (Stara Apteka)

zaprzyjęzony i zastapiony na Okręg Pomorskiej Izby Przemysłowej - Handlowej w Grui zjazdu.

Rewizor ksiąg i biegły dla spraw handlowych. nr 4794

Piece

kuchnie westfalskie, rury, kolana, płyty, kregi, kuchenki gazowe, naftowe

A. Koszewski,
Poznań, Stary Rynek 61. Pw 490-1216

Kuchnie kompletne

s-ry kuchenne, stoly, regaly do akt, ksiazek, lustra, lezanki, szafy, plandeke 3x4 m. kupi Poznanski Dom Komisowy Dolniczanska 3. tel. 21 26. Pw 60-44.108

Napisowe slowo (tjasto) 30 groszy, kazde dalsze slowo 20 groszy, 5 liczb = jedno slowo, i, w, z, a = kazde stanowi 1 slowo. Jedno ogloszenie nie moze przekraczac 50 slow.

SPRZEDAZE

Mebel

po znacznie zniżonych cenach poleca K. Bakoś, ul. Wielka 12 rw 12 075

Ogród

Fuszczykowsko blisko dworca - sprzedam. Adres wskaze Kurjer rw 12 142

Dom

z ogrodem w Poznaniu sprzedam przy wpłacie 18.000 zł. Pieszczyński, Seweryna Mielżyńskiego 3, III pr. nw 4011

Wyprzedaje

serwis obradowe 127 czesci po znacznie zniżonych cenach, warunki dogodne, wycozam porcelane i szklo na kazda uroczosc. Marjann Lesiński, ul. Wroniecka, tel. 2916. rw 12 158

Futro

damskie bronzowe 120 złotych, futrzane kamizelki męskie i damskie do 10 zł. nowe sprzedaje Polwiejska 37. Wiertel. ZW 35 936 6

Antyki

Salon mahoniowy, inkrustowany i rozmaite meble, obrazy, zegary, świeczniki na sprzedaż. Skarbowa 4, parter, lewo. ZW 35 909

Pianino

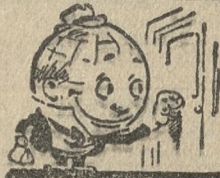
korzystnie. Marsz. Focha 59. III. prawo. ZW 36 067

Flak

limuzyna, jak nowa 5.900.- Zgłoszenia piśmiennie. Andersz, Małe Garbary 3. II. ZW 36 065

Sypialnie

ładne, bardzo tanio poleca pracownia mebli Kwiatowa 6 rwp 12165

Świat puka, otwórz drzwi!

20 radiostacji z całej Europy można codziennie slychac, majac doskonaly 3 lampkowy radioaparac „Halovox” 2 letnia gwarancja daje „Elektrovox”. Inż. J. Rutkowski, Polwiejska 30, tel. 5830. Doskonale plyty, wysmienite gramofony. Pw 6351-44.93

Restauracja

z 5 ubikacjami na sprzedaż. Helckel, Św. Wojciech 27. ZW 36 037

Wóz

rečný 4-kolowy sprzedam. Adres Kurjer ZW 36 069

Samochód ciężarowy

marki „Fiat” 3 tonnowy w zupełnie dobrym stanie na pełnych gumach bardzo tanio do oddania Łaskawe zgłoszenia Kurjer ZW 36 026

Łóżka

metalowe rozkładane, kanapy, lezanki, materace, najtaniej za gotówkę, raty. Sirzelecka 31. ZW 981-2

Gramofon

szafkowy tanio sprzedam. Ulica Słowackiego 48, II. pietro, prawo. jw 4979

Wyprzedaj

całkowita fartuchów szatowych, swetrów, pulowerów, garsonok, parasoli i zabawek Warszawa Skład Fabryczny Jadwiga Podbielska Poznań Wielkie Garbary 40 narożnik Wodnej. ZW 36 016

Bemberga

pończochy 3 90 prima Bemberga 7.50 jedwabne do prania 1.60. 2.25 Fildecose 3.25 prima Fildecose 3.80. Warszawski Skład Fabryczny Jadwiga Podbielska Poznań Wielkie Garbary 40 narożnik Wodnej. ZW 36 017

Ogródek

działkowy przy ul. Bukowskiej zaraz sprzedam z powodu choroby. Staszica 26. II., lewo. jw 4976

Transmisja

z walkiem 3.48 m. dwa kola zapadowe 42 i 48 cm średnicy z dwoma przystawkami. Korzystnie sprzedam. Zgłoszenia Kurjer ZW 36 027

Pończochy

piękne, dobre, tanie. A. Szymański. Poznań sw. Marcina 1. specjalny skład pończoch. Pw 5 952/53-43.18/21

Gramofony

plyty, mechanizmy Sprzedaj po najniższych cenach. Feliks Bałon, Woźna 12. Pw 6029/30-57.452/3

Maszyna

siłkowa na sprzedaż. Kuśnierki. Zielona 5. ZW 36 04 2

Mebel

na dogodnych warunkach poleca Marcin Zytkowiak. Chwaliszewo 5. Woźna 12. (Dom Mebli). Centralne ogrzewanie. Gwarantuje za suchy towar. ZW 35 361-31

Maszynę

damską, aparat fotograficzny sprzedam. Drużbackiej 1. II lewo. ZW 35 847-8

Sprzedam

półciężarówkę Fiat 501 gotowa do jazdy. Cena 2.000. Polna 28, cukiernia. ZW 35 907-8

Singera

damską sprzedaje Szamarzewskiego 19. II lewo. ZW 35 849-50

Kanarki

premijowane sprzedaje Borzyński. Górna Wilda 65. ZW 35 885-6

Najtańsze źródło

zakupu własnego wyrobu czysto wełnianych pończoch, skarpet. Nowy Rynek 9-10. ZW 35 905-6

Sypialnie

debowe kompletne złotych 565. Jadalnie debowe z złotych 585. Wszelkie meble kupisz tanio na raty wprost Fabryka mebli Władysław Pomykał Poznań-Sródka. Gylbiańska 9. telefon 19-59. ZW 35 893-4

47

mórg ziemi buraczanej, zabudowania maszynowe inwentarze kompletne przy szosie. cji i w mieście. Cena 22.000. wpłaty 10.000. reszta Bank Rolny na 30 lat od Niemca. Agencja Długa 5. ZW 35 884-5

Platformę

na ca. 100 cfr. w dobrym stanie sprzedam tanio i łaskawe zgłoszenia Kurjer ZW 36 025

Tanio

sie ubierzesz uameblujesz w Domu Komisowym sw. Marcina 78 a Pw 10 345

Wyprzedaje

meble po zniżonych cenach tylko krótki czas Szpryngacz ulca Wielka 13. Pw 3 107/3

Tylko

Zł 12,50
kosztują u mnie śniecowe bierzwszorzędny gatunek. Obuwie damskie i męskie zniżone ceny. - Bazar Obuwia. Kasprzak. Pocztowa 2. Pw 5646-42.71

Maszynę

Singera damską Grudzieńce 47 b podwórce prawo parter. ZW 35 623/4

Na sprzedaż

futro damskie sealowe wielk 49 futro męskie czarne sukne kotnierz z wydry wielk 46 szal futrzany, ameryk opou. Zgłoszenia: Podgórna 9 I P Pw 6352-44.114

Maszynę
do szycia gabietowa oraz jedna do 75 zł sprzedam. Rybaki 9. składowa. zdw 35 728/9

Futra
skórki, blamy, ceny hurtowe. — Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska). zdw 34 271-2

Platformę
25 cetr., wózek ręczny sprzedam. Zwierzyniecka 23. zdw 49 71/72

Łóżka
metalowe własnego wyrobu tanio. Kantorczyk Św. Marcina 4. rw 12 11-12

Futro
kożuch tania Focha 53. II. lewo zdw 35 977

Olbrzymi
wybór w kapeluszach, w koszulach i w krawatach po wyjątkowych cenach poleca znana firma A. Pietrzykowski, Wielka 8. Pw 6 314 37.32

Restaurację
wyszynk wódek sprzedam. Adres Kurjer zdw 35 713

Sprzedam
tania biurko, krzesło, stół, maszynę do szycia, ławkę, krzesła, kożuch, duży obraz, lustro, pościel, kożuch, rower dobry, motocykl, lornetkę, rozmaiteści, damski płaszcz. Rybaki 7, podwórko, lewo III., p. lewo. zdw 35 790

Skład
papieru, cyzar i wypożyczalnia książek z towarami lub bez zaraz na sprzedaż. Górna Włda 36. zdw 35 975

Futra
Posiadam na składzie piękne futra: karakulów, ichreń, piżmowce, seale, żrebec w najlepszych jakościach w różnym kolorach wykonanie pierwszorzędne po cenach bardzo przystępnych i oraz skóry blamy, wydrę we wielkim wyborze. Lajewski, Poznań, ul. Fredry 1. zdw 35 980

Sprzedam
wózek dziecięcy. Kolejowa 12. Kubioka. zdw 35 659

Futro
męskie opuszone w dobrym stanie 350 zł sprzedam. Skarbowska 17, podwórko, IV. piętro. zdw 35 660

Płaszcz
damski zimowy tania sprzedam. Mostowa 14 a IV. piętro. zdw 35 649

Kanarki
różne śpiewaki od 15 zł oraz samice sprzedaje. Skarbowska 17, podwórko, IV. piętro. zdw 35 661

Jadalnię
dębowa mało używana korzystnie sprzedam zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 665

Pończochy
„Bemberra“ 4,90 „Bemberra“ 4,90 „Atlantia“ reprezentacja Plac Sapieżyński 4 II. piętro. Pw 6368-57.510

Futra
lisy, skóry, każdy kupić powinien najtaniej — gdzie tylko u Dobrowolskiego, Marcina 1 zdw 34 937

Fabryka win
Sp. z o.o. ziódło złota, duże przedsiębiorstwo z dobrą przeszłością tania do oddania. Może być przełożona. Oferty Kurjer Poznański pod dw 1831 a.

Fabryka octu
stara firma korzystna tania do oddania. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod dw 1830 a

Pianino
niemieckiej marki, prawie nowe sprzedam. Piotra Wawrzyńska 17, II. prawo. zdw 35 508

Radjo
czterolampowe kompletne sprzedam. Marcina 33. III. lewo. zdw 35 555

Meble
eleganckie i skromne tania tylko w fabryce Juliana Weclawski, ul. Św. Rocha 3 (Miasteczko). zdw 35 283

Wózek
dla chorego tania sprzedam. ul. Słowackiego 43. II. p. prawo. jw 4963

Pończochy
Specjalny skład pończoch damskich, dziecięcych do cenach fabrycznych Bieliza damska, meska dziecięca wielki wybór Jan Lewandowski, Poznań, Dąbrowskiego 54 zdw 95 929

Grzyby
suszone najtaniej. Kielczewski, Żydowska 4. zdw 35 754

Pianino
zagraniczne 950 zł sprzedam. Prusa 20. IV. Suchanek. zdw 35 741

Dom dochodowy
w najlepszym położeniu Gniezno sprzedam z wpiśta 100—125 tys. zł. Zgłoszenia: Gniezno, skrytka pocztowa 35. zdw 35 706

Fabryki mydła
i proszków do prania (urządzenie) w Gnieźnie sprzedamy na dogodnych warunkach. Zgłoszenia: Gniezno, skrytka pocztowa 35. zdw 35 704

Na sprzedaż
4 zesuwane stołki, 9 małe foteliki wiedeńskie, 1 piecyk kuchenny, gazowy, 1 ławka kuchenna biała, 1 stojak do kwiatów i kubel miosiczy. Gwarna 15 II. piętro, lewo. zdw 35 708

Okazja
Meble solidne, a dobrego materiału wykonane po niższych cenach sprzedaje magazyn mebli Andrzejewski, Łazarz, Marszałka Focha 38 zdw 35 714

Futro damskie
perskie — karakul, koźmier, skunksy nowe okazynie do sprzedania przez grzeźno: Salon Mód „Mira“, Marsz Focha 36. zdw 35 704

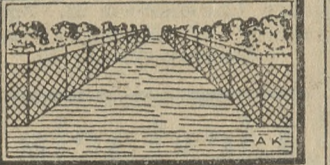
Radjo
4 lampkowe głośnik Philipsa, akumulatory, Piorkowska, Niegoleskich 1. zdw 35 571

Drzewo
opałowe, duże niecki tania sprzedaje. Jan Domeracki, Waly Jagiello 46, telefon 16.67 zdw 35 626

Skład
kolonialny z mieszkaniami. Informacja: skład zegarmistrzowski, Górna Włda 36 zdw 35 263

Meble
używane kupie — sprzedaje, także nowa na składzie Rapp, Podgórna 6. zdw 98 550

Ploty druciane
szybko udoskonalone, pierwszorzędny materiał bezkonkurencyjnie tania tylko w „Drurowni — Poznań“ (założ. 1906 r.) ul. Św. Marcina 45 a. Pw 5632-41.97

Okna
pojedyncze w rozmiarze 1x1,40 nie okute tania sprzedaje Jan Domeracki, Waly Jagiello 46 telefon 16.67. zdw 35 627

Zakład
fryzjerski, dobrze prosperujący, przy ruchliwej ulicy z przyłączeniem mieszkaniem sprzedam — Adres wskaże Kurjer zdw 35 543

Dom
dwupiętrowy sprzedam. Poznańska 15. Agenci wykluczeni. zdw 35 486

Fotoaparat „Leica“
sprzedam korzystnie Oferty Kurjer zdw 35 214

1 900 mórg
bonitacji 3 marki, wspaniały pałac, z żywym i martwym inwentarzem sprzedam po 270 złotych za morgę. Wpłata dogodna. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 206

Okazyjnie majątek
ziemski 8 włók, ziemia oszpeconoburacząca od Warszawy 60 kilometrów z powodu choroby sprzedam lub zamienię na dom dochodowy. Zgłosić się poczta Nakielski, woj. Warszawski, Kalinowski majątek Kędzierzawice nr 4604

Motocykle
używane Rudge — James — Sa rola — Indian — okazynie — Maik, Wrocławska 14 Pw 6022 43.179

Naręczonym
zareczynowe pierścionki, ślubne obrączki, zegareczki ręczne, ceny 16 do 100 zł. Dla napraw własną pracownią polecam C. Chwiłkowski Poznań, Św. Marcina 40. zdw 35 834

Zaczisna posiadłość
wolnostojąca w pięknym ogrodku dla rodziny pragnącej wspaniałego życia spędzić wygodnie i spokojnie, ciche lecz kulturalne miasto blisko Poznania, 8 pokoi, sprzedam. Zgłoszenia „Par“, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11 pod 57.438 Pw 6099-57.438

Samochód
w dobrym stanie sprzedam lub zamienię na motocykl. Ostrówek 10, III. zdw 35 786

Maszynę
do pisania sprzedam korzystnie Strzałkowski, Ostrówek 10. zdw 35 787

Sprzedam
skład kolonialny przyległym dwupokojowym mieszkaniem — dzierżawa 50 zł miesięcznie. — Oferty Kurjer zdw 35 777

Piec
kafowny przenośny sprzedam. — Adres wskaże Kurjer zdw 35 776

Skład
cukierków z powodu choroby, zaraz na sprzedaż. Gdzie? wskaże Kurjer zdw 35 795

Gdynia
Parcela budowlana 600 kwm. w centrum sprzedam. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 698

Motocykl
Rudge Whitworth 5 konny korzystnie sprzedam. Adres Kurjer zdw 35 810

Samochód
dorożka „Fiat“ z koncesją bardzo korzystnie sprzedam. Informacje tel. 3082 Pw 6055-4431

Drut kolczasty
ocynkowany, używany tanio. — „Przewodnik“, Św. Marcina 30. Pw 56 47-42.65

Płaszcz
damskie ostatnie w wołci najtaniej 75 osobowe 45.50 angielskie 52.90 — korzety 120, modele 190 garsonki, wełniane 24.90 pulawery 5.60 sweterki 3.90 „Bazar Konferencyjny“, Stankiewicz, Stary Rynek 84 na rożniku Zamkowej. Pw 5 623 57 197

Zakład fryzjerski
damsko męski, dobrze prosperujący, najruchliwsza ulica odami na własny rachunek dzielnicy fachowcowi, Kaucja 2000, Zgłoszenia Kurjer zdw 35 781

Radjo
z głośnikiem, lustro, łóżka z powodu wyjazdu sprzedam tanio. Św. Jerzego 4 III., prawo. zdw 35 812

Parcele
budowlane Łazarz 5 minut od tramwaju tania sprzeda Piechowiak, Górczyńska 30. zdw 35 690

Jadanię
dębowa sprzedam półdarmo. — Adres wskaże Kurjer zdw 35 205

Futro
damskie, dobre, piszczańki średni wzrost, sprzedam. Ogładać 2-4 godz. Miłyńska 3. II., prawo. zdw 35 679

Cukiernicy!
Nowoczesna książka fachowa korzystnie sprzedam. Obejrzeć od 17—19. Małeckiego 4. składowa zdw 35 673

Limuzyna
Fiat 509, 4 osobowa, dobrze utrzymana sprzedam zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 668

Wytwórnia
cukierków, pierników w mieście powiatowym, dobrze prosperująca z powodu stosunków rodzinnych natychmiast na dogodnych warunkach na sprzedaż. Zgłoszenia Agentura Kurjera Poznańskiego Leszno. nr 4890

Pierze i puch
high czyste wyroby pościelowe — koldry puchowe — poduszki dekoracyjne najtaniej! EMKAP Poznań ul. Wrocławska 30 tel. 58-03 Pw 4051-33.137

Drabkę
domowa, stojak do garderoby tania sprzedam. Niepięgi, Szyperska 20. zdw 35 851

Gramofony i płyty
z gwarancją zniżone ceny St. Jarosz, ul. 27 Grudnia 3. zdw 35 84

Sypialnie
ładne bardzo tania. Zgłoszenia restauracja Warta Stary Rynek 22. zdw 35 841

Fortepian
sprzedam tanio. Dopieralski, Górna Włda 29. zdw 35 868

Brylanty okazynie
zegarki, ślubne obrączki, wszelka biżuteria. Najtańsze źródło zakupu. Zygmunt Kutzner, Św. Marcina 50. (Narożni dom ulicy Kantaka). zdw 35 922

Skład żelaza
i sprzętów kuchennych przy głównej ulicy Bydgoszczy jest niżej pół ceny zakupu towaru. To jest za 5.000,— zł. gotówka natychmiast do przejęcia. — Robert Poralla, Bydgoszcz, ul. Gdańska 152. Pw 6345-63.726

Skład
kolonialny, 2 pokoje kuchnia na sprzedaż. Adres wskaże Kurjer zdw 35 928

Następne 12 tysięcy
szklanek do herbaty, kawy nadoszy sztućka tylko 10 groszy. — Tamże szklana porcelana, alpaka, szkło, lampy jak najtaniej. Hurtownia Porcelany, Wroniecka 24 podwórko. zdw 35 892

Przybory
dla fryzjerów, grzebienie, maszynki, spirytusowe najtaniej St. Wenzlik, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 19. d w 1649

Motor
Benz 5 kon. w dobrym stanie tania sprzedam. Park Rozrywkowy, Droga Debińska, zdw 35 882

Skład
cukierków w Lesznie zaprowadzony ruchliwa ulica mieszkaniem korzystnie sprzedam Zgłoszenia Agentura Kurjera Poznańskiego Leszno. nr 4890

Parcela
pod budowę zatwierdzona przez Magistrat przy alei Określonej za Cytadela 5 zł. za mkw. na sprzedaż. Oferty Kurjer zdw 35 867

Skład
pokój na każdą branżę odstąpię. Jerzego 1. zdw 35 873

Duży
skład przy Starym Ryнку na bardzo korzystnych warunkach do odstąpienia. Adres wskaże Kurjer zdw 35 874

Maszynę
Singera mało używaną tania sprzedam. Wodna 27. II. piętro, Jachnik. zdw 35 766

Łóżka
składane z materacem dla służby (a 20 zł.) Adamski, Piaskowa 6/7. zdw 35 912

Parcele
Debiec 1750—2000 m sprzedam korzystnie. Dudek, Wielkie Garbary 34. rw 12 141

Pianino
Carl Ecke. Adres Kurjer zdw 35 920

Meble
używane kompletne urządzenie na jeden pokój korzystnie sprzedam. Św. Czesława 3. I. Wichniarek. zdw 35 919

Jedwabne
suknię z powodu żałoby sprzedam Kantaka 3. II. Pw 6355-44.119

Beczki
dębowe, barele raz używane od tuszycy jada, nych pojemność około 150 litr tania odda Michałowicz, Poznań, Cieszkowskiego 6. telefon 28-85. Pw 6336-44.120

Sprzedam
korzystnie palta męskie na średnią figurę. Dąbrowskiego 33 III. lewo. zdw 33 387

Sygnety
herby monogramy na kamieniu b i metalach Ceny niskie T Gasiorow ski, Św. Marcina 34 telefon 55-28 dw 1 833

Wilk
rasowy ostry 50 złotych. Wierzbicice 28. Suszykiewicz, zdw 36 060

Skład
galanteryjny w dobrym punkcie okolica Starego Ryнку, z wielką piwnicą, dzierżawa tania na wszelką branżę do odstąpienia. Oferty Kurjer zdw 36 051

Pianino
Ecke, Prof. Poradowski, Golebia 1. mieszkanie organisty 4—6 zdw 35 945

Tanio
kilka leżanek, kanap sprzedam Pracownia tapicerska W. Ksoń, Wielkie Garbary 43 zdw 35 913

Płaszcz
damskie nowe sprzedam tanio Adres Kurjer zdw 35 949

Willa
w Poznaniu dwumieszkanowa przy tramwaju 1 mieszkanie 3 pokoje kuchnia opróżni się dla kupującego z ogrodem, cena 38 tys. zł. wpłaty 26 000 reszta po dwóch latach Oferty Kurjer Poznański zdw 35 953

Dykty
klejone, drzewo stołarskie i budowlane kupuje się najtaniej w firmie E. Kowalkiewicz, Strzelecka 14 a. narożnik Raczyńskich zdw 35 954

Bandonjum
zagraniczne wielka ilość nut sprzedam. Różyńska, Półwiejska 31. zdw 35 987

Radjo
kompletne 3 lampkowe sprzedam. Różyńska, Półwiejska 31. zdw 35 986

Siwym włosom
przywraca pier wotry kolor Jwentyna but 3.50 zł jedynie firmie St. Wenzlik Poznań Al. Marcinkowsk. 19 dw 1 648

Parcela
każdej wielkości, wszystkich dzielnic Poznania sprzedajemy. Biuro Techniczno-Agrarne, Plac Wolności 9. zdw 36 003

Wózek
dziecięcy sprzedam. Działyńskich 10. wysoki parter lewo. zdw 36 000

Salon
„Empir“ złocono lakierowany, o raz ładnie sprzedam korzystnie zakład rzeźbiarsko-stolarski P. Pliński 2. (Wilda). zdw 36 001

Sztucer
futeralem nabojami, korzystnie sprzedam. Zupańskiego 2. m. 8. zdw 36 009

Sprzedam
frak na średnią figurę. Karaban, znawska 13. zdw 36 024

Skład
odzież, dobrze prosperujący, z stałą dostawą dla władz w centrum miasta Poznania zaraz na sprzedaż Oferty do Kurjera pod zdw 35 883

Futro
szopy, męskie, prawie nowe sprzedam. Romana Szymańskiego 2. I. piętro, prawo. zdw 35 614

Sprzedam
nowe dębowe stoły wyciągane Stolarska, Gen. Umieńskiego 8. zdw 35 582

Salon
masy orzech sprzedam Plac Nowomiejski 1 a. parter, prawo. zdw 35 577

Futro
damskie, dobre sprzedam. Plac Nowomiejski 1 a. parter, prawo zdw 35 576

Drogerja
dobrze prosperująca w mieście powiatowym tania do nabycia Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 35 575

Papilotami
f-lowanie włosów daje piękność i powab, cena tuzina 3, 4 i 5 zł Płyn do zwilżania włosów but. 1.50 zł. Wenzlik, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 19. dw 1730

Płaszcz
damskie nowe sprzedam tanio. Stanek, Górna Włda 65. zdw 35 883

Mala
resztówka uroczna położona — posiadłość — zdrowotna miejscowość — las — sad — ogród — szparagarnia willa 8 pokoi blisko stacji do sprzedania. Zgłoszenia do Kurjera nr 4722

Płaszcz
damski limit, karakulów, płaszcz męski czarny w dobrym stanie sprzedam. Wiadomości od 9—19. Niegoleskich 7. parter, lewo. zdw 35 601

Antyki
wielki wybór inne używane rzeczy. Pocztowa 22. składowa Pw 5 935-57.394

Sprzedajemy
okazyjnie kilka stołów, 1 biurko, 1 bibliotekę i piece żelazne. „Powszechne Towarzystwo Elektryczne AEG“, Magazyn Św. Marcina 41. zdw 35 545

Klubowy
szatnia eleganci jak nowo sprzedam 225.— Grobla 4. I. Lewicki. zdw 35 998

Piękny Chevrolet
roadster, 2 osobowy, 4 cylindrowy, jak nowy, tania na sprzedaż. „Komna“ Poznań ul. Dąbrowskiego 83/85. zdw 35 617

Singera
maszyna krawiecka korzystnie na sprzedaż. Adres Kurjer zdw 35 997

Wózek
dziecięcy, modny sprzedam — Asnyka 4. Marszałek Jeżyce. zdw 35 599

Dom
z dwoma sypialniami sprzedam. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 500

Dom
dochodowy czteropiętrowy w Gnieźnie sprzedam za 20 000 zł i obicje hipotek. Piśmienne zgłoszenia Kurjer zdw 35 587

Sprzedam
cieńzarówkę, Warszawa Serolii, Dąbrowskiego, Cieplik zdw 35 584

5 KUPNA

Brylanty
złoto, srebro, itd kupuje F. Tarowska Poznań Plac Wolności 11 Pw 11 956

Dom
wille osobno położona, przy mieście, z wielkim ogrodem opłotowane, bez lokatorów, z wygodami kupie. Oferty z opisem i ceną do Kurjera nr 4723

Kupię
futerko damskie i lisa w dobrym stanie tania Oferty Kurjer zdw 35 600

Brylanty
złoto, srebro kupuje Szuk, Plac Wolności 5. Pw 6043-44 12

Składu
próżnego z mieszkaniem poszukuje, ewentualnie urządzenie towar odkupie Oferty Kurjer zdw 35 635

Bibliotekę
dziel polskich kupie. Oferty Kurjer zdw 45 594

Powózkę
mniejszą na kuce nowa lub używana kupie Oferty Kurjer zdw 35 628

Okno
wystawowe, możliwe z wejściem i żaluzjami, mniejszej 2 mtr. szerokie, 1 metr głębokie kupie. Wrzesińska, Grodzisk Szeroka 10. zdw 35 689

Półmiski
I i II porcyjne platerowe, kupie. Oferty Kurjer zdw 35 677

Wannę
łazienkową, emalib kupie Zgłoszenia Kurjer zdw 35 657

Tokarnię
długości 50—100 cm kupie. Zgłoszenia Szlachetka, Ostrów, Kolejowa 26 zdw 35 654

Fortepian
zaraz kupie. Cena Kurjer zdw 35 756

Materiał
na ubranie, płaszcz, kupie. Karczmarz zdw 35 743

Kupię
co tydzień większą ilość tłumaczy, gazet i kur. Oferty z ceną Kurjer zdw 35 726

Kamienica
przy wpłacie 80 tysięcy w Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 35 816

Zamienię
Forda na motocykl, ewentualnie parcele dopłace Kurjer zdw 35 827

Wspólniczka
Rzeczpospolitej 2, III. piętro, lewo. zdw 35 891

Kupuję
za gotówkę meble wszelkiego rodzaju rzeczy. Dom Komisowy Podgórna, 2. Pw 3884

Piec
szamotowy mały, wielkość, cena Kurjer zdw 35 923

Złoto, srebro, brylanty
kupuje stale. Zygmunt Kutzner, Św. Marcina 50. zdw 35 921

Motorek
elektryczny 220 wolt 4 P. S. prad stały. Lis. Żydowska 27. telefon 29.01. zdw 35 902

Sypialnia
używana, gabinet męskie, biblioteka, garnitur klubowy, skórzana, gobeliny i t. p. biurko, damskie, męskie kunuje. Poznański Dom Komisowy Dominikańska 7. 27. 21.26. Pw 6350-44.106

6 KAMIENICE

L. hipoteka
Dam 15-20 tysięcy na dom w Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 35 712

Za 55.000 zł
gotówka lub hipotekami ew. papierami procentowymi odstąpię udział w większej fabryce w Poznaniu w pełnym biegu, przynoszącej poważne zyski, w branży bezkonkurencyjnej, z powodu zmian rodzinnych. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 35 863

10-12.000 zł
pożyczki za wysokim oprocentowaniem zabezpieczonym w dolarach, amerykański, poszukuje przemysłowiec, na krótki czas. Spieszne zgłoszenia proszę do Kurjera zdw 36 029

6-8.000 zł
na czas od 3-4 miesięcy, zależnie od urody poszukuje się dla przemysłu z dobrem procentem i pełną gwarancją. Zgłoszenia przyjmuje Kurjer zdw 36 031

Fabryka
artykułu spożywczego w Poznaniu, renomowana, dobrze zaprowadzona, zyskająca się poważnym rynkiem zbytu, zaraz do oddania. Do przejęcia potrzeba 50 000 zł. gotówki. Łaskawe zgłoszenia interesentów do Kurjera zdw 36 030

8 DO WYNAJĘCIA

3 pokoje
kuchnia, łazienka ogródek do wynajęcia od gospodarza Kurjer zdw 35 278

Mieszkanie
1 pokojowe do wynajęcia. Gospodarz. Tyżyk, ul. Jeżycka 26, zdw 35 449

Mieszkanie
czteropokojowe, frontowe, komfort, wygodny, średniemiasto, wysoki parter wskazuje Kurjer Poznański zdw 34 669

2 pokoje
balcon, entré, umeblowane niekropujące, odnajmę. Matejki 7, I, prawo. zdw 35 611

Mieszkanie
ze składem wprost od gospodarza do wynajęcia. Lipowa 14, Dębiec (kolonia), od 4-6, zdw 35 578

Okazja dla lekarza!
6-7 pokojowe mieszkanie przy Starym Rynku, ewent. część odstąpię bardzo korzystnie. Możliwość zamiany na 6 pokojowe z centralnym ogrzewaniem. Oferty Kurjer zdw 35 621

Mieszkanie
w Miłosławiu, 4 pokojowe, komfort, do wynajęcia bez odstępnego. Krawiec damski lub krawczyń mieliby powodzenie. Zgłoszenia Nieman, Miłosław, powiat wrzesiński, zdw 35 410

Mieszkanie
w Miłosławiu 6 pokojowe, komfort, do wydzierżawienia bez odstępnego. Lekarz dentysta miałby powodzenie. Zgłoszenia Nieman, Miłosław, pow. wrzesiński, zdw 35 409

Mieszkanie
5 pokojowe, komfort, przy Skarbowej odrestaurowane, spiesznie „Osadopol”. Rzeczywiście! 9, zdw 35 634

Dwupokojowe
mieszkanie wynajmę. Dębiec, Wiśniowa 73, zdw 35 633

Mieszkanie
6 pokojowe komfortowe, partowe, centrum z ogrodem, czynsz 2 lata zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Wiadomość: Reja 2, Karłowicza, od 3-4, zdw 35 707

Pokój
i kuchnię korzystnie odam w Żabikowie. Wiadomość: Chelmiński, 27 Grudnia 4, zdw 35 709

4
pokoje kuchnia od gospodarza miesięcznie 100. Adres Kurjer zdw 35 718

Sześciopokojowe
mieszkanie wprost od gospodarza, czynsz 2 lata zgóry. Oferty Kurjer zdw 35 818

Mieszkanie
4 pokojowe z wygodami wartościowymi meblami wskazuje Jasieński, Łazarz, Łódzowa 9, zdw 35 806

Od gospodarza
trznokojowe mieszkanie, Łazarz, pierwsze piętro. Oferty Kurjer zdw 35 903

4
pokoje komfort, Rynek Włdecki IV piętro, przejęcie mebli. Zgłoszenia Kurjer zdw 34 695

Gospodarz
wydzierżawi 5 i 4 pokojowe mieszkanie, zaraz, średniemiasto. Kurjer zdw 35 772

Pokój
z kuchnią wynajmę gospodarz. 1 1/2 roku dzierżawa 1.500 zł. Zgłoszenia Wierzbicice 18, skład kolonialny, zdw 35 778

Mieszkanie
jednopokojowe z kuchnią zaraz wzrost od gospodarza. Adres Kurjer zdw 35 7478

Trzypokojowe
dwojokojowe za dzierżawę — Mroczkowski, Wąły Królowej Jadwigi 11, skład, zdw 35 947

Komfortowe
mieszkanie 5 pokojowe dzielnica wspaniała, czynsz 350 zł wskazuje Hurtownia Porcelany Września, Łaska 24, telefon 72 49, zdw 35 943

Mieszkanie
3 pokojowe eleganckie za zgodą gospodarza odstąpię. Reja, Kłóńskiego 13, zdw 35 965

Mieszkania
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 pokojowe do oddania. Wiza Sew Mielżyńskiego 25 I, lewo front, zdw 35 960

Skład
kolonialno-spożywczy z towarami i mieszkaniami 2.000 zł. Września, Zamkowa 19, nw 4896

Mieszkanie
2 pokojowe, kuchnia warsztatem stolarskim, w Mosinie w rynku do wynajęcia. Zgłoszenia Restauracja Poznań, Ratuszowa 31, zdw 36 062

9 SZUKA MIEZSK.

Poszukuję
mieszkania 5 6 7 pokojowego od gospodarza czynsz 1-2 lat, do Kurjera zdw 35 186

Prośba
do PP. właścicieli domów. Niewidoma, spokojna wdowa z córką prosi o mieszkanie o 1 pokoju z kuchnią tylko za punktualną dzierżawą miesięczną. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 35 181

Mieszkania
komfortowego 3 lub 4 pokojowego na Łazarzu. Jeźdźcach poszukuje solidny lokator. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 483

Poszukuję
2-3 pokojowego mieszkania z przyległościami. Place dzierżawę za 2 lata zgóry i daję bezpłatnie na całe lato mieszkanie na letnisko w pięknej okolicy (Jeziorko), składające się z 2 pokoi i kuchni. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 35 620

Dla lekarza
poszukuje 2-3 pokoi umeblowanych w centrum miasta. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 711

Poszukuje
się mieszkanie 2-3 pok. z kuchnią wprost od gospodarza możliwość w średniemiasto za czynszem rocznym. Zgłoszenia Kurjer jw 4970

Małżeństwo
bezdzielnego poszukuje mieszkania 1 lub 2 pokojowego z kuchnią wprost od gospodarza, portierstwo, niewykłuczone, również światło, instalacje, ogrzewanie centralne w praktyce. Oferty Kurjer zdw 35 933

Dwóch pokoi kuchni
poszukuje właściciel domu dla siebie, czynsz obojętny. Oferty Kurjer zdw 36 043

Szukam
3 pokojowego mieszkania z łazienką, placę czynsz zgóry. — Oferty Kurjer zdw 36 047

Poszukuję
2-3 pokoi z kuchnią za czynszem zgóry zaraz, dzielnica Włda, Wierzbicice. Oferty Kurjer zdw 36 039

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
mieszkanie 2 pokojowe, front, I, piętro przynależnościami Łazarz niską dzierżawą na 3 pokojowe. Oferty zdw 35 791

11 POKOJE UMEBL

Studentkę
na wspólny pokój. Babińskiego 7 I (średniemiasto), zdw 34 957

Dwuosobowy
Romana Szymańskiego 7, I, zdw 35 866

Pokój
duży, dobrze umeblowany światło elektryczne, ul. Wierzbicice 37 a, front III, pr., lewo, zdw 35 194

Pokój umeblowany
blisko dworca i poczty wolny dla panów, Gąsiorowskich 10, drugie prawo, zdw 35 195

Gwarna
pokój frontowy utrzymaniem wynajmę. Gwarna 10, I, piętro, prawo, zdw 35 182

Pokój
dwóm inteligentnym panom wynajmę od 1. II. Mickiewicza 7 III lewo, zdw 34 254

Osoba
z towarzystwa w Warszawie odnajmie duży pokój komfortowy, 2-3 z towarzystwa z utrzymaniem lub bez. Informacja telefon 1944 Poznań, zdw 35 356

Pokój
lepszemu panu zaraz, Piekary 25 parter, zdw 35 897

Pokój
frontowy, dwuosobowy, Dąbrowskiego 26, I, prawo, zdw 35 504

Pokój
2 panom lub panią Niewińska, Niegolewskich 1 parter, zdw 35 450

Niekropujący
słoneczny frontowy, Patrona Jakowskiego 35, II, prawo, zdw 35 555

Wspólny
pokój do wynajęcia ul. Grobla 28 Maciejewska, zdw 35 604

Pokój
życiem, Piekary 8, II lewo front, zdw 35 870

Wzorowy
pensjonat panienkom z uczelnia. Aleje Marcinkowskiego 2 a, II, zdw 33 624

Elegancki
pokój frontowy dla 2 lepszych panów lub małżeństwa ewent. z obiadami. Wiadomość od 9 do 19 Niegolewskich 7, parter, lewo, zdw 35 602

Pokój
umeblowany wynajmę. Krzyżowa 5, parter, prawo, zdw 35 609

2
osobowy pokój używanie kuchni. Spokojna 25, III, zdw 35 569

Pokój
panu wynajmę. Kanałowa 6, II, piętro, prawo, zdw 35 629

Pokoik
osobne wejście do wynajęcia. Wierzbicice 31, I, lewo, zdw 35 702

Pokój
czysty, duży z elektrycznością dla jednej osoby na warunkach dogodnych do wynajęcia od zaraz. Ul. Śniadeckich 21, I, prawo zdw 35 695

Pokój
solidnemu panu. Wrocławska 5, III, zdw 35 694

Willa
Inteligentnemu solidnemu panu wynajmę pokój umeblowany (pościel pożądana) godz 1-8 Topolowa 6, parter (koniec Fr Ratajczaka), zdw 35 692

Pokój
dobrze umeblowany wynajmę. Wełcker, Plac Bernardyński 2, zdw 35 691

Pokój
słoneczny, elektryczność, łazienka bez pościeli. Stolarz, Kochanowskiego 8 III, zdw 35 681

Korzystnie
pana na wspólny pokój Mostowa 16, III, lewo, zdw 35 678

Ładny
duży pokój dla 2 pań do wynajęcia od zaraz. Proste Polna 18, II, narożnik Bukowskiej zdw 35 675

Pokój
duży z elektrycznością, centralne ogrzewanie, dla jednej lub dwóch osób 80 zł Wyspiańskiego 11, III, piętro, prawo, zdw 35 663

Pokój
dwóm osobom, centralne ogrzewanie, elektryczność, Wyspiańskiego 12, III, lewo, zdw 35 648

Pokój
wynajmę. Poznańska 27 a, II, lewo, zdw 35 642

Małżeństwu
pokój. Grobla 7, III, prawo, zdw 35 651

Frontowy
1-2 osobowy, Marii Magdaleny 1, II, lewo, zdw 35 767

Pokój
umeblowany 2 osobom (telefon). Skarbowska 18, II, lewo, zdw 35 743

Elegancki
pokój wynajmę. 27 Grudnia 5, III, prawo, zdw 35 343

Pokój
Grobla 19, III lewo, front, zdw 35 735

Panu
pokój wynajmę osobne wejście. Wronecka 16, II, zdw 35 727

Pokój
dwuosobowy ewentualnie obiadanym zaraz. Słowackiego 35, II, prawo, zdw 35 721

Sołacz
Podolska 11, pokój umeblowany telefon, zdw 35 719

Wspólny
pokój panu, Piekary 4, IV pr., zdw 35 811

Elegancki
pokój, telefon, fortepian, elektryczność, Kreta 7, III, prawo, zdw 35 710

Pokój
umeblowany, frontowy, elektr., 2 osobom zaraz. Piotra Wawrzyniak 31, II, prawo, jw 4969

Pokój
frontowy korzystnie wynajmę. — Meyer, Poznańska 58, I, zdw 35 789

Panne
na wspólny pokój. Szumiłowska, Pocztowa 20, zdw 35 778

Lepszy
wspólny pokój panu, Szyperka 1, III, zdw 35 779

Pokój
panom wynajmę. Sokółowska, Przemysłowa 41, zdw 35 775

Pokój
frontowy dla 1 lub 2 panów, św. Marcina 32, I lewo, zdw 35 780

Telefonem
centralnym ogrzewaniem pokój I piętro wynajmę. Wskaże Kurjer zdw 35 686

Pokój
umeblowany. Pościel pożądana. Fr. Ratajczaka 13, III, zdw 35 815

Pokój
Marcin 13, Śmiechowska, zdw 35 804

Pokoik
wynajmę. Matejki 6, parter, prawo, zdw 35 802

Pokój
wspólny. Strzelecka 5, III, lewo zdw 35 801

Pana
na wspólny pokój przyjmę. Piekary 18, w podwórzu, I piętro, lewo, zdw 35 800

Pokój
2 osobom zaraz. Romana Szymańskiego 9, III, prawo, zdw 35 799

Pokój
niekropujący zaraz. Piekary 8 a, parter, front, zdw 35 798

Pokój
umeblowany 2 panom wynajmę, oraz mały pokoik. Szwajcarska 25, II, zdw 35 832

Pokój
elegancki. Wielkie Garbary 2, III lewo, zdw 35 828

Pokój
wspólny. Zamkowa 5, III, Jaworska, zdw 35 823

Pokój
umeblowany zaraz. Zielona 7, III prawo, zdw 35 856

Pokój
Grottegera 2, IV, zdw 35 855

Pokój
frontowy, elektryczność, Knaflowska, Sew. Mielżyńskiego 5, zdw 35 853

Jednosobowy
ogrzewany. Śniadeckich 16, parter, prawo, zdw 35 845

Pokój
umeblowany wynajmę zaraz. Walszka, Wybińskiego 3, Wilda, zdw 35 843

Pokój
umeblowany wolny. Dąbrowskiego 36, III, lewo, zdw 35 895

Pokój
Długa 8, I, p., wprost, zdw 35 889

Pokój
Wodna 13, I, podwórza, zdw 35 884

2
pokoje dla 4 osób. Strzelecka 2, III, prawo, zdw 35 880

Pokój
dla 2 panów. Długa 11, w podwórzu I, prawe skrzydło, zdw 35 879

Pokój
niekropujący. Wielkie Garbary 40 IV piętro, prawo, zdw 35 759

Pokój frontowy
dla panów lub pań. Półwiejska 13, II, prawo, zdw 35 768

Pokoik
panu. Kwiatowa 6, III lewo, zdw 35 770

Tanio
pokój panom. Kozia 19, III, podw. lewo, zdw 35 769

Pokój
wynajmę dwóm solidnym panom. Ul. Małeckiego 37, front 3 p., prawo, zdw 35 767

Czysty
sypialny i salon, wydzierżawie, elektr. Chrzanowska, Ratajczaka 33, zdw 35 863

Pokój
przy dworcu umeblowany. Focha 27 front lewo Adamska, zdw 35 874

Wspólny
2 panienkom zaraz. Za Bramką 7, parter, prawo front, zdw 35 877

Kwiatowa 3
II lewo, poważnemu panu, zdw 35 875

Dwuosobowy
elektryka. Niklas, Podgórna 13, zdw 35 761

Pokoik
Matejki 6, I, lewo, dom ogrodowy, zdw 35 760

Pokój
elegancki, niekropujący, centralne ogrzewanie, elektryczność. — Różana 23, II, zdw 36 068

Pokój
mały, elektryka. Kraszewskiego 7, II prawo, jw 4974

Pokój
umeblowany, słoneczny z fortepianem. Dąbrowskiego 34, dom ogrodowy, parter, prawo, jw 49 777

Niekropujący
Kraszewskiego 12, III., prawo, jw 4978

Pokój
dla bezdzietnego małżeństwa lub wspólny dla panów. Niegolewskich 16, IV p., zdw 35 985

Dwu
lub trzyosobowy. Staszica 9, I, prawo, zdw 25 916

Pokój
dla 2 panów. Grobla 27, II., lewo zdw 35 915

Pokój
centraln ogrzany dwóm odda. Majewski, Słowackiego 31/33, III., wejście Prusa, zdw 35 910

Pokój
dwuosobowy. Piekary 7, III, lewo, zdw 35 929

Pokój
mały przejściowy. Nowak, Młyńska 3, IV, zdw 35 927

Blisko
Zamku pokój dwuosobowy, frontowy z utrzymaniem wynajmę. Składowa 4, III, zdw 35 574

Pokój
2 panom wynajmę. Zimniewicz, Małe Garbary 8, zdw 35 934

Panu
Kwiatowa 9, podwórze I, zdw 35 932

Informator
poleca pokoje Ratajczaka 15, Pasaż, zdw 35 930

Pokój
elektryczność wejście osobne. — Koscińskiego 10 parter, prawo zdw 34 100

Pokój
elektryczność. Jankowska Strzelecka 31, zdw 36 061

Pokój
duży małżeństwu z używaniem kuchni wynajmę zaraz. Hutka, Fabryczna 13 a zdw 36 054

Pokoje
ładne zaraz. Górna Wilda 40 a, II, prawo, zdw 36 055

Niekropujący
światło elektryczne. Wąły Jana III., II, I, lewo, zdw 36 044

Pokój
1-2 panom zaraz. Matejki 65, I, lewo, zdw 36 048

Dwuosobowy
pokój ciepły. Matejki 2, II, lewo zdw 36 049

Pokój
elegancki wynajmę. Matejki 57, parter, lewo, zdw 36 053

Pokój
solidnej osobie. Kwiatowa 8, III, prawo, zdw 35 948

Dwuosobowy
elegancki, duży frontowy pokój do wynajęcia Krawczykowa, ul. Skarbowska 4, parter, prawo zdw 35 963

Pokój
umeblowany dla dwóch panów z niekropującym wejściem. Wieszerek, Gąsiorowskich 10, zdw 35 961

Wdowa
wspólny pokój dla pani Stelmarszykowa. Górna Wilda 111, zdw 35 973

Pokój
umeblowany wynajmę. Wittke, Półwiejska 11, podwórze, prawo, parter, zdw 35 974

Łąkowa
19 III prawo pokój frontowy, słoneczny, umeblowany zaraz odnajmę jednemu lub dwóm panom, zdw 35 994

Pani
elegancki pokój elektr. Różana 4 a, II lewo, zdw 35 993

Pokój
frontowy, duży ciepły 2-3 panom. Kanałowa 4 II, zdw 35 990

Pokój
elektryka, ewentualnie utrzymanie, telefon, łazienka. Matejki 67, parter, prawo, zdw 36 006

Inteligent
poszukuje odpowiedniego współlokatora na pokój przy Wąłach Zygmunta Starego 6, III lewo, zdw 36 004

Elegancki
pokój panu. Różana 4 a, II prawo, zdw 36 007

Pokój
dwuosobowy. Marsz. Focha 49, III prawo, zdw 36 023

Pana
na wspólny pokój. Nowak, św. Marcina 16-17, zdw 36 020

Wynajmę
pokój solidnemu panu względnie d. rom. Wielkie Garbary 41, wysoki parter prawo, rw 12 157

Pokój
na 1 lub 2 osoby zaraz do wynajęcia. Jankow. Wielk. 17, I, prawo, rw 12 159

14 DZIERŻAWY

Cegielnia

parowa i tartak z dużym parkadem gliny blisko lasów z dogodną komunikacją. bez konkurencji. do wydzierżawienia Warunki podług umowy Oferty do Kurjera zdw 35 262

Mam

do wydzierżawienia skład rzeźniczy z urządzeniem i mieszkaniami, w mieście powiatowe, gdzie gimnazjum i seminarjum. Andrzej Konarski, Ostrzeszów, dw 1937

Inwalida

wojenny poszukuje miejsca pod budowę kiosku. Oferty do Kurjera zdw 35 450

Plac

ogrodzony jest do wydzierżawienia. Górna Wilda naprzeciw fabryki Cegielskiego. Zgłoszenia Gen. Kosińskiego 11, tylny dom, l. prawo, zdw 35 671

Majątek

400 mórg ziemi, 20 łaki, 5 ogrodu, dom 5 pokoi kuchnia, 10 lat wydzierżawy od właściciela. Objęcie żywego martwego inwentarza potrzeba 25 000 zł, morgi 75 kg., od Poznania 40 km. Zgłoszenia Sowiński, Poznań, św. Marcina 22, telefon 18 97, zdw 35 670

Probstwo

760 mórg pszennej ziemi, mniejszym mieście pow. poznańskiego, 10 lat wydzierżawy, objęcie żywego, martwego inwentarza potrzeba 90 000 zł, wotyły według umowy, dom 7 pokoi kuchnia. Zgłoszenia Sowiński, Poznań, św. Marcina 22, telefon 18 97, zdw 35 669

700 mórg

przy stacji wydzierżawy, J. Staszewski, Półwiejska, Kazimierzowska 9, zdw 35 734

Wydzierżawie mieszkanie

we willi, 2 pokoje z kuchnią i spiżarnią, ogród, sad 3/4 morgi (około 100 drzew) przy stacji kolejowej w Swarzędzu za 100 zł miesięcznie. Mieszkanie wolne zaraz. Paweł Wittig, Swarzędz, Stary Rynek 6, nw 47 26

Willa

pod Poznaniem 6 pokoi komfort, 2 morgi pięknie ogrodu wydzierżawie 2 000 zł. Zgłoszenia Wierzbicki Poznań, Wierzbice 19, zdw 35 858

Dom

skład, 2 okna wystawowe, cały wolny, morga ogrodu, rynek miasta rowiatowego, wyższe szkoły wydzierżawy lub sprzedaż Agencja Długa 5, zdw 35 860-61

Do wydzierżawienia

sześć ubikacji handlowych od gospodarza, bez odstępnego, centrum Poznania. Pośrednicy wykluczeni, Zgłoszenia Kurjer zdw 35 978

Dzierżawa

420 mórg buraczanej ziemi, 92 morgi buraczanej ziemi do wydzierżawienia. Kwiatkowski, Gniezno, Lecha 4, nw 4892

Szukam

dzierżawy składu kolonijalnego polaczonego z wyszynkiem lub hotelu w mieście powiatowym. Oferty Kurjer zdw 36 046

Szukam stajni

na pomieszczenie 30 do 50 koni i więcej. Oferty do Kurjera zdw 35 942

Poszukuje

placu nadającego się na skład węgla i drzewa. Zgłoszenia do Kurjera zdw 35 950

15 UZDROWISKA

Zakopane

„Nela“, ul. do Białego, pensjonat murowany — pięknie położony obok lasu i terenów narciarskich poleca pokoje słoneczne z całodziennym utrzymaniem 8,50 zł. Taras do wernandowania — pianino — radio — telefon 543 nw 4578

Okazja Zakopane

Sprzedam 15 000 dolarów, lub wydzierżawie 12 000 złotych, wille murowana, 14 pokojowa, komfortowa w centrum. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 066

21 ZGUBY

Zagubiono

książeczka wojskowa, oraz dokumenty osobiste unieważniam, Józef Mlotowski, ul. Młyńska 6, zdw 35 179

Zaginęła

książeczka wojskowa na nazwisko Herbert Hahn nr. książeczki 1500. Znalazcę uprasza się o oddanie do Kurjera zdw 35 634

Z początkiem

września znaleziono zegarek damski z lancuszkami męskim, Wodna 26, I, zdw 35 579

Wilk młody

znaleziony w czwartek, 30, 10 rano w okolicy ul. Dąbrowskiego, Staszica. Uczuciowego znalazcę proszę o odprowadzenie za wynagrodzeniem. M. Dostalni, Gajowa 4 lub Dąbrowskiego 81, Fabryka mebli, jw 4073

16 OSOBISTE

Unieważniam

papiery wojskowe na nazwisko Karasiakiewicz Marjan, zdw 35 224

98 918

fotografia rodzinna z dnia 10 bm. czy została zwrócona? Adres był niedobry, proszę kilka słów spiesznie do Kurjera zdw 35 705

Unieważniam

zagubiona książeczka wojskowa na nazwisko Stanisław Szymoniak, Poznań, ul. Grudzień 47 w, zdw 35 792

Książeczkę

wojskowa, wykaz osobisty na nazwisko Marjan Piątek, Staszica 7 unieważniam zdw 35 591 2

Ania

Ostatnia wiadomość szesnastego uzupełnij. Współczucie głębokie. Tesknie. Widzenie konieczne. Fantyparazol, zdw 35 957

22 ROZMAITE

3,25 złotych

powleczenie białe na poduszki pościel biała od 9,80 zł podpięcie strojne od 14,80 zł pierwsza gwarantowana od 19,50 zł poleca Fabryka Bielizny J. Schubert Poznań, ul. Wrocławska 3 Pw 4 422-40 70

Futra

damskie i męskie wszelkiego rodzaju wykonuje na miarę według najnowszych modeli Repa racje i przeróbki fachowo i tanio W. Królówkiewicz Podgórna 6 Pw 4 854-57 23

Pończochy, skarpetki trykoty najtaniej

poleca hurtowo, dokładnie hurtownia pończoszczyca „Julpol“, Poczta 11 (na Rzeczypospolitej). Sprzedają wysortowanych towarów po niezwykle niskich cenach. Pw 6042-44 18

Wróżę

z kart, reki, pisma, Sw. Jerzego 5, III, prawo, zdw 35 279

Obrazy

jak i oprawy obrazów wykonuje korzystnie firma Zyg. Morawski ul. Półwiejska 7, telefon 52 57 zdw 35 547

Futra

meskie, damskie wszelkiego rodzaju, wykonuje na zamówienie według najnowszych modeli reparacje, przeróbki solidnie i tanio. Willman Matejki 51, zdpw 33 786

Panie najkorzystniej, kupia pończochy

trykoty paski u Hayduk św. Marcina 64 Pw 5 639-42 5

Herby Państwowe

urzędowo przepisane do odbicia poleca w trzech wielkościach „Renoma“, Poznań, Wielkie Garbary 1, I Pw 6017-43 53

Higieniczne czyszczenie

piersi i puchu o skutecznym saponie i tanio na życzenie odbier i dostawa w domu) EMKAP Poznań ul. Wrocławska 30, tel. 53-03. Pw 4 050-33 136

Trykotaże miarowe

kostjmy sportowe, garsonki, swetry, pulowery, sukienki, ubranka, kombinacje itp. korzystnie „Tricot“, Romana Szymańskiego 10, III, przy Świętokrzyskim, Pw 6117 43 173

Obrazy i oprawy Witold Leworski

Wrocławska 36 największy wybór — najniższe ceny. Pw 6020-43 140

Bezpłatnie!

Napisz natychmiast imię, rok, miesiąc urodzenia otrzymasz analizę charakteru, zdolności, przeznaczenia, określenie ważniejszych faktów życia — darmo 75 gr (znaczący pocztówce) na przesyłkę załączyc. Warszawa Psychografolog, Szyller-Szkolnik — Nowowiejska 32 np 4580

Rozsądni kupują

bieliznę wprost w fabryce gdyż zaoszczędzają 50% Koszulka męska biała od 3,90 Koszulka męska smokingowa od 8,90 Koszulka damska od 1,90 Trykoty zimowe po cenach najniższych poleca Fabryka Bielizny J. Schubert, Poznań, Wrocławska 3, Pw 5 421-40 69

Polowanie

3 km od stacji w powiecie grodzkim odstanie — Zgłoszenia Kurjer zdw 34 854

Obiady

prywatnie po 1,30 zł w abonamencie taniej Aleja Marcinkowskiego 25, dom tylny II ptr, zdw 33 776

Kołdry

puchowe, wełniane oraz materiały sprzedaje najtaniej, używane przerabia zrebolowaniem, Gnojska, Plac Świętokrzyski 1, zdw 35 572

Futra

damskie, męskie wszelkiego rodzaju wykonuje według najnowszych modeli, reparacje, przeróbki, fachowo i tanio. Mody damskie, męskie z własnego materiału dla pp. urzędników na dogodnych warunkach, Piekary 10, zdw 35 568

Szyje

podług najnowszych żurnali sukien, płaszcz, kostjmy szybko i tanio, Poczta 30, III, zdw 35 641

Robótka rysuje

Drangosz, Wroniecka 19 zdw 35 650

Posłańcy!

„Express“ zaliczają doręczenia listów, paczek, przeprowadzki, czyszczenie parkietów, odkurzenie Elekroluxem oraz sprawy bombardowe Biuro 27 Grudnia 16, telefon 25-20, zdw 35 701

Przepisywanie

maszyną „Express“ 27 Grudnia 16, telefon 25-20, zdw 35 700

Chłopczyka

czterotygodniowego oddam na własne. Oferty Kurjer zdw 35 646

Krawcowa

wykonuje suknie do 15, płaszcze do 25 zł. Nowakowa, Składowa 12 zdw 35 643

Wykonuje

elegancką bieliznę, Stankiewicz, Grobla 4, parter, lewa, zdw 35 745

Farbiarnia futer

Poznań - Wilda Wybickiego 12 garbuje farbuję wszelkiego rodzaju skóry futrzane oraz futra na wszelkie kolory, zdw 35 720

Oczka

podnoszę pończoszkach, Michalska, św. Marcina 63, zdw 35 809

Bieliznę

osobistą pościelową wykonuje Michalska, Sw. Marcina 63, zdw 35 808

Krawaty

używane czyszcze i repara. — Kustos, Ogrodowa 12, zdw 35 805

Kto

szybko i tanio wycyzy masażu. Oferty Kurjer zdw 35 824

Przedsiębiorstwo

Budowy Piecy Wilda, ul. Krzyżowa 5 wykonuje wszelkie prace garncarskie szybko i tanio, zdw 35 836

Kuśnierz

fasonuje, reperuje, damskie, męskie, dziecięce, futra, Lesiewicz, Kanakowa 17, zdw 35 888

Szanowne Pani!

Pamiętajcie: „Carmen“, Poczta 22, Magazyn kapeluszy modelowych. Zamówienia wykonuje z własnego i dostarczonego materiału. Czysta, fasonuje, farbuję. Ceny niskie, zdw 35 888

Piecownik

wykonuje wszelkie prace w zakresie wchodzących, Jan Winka, Wielkie Garbary 35, zdw 35 901

Futra

wszelkie naprawy modernizowanie, poszwywanie, stare futra wychodzą jak nowe, kołnierze obsady dla p. krawcowych i krawców zniżka. Pracownia modny i futur salon mód najwykwintniejszy, damskich płaszczy, kostjumów i odzieży męskiej, Jankowski, Kreta 23, zdw 35 820-21

Akuszerka

Krajewska Poznań Wilda Wybickiego 15 przyjmuje panie udziela porady i pomocy włożniczej, zdw 35 750 1

Krawcowa

wykonuje tania garderobe chłopięcą przerabia ze starego, De Ville, Marsz. Focha 67, II, zdw 35 739 40

Akuszerka

Kleinwächterowa w Poznaniu centrum miasta alicja Romana Szymańskiego 2 pierwsze piętrowe, drugi dom od Placu Świętokrzyskiego, zdw 99 677 8

Kołnierz — prasowanie 20 gr

z praniem 25 gr oraz każdego rodzaju bieliznę do prania przyjmujemy pralnie — Piekary 3, Piłkarskich 8, zdw 34 462 3

Fryzjerka

poszukuje klientek. Oferty Kurjer zdw 35 988

Obiady, kolacje

smaczne obfite, wydaje Mielecka, Marszałka Focha 91, III, piętro, przy Chłodnej nowy dom Dużewskiego, zdw 35 938

Jasnovidz

Pewuki metasychografolog wyjaśnia, rozwijać wszelkie najtrudniejsze sprawy, Wozna 18, III, prawo, zdw 35 939

Meble używane

urządzenia składowe, biurowe, wszelkie przedmioty kupuje — sprzedaje, przyjmuję w komisji Poznański Dom Komisowy Dominikańska 3 Tel. 21-26 Pw 6258-44 111

Garderobę

damską, dziecięcą wykonuje modernizuje, Frankowska, Wodna 17-18, II, rw 12 162

Krawcowa

wykonuje szybko suknie do 15, płaszcze do 20, Głowacka, Romana Szymańskiego 5, zdw 36 040

23 OZENKI

Mistrz

ślusarski lat 27, szuka ta drogą odpowiednio posażonej żony. Łaskawe zgłoszenia proszę do Kurjera zdw 33 141

Wdowa

posiadająca restaurację w własnej realności, posłubi stosownego pana. Oferty nieanonimowe (możliwie fotografij) Kurjer zdw 34 841

Która

panna lub wdowa do lat 40 (z dzieckiem) posiadająca reę nosć wzgl. odpowiednia gotówkę. W tylko dla wspólnego dobra pragnie wyjść zamaż za wdowca lat 45 samodzielnego z dochodem do 7 000 zł Zgłoszenia Kurjer Poznański nw 4619

Kawaler

rzemieślnik lat średnich Wielkopolański, miłego, dobrego charakteru, z gotówką 8 tysięcy złotych, z braku znajomości poszukuje odpowiedniej parii tych samych zalet. Cel matrymonjalny. Dyskretna zapewniona Oferty Kurjer zdw 35 607

Wspólniczki

poszukuje do księgarni składu papieru, galanterji, małym kapitałem, samotny pan Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer zdw 35 603

Kawaler

lat 30, na dzierżawie majątku 700 morg szuka pożyczki 50—60 000 zł Ożenek niewykluczony Oferty Kurjer zdw 35 551

Kawaler

blondyn, lat 28, na stanowisku, posiadający 5 000 złotych poszukuje towarzyszkę życia, ładnej, gospodarnie, dobrego charakterem, najchętniej z prowincji z odpowiednim posażem. Łaskawe zgłoszenia z fotografją, której zwrót zapewniony, do Kurjera zdw 35 560

Wdowiec

w sile wieku, posiadacz Domu Konfekcyjnego w Poznaniu wartości 250 000 szuka odpowiedniej żony, panny lub wdówki około 40 lat, Pomorzanki lub Poznańki, któremu zależy na dobrem mezu, zechca złożyć oferty Kurjer Poznański zdw 34 402

Współwłaściciel

warsztatów samochodowych posłubi panią najchętniej z prowincji. Oferty Kurjer zdw 34 844

Kawaler

kupiec, lat 40, posiadający hurtownie tytoniową z dużym obrotem, szuka żony, panny lub wdówki do lat 35, Łaskawe wyczerpujące zgłoszenia z dołączeniem fotografii uprasza się do Kurjera zdw 35 690

Złotowłose dziewczę

o dobrym serduszk, niebieskimi, przystojna, muzykalna w 23 wiosnie zapozna inteligentnego, wysokiego sympatycznego pana w celu matrymonjalnym. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 749

Mistrza krawieckiego

do lat 45 który objąłby pracownie z mieszkaniami w mieście powiatowym, poszukuje na meza dla mojej siostry, lat 36, Oferty Kurjer zdw 35 731

Kupiec

lat 36, wdowiec, 5 letni, synkiem poszukuje panny lub wdówki celem ożenku. Warunek mieszkanie. Oferty Kurjer zdw 35 722

Dla

siostrzeńca, lat 29, z ukończonym akademickim wykształceniem na stałej posadzie (mies. 1 000 zł), szukam inteligentnej, przystojnej, zgrabnej panny w celu matrymonjalnym. Panie o idealnym polocie, które pragną łączyć szczęśliwego małżeństwa, zechca złożyć oferty możliwie z fotografją, która się bezwzględnie zwraca. Pośrednictwo krewnych miłe widziane i dyskretna zapewniona. Oferty Kurjer zdw 35 716

Biuro

„Rekord“ zaliczają sprawy matrymonjalne wszystkich sfer. Skarbowska 15, zdw 35 783

Inteligenta

pana z lepszej sfery, któremu nie zależy na majątku, pozna panna brunetka (oczy niebieskie), lat 26, przystojna, zgrabna, wykształcona, muzykalna. Cel matrymonjalny. Oferty pod „Dobra dziewczynka“ do „Par“ — Bydgoszcz, Dworcowa 72, Pw 6347-63 728

Kawaler

lat 29 wzrostu średniego ciemnoblondyn, zawodu urzędnik gospodarczy, z braku znajomości poszukuje towarzyszkę od lat 18—23 w celu matrymonj. Rzecz traktuje serio. Oferty z fotografją upr. składać do Kurjera Poznańskiego zdw 35 838

Kawaler

lat 26, posiadający 4 000 zł poza celu matrymonjalnym panna, która posiada jakiegokolwiek przedsiębiorstwo. Pośrednictwo rodziny mile widziane. Panie z prowincji nie wykluczone. Oferty możliwie z fotografją upraszam skierować do Kurjera zdw 35 902 Rzecz honorowa.

Panna

lat 27, niemająca, zapozna przystojnego pana. Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer zdw 35 911

Urzędnik

lat 24, pozna miła osobkę z cóśkolwiek majątkiem w celu matrymonjalnym. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 35 904

Dla

panny lat 28, przystojnej i sympatycznej z gotówką 55 000 złotych poszukuje odpowiedniej parii Piotr Mrówka, Ostrów (Wlkp), Kościuszki 2, Cel matrymonjalny, zdw 35 938

Ciemna blondynka

posiadająca 3 pokoje umeblowane i wyprawy, lat 22, z braku znajomości poszukuje w celu matrymonjalnym pana na dobrem stanowisku. Łaskawe zgłoszenia proszę skierować do Kurjera Poznańskiego pod zdw 33 039

Wdowa

samotna wykształcona z majątkiem po 50 lat pozna starszego moralnego, kulturalnego, z beznaganną przeszłością pana wyższe stanowisko, wiek 55—60 Cel matrymonjalny Zgłoszenia Kurjer zdw 36 056

Panienska

inteligentna, skromna pozna urzędniczkę lub oficera. Cel matrymonjalny. Oferty Kurjer zdw 36 045

Panna

solidna, energiczna szuka posady od 15. III, lub 1. 12 jako panna służąca, cośkolwiek krawieczniczą, bielizniarstwem, w wolnych chwilach zajmie się dziećmi lub lekką pracą domową, miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 36 035

Dziewczyna
z gotowaniem do wszystkiego szuka posady zaraz lub od 15. Oferty Kurjer zdw 35 813

Panienska
inteligentna z lepszej rodziny szuka posady jako młodsza gosposia ze wszystkim, najchętniej do samotnej osoby, posadę przyjmie od 15. 11. Świadectwa pierwszorzędne. Oferty Kurjer Poznański zdw 35 794

Panienska
inteligentna przyjmie posadę od 15. 11. jako wyryczytelka pani domu. Oferty Kurjer Poznański zdw 35 793

Książkowa stenotypistka
z językiem polskim i niemieckim poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 35 831

Dziewczyna
młodsza, uczciwa, poszukuje posady 1. 11. do wszystkiego lub do dzieci. Oferty Kurjer zdw 35 826

Poszukuje
na parę godzin jakiegokolwiek zajęcia. Oferty Kurjer zdw 35 825

Biuralistka
z kilkuletnią praktyką poszukuje posady jako księżkowa lub kasjerka zaraz lub później. Zgł. Kurjer zdw 35 846

Służąca
poszukuje posady z cośkolwiek gotowaniem i praniem od 1. 11. Of. Kurjer zdw 35 844

Panienska
inteligentna, uczciwa z 3 letnią praktyką szuka posady ekspedjentki cukierniczej, względnie podobnej branży. Łaskawe oferty uprasza Ogrodnik, Stawno, poczta Lubasz Wlkp. zdw 35 896

Szofer
kawaler-stanget poszukuje posady chętnie na domini. Oferty Kurjer zdw 35 217

Prania
ewentualnie z posługą szuka bardzo uczciwa osoba. Łaskawe oferty Kurjer zdw 35 881

Poszukuje
posady jako początkujący elew gospodarczy. Mam 2 letnią praktykę biurową. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 35 898

Prasowaczka
działa sztywnej bielizny szuka prac poza dom. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 771

Rutynowany
sekretnarz adw.-notarialny z kilkuletnią praktyką poszukuje posady zaraz, wzgl. od 15. 11. 30. Oferty upr. Kurjer zdw 35 840

Stenotypistka
początkująca, znająca prace biurowe, ortografię polską, ładny charakter pisma, szuka posady. Wymagania skromne. Oferty Kurjer zdw 35 260

Pokojowa
z dobrimi świadectwami poszukuje posady 1. XI, najchętniej na majątku. Oferty Kurjer zdw 35 274

Służąca
samodzielną z dobrem gotowaniem, własną pościelą poszukuje posady od 1. w lepszym domu. Oferty Kurjer zdw 35 455

1.900 zł
kaucji bankowej złoży młody pomocnik handlowy branży kolonialnej za otrzymanie posady. Oferty Kurjer zdw 35 500

Poszukuje
posady młodszy pomocnik ogrodniczy za małym wynagrodzeniem. Zgłoszenia Flieger, Młyny, powiat międzychodzki, zdw 35 637

Posługi
poszukuje. Oferty Kurjer zdw 35 619

Służąca
uczciwa szuka posady. Zgłoszenie Kurjer zdw 35 618

Dzielnia
marszantka szuka posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 613

Uczciwa
wiejska służąca z długoletnimi świadectwami poszukuje posady od 1. 11. 30. Łaskawe oferty do Kurjera zdw 35 612

Gosposia
wiejska, lat 47, sumienna, dobrimi świadectwami, poszukuje posady na probostwie lub wikarjacie za skromnym wynagrodzeniem zaraz lub później. Oferty Kurjer zdw 35 605

Służąca
uczciwa, z dobrimi świadectwami poszukuje posady do wszystkiego. Oferty do Kurjera zdw 35 595

Sierota
sumienna i pracowita szuka posady do prac domowych na cały dzień bez spania. Oferty Kurjer zdw 35 583

Przyjmę
posługę z praniem i szyciem. Oferty Kurjer zdw 35 530

Inteligentna
panienka poszukuje jakiegokolwiek zajęcia, choćby biurowego. Oferty Kurjer zdw 35 633

Były
urzędnik pocztowy, zaznajomiony z ekspedycją wysyłek szuka posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 697

Pomocnik
gastronomiczny poszukuje posady koncesja lub bez. Oferty Kurjer zdw 35 630

Rutynowany
księgowy korespondent poszukuje posady, ewentualnie godziowej. Oferty Kurjer zdw 34 371

Dziewczyna
z szyciem i gotowaniem szuka posady do wszystkiego u małej rodziny. Oferty Kurjer zdw 35 687

Osoba
inteligentna, przyjeżdżająca, z dobrimi świadectwami szuka posady 15. 11. jako gospodyni do samotnej osoby. zdw 35 674

Inteligentna
pani z dobrego domu w młodszym wieku, znająca się dobrze na gospodarstwie domowym samodzielnie, wykształcona, zajmie się dziećmi, gdzie brak matki. Posiada także praktykę wychowania niemowląt. Oferty Kurjer zdw 35 656

Dziewczyna
uczciwa, zdrowa poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer zdw 35 653

Posługaczka
poszukuje posługi, dobre świadectwa, pilna w pracy. Oferty Kurjer zdw 35 644

1 000 zł
złoży kaucji na posadę magazyniera, woźnego, uczciwy kawaler. Kurjer zdw 35 640

Gosposia kucharka
z dobrimi świadectwami poszukuje posady zaraz do wszelkiej pracy domowej. Prasuje także sztywne bielizne. Oferty Kurjer zdw 35 639

Kucharka
restauracyjna poszukuje posady od zaraz. Oferty Kurjer zdw 35 662

Dziewczyna
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer zdw 35 653

Panienska
znająca szycie poszukuje posady jako panną do dzieci lub do składu jako ekspedjentka. Świadectwa dobre. Oferty Kurjer zdw 35 755

Książkowa bilansista
długoletni rewizor ksiąg, dobry organizator poszukuje posady lub godzinowej. Załatwiam zaległości księzkowe, także na prowincji. Oferty Kurjer zdw 35 753

Pielęgniarka
dzieci szuka posady ewentualnie jako dochodząca. Oferty Kurjer zdw 35 717

Ekspedjentka
z branży artykułów męskich lub krótkich towarów poszukuje posady zaraz lub później. Oferty Kurjer zdw 35 788

Krawcowa
szuka posady do wszelk. szycia i przeróbek w domu. Zgłoszenia do Kurjera zdw 35 784

Szukam
prania poza domem jako dzielnia i sumienna. Oferty Kurjer zdw 35 774

Biegła stenotypistka
z 4-letnią praktyką poszukuje posady. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 35 782

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 35 814

Szukam
dla córki lat 21 znającej język polski i niemiecki posady uczeniwej w składzie kwiatów. Adr. Marja Cepa, Strumykowa 30. zdw 35 802

Szofer - monter
poszukuje posady, Miejscowość obojętna. Of. Kurjer zdw 35 837

Kantorzysta
młodszy przyjmie posadę najchętniej w biurze wydawniczym lub społecznym, pisze na maszynie, bardzo dobre świadectwa i referencje, miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 35 971

Książkowa
prowadząca żurnal amerykański pisząca na maszynie poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 976

Pomocnik
początkowo - szklarski z kilkuletnią praktyką poszukuje zaraz lub później posady. Łaskawe oferty proszę skierować Przybylski, Gniezno, ul. Rybna 21. nw 4891

Szofer
kawaler, trzeźwy, sumienny z praktyką poszukuje posady skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 35 924

Szofer - kowal
początkujący prosi o jakiegokolwiek posadę. Oferty Kurjer zdw 35 931

Handlowiec
rutynowany lat 28, język polski, niemiecki, poszukuje posady ekspedienta, magazyniera lub t. p. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 35 058

Osoba
inteligentna, wiek średni poszukuje posady gospodyni małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 35 057

Handlowiec
młodszy z branży maszyn rolniczych i żelaza, język polski i niemiecki, kartoteka, szuka posady branży obojętnej. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 36 059

Mamka
poszukuje posady w dobrej miejsc. Oferty Kurjer zdw 36 052

Starsza
dziewczyna z dobrem gotowaniem szuka posady zaraz. Oferty Kurjer zdw 35 952

Inteligentna
panienka pólserota, szukająca się w krytycznym położeniu poszukuje zajęcia, najchętniej do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 35 959

Elektromonter
po ukończeniu służby wojskowej z 5 letnią praktyką szuka posady od zaraz. Oferty Kurjer zdw 35 991

Sierota
uczciwa, pracowita, rzetelna poszukuje posady początkującej do piekarni-cukierni mniejszym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer zdw 36 000

Ekspedjentka
sumienna poszukuje posady bufetowej. Oferty proszę do Kurjera zdw 36 015

Pracznia
rzetelna, czysta, szuka prania. Oferty Kurjer zdw 36 014

Panienska
lat 18, poszukuje zaraz pracy fizycznej w jakimkolwiek przedsiębiorstwie, zakładzie lub fabryce. Oferty Kurjer zdw 35 995

Rysownik reklamowy
projektuje i wykonuje samodzielnie plakaty, transparenty, etc. oraz renowacje wystaw, szuka stałej posady, ewtl. pobocznego zajęcia. Łaskawe oferty zdw 36 071

Fryzjerka
(kursistka) manikurzystka z praktyką poszukuje posady. K. Barufa, Krobia, Poznańska 14. zdw 38 081

2.000 zł
dam za uzyskanie stałej posady biurowej. Zgłoszenia pisma do Kurjera Poznańskiego pod zdw 36 083

Osoba
znająca dokładnie gospodarstwo domowe poszukuje posady samodzielnej posady, najchętniej do bezdzietnych lub samotnej osoby. Oferty Kurjer zdw 36 036

Egzaminowana
pielęgniarka przyjmuje wszelkie pielęgnowanie i masaż od godz. 10-2. Poczta 27, III. zdw 36 038

Początkująca
do prac biurowych, znająca język polsko-niemiecki, pisanie na maszynie, szuka posady. Oferty Kurjer zdw 36 037

Szofer
w krytycznym położeniu szuka posady najchętniej na wieś. Oferty Kurjer iw 4 080

Żelazniak
młodszy pomocnik inteligentny jako ekspedient poszukuje posady od 1. 11. za mniejszym wynagrodzeniem. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 35 122

Ekspedjentka
do bufetu z dobrimi świadectwami, język polski i niemiecki poszukuje posady zaraz lub później. Oferty do Kurjera zdw 34 898

Wzorowa
młoda Niemka samodzielna, oszczędna, znająca sztywną bieliznę szuka posady u inteligentnej zależy dobrem traktowaniem. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 34 941

Osoba
inteligentna, znająca się na dobrem gotowaniu i wszelkiej pracy poszukuje posady do małej rodziny od 1. 11. Zgłoszenia do Kurjera zdw 35 802

Maturzystka
poszukuje jakiegokolwiek pracy. Oferty Kurjer zdw 35 288

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem szuka posady Oferty Kurjer zdw 35 282

Początkująca
stenotypistka książkowa poszukuje posady ewentualnie na wieś. Oferty Kurjer zdw 35 281

Bilansy
oraz księgowość przyjmie. Oferty Kurjer Poznański zdw 35 310

Biuralistka
poszukuje posady kasjerki może złożyć kaucję Oferty Kurjer zdw 35 313

Pomocnik
młodszy ekspedient szuka posady najchętniej z branży konficyjnej Oferty Kurjer zdw 35 034

Piekarz - cukiernik
dzielny w swym zawodzie poszukuje posady od 15. 11. lub 1. 12. miejscowość obojętna. Łaskawe oferty do Kurjera zdw 35 146

Nadmłynarz
lat 43, i wszechstr. doświadczenia w młynach, tartakach i montażu z techn. i w piek. wykształcony, poszukuje odpowiedniej posady, ewtl. młyna na własny rachunek. Oferty do Kurjera Poznański, zdw 35 168

Ważne dla wszystkich zakładów pracy

Wyszły z druku:

- a) Książeczka obrachunkowa dla każdego poszczególnego robotnika, według wzoru zatwierdzonego przez Okręgowego Inspektora Pracy X. Okręgu,
- b) Księga imienna na około 1000 nazwisk,
- c) Wykaz młodocianych,
- d) Księga kar pieniężnych nakładanych na robotników,
- e) Księga wypłat dla pracowników fizycznych,
- f) Księga wypłat dla pracowników umysłowych,
- g) Księga uwag Inspektora pracy,
- h) Księga wekslowa.

Wysyłka za pobraniem pocztowym lub poprzedniemi nadesłaniem gotówki z doliczeniem portorji

DRUKARNIA POLSKA SP. AKC.

Poznań, św. Marcin 70.
zw 25245/a

Portjer
garderobiarz z kaucją 300 zł, poszukuje posady zaraz lub później. Łaskawe oferty Kurjer zdw 35 346

Dziewczyna
poszukuje posady od 1. 11. do dwóch osób spanie poza domem. Zgłoszenia do Kurjera zdw 35 351

Górka
krawcovej poszukuje posady do pomocy u krawcovej. Oferty Kurjer zdw 35 564

Krawcowa
szuka posady. Oferty Kurjer zdw 35 252

Posługaczka
młoda, uczciwa szuka posługi. Oferty Kurjer zdw 35 255

Młoda
skromna dziewczyna z prowincji poszukuje posady do dzieci lekich prac domowych. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 35 317

Rutynowany
kupiec z branży drogerijnej i żelaza z dobrimi poleceniami z własnym biurem i telefonem i silnymi pomocnikami przyjmie przedstawicielstwo na Poznańskie. Oferty do „Par”. Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 44.50. Pw 6069-44.50

Gosposia kucharka
młodsza, poszukuje posady w lepszym domu 1-2 osób od 1. 11. z dobrem poleceniem. Oferty Kurjer zdw 35 256

Szukam
posługi lub prania. Oferty Kurjer zdw 35 251

Pokojowa
z dobrimi świadectwami i szyciem poszukuje posady 1 listopada. Łaskawe oferty Kurjer zdw 35 305

Uczciwa
pracznia poszukuje prania. Oferty Kurjer zdw 35 304

Poszukuje
praktyki w biurze adwokackim w godzinach wieczorowych pieczę na maszynie. Oferty Kurjer zdw 35 295

2.000 kaucji
złóżę za uzyskanie posady inkasenta, magazyniera lub tp. inteligentny handlowiec. Łaskawe propozycje Kurjer zdw 34 701

Szofer
praktyka, kawaler, lat 31, przyjmie posadę najchętniej w majątku, wolnych chwilach zajmie się inną pracą. Oferty Kurjer zdw 34 400

W krytycznym
położeniu od dłuższego czasu łonaty pomocnik gastronomiczny sumienny i trzeźwy, władający polskim francuskim i niemieckim prosi o jakąkolwiek posadę. Łaskawe oferty Kurjer zdw 34 353

Ekspedjentka
z branży cukierniczej poszukuje jakiegokolwiek posady zaraz lub później. Miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 35 527

Sumienna
wymowna ekspedjentka, kilkuletnia praktyka branży bielizny, trykotaży, artykułów męskich, galanterji, blawatów, władająca językiem polskim, niemieckim poszukuje posady. Dobre świadectwa. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer Poznański zdw 35 526

Krawcowa
dzielnia poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 35 425

Sierota
poszukuje posady z gotowaniem, praniem do wszystkiego 1. 11. lub 15. Oferty Kurjer zdw 35 431

Ekspedjentka
działa w swoim zawodzie poszukuje posady do cukierni lub piekarni z kaucją 1000 zł. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera pod zdw 35 465

Kilka osób
posiadających 500 zł otrzymają stałą posadę. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 563

Krawcowa
tylko pierwszorzędne siły do sekierni zaraz. Zamowski, Nowa 7/8. zdw 35 548

Praczkę
prawnie pralnia. Piekary 8. zdw 35 533

Krawcowa
domowa, potrzebna zaraz. Adler, Mickiewicza 9. Pw 6320-57.450

Kuchmistrz
wszechstronnie obeznany w swojej specjalności, mogący się wykażać świadectwami z wyższych domów, znajdzie zaraz umieszczenie. Zgłoszenia z opisem życia, stosunków osobistych, odpisanymi świadectwami, z podaniem wymaganej pensji, przesyłać pod adresem pana Jana Serafina, Krzeszowice, nw 4833

Chcesz
otrzymać posadę? Nauca się pisać na maszynie „Remington”, Zapisz odpowiednie w firmie Block-Brun w Poznaniu, Plac Wolności 8, I. piętro. Pw 4 044-32.111

Dziewczyna
dochodząca do dwójga dzieci potrzebne zaraz. Łazarz, ul. Rzepeckiego 27, wejście VIII, mieszkanie 5. zdw 35 449

Pomocnik
fryzjerski zaraz. Kilnickiego 2. zdw 35 558

Uczeń
syn wszechwyci rodziców może się zaraz zgłosić. Jan Sienek, mistrz rzeźnicki, Górna Włda 96. zdw 35 298

Potrzebna
dziewczyna z dobrem gotowaniem do restauracji. Adres Kurjer zdw 35 291

Służąca
czysta, uczciwa, możliwie wiejska. Michałska, Górna Włda 93. zdw 35 435

Szofer
potrzebny zaraz z kaucją 600 na nowy samochód taksówko. Dobrze polecony. Zgłoszenia Tad, Walendowski, Poznań, ul. Kanakowa 17. zdw 35 491

Posługaczka
b. czysta, uczciwa do pomocy służącej przed południem Szułcowa, Ratajczaka 23. zdw 35 559

Fryzjerka
potrzebna. Matejki 7. zdw 35 523

Jeszcze
kilka pań panów do lekkiej aktywności potrzebni. Sniadeckich 30, II. 4-7. zdw 35 519

Pomocnik
obuwiczny na reperację potrzebny Górna Włda 56, Tasiemkowski, r 12133

Dziewczyna
do lekkich prac domowych. Adres wskaże Kurjer iw 4959

Posługaczka
potrzebna zaraz. Rakowska, ul. Mostowa 5, III. rw 12 161

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem potrzebna. Restauracja, Jeznicka 4, rw 12 164

Potrzebny
zaraz w charakterze inkasenta, woźnego robotnik kaucją gotówkowa 2 do 3 tys. zł. na stałą posadę. Oferty z podaniem warunków Kurjer Poznański zdw 35 917-8

Służąca
bez spania potrzebna. Wielkie Garbary 23, II. lewo. rw 12 154

Dziewczyna
uczciwej z dobrem gotowaniem, która może być również pomocna w składzie, poszukuje zaraz. Wielkopolski Skład Delikatosew, Gdynia, ul. Portowa 46, nw 4778

Kino ODEON, ulica 27 Grudnia 14.

1 listopada i dni następnego największa sensacja dnia!
Rozwiązanie intrygującej zagadki tytuł!
Co każdy powinien wiedzieć! Co każdy musi poznać!
Wszystko to ujawnia

Tajemnica życia. Miłość w przyrodzie.

Powstanie i rozwój życia ludzkiego! Głód i miłość jako czynniki decydujące w walce o byt. Sensacyjny przegląd wszelkich nienormalności ludzkich.
zw 26 313

W KINIE EDISON,

27 Grudnia 20.

Dramat egzotyczny p. t.

Noc w Yosziwarze. Dzielnicy

Występków i Namietności.

Alfred Abel, Mitsu Dia, Kuno Ito.

Wzmocniona orkiestra.

Pw 6379-44.137

Pomocnik

krzyżerski wypomóżkę Wielka 17
zdw 35 357

Służący

umiejącej gotować kochającej
dzieci poszukuje. Zgłoszenia ul.
Marsz. Focha 96. II. mieszkanie
5 zdw 35 458

Nauczycielki

zawodowej dla dziewczynki II.
klasy ewentualnie z fortepianem
poszukuje Poznań Wielkie Gar-
bary. Oferty Kurjer zdw 35 207

Uczennica

może się zgłosić do piekarni-
cierni. Zgłoszenia Mylna 15.
zdw 35 187

Dentysta

uprawniony potrzebny na stano-
wisko kierownika. Względnie
sprzedam praktykę. Oferty Kur-
jer zdw 35 175

Fryzjer

potrzebny na wypomóżkę zaraz.
Przemysłowa 33 zdw 35 259

Służąca

z gotowaniem do wszystkiego po-
trzebna. Mager Szwałcarska 25.
skład. zdw 35 249

Służąca

potrzebna. Kraszewskiego 24. II.
lewo. zdw 35 607

Underwood

nauczycielka pisania na maszynie fir-
ma G. Gerlach, Gwarna 14. I. pr.
Pw 6019-43.80

Emerytowani

nauczyciele i urzędnicy oraz in-
teligentni panie i panowie mająd
zajęcie w poważnej firmie wy-
dawniczej. Praca polega na bez-
pośrednim odwiedzaniu klien-
teli na prowincji. Zarobek 1.000
zł miesięcznie. Zgłoszenia oso-
biście lub listownie. Poznań, Kra-
szewskiego 8. I. p. od 9-15
nw 4707

Robotnik węgla

kaucja potrzebny. Tama Gar-
barska 18. zdw 35 803

Robotnik

z kaucją 500 zł potrzebny. Zgło-
szenia Kurjer zdw 35 797

Uczennica

potrzebna. Zgłoszenia St. Co-
głowski. Pocztowa 5
zdw 35 946

Dziewczyna

potrzebna zaraz. Wasilewska, ul.
Skryta 5 zdw 35 951

Szofer

z kaucją 600 zł. lub współnik z
koncesją na taksówkę potr. ny.
Oferty Kurjer zdw 36 019

Ucznia

z odpowiednim wykształceniem
szkolnym syna miejscowych ro-
dziców. przyjmie Drogeria Po-
znań. Dąbrowskiego 63
zdw 35 044

Młodszy sekretarz

do kancelarii adwokackiej w Po-
znaniu potrzebny od każdego cza-
su lub od Nowego Roku. Zgłosze-
nia z odpisami świadectw. poda-
niem referencji i pensji mie-
siecznej Kurjer zdw 35 632

Biegła

panna w krawieczyźnie potrzeb-
na zaraz. Gwarna 10. III. lewo.
zdw 35 625

Uczennica

inteligentna, umiejąca robótki
ręczne. do magazynu obuwa.
27 Grudnia 2. Górecki
zdw 35 693

Służąca

najchętniej wiejska do wszyst-
kiego. Chwałiszewo 57. I. prawa
zdw 36 672

Młodsza

siła biurowa potrzebna zaraz naj-
chętniej z branży papierniczej do
biura fabrycznego. Oferty do Ku-
rjera Poznańskiego zdw 35 357

Chłopiec

do posyłek potrzebny zaraz. Wo-
niak i Kosicki, najstarszy dom
delikatosew. Aleje Marcinkow-
skiego 7. Pw 6333-44.76

KLINNA

WYKONANIE

WZORY OGŁOSZEN

„REKLAMA”

DRUKARNIA POLSKIEJ, S.A.

POZNAŃ, ALEJE MARCINKOWSKIEGO 17

Uczennica

do szycia. Wodna 20. II.
zdw 35 979

Agent

do rozpowszechnienia art. I-szej
potrzebny w biurach i instytucjach
potrzebny. wysoki zarobek za-
pewniony. Zgłoszenia Skład gala-
teryjny. Woźna 10. zdw 36 050

Autobusy do Wrześni

wyjazd Wrocławska 15

745 1010 1130 1345

1500 1715 1810 1915

z 26 271

Krawcowa

rutynowana potrzebna do praco-
wni z świadectwami złożenia exa-
minu mistrzowskiego i wiek. Of-
erty z odpisami świadectw do
Kurjera zdw 35 839

Dziewczyna

lat 17 do dzieci i lekkich prac
domowych potrzebna zaraz. Wyr-
wa Marcelińska 36b. zdw 35 765

Oprawy książek

wszelkiego rodzaju
Introligatornia
Drukarni Toruńskiej
T.A. w Toruniu
ul. św. Katarzyny 4.

Szofer

taksówkę z kaucją zaraz. Better
Marsz. Focha 62. restauracja.
zdw 35 327

Dziewczyna

akuratna do wszystkiego zaraz.
Zgłoszenia do 4. od 6.30 Matejki
40/41. m 14 zdw 35 320

Dziewczyna

akuratna do wszystkiego zaraz.
Zgłoszenia do 4. od 6.30 Matejki
40/41. m 14 zdw 35 320

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Kiedy miłość się zbu-
dzi”.

Aurora: „Hrabia Monte Chri-
sto”.

Colosseum: Zamorskie djably.

Casino: „Sprzysiężonych 3-ch”

Corso: „Chata wuja Toma”.

Edison: „Noc w Yosziwarze,
dzielnicy występów i namie-
tności”.

Harfa: „Zulejka, perła ha-
remu”.

Kapitel: „Czerwony Bies”.

Metropolis: Bezbronne dzie-
wczę.

Odeon: „Tajemnica życia” —
(Miłość w przyrodzie).

Orzel: „Kat z Pragi”.

Renaissance: „Korsarz mórz
południowych”.

Stylowe: „Arka Noego”.

Słońce: „Poganin”.

Wilsona: „Tancerka Bogów”
i nadpr.: Kongres Eucha-
rystyczny.

Ubczny

zarobek bez narazania godności
stanu znajduje w dziale obligacji
inteligentne osoby. mające szer-
okie koła znajomości. Zgłosze-
nia listownie. Gospodarczy Za-
kład Kredytowy. Lwów. Wałowa
11 a Pw 56 04 72.142

Szukam dzierżawy

willi z ogródkiem

nie mniej nad cztery poko-
je komfortowe (oprócz
służbowego), ze wszelkie-
mi nowoczesnymi wygo-
dami, w Poznaniu lub
w dzielnicy podmiejskiej.
Pożądane zabudowania
gospodarskie i garaż.
Zgłoszenia express poczt-
ną: poczta Konin. Cukrow-
nia Gosławice. Inżynier
L. Prawdzic. zdw 26 251

Panienska

która może złożyć kaucję i zależy
jej na dobrej, stałej posadzie
potrzebna do rejonowej hurtowni
wyrobów tytoniowych w powiato-
wym mieście. Adres wskaże Ku-
rjer zdw 35 530

Uczeń

piekarski może się zaraz zgłosić.
Olejniczak. Poznań, ul Kwiat-
owa 4. zdw 35 196

Służąca

z gotowaniem potrzebna zaraz.
Adres Kurjer zdw 35 180

Apteka

na prowincji poszukuje młod-
szego magistrata (ki) lub asyenta
ta od 1. wżg. później Zgłosze-
nia Kurjer zdw 34 319

Kierownik

z branży kolonialnej i delkate-
sów z kaucją 3000 zł do samodzi-
elnego prowadzenia składu od 1. II.
30 potrzebny. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 36 082

Poszukuję

natychmiast silnej dziewczyny do
wszelkich prac domowych. Kazi-
mierz Przybyła. Fabryka Wy-
robów Miesnych. św. Marcina 24.
Pw 6369-44.128

Samodzielnej

kierowniczkii

sklepu perfumeryjno - kosmetycz-
nego do Bydgoszczy poszukuje. —
Warunek kaucja 5.000 zł., zna-
omość księgowości kasowej. Dobra
pensja, udział w zyskach, wolne
mieszkanie. Oferty pod „Kierow-
niczkii” do „Par” Bydgoszcz, ul.
Dworcowa 72. Pw 6370.63.730

Francuskiej

konwersacji w zamian niemieckiej
poszukuje młody urzędnik. Zgło-
szenia Kurjer jw 4975

Fryzjerka

lub krawcowa od zaraz. Gdzie
wskaże Kurjer zdw 36 034

Jeszcze

kilka pan. panów do lekkiej ak-
tywności potrzebni. Śniadecki 30
II. 4-7. zdw 36 018

Każda Pani
muzykalna i każdy muzyk jest
szczęśliwy, gdy posiada

FORTEPIAN
marki A. DRYGAS
odznaczony Państwowym Medalem Złotym
Skład fabryczny:
Poznań, Kantaka 5.

Pianina okazyjne
za 1900.— złotych z pełną
gwarancją.
Pw 6354-44.118

Baczność!

Nowość! Panie Panowie mogą
zarobić 40-60 zł dziennie przy
sprzedaży zegarów oszczędności-
wych na spłaty Oferty z foto-
grafiami Zachodni Bank Spół-
dzielczy Lwów Sykańska 12.
nrw 4615

Chłopiec

do posyłek uczciwy zaraz po-
trzebny. Walerjan Gromadziński.
Wielka 16. zdw 35 958

Podróżujący

rozmaitych artykułów znajdują sy-
skowny uboczny: zarobek Zgłosze-
nia listownie. Gospodarczy Zakład
Kredytowy. Lwów. Wałowa 11 a
Pw 6419 72.140

20 zł dziennie

Poważne przedsiębiorstwo prze-
mysłu krajowego poszukuje Pań
i Panów do lekkiej piśmiennej
pracy domowej. Gdynia Port. —
skrytka pocztowa 4. dw 1939

Niemieckiego

nauczyciel (ka) z konwersacją do
2 chłopców potrzebny zaraz. —
Grotigera 5. parter. lewo. od 2
do 3 i od 7 do 9. zdw 36 615

Ucznia

z dobrymi wiadomościami szkol-
nymi. syna uczciwych rodziców
poszukuje zaraz do składu towa-
rów kolonialnych, krótkich gala-
teryjnych. Stanisław Nowacki.
Grodzisk (Wlkp.). Stary Ry-
nek 22. zdw 35 645

Dziewczynę

młodsza przychodnia do lekkich
prac domowych i dziecka poszu-
kuje. Nowakowa. Rynek Łazar-
ski 10 a. zdw 35 652

Posługaczka

dobrze połączona potrzebna 7-12
przed południem. Włodowska
Jackowskiego 9. zdw 35 736

Posługaczka

dobrze połączona młoda silna. po-
trzebna zaraz. Dąbrowskiego 63.
drogeria. zdw 35 685

Dziewczynki

przychodnie do dzieci poszuku-
je zaraz. Zgłoszenia Manieka.
Patrona Jackowskiego 35. —
parter. jw 4968

Zaangażujemy

do działu obsługi kilku poważ-
nych współpracowników mają-
cych szerokie koła znajomości.
Wynagrodzenie prowizyjne. po
okresie próbnym pensja Facho-
wość zbyteczna. Gospodarczy Za-
kład Kredytowy Lwów. Wałowa
11 a. Pw 6256-72.176

Pracownik

poszukiwany — zarabia więcej.
aniżeli poszukujący posady. Po-
wszechny Instytut Organizacji
Nowoczesnej przesyła bezpłatną
począającą książeczkę, wskazują-
cą niezawodną drogę wyróżnienia
pracownika umysłowego. Prze-
stąpić: zawód. znaczek jednozłoto-
wy. Warszawa. Hoża 35-35.
Tw 532

Chemicznie

czyści

garderobę

męską i damską

w 3 dniach

FR. MUSIAŁ,

Poznań, Grobla 27a, I.

zw 26100

świeżość

cery

piękno

karnacji

zapewnia przy-
stanku-
używanu-
hygieniczny-
krem-
fascynata.

Pw 6018-70.244

20 zł dziennie

Poważne przedsiębiorstwo prze-
mysłu krajowego poszukuje Pań
i Panów do lekkiej piśmiennej
pracy domowej. Gdynia Port. —
skrytka pocztowa 4. dw 1939

Niemieckiego

nauczyciel (ka) z konwersacją do
2 chłopców potrzebny zaraz. —
Grotigera 5. parter. lewo. od 2
do 3 i od 7 do 9. zdw 36 615

Ucznia

z dobrymi wiadomościami szkol-
nymi. syna uczciwych rodziców
poszukuje zaraz do składu towa-
rów kolonialnych, krótkich gala-
teryjnych. Stanisław Nowacki.
Grodzisk (Wlkp.). Stary Ry-
nek 22. zdw 35 645

Dziewczynę

młodsza przychodnia do lekkich
prac domowych i dziecka poszu-
kuje. Nowakowa. Rynek Łazar-
ski 10 a. zdw 35 652

Posługaczka

dobrze połączona potrzebna 7-12
przed południem. Włodowska
Jackowskiego 9. zdw 35 736

Posługaczka

dobrze połączona młoda silna. po-
trzebna zaraz. Dąbrowskiego 63.
drogeria. zdw 35 685

Dziewczynki

przychodnie do dzieci poszuku-
je zaraz. Zgłoszenia Manieka.
Patrona Jackowskiego 35. —
parter. jw 4968

Zaangażujemy

do działu obsługi kilku poważ-
nych współpracowników mają-
cych szerokie koła znajomości.
Wynagrodzenie prowizyjne. po
okresie próbnym pensja Facho-
wość zbyteczna. Gospodarczy Za-
kład Kredytowy Lwów. Wałowa
11 a. Pw 6256-72.176

Pracownik

poszukiwany — zarabia więcej.
aniżeli poszukujący posady. Po-
wszechny Instytut Organizacji
Nowoczesnej przesyła bezpłatną
począającą książeczkę, wskazują-
cą niezawodną drogę wyróżnienia
pracownika umysłowego. Prze-
stąpić: zawód. znaczek jednozłoto-
wy. Warszawa. Hoża 35-35.
Tw 532

Chemicznie

czyści

garderobę

męską i damską

w 3 dniach

FR. MUSIAŁ,

Poznań, Grobla 27a, I.

zw 26100

świeżość

cery

piękno